

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра публічного управління та адміністрування
Кафедра поліцейського права**

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
МВС УКРАЇНИ, НП УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Матеріали XV науково-практичного семінару

17 вересня 2020 року

КИЇВ-2020

Науково-практичний семінар проведено відповідно до Плану роботи кафедри публічного управління та адміністрування НАВС на 2020 рік

Організаційний комітет:

к.ю.н., доцент Пастух І.Д. (голова)
к.ю.н., доцент Дорогих В.М. (заступник голови)
к.ю.н. Волох О.К. (координатор семінару)

Адміністративно-правове забезпечення діяльності МВС України, НП України та інших суб'єктів публічної адміністрації: Матеріали XV науково-практичного семінару / ред. колегія : І.Д. Пастух (голова), В.М. Дорогих, О.К. Волох. – 337 с. без ілл.

У збірнику знайшли відображення результати науково-практичного пошуку викладачів, здобувачів, ад'юнктів, слухачів магістратури та курсантів Національної академії внутрішніх справ стосовно дослідження проблем у сфері діяльності публічної адміністрації. Збірник розраховано на викладачів, здобувачів, слухачів, курсантів і студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Оргкомітет і редакційна колегія здійснили скорочення об'єму статей, які суттєво перевищували встановлені обсяги. Відповідальність за точність викладення матеріалу, поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

ЗМІСТ

Пастух І.Д. МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ НА ПРИКЛАДІ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	11
Булик І.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	15
Волох О.К., Добровольна В.А. ЗАУВАЖЕННЯ ДО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБРОБКУ ТА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В НАВС.....	18
Лупало О.А. ДО ПИТАННЯ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	21
Матчук С.В. ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	26
Плугатир М.В. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....	30
Савранчук Л.Л. СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	33
Співак В.М. СТИМУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: УКРАЇНА І ГРУЗІЯ.....	37
Співак М.В. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА РОБОТА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ЧАС ПАНДЕМІЇ.....	44

Баштова О.Г., Лукашенко А.А. ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЦЕНТРАЛЬНИХ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ.....	51
Білик В.М. ВИДИ ПРИВІЛЕЙОВАНОГО СТАВЛЕННЯ – ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ.....	54
Бірюков Д.В., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	57
Бортнійчук В.О., Булик І.Л. ПРАВОВА ПРИРОДА ВІДНОСИН ІЗ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	62
Бортнійчук В.О., Бухтіярова І.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРУВАННЯ.....	66
Будкевич В.А. СУБІНСТИТУТ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У РІЗНИХ ВИДАХ СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	70
Буряченко О.А. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО УЧАСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	74
Галушкіна О.А., Стрельченко О.Г. ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ.....	77
Ганзенко М., Стрельченко О.Г. ПОНЯТТЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	80

Гірченко С.С., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УРЯДОВОЇ ПРОГРАМИ «ДОСТУПНІ ЛІКИ».....	83
Гомон М.В., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОФІСУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	87
Гордіна Г.М., Матчук С.В. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	90
Гребеник С. В., Лукашенко А.А. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.....	94
Дзюба Ю.О., Волох О.К. ЩОДО ВИСНОВКІВ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ № 260/687/19 від 04.03.2020.....	101
Дударєва В.В., Волох О.К. ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	105
Йогансен К.В., Савранчук Л.Л. ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	110
Калашнік В.М., Білик В.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ ТА ПОВІТРЯНОЇ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	113
Ковальчук Я.Л. КЛЮЧОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	116
Колісник А.О., Стрельченко О.Г. ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.....	120
Конопацька В.П., Білик В.М. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ З ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ.....	123

Корнійчук М.В., Білик В.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КОРД НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	127
Короленко Л.О., Стрельченко О.Г. СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН.....	131
Коршак І.В. ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВИХ АКТІВ УПРАВЛІННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ.....	136
Котенко С.В., Желепа С.П. ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	140
Кушнір І.Р., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ МИСТЕЦТВ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	144
Левчук А.О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ.....	148
Мамінчук А.О., Білик В.М. ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	156
Мархель Д.Л., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ.....	164
Матвійчук Д.В., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	168
Мешковой К.О., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЗНАВАЧА ЯК СУБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	170

Миронова А.С., Білик В.М. УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ «KYIV SMART CITY».....	174
Миронюк Т.О., Булик І.Л. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В США ТА УКРАЇНІ.....	179
Міхно А.В. ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МИТНИХ ОРГАНІВ ПРО КОРИГУВАННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ.....	185
Можарівська О.А., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА З ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	190
Назаренко Є.С. РОЛЬ РАДИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В ЗДІЙСНЕННІ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ.....	195
Ополонець Р.П., Матчук С.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ФОРМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....	199
Осіпова Я.С., Волох О.К. ЩОДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПАСПОРТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ У ФОРМІ КНИЖЕЧКИ».....	204
Пагас А.Е., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ.....	209
Панасюк Д.В., Лукашенко А.А. ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР КАНДИДАТІВ НА КЕРІВНІ ПОСАДИ ДО ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	212

Панченко В.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТЫГНЕНЬ ЗА ПРАВООПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....	214
Плавуцька Т.Ю., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВООПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ.....	217
Погуляйко А.В., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	221
Полухович Я.В., Стрельченко О.Г. СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУБ'ЄКТИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	226
Посудевський І.В., Лукашенко А.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	230
Потоцька В.В., Булик І.Л. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНИ.....	235
Потоцька В.В., Савранчук Л.Л. ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	239
Приходько М.В., Бухтіярова І.Г. ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНІСТІ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) В УКРАЇНІ.....	243
Радецька М.І., Стрельченко О.Г. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ ТА ЙОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ.....	248

Рибак О.В., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПАЛІННЯ В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ.....	253
Рибак О.О. СПІВВІДНОШЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА З ПЕРЕВІРКОЮ НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	257
Рудченко В.С., Бухтіярова І.Г. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ДО ЖІНОК.....	267
Рудченко В.С., Булик І.Л. ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ.....	271
Савченко К.В., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	276
Семенюк І.Ю. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ....	278
Сидоренко А.С., Стрельченко О.Г. ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ.....	281
Стадниченко О.С., Стрельченко О.Г. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ.....	284
Староста І.О., Булик І.Л. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ.....	287
Стеценко І.М., Волох О.К. ЩОДО ГАРАНТІЙ ПРАВА НА ОСВІТУ.....	291
Стукало Н.Ю., Савранчук Л.Л. ПУБЛІЧНА СЛУЖБА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	296

Сушко Л.С. ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	302
Франчук Ю.О., Білик В.М. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ: СУТНІСТЬ, ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ПІДСТАВИ.....	307
Хоменко С.О., Лукашенко А.А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ, ЗУМОВЛЕНОГО ПАНДЕМІЄЮ COVID-19.....	311
Ціко Х.В., Булик І.Л. АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ ЯК ФОРМА ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	315
Ціко Х.В., Бухтіярова І.Г. ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ.....	318
Черненко Н., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	321
Черних Т.О., Білик В.М. СУЧАСНИЙ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	326
Яворський В., Стрельченко О.Г. ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ.....	333

*Пастух І.Д.,
к.ю.н., доцент, завідувач кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС*

МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ НА ПРИКЛАДІ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Питання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в Чеській Республіці урегульовано Законом Чеської Республіки «O střetu zájmů» («Про конфлікт інтересів») від 16 березня 2006 року. В параграфі 2 даного Закону визначено коло суб'єктів, на яких поширюється дія даного акту. Відзначимо, що коло даних осіб охоплює широке коло суб'єктів починаючи від членів палати депутатів парламенту Чеської Республіки, Сенатора Сенату Парламенту Чеської Республіки до керівників усіх рангів (від голів сільських рад до мера Праги і керівника краю, а також керівників великих державних підприємств чи підприємств з державним капіталом, лікарень - всіх тих, хто має доступ до громадського майна) [1]. Однак, ч. 3 параграфу 2 встановлено деякі зобов'язання відповідно до цього Закону поширюються на особу, зазначену в параграфі 2, яка подає повідомлення відповідно до розділів 9-11 та розділу 12 (4) до реєструючого органу лише в тому випадку, якщо під час здійснення своєї діяльності: а) має право розпоряджатися фінансовими ресурсами органу державного управління як замовником операції у розумінні Закону про фінансовий контроль, якщо вартість фінансової операції перевищує 250 000 чеських крон; б) бере безпосередню участь у прийнятті рішень при присудженні державного контракту або у прийнятті рішень при здійсненні прав та обов'язків замовника при виконанні укладеного публічного контракту; в) приймає рішення в адміністративному провадженні, за винятком наказу на місці; або г) бере участь у веденні кримінального провадження [2].

Зобов'язання за цим Законом не поширюються на особу, зазначену в параграфі 2 якщо його приналежність до корпусу охорони або призначеного йому підрозділу є секретною

інформацією відповідно до Закону про захист секретної інформації та про компетенцію у галузі безпеки [3]) або якщо на неї застосовуються спеціальні процедури щодо секретності та безпеки [4]).

Параграфом 3 Закону визначено, що «особистий інтерес» - це інтерес, який приносить державній посадовій особі, особі, наближеній до державної посадової особи, юридичній особі, що контролюється державною посадовою особою, або особі, близькій до державної посадової особи, збільшення майна, майна чи іншої вигоди, уникнення можливого зменшення майна чи іншої вигоди чи іншої переваги. Дане визначення не застосовується, якщо вигода чи відсотки, як правило, очевидні щодо необмеженого кола адресатів.

Відзначимо, що в Законі Чеської Республіки «Про конфлікт інтересів» містяться норми, що встановлюють обмеження пов'язані з виконанням завдань та функцій державного службовця, які відповідно до законодавства України містяться в ст. ст. 32, 84 Закону України «Про державну службу».

Так, параграфом 4 Закону Чеської Республіки «Про конфлікт інтересів» визначено види діяльності, якими має право займатися державний службовець, тобто обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Так, до дозволених видів діяльності належить: управління власним майном, наукова, педагогічна, журналістська, літературна, мистецька або спортивна діяльність, якщо це не є власною справою у цих галузях. Водночас ст.25 Закону України «Про запобігання корупції» дане коло є вузьким та стосується викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту.

Абзацом 3 параграфу 5 визначено, що виконання функцій державного службовця несумісне з функцією депутата або сенатора щодо призначених функцій або функцій, на яких приймаються рішення при виконанні державного управління: а) в міністерстві чи іншому адміністративному офісі; б) в прокуратурі або суді; в) у силах безпеки; г) Збройних Силах Чеської Республіки, Вищому контрольному управлінні, Канцелярії

Президента Республіки, Канцелярії Палати депутатів, Канцелярії Сенату, державних фондах та Канцелярії громадського захисника прав.

По типу України в Чеській Республіці функціонує Реєстр повідомлень про власність, доходи та обов'язки щодо управління майном (параграф 13 Закону). Втім, контроль за його функціонуванням покладено не на спеціально створений орган в сфері корупції, а на Міністерство юстиції Чеської Республіки. Втім, слід відзначити, що даний реєстр знаходиться у відкритому доступі і кожен має право повідомляти реєструючий орган про факти, що свідчать про хибність або неповноту даних, зазначених у повідомленнях, зареєстрованих у реєстрі повідомлень. Орган з реєстрації протягом 30 днів з дати отримання повідомлення перевіряє вказану в повідомленні особи інформацію (частина 6 параграф 13 Закону). На нашу думку, можливість вільного повідомлення про факти подання неправильної інформації до державного реєстру повідомлень будь-якою особою створюють умови при яких кожна особа може як повідомляти правдиву інформацію, так і зводити наклеп на суб'єкта декларування. Це є негативним з наступних підстав: 1) створює умови при яких реєструючий орган (Міністерство юстиції Чеської Республіки) перенавантажується виконанням завдань щодо перевірки даної інформації; 2) може мати несприятливі наслідки для суб'єкта декларування (ми не маємо на увазі якщо підтвердиться факт порушення суб'єктом декларантом порядку повідомлення інформації про доходи та майно) тощо.

Разом з тим, відзначимо, що в нормах Закону «Про конфлікт інтересів» (параграф 11, містяться положення, що встановлюють обмеження не лише для посадової особи в розумінні даного акту, але й для членів його сім'ї.

Таким чином, пропонуємо доповнити Закон України «Про запобігання корупції» ст.25-1 «Обмеження, що стосуються близьких осіб суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» наступного змісту:

«Близькі особи в розумінні ст.1 цього Закону не можуть займатися підприємницькою діяльністю в тій галузі чи сфері

діяльності в якій виконує функції від імені держави суб'єкт декларування визначений в ч.1 ст.3 даного Закону».

В Чехії діє Комітет з питань повноважень та імунітетів (Mandátový a imunitní výbor zejména) – це спеціально створений орган, який здійснює контроль та нагляд за суб'єктами декларування та близькими їм особами; перевіряє, чи були обрані окремі члени та їхні заступники; перевіряє, чи закінчився термін повноважень суб'єкта декларування; з'ясовує, чи виконуються умови для переслідування суб'єкта декларування; веде дисциплінарне провадження проти суб'єкта декларування [5]. Відзначимо, що в Україні дані функції здійснює Національне агентство з питань запобігання корупції.

Таким чином, на прикладі досвіду Чеської Республіки, вважаємо позитивним для України буде прийняття закону «Про запобігання конфлікту інтересів».

Література:

1. Новий закон про конфлікт інтересів має покласти край махінаціям у середовищі високих урядовців у Чехії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/932561.html>
2. Zákon č. 159/2006 Sb. Zákon o střetu zájmů. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-159#f5991351>
3. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. Příloha č. 8 k nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací
4. § 13a zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
5. Mandátový a imunitní výbor. URL: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3709>

Булик І.Л.,
*к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Після здобуття Україною незалежності виникла необхідність побудови індивідуальної системи публічного адміністрування усіма галузями. На сьогодні Україна має складну систему публічних органів управління, які здійснюють адміністрування сфери освіти, охорони здоров'я забезпечення громадського порядку та громадської безпеки та ін.

У цьому контексті слід зауважити, що публічне адміністрування є необхідною умовою розвитку суспільства, спільної праці людей для досягнення певних цілей у відповідних сферах та галузях діяльності. Адміністрування здійснюється системою державних та недержавних органів (яким делеговано державні повноваження).

На сьогодні поняття «публічна адміністрація» досить часто зустрічається у нормативно-правових актах України та працях деяких науковців, але, на жаль, у сучасній науці не сформовано єдиного підходу щодо визначення цього поняття. Зазначена обставина актуалізує необхідність поглиблення наукових досліджень поняття публічної адміністрації, сутності цієї категорії та особливостей її виявлення у конкретних умовах сучасної України.

Дослідженням цього питання займалися такі вчені-правознавці:

В. Б. Авер'янов, Т. В. Білозерська, В. І. Борденюк, Н. А. Гнидюк, І. А. Козар, І. Б. Коліушко, В. В. Малиновський, В. П. Тимошук та інші. Перелічені вчені намагалися надати своє визначення поняттю «публічна адміністрація», проаналізувати принципи її діяльності.

Термін «публічна адміністрація» уперше використано в праві Європейського Союзу. Аналіз окремих нормативно-правових актів ЄС дозволяє зробити висновок, що в європейському праві існує

два визначення поняття «публічна адміністрація»: у вузькому та в широкому сенсі. У вузькому сенсі під «публічною адміністрацією» розуміються «регіональні органи, місцеві та інші органи публічної влади», «центральні уряди» та «публічна служба». Під органами публічної влади, при цьому, розуміються «інституції регіонального, місцевого або іншого характеру, інші органи, діяльність яких регулюється нормами публічного права або діями держав-членів; органи, наділені достатніми суверенними повноваженнями країни, які з формальної точки зору не є частиною адміністративного апарату держави-члена, але структура та завдання якого визначені в законі (причому ці завдання належать сфері функціонування держави)».

У широкому сенсі в європейському праві до «публічної адміністрації», окрім органів публічної влади, відносять ті органи, які не входять до неї організаційно, але виконують делеговані нею функції. Водночас, як зазначається у Резолюції щодо публічної (державної) відповідальності, під «публічною владою» (або органами публічної влади), слід розуміти будь-яку установу публічного права (у тому числі державу, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-яких фізичних осіб під час виконання ними повноважень офіційних органів.

У нашій державі термін «публічна адміністрація» законодавцем на сьогодні не визначено. Проте ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України визначає поняття «публічної служби» як діяльність на державних політичних засадах, професійну діяльність суддів, прокурорів, військову службу, альтернативну (невійськову) службу, дипломатичну службу, іншу державну службу, службу в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [1].

Поняття «публічна адміністрація» не є новиною для українського права взагалі. Воно присутнє у роботах українських адміністративістів, які працювали за межами радянської правової школи. Так, Ю. Л. Панейко в роботі «Теоретичні основи самоврядування» (1963 р.) писав, що основою адміністративного

права є те, що воно регулює організацію та діяльність публічної адміністрації [2, с. 87].

Публічна адміністрація як правова категорія має два виміри: функціональний та організаційно-структурний:

1) при функціональному підході публічна адміністрація – це діяльність відповідних структурних утворень із виконання функцій, спрямованих на реалізацію публічного інтересу. Таким інтересом в українському праві визнано інтерес соціальної спільності, який легалізовано й задоволено державою. Таким чином, наприклад, виконання публічною адміністрацією правоохоронної функції означає системну діяльність усіх структурних утворень, які мають таку функцію;

2) при організаційно-структурному підході досліджувана категорія означає сукупність органів, які утворюються для здійснення (реалізації) публічної влади. В українському праві публічною владою визнано: а) владу народу як безпосереднє народовладдя; б) державну владу (законодавчу, виконавчу, судову); в) місцеве самоврядування [3, с. 29].

Публічну владу в Україні здійснюють такі органи:

1) Верховна Рада України (Парламент), Президент України як владний інститут, місцеві ради. Вони реалізують владу народу, що знаходить вираз у виборчих процесах;

2) усі органи й установи, що реалізують державну владу, а саме: органи виконавчої влади, суди тощо;

3) усі органи й установи, що реалізують місцеве самоврядування, у тому числі виконавчі комітети місцевих рад, громадські об'єднання, органи самоорганізації населення тощо.

Таким чином, публічна адміністрація – це система організаційно-структурних утворень, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації у публічних інтересах [3, с. 30].

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.

2. Теоретичні основи самоврядування / Панейко Ю. Л. – Львів : Літопис, 2002. – 196 с.

3. Про публічні адміністрації / В. К. Колпаков // Право України. – 2003. – № 5 – С. 28-31.

Волох О.К.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС,

Добровольна В.А.,

студентка н/г 101_МПП_2019 НАВС

ЗАУВАЖЕННЯ ДО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБРОБКУ ТА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В НАВС

Положення про обробку та захист персональних даних в НАВС затверджене Наказом НАВС від 12.02.2020 р. № 195.

Вказаний нормативно-правовий акт було прийнято без консультацій з відділом юридичного забезпечення Академії.

Розглядуваний документ містить в собі низку некоректних формулювань, не узгоджується з нормами Закону України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних».

1. Зокрема пункт 1.10 розділу 1:

«1.10. Персональні дані третім особами передаються контексті Закону:».

Імовірно, малося на увазі «Третіми особами, яким персональні дані передаються, у контексті Закону, є:», а – далі за текстом Положення.

2. Також, звертає на себе увагу перелік прав суб'єктів персональних даних згідно розділу 5 Положення, а саме: у цьому переліку пропущене право вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди (закріплене у пункті 10 статті 8 Закону № 2297-VI).

3. Пункт 7.1.1 не відповідає вимогам Закону № 2297-VI. Згідно цього пункту «обробка (зокрема збирання) персональних даних, зазначених у підпункті 3.1, провадиться на підставі

письмової згоди працівника (здобувача освіти), форму якої наведено в додатку 1 до Положення».

Але згідно ч. 5 ст. 6 Закону № 2297-VI:

«5. Обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством».

Отже, є два варіанти правомірної обробки персональних даних: якщо є згода на це суб'єкта персональних даних або якщо обробка персональних даних передбачена законами України, а порядок обробки встановлено вітчизняним законодавством. При цьому не підлягає сумніву, що в обидвох випадках обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей.

У підпункті 3.1 Положення визначено, що «відповідно до визначеної мети обробки персональних даних, потреб надання освітніх послуг та здійснення управлінської діяльності НАВС у базах персональних даних обробляються персональні дані, **необхідність обробки яких передбачена законами України**».

У свою чергу, мета обробки визначається у розділі 2 Положення:

«2.1. Обробка персональних даних у базах персональних даних проводиться з метою забезпечення безпеки та реалізації освітніх послуг, трудових, соціально-трудоових відносин, відносин у сфері управління персоналом, військового обліку (відповідно до Кодексу законів про працю України, законів України «Про захист персональних даних», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про вищу освіту», «Про військовий обов'язок та військову службу», «Про охорону праці»), адміністративно-правових відносин, відносин у сфері бухгалтерського й податкового обліку (відповідно до Податкового кодексу України, законів України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про оплату праці»).

2.2. Обробка персональних даних здійснюється з метою:

- ведення кадрового діловодства;

- *підготовки визначеної законодавством статистичної та іншої звітності;*

- *документаційного забезпечення визначених у пункті 2.1 відносин».*

Отже, виходячи із змісту вказаних норм, згода суб'єкта персональних даних як підстава для обробки персональних даних взагалі не має відношення до обробки персональних даних в НАВС.

Як відомо, у ст. 11 Закону № 2297-VI налічується шість підстав для правомірної обробки персональних даних.

«Згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних» є лише одним з 6 пунктів.

Зокрема, п. 2 ст. 11 Закону № 2297-VI передбачено, що підставою для обробки персональних даних є дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних **відповідно до закону** виключно для здійснення його повноважень.

В такому випадку обробка персональних даних здійснюється без додаткової згоди суб'єкта персональних даних – на підставі дозволу, наданого володільцю «відповідно до закону».

4. Пункт 8.4 Положення суперечить вимогам Закону № 2297-VI: «Персональні дані працівника, здобувачів освіти передаються банківській установі виключно для реалізації картково-зарплатного проекту відповідно до згоди працівника, здобувача освіти на обробку його персональних даних».

Відповідно до п. 5 ст. 11 Закону № 2297-VI підставою для обробки персональних даних є **необхідність виконання обов'язку володільця персональних даних, який передбачений законом**.

Банківські установи згідно закону зобов'язані здійснювати ідентифікацію клієнтів. Тобто правомірність обробки персональних даних в даному випадку є законодавчо підтвердженою:

а) відповідно до ч. 1 ст. 64 Закону України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» банк зобов'язаний ідентифікувати відповідно до законодавства України клієнтів, що відкривають рахунки в банку;

б) відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України від 28.11.2002 р. № 249-IV «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» банк як суб'єкт первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства зобов'язаний на підставі поданих офіційних документів здійснювати ідентифікацію клієнтів, які проводять фінансові операції.

Література:

1. Наказ НАВС від 12.02.2020 р. № 195 «Щодо затвердження Положення про обробку і захист персональних даних у НАВС» // Електронний ресурс : Режим доступу: [http: www.naiu.kiev](http://www.naiu.kiev).

2. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про заист персональних даних» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

Лупало О.А.,

к.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ДО ПИТАННЯ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний розвиток не тільки українського суспільства, а й усіх демократичних держав свідчить, що перед органами державного управління стоїть низка типових проблем: нестабільний розвиток соціальних та економічних відносин, нелінійна поведінка складних, відкритих, динамічних соціальних систем управління, які стикаються з викликами стохастичних процесів. Відтак на органи державної влади впливають вагомі дезорганізаційні чинники та дисфункціональні умови функціонування галузей економіки і навіть певних регіонів нашої держави. На сучасному етапі розвитку ми отримуємо досить

складні причинно-наслідкові зв'язки таких негативних явищ, як корупція, «заорганізованість» державного апарату, організована злочинність тощо. При цьому, швидкими темпами напрацьовуються нові та вдосконалюються застарілі способи та інструменти «штучної» дезорганізації державності та детермінантів порядку в системі державного управління. Державне управління набуває складнопрогнозованого характеру, ускладнюється через нечіткі (або розмиті) множинні об'єкти управління, що наділені неоднозначними (гістерезисними) і динамічними характеристиками, в тому числі слабоструктурованих і слабоформалізованих об'єктів. Зрозуміло, що визначення зазначених факторів та проблем, безперечно, є актуальним і потребують самостійного дослідження.

Водночас демократичний розвиток суспільства надав державному управлінню ознаки «публічності», що дозволило більш широко впливати на суспільні відносини та залучати органи місцевого управління до державницьких процесів. Але, в подальшому саме розвиток процесу народовладдя сформував ще ширше бачення ефективного управління суспільних відносин, що набуло визначення як публічне адміністрування. Однак саме поняття публічного адміністрування донині не отримало чітко й однозначного трактування. Саме з позицій соціального спрямування пропонується висвітлити деякі аспекти правових засад державного адміністрування в сучасному українському суспільстві, яке, за умови ефективного функціонування, повинно вирішувати більшість з означених вище проблем та удосконалити систему державного управління.

У навчальній літературі публічне адміністрування трактується у широкому та вузькому сенсі. У вузькому значенні публічне адміністрування тісно пов'язане із виконавчою гілкою влади й розглядається як професійна діяльність державних службовців та осіб, що працюють у соціальній сфері, у неурядових організаціях, в установах та організаціях, що мають бюджетне фінансування й існують на спонсорські кошти з метою забезпечення життєдіяльності країні на рівні державного, регіонального та місцевого управління й здійснюють вивчення,

розробку і впровадження публічної політики. Публічне адміністрування у широкому сенсі пов'язане з функціонуванням усіх гілок влади: законодавчої, виконавчої та судової.

У глосарії Програми розвитку ООН терміну «публічне адміністрування» надається кілька значень: 1) цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління та координацію роботи виконавчої гілки влади; 2) управління і реалізація різних урядових заходів, які пов'язані з виконанням законів, постанов і рішень уряду щодо надання публічних послуг.

У зв'язку з цим доцільно висловити деякі зауваження щодо дослідження процесу функціонування публічного адміністрування. По-перше, використання у цьому терміносполученні прикметника «публічне» означає, що процес управління відбувається гласно й основним суб'єктом управління є народ, тоді як суб'єктом державного управління – органи державної влади. Вважається, що державне управління відрізняється від публічного управління чіткіше визначеним владним характером, тобто менш демократичним наповненням змісту управління.

З часів радянської влади добре відомо, що державне управління може здійснюватися і непублічно, наприклад, партійною номенклатурою, або владною верхівкою без залучення народу. Однак таке управління принижує роль держави, соціальних інститутів, а також саме розуміння народовладдя у сучасному демократичному суспільстві. Звичайно, в системі публічного управління визначальну роль відіграє державне управління, яке впливає на всі сфери суспільного життя. У той же час в умовах здійснення демократичних перетворень зростає активність громадських формувань в управлінні не тільки суспільними, а й державними справами. Таким чином суттєво збільшується вплив громадських організацій, політичних партій тощо на процеси управління державою. Однак, основною метою процесу управління є «цілеспрямований вплив» на об'єкти, а саме на громадян, їх права та свободи. При цьому принижується функціональна складова контролю з боку народу за діяльністю

органів державної влади. У зв'язку з цим, саме для використання більшого кола засобів та способів формування державної політики, контролю за її реалізацією з боку громадян держави, було запропоновано нове бачення публічного управління у формі публічного адміністрування.

По-друге, часто різні по суті терміни public administration (публічне адміністрування) і public management (публічне управління) перекладають з англійської мови однаково – «державне управління». Проте, як свідчить аналіз нормативних правових актів, це різні поняття. Наразі дедалі більше застосовується поняття «публічне адміністрування», яке відповідає практиці функціонування інститутів демократичного суспільства. У широкому сенсі поняття «публічне управління», «публічне адміністрування» часто використовуються як синоніми. Однак, ми не виступаємо прихильниками теорії New public management (нового державного управління), яка вважає громадян клієнтами у наданні послуг, за які вони мають платити державі. Тому, на нашу думку, термін «публічний менеджмент» доцільно застосовувати у сенсі управління державними підприємствами, метою яких є отримання прибутку. Не переносити клієнтські підходи на вирішення соціальних проблем громадян на платних засадах.

Об'єктом публічного адміністрування доцільно вважати управлінські відносини між учасниками публічно-адміністративної системи в процесі діяльності, спрямованої на досягнення національних цілей і задоволення інтересів народу.

Предметом публічного адміністрування слугує система правових і організаційних заходів, що складають організаційно-правовий механізм реалізації органами публічної адміністрації поставлених перед ними завдань. Предметом публічного адміністрування можуть виступати: організація управління на різних рівнях (національному, регіональному і місцевому); структурні елементи системи адміністрування; організація управлінської діяльності, в тому числі законодавчих, виконавчих і судових органів, а також органів місцевого самоврядування; механізм керування державною системою; техніка державного адміністрування; принципи, методи управління; механізм

самоорганізації і саморегулювання публічної системи; координація та субординація громадських зв'язків.

По-третє, ми підтримуємо думку науковців про те, що сфера публічного адміністрування вже давно не вичерпується діяльністю тільки органів публічної влади (державної влади і місцевого самоврядування). Верховна Рада України своїми рішеннями передає окремі повноваження виконавчих органів влади недержавним організаціям, які беруть участь у виконанні функцій публічної влади. Так, механізм державно-приватного партнерства можна визначити як взаємодію держави і бізнесу на взаємовигідних умовах для вирішення національних і міжнародних, масштабних і локальних суспільно значущих завдань. Однак, у чинному законодавстві відсутні достатні правові умови для інвестування в довгострокові інфраструктурні проекти з метою поліпшення доступності та підвищення якості публічних послуг на умовах розподілу ризиків і залучення приватних інвестицій і компетенцій. Норми законодавства передбачають використання обмеженої кількості моделей переважно в рамках реалізації можливості інвестора по залученню позикового фінансування.

І, останнє, процес публічного адміністрування виступає найважливішим елементом функціонування публічної служби, яка спрямована на збалансоване задоволення потреб суспільства і держави, реалізацію нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції України і національного законодавства, а також реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина. Водночас, ми підтримуємо думку, що до суб'єктів органів публічної служби доцільно включати й органи, які не наділені владними повноваженнями, не мають державного фінансування, але суттєво впливають на процес публічного управління. Так, політичні партії через своїх депутатів лобіюють проекти законів, вимагають вирішення певних соціальних та економічних проблем, які розглянуті на засіданнях, радах, конференціях.

Враховуючи викладене, категорію «публічного адміністрування» доцільно розглядати як міжгалузеве поняття, яке направлено на всебічне забезпечення соціальної політики через формування та реалізацію державної політики щодо реалізації потреб суспільства, при цьому головне місце відведено функціонуванню законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, а також діяльності органів місцевого самоврядування. Якщо розглядати правову складову категорії «публічне адміністрування», то її доцільно трактувати як складний цілеспрямований процес правового забезпечення діяльності інститутів публічної влади і публічної служби (публічної адміністрації) для забезпечення законних прав і свобод людини і громадянина, досягнення верховенства права та задоволення потреб суспільства в цілому.

Матчук С.В.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В нашій державі принцип законності є одним із основоположних принципів, який повинен дотримуватися всіма суб'єктами права, незалежно від їх правового статусу, виду діяльності та підпорядкованості. Ст. 6 Конституції України чітко визначено, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України [1]. Поряд із законністю ще одним фактором керованості суспільними процесами та основою правопорядку в суспільстві є дисципліна. Не можемо не погодитись із Т.М. Ткачовою, яка зазначає, що важливою умовою прогресивного розвитку й функціонування будь-якої демократичної держави є, перш за все, забезпечення законності й

суворе дотримання цього принципу всіма без виключення суб'єктами суспільства та всіма державними органами та їх посадовими особами, а також подальше зміцнення гарантій захисту прав людини та їх охорона [2, с. 239].

В.К. Колпаков свого часу вірно підкреслював, що дотримання законності і дисципліни в публічному адмініструванні забезпечується за рахунок дієвості правового механізму, що складається з організаційно-структурних формувань та організаційно-правових методів. Під організаційно-структурними формуваннями слід розуміти систему суб'єктів владних повноважень, які здійснюють їх на підставі законодавства або делегованих повноважень, а також інших фізичних та юридичних осіб, які наділені правами та обов'язками щодо підтримання режиму законності. Організаційно-правові методи — це види діяльності організаційно-структурних формувань, практичні прийоми, форми роботи, операції, які ними використовуються для забезпечення законності [3, с. 525]. Такі організаційно-правові методи в теорії правової науки прийнято називати способами забезпечення законності, серед яких вирізняють: контроль; нагляд; звернення громадян.

Слід вказати, що в правовій науці звернення громадян розглядається як організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни, який характеризується правом громадяни України звернутися до органів публічної адміністрації об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їхніх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами і пропозиціями, що стосуються їхньої діяльності [4, с. 318]. Деякі науковці, зокрема О.В. Горбач, вважають, що звернення громадян необхідно розглядати як підсумковий спосіб забезпечення законності й дисципліни у публічному адмініструванні, оскільки вони сприймаються як: засіб захисту від порушень своїх прав, свобод і законних інтересів з боку органів публічної адміністрації; можливість реального впливу на діяльність суб'єктів владних повноважень; можливість отримати позитивний для громадянина результат без застосування спеціальних юридичних знань для

оформлення певних документів; показник становлення громадянського суспільства [4, с. 340]. З точки зору, Л.Ф. Лісницької звернення громадян, з одного боку, відображають соціальну активність громадян, а з іншого – певні негативні явища, недоліки в роботі апарату, а також недосконалість самої організації розгляду звернень, пробіли у чинному законодавстві [5, с. 6-7]. Звернення громадян розглядаються як різновид громадянського контролю [6, с. 160]. Зеленіна С.М. безспідставно називає право громадян на звернення найдієвішим засобом захисту та найбільш дієвим втіленням «зворотного зв'язку» публічної влади з людиною [7, с. 101].

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про звернення громадян», громадяни можуть реалізувати своє право на звернення шляхом подання до компетентних органів в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Пропозиція (зауваження) - звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства. Заява (клопотання) - звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання - письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо. Скарга - звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб [8].

Як бачимо, сучасне розуміння демократичної держави полягає у тому, що не громадянин служить державі, а вона є організацією на службі суспільства, запроваджуючи функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності із забезпеченням реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг.

Таким чином, одним із найважливіших заходів щодо забезпечення законності й дисципліни в державному управлінні є право громадян на звернення до державних органів влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності, громадських об'єднань. Звернення громадян становлять сукупність активних вольових дій фізичних осіб. Їх особливість полягає в тому, що не всі звернення громадян можна віднести до заходів, які забезпечують законність і дисципліну в державному управлінні. Тільки скарги й заяви про порушення чинного законодавства та недоліки в роботі тих чи інших осіб, державних і недержавних структур ініціюють компетентні органи (повноважних осіб) на проведення контрольно-наглядових дій з метою усунення порушень і недоліків. Отже, захищаючи свої законні права й свободи, громадяни звертають увагу компетентних органів на порушення законодавства й таким чином захищають наявні в державі та суспільстві правовідносини.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С.141.
2. Ткачова Т.М. Актуальні питання дотримання законодавства про звернення громадян в ОВС: відомчий контроль та прокурорський нагляд. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип. 182. Ч. 3. С. 239-246.
3. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 720 с.

4. Курс адміністративного права України : підручник /за ред. О.В. Кузьменко. Київ : 2017. 820 с.

5. Лесницкая Л.Ф. Гражданин обратиться с жалобой. / Л.Ф. Лесницкая, Н.Ю. Хаманева. Москва : Знание, 1990. 62 с.

6. Новіков В.В. До питання захисту прав і законних інтересів громадян. *Вісник ЛДУВС*. 2011. № 6. С. 159-163.

7. Зеленіна С.М. Правові питання удосконалення порядку розгляду звернень громадян в органи місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2013. № 5. С. 99-105.

8. Про звернення громадян. Закон України від від 2 жовтня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. С.256.

Плугатир М.В.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

На розгляді Верховної ради України перебуває проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» № 2695 від 27.12.2019 (далі – проект) [1], яким пропонується внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме у п.п. 12 п. 1 розділу I викладено нову редакцію ст. 130 КУпАП, що протирічить чинному законодавству.

У відповідності до чинного Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII редакція

зазначеної норми зміниться з 1 липня 2020 року, а частина протиправних діянь, які нею передбачаються, взагалі буде включена до Кримінального кодексу України у ст. 286¹ «Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».

Фактично запропоновані зміни стосуються не лише КУпАП, а і Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», до якого досліджуванним законопроектом жодні зміни не пропонуються. Тому п.п. 12 п. 1 розділу I необхідно викласти таким чином, щоб його положення стосувались редакції ст. 130 КУпАП та редакції ст. 286¹ ККУ, які містяться у вказаному Законі України.

Внесення змін до КУпАП, що пропонуються п.п. 19 п. 1 розділу I проекту, є недоцільним, оскільки огляд водія на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, необхідно буде з 1 липня 2020 року проводити в порядку, що передбачається кримінальним процесуальним законодавством, оскільки керування транспортними засобами особами, у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, стане кримінальним проступком, розслідування яких має здійснюватися на підставі норм КПК України.

Теж саме стосується інших змін, які пропонуються проектом та стосуються особливостей юридичної відповідальності за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції. Тому проект потребує суттєвого доопрацювання щодо приведення його у відповідність до положень КПК України та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень».

Крім того, у проекті пропонується розширити права поліцейських. Низка норм законопроекту містить дискреційні повноваження, які надають можливість на власний розсуд визначати зміст нововведень та містять корупційні ризики.

Зокрема, статтю 35 «*Зупинення транспортного засобу*» Закону України «Про Національну поліцію» доповнено пунктом 10, відповідно до якого поліцейський може на власний розсуд зупиняти транспортні засоби у разі «якщо така зупинка здійснюється під час проведення профілактичних заходів з метою проведення огляду водіїв з використанням спеціальних технічних засобів для перевірки на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції». Таким чином, нормою надається можливість поліцейським із суб'єктивних переконань, у тому числі особистої зацікавленості, зупиняти транспортний засіб і фактично затримувати будь-якого водія на невизначений термін, що призведе до виникнення корупційних відносин та створить умови для виникнення конфлікту між водієм та поліцейським, порушення прав добросовісних громадян водіїв.

Крім цього, суб'єкт законодавчої ініціативи пропонує у Законі України «Про дорожній рух» в абзацах другому та третьому частини другої статті 16 передбачити обов'язок водія передати для перевірки посвідчення водія відповідно до категорії, реєстраційний документ на транспортний засіб, інші документи. Дана норма має корупційний ризик, оскільки поліцейський матиме змогу затягувати таку зупинку, не віддаючи передані йому документи, та вчиняти тиск на водія із суб'єктивних причин. Зокрема, за власним переконанням, поліцейський може повернути через невизначений час передані йому документи.

При розробці даного проекту не було враховано зауваження до аналогічного проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» № 7286 від 14.11.2017, які містяться у Висновку Головного науково-експертного управління ВРУ від 20.12.2017,

Висновку щодо відповідності проекту вимогам антикорупційного законодавства від 17.01.2018, Висновку Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 20.06.2018 [3].

З урахуванням викладеного, можливо зазначити, що проект потребує суттєвого доопрацювання суб'єктом законодавчої ініціативи, після чого він може бути прийнятий до розгляду.

Література:

1. Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху № 2695 від 27.12.2019. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67814

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>

3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху № 7286 від 14.11.2017. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62877

Савранчук Л.Л.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Аналіз положень особливої частини Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) показує, що державні службовці в якості самостійних спеціальних суб'єктів адміністративних правопорушень Кодексом практично не розглядаються [1]. В переважній більшості складів

адміністративних правопорушень, які можуть бути вчинені державними службовцями у зв'язку з їх спеціальним правовим статусом як суб'єктів правопорушень у КУпАП визначені як посадові особи.

Відмітимо, що вищезазначені терміни перетинаються, тобто частина державних службовців одночасно є посадовими особами, у той же час далеко не всі посадові особи є державними службовцями і навпаки, не всі державні службовці є посадовими особами [2]. Таким чином, можна відзначити, що при встановленні адміністративної відповідальності державних службовців для характеристики суб'єктів подібних правопорушень КУпАП користується узагальненим більш широким терміном посадова особа, а не вузьким терміном державний службовець.

Відповідно до ст. 14 КУпАП посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [1]. Службові обов'язки державних службовців носять публічний характер і встановлюються законодавством про державну службу.

У тих випадках, коли вчинення адміністративного правопорушення державним службовцем не пов'язано з невиконанням або неналежним виконанням службових обов'язків, він не може розглядатися в якості посадової особи та несе адміністративну відповідальність на загальних підставах як звичайна фізична особа. Тому підставою адміністративної відповідальності державного службовця є вчинення ним адміністративного правопорушення, пов'язаного з невиконанням або неналежним виконанням своїх службових обов'язків.

Відповідно про адміністративне правопорушення вчинене державним службовцем можна говорити лише тоді, коли в діянні державного службовця є всі ознаки складу певного адміністративного правопорушення. КУпАП не містить окремої глави, в якій були б зібрані адміністративні правопорушення державних службовців. Склади таких адміністративних

правопорушень «розпорошені» за різними главами особливої частини КУпАП.

Також КУпАП не містить спеціальних видів адміністративних покарань, застосовуваних виключно до державних службовців. Найбільш типовою мірою адміністративної відповідальності щодо державних службовців за посадове адміністративне правопорушення є адміністративне стягнення у вигляді штрафу.

Підставою адміністративної відповідальності державних службовців є вчинення ними посадового адміністративного правопорушення. У спеціальній юридичній літературі цей термін визначається як протиправна, винна дія або бездіяльність посадової особи, вчинена ним у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням своїх службових обов'язків, що відрізняється від інших адміністративних правопорушень фізичних осіб підвищеною громадською небезпекою, що виникає в силу володіння посадовою особою спеціальним правовим статусом (становищем), і за яку КУпАП встановлена адміністративна відповідальність [2, с. 141].

Адміністративні правопорушення, які за своєю природою можуть бути здійснені посадовими особами, нормативно закріплені у низці статей Особливої частини КУпАП, зокрема ст. 163-10, 163-11, 165-3, 165-4, 165-5, 166-24, 172-1-1, 184-1, 184-2, 185-2, 185-5, 185-6, 185-8 тощо [1].

Як вже зазначалося, КУпАП не виділяє державних службовців взагалі та зокрема не визначає їх як спеціальних суб'єктів адміністративної відповідальності. Вони охоплюються узагальненим поняттям посадової особи. Тому відповідно, що переважна більшість з перерахованих вище правопорушень може бути здійснено не лише державними службовцями, але й іншими особами, що мають ознаки посадової особи.

Також зауважимо, що в юридичній літературі та законотворчій практиці єдиний підхід до визначення поняття «посадова особа» відсутній. Основне визначення цього поняття містяться в КК України (п.3-4 ст.18) [3], де зазначається, що службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за

спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом [3]. Відповідно дане визначення, що міститься в КК України, фактично обмежується вказівкою на публічних посадових осіб, які є представником влади, або обіймають посади в державних і муніципальних органах і установах.

КУпАП України дає значно ширше трактування поняття посадової особи. Крім представників влади і публічних посадових осіб, КУпАП відносить до цієї категорії також керівників і працівників інших організацій (тобто, наприклад, комерційних і некомерційних юридичних осіб, громадських організацій тощо) та індивідуальних підприємців, які вчинили адміністративні правопорушення у зв'язку з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій в цих організаціях, якщо законом не встановлено інше [2]. Відповідно до ст.14 КУпАП під посадовою особою в цьому Кодексі слід розуміти особу, яка підлягає адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків [2].

Також, велика кількість чинних законодавчих актів часто використовують термін «посадова особа», проте взагалі ніяк її не визначають. У якості прикладу можна навести Податковий кодекс

України, Митний кодекс України, Цивільний кодекс України, Лісовий кодекс України тощо [2, с. 141].

Отже, КУпАП не виділяє державних службовців як самостійних спеціальних суб'єктів посадових адміністративних правопорушень. Тільки частина державних службовців підпадає під загальне поняття посадової особи, що міститься в ст. 14 КУпАП. Склади посадових адміністративних правопорушень державних службовців не містяться в окремому розділі, а розпорошені у різних розділах Особливої частини КУпАП. Таким чином, в чинному КУпАП відсутній повноцінний самостійний інститут адміністративної відповідальності державних службовців.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. (із змінами від 19.12.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>.

2. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. С. 141.

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Співак В.М.,

д.політ.н., професор, завідувач кафедри соціології та суспільних наук Академії праці, соціальних відносин і туризму

СТИМУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: УКРАЇНА І ГРУЗІЯ

Впровадження програм розвитку туризму, на усіх рівнях, дозволяє вирішити комплекс існуючих завдань зі створення конкурентоспроможного ринку туристичних послуг на основі міжвідомчої координації діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів. Система управління сферою туризму є, частиною системи

публічного управління, сукупністю взаємопов'язаних та взаємодіючих структурних компонентів, суб'єктів та об'єктів публічного управління (органів державного управління та місцевого самоврядування, професійної спільноти фахівців-управлінців у сфері туризму), що в межах визначеної компетенції, на підставі законодавства справляють організуючий вплив на суспільні відносини шляхом реалізації управлінських функцій та технологій стратегічного управління сферою туризму, а також взаємовідносин між цими органами з метою забезпечення комплексного розвитку територій, створення умов для забезпечення прискореного розвитку сфери туризму, перетворення її на високоефективну, інтегровану у світовий ринок галузь [1, с.96]. Слід відмітити, що в Україні, нормативне підґрунтя даного питання обмежується законами України «Про туризм» 1995 р. та «Про курорти» 2000 р., Постановою КМУ «Про схвалення Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні» від 10 травня 2018 р. № 308-р, наказом «Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань розвитку сталого туризму в Карпатському регіоні» від 1 серпня 2017 р. № 1149. Важливим питанням для розвитку і функціонування туристичного сектору стало схвалення Урядом у 2017 р. Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Метою реалізації Стратегії є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму та курортів згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей, перетворення її на високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприяє підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі.

Основними стратегічними цілями розвитку сфери туризму та курортів з урахуванням сучасного стану і тенденцій розвитку України на період до 2026 року є: створення конкурентоспроможного національного туристичного продукту на засадах системної маркетингової діяльності, спрямованої на чітке позиціонування різних видів туристичних продуктів, адаптованих

до вимог і очікувань споживачів; забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу шляхом розв'язання проблеми рекреаційного природокористування і охорони навколишнього природного середовища та удосконалення територіальної структури сфери туризму та курортів з метою розвитку туристичних територій, брендингу територій; системне підвищення якості інфраструктури курортів та рекреаційних територій шляхом виконання комплексної програми поетапного вдосконалення матеріально-технічної бази з використанням можливостей кластерних моделей, державно-приватного партнерства та соціального замовлення; удосконалення інформаційної інфраструктури рекреаційних та туристичних послуг шляхом створення центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів під час провадження ярмаркової, фестивальної та виставкової діяльності; забезпечення відповідності ціни та якості туристичних продуктів шляхом створення умов для оптимізації організаційно-економічної структури діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу у сфері туризму і розроблення національних стандартів надання туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів; організація системи якісної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців туристичного супроводу та обслуговування, інших професій сфери туризму та курортів.

Основними завданнями Стратегії є: здійснення комплексу заходів з підтримки розвитку туристичної індустрії, зокрема створення привабливого інвестиційного клімату у сфері туризму та курортів; забезпечення належного рівня міжгалузевої координації та міжрегіональної кооперації, що сприятиме раціональному використанню туристичних ресурсів і дасть можливість оптимізувати витрати з державного і місцевих бюджетів на здійснення заходів у сфері туризму та курортів; об'єднання зусиль органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представників туристичного бізнесу, інших галузей економіки та інститутів громадянського суспільства для популяризації України

у світі і формування іміджу України як країни, привабливої для туризму; гармонізація національного законодавства з європейським, дотримання цілей і принципів, проголошених стратегічними документами розвитку держави.

Стратегія визначає інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у сфері туризму та курортів, який передбачає поєднання таких складових: галузевої (міжгалузева координація та системний розвиток складових сфери туризму та курортів), а саме: туристична діяльність (туроператори, турагенти; екскурсійне обслуговування); послуги з розміщення (колективне розміщення; індивідуальне розміщення); транспорт (повітряний; залізничний; автомобільний; водний: морський та річковий; міський громадський); туристичні інформаційні центри; музеї та галереї; театри, арени, клуби; конгрес-холи і конференц-центри; заклади громадського харчування; спортивні арени; торгові центри, магазини, сувенірні лавки; ІТ-компанії; страхові компанії; медіа-компанії; територіальної (міжрегіональна кооперація, досягнення рівномірного та збалансованого розвитку туристичних регіонів, територій, зон), а саме: північ, південь, схід, захід, центр; області; райони; територіальні громади; курорти; туристичні території; секторальної (створення системи стратегічного планування розвитку видів туризму на основі їх чіткої класифікації та визначення пріоритетних на державному та регіональному рівні), а саме: міський туризм; екологічний (зелений); етнічний; сільський; культурно-пізнавальний; подієвий; медичний, лікувально-оздоровчий; гастрономічний; релігійний; гірський, спортивний, велосипедний; пригодницький та активний; науковий та освітній; круїзний та яхтовий; шопінг та розважальний туризм; інші пріоритетні види туризму[2].

З огляду на звіти планів заходів Стратегії розвитку туризму та курортів до її реалізації долучається широке коло суб'єктів, зокрема - Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна служба України з надзвичайних

ситуацій, Національна поліція, Державна служба медицини катастроф, ПАТ «Укрзалізниця», державне підприємство, громадські гірські та волонтерські рятувальні формування, обласні держадміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації, установи природно-заповідного фонду [3].

Грузія проводить активну стратегію розвитку туризму, яка повинна допомогти перетворити країну на привабливу в популярну з погляду туристів. Для цього створено національний план розвитку туризму та залучення інвестицій, у якому встановлено цілі та завдання, а також розроблено способи їх досягнення [4]. Уряд Грузії здійснив кроки із залучення іноземних інвестицій у туризм країни. Помітним успіхом у цій сфері вважається виділення ЄС коштів на розвиток туризму в Грузії. Саме за підтримки ЄС та уряду Австрії в Грузії розпочато реалізацію проекту з розвитку туристичного сектору, бюджет якого складає 900 000 євро. Мета цього проекту полягає в розвитку туризму на регіональному рівні, а також у покращенні законодавчої бази у сфері туризму [5].

Згідно із планом уряду, який складається із 10 пунктів, до 2028 р. кількість туристів повинна перевищити позначку в 12 млн. У плані наголошується, що розвиток туризму має здійснюватися комбінацією двох підходів – «горизонтальною політикою», яка спрямована на створення непрямих обставин для заохочення туризму, і застосування «вертикального підходу», що полягає в залученні інвестицій у туристичну інфраструктуру.

Департамент туризму і курортів для покращення статистики туризму в країні здійснює дослідження цієї сфери чотири рази на рік. У результаті дослідження виявилось кілька цікавих тенденцій.

Наприклад, в грузинському законодавстві регулювання «зелено-туристичних» відносин не підпадає під дію нормативних актів, якими регулюються відносини у сфері підприємництва. Відповідно, не підлягають оподаткуванню й особисті доходи, отримані селянами від використання для відпочинку власного житла.

Існують також спеціальні пільги та переваги для сімейних господарств, якщо вони розміщуватимуть на території сільських

поселень в економічно слаборозвинутих регіонах. Вони можуть отримати матеріальну підтримку у формі кредитів (до 8 тис. доларів США), які в разі успішної реалізації проекту поверненню не підлягають.

Також, Парламент Грузії 20 червня 2007р. прийняв Закон «Про вільні індустріальні зони». Закон передбачає умови створення і функціонування вільних індустріальних зон. Зокрема, вільна індустріальна зона – це територія з певними межами і із спеціальним статусом, яка може бути створена будь-якою юридичною або фізичною особою на території не менше 10 гектарів. Вона представляє різновид вільної зони згідно Митному кодексу Грузії з додатковими податковими пільгами, на які не розповсюджуються компетенція органів місцевого самоврядування.

Згідно закону, земельні ділянки, які знаходяться в держвласності, і розташовані на території вільних економічних зон (ВЕЗ), здаватимуться власникам в оренду строком на 49 років. Нагляд за ВЕЗ здійснюватиме Уряд Грузії і в цій зоні буде в обігу будь-яка валюта.

Фінансові операції в таких зонах можуть проводитися в будь-якій валюті, діючі у вільній економічній зоні іноземні компанії звільняються від податку на прибуток, на майно і ПДВ, для чого будуть внесені відповідні зміни у грузинське законодавство.

ВЕЗ може бути створена на основі ініціативи Уряду Грузії, або юридичних і приватних осіб. Уряд протягом місяця повинен розглянути заявку від юридичної або приватної особи і ухвалити рішення про видачу дозволу на створення ВЕЗ. Особа, що подає заявку, повинна представити також фінансові гарантії. Уряд до 1 вересня 2007р. визначить деталі гарантій. Саме до цього часу і планується введення закону в силу [6].

Отже, враховуючи досвід Грузії та України спостерігаються деякі спільні особливості. По-перше, основні програми були прийняті урядами з розрахунку до 2026-2028 років. По-друге, серед головних факторів, які сприяють розвитку туризму в обох країнах, є:

- створення та підтримка стратегічного планування розвитку туризму;
- залучення інвестицій, а саме фінансової допомоги Європейського Союзу, причому слід зазначити, що фінансові ресурси були використані за цільовим призначенням;
- лібералізація податкової політики, створення електронного врядування, що забезпечило сприятливі умови для отримання дозвільних документів та ведення бізнесу;
- інфраструктурний розвиток доріг, аеропортів, вокзалів, туристичних об'єктів тощо;
- державні інституційні дослідження стану туризму та виявлення шляхів покращення.

Література:

1. Гончарук Н., Колєда Г. Система управління сферою туризму в умовах децентралізації влади в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування, 2018, вип. 4(39). С. 95-103
2. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Урядовий портал : <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501>
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2018 році. Верховна Рада України: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1902731-17>
4. Коцан Н.Н., Курило О.А. Основні особливості сучасного розвитку туризму в Грузії. <https://core.ac.uk/download/pdf/153584726.pdf>
5. World Travel and Tourism Council (2018), Travel and Tourism Economic Impact 2017/ Ukraine/Turkey/Georgia/Croatia/Israel: офіційний сайт. URL : <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/ukraine2018.pdf>.
6. Габорець Я., Кирилович І. Інформаційна довідка та тему: «Законодавство окремих країн щодо стимулювання розвитку туристичної галузі», квітень 2020. Інформаційно-дослідницький

Снівак М.В.,

*д. політ.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА РОБОТА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ЧАС ПАНДЕМІЇ

Нині кожна держава світу перебуває в обставинах, що змушують уряди приймати стратегічні рішення з розрахунком на невизначений період. Однією з таких є поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19. В таких умовах апарат державної служби потребує гнучкого перепрограмування. З цією метою Уряд України затвердив Порядок визначає механізм добору на вакантні посади державної служби на період дії карантину, установленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Відповідно змісту призначення відбувається через призначення за результатами процедур конкурсного відбору або призначення шляхом укладення контракту.

Так, для призначення на посади державної служби суб'єктом призначення або керівником державної служби в державному органі першочергово розглядаються кандидатури, запропоновані Комісією з питань вищого корпусу державної служби або конкурсною комісією, утвореною керівником державної служби у державному органі, за результатами процедур конкурсного відбору, зокрема у разі, коли строк оприлюднення результатів конкурсу перевищує 45 календарних днів з дня оприлюднення інформації про проведення такого конкурсу.

З метою визначення переможця (переможців) за результатами процедур конкурсного відбору проводиться

співбесіда з кожним кандидатом, визначеним Комісією або конкурсною комісією: на зайняття посад категорії «А» та посад категорії «Б», які здійснюють повноваження керівників державної служби в державних органах, – суб'єктом призначення; на зайняття інших посад категорій «Б» і «В» – керівником державної служби в державному органі.

Така співбесіда за рішенням суб'єкта призначення або керівника державної служби в державному органі може проводитися уповноваженою ним особою. Про результати проведення співбесіди уповноважена особа письмово повідомляє суб'єкту призначення або керівнику державної служби в державному органі у строк, що не перевищує три календарних дні.

Суб'єкт призначення або керівник державної служби в державному органі проводить співбесіду з кандидатами, в тому числі дистанційно в режимі відеоконференції за умови наявності технічної можливості. Така співбесіда за рішенням суб'єкта призначення або керівника державної служби може проводитися уповноваженою ним особою.

Використовувані технічні засоби та/або технології повинні забезпечити належну якість зображення та звуку.

У разі проведення співбесіди дистанційно в режимі відеоконференції канал зв'язку, час і дата початку проведення такої співбесіди узгоджуються з кандидатом будь-яким доступним способом, у тому числі засобами телекомунікаційного зв'язку.

Перед проходженням співбесіди в режимі відеоконференції кандидат повинен пред'явити паспорт громадянина України або інший документ, який посвідчує особу та підтверджує громадянство України, що дає змогу ідентифікувати цього кандидата.

Після проведення співбесіди суб'єкт призначення або керівник державної служби в державному органі приймає рішення про визначення переможця (переможців) за результатами процедур конкурсного відбору або про його (їх) відсутність. Такі рішення оформляються протокольним рішенням суб'єкта призначення або шляхом видання наказу (розпорядження) керівника державної служби в державному органі.

У разі відсутності або відхилення суб'єктом призначення або керівником державної служби в державному органі кандидатур, запропонованих Комісією або конкурсною комісією за результатами процедур конкурсного відбору, суб'єкт призначення або керівник державної служби в державному органі може призначити на посаду державної служби особу шляхом укладення контракту про проходження державної служби на період дії карантину та до дня визначення суб'єктом призначення або керівником державної служби в державному органі переможця конкурсу.

Призначення на такі посади здійснюється шляхом проведення співбесіди з визначеними суб'єктом призначення або керівником державної служби у державному органі посадовими особами.

Рішення про необхідність призначення на вакантну посаду державної служби на період дії карантину та визначення уповноваженої особи приймається шляхом видання відповідного наказу (розпорядження).

Інформація про необхідність призначення на вакантну посаду оприлюднюється на Єдиному порталі вакансій державної служби [1].

У контексті проблеми, доречним буде розглянути досвід зміни у діяльності державних службовців європейських країнах, а саме Польщі, Франції та Великої Британії.

Наприклад, в Об'єднаному королівстві існує рекомендаційний циркуляр, який оформлений у стилі відповідей на питання, щодо підбору кандидатів на державну службу під час COVID-19, він має назву Recruitment Advice and the COVID-19 [2]. В ньому зібрані відповіді на найбільш популярні питання, які виникають при рекрутингу на державну службу. Автори зазначають, що даний документ слугує для підтримки усіх служб та осіб, що беруть участь у підборі кадрів. Цікавою особливістю в даному документі є те, що кожен може написати на зазначену в циркулярі електронну пошту та поділитися власним досвідом. Національне законодавство Великої Британії, що регулює особливості призначення та праці державних службовців в умовах

карантину складається з Кодексу управління Державної Служби (Civil Service management code) [3], Проте робота в умовах карантину чітко не прописана. Особливості режиму праці державних службовців в умовах карантину полягають у тому, що при можливості керівники можуть надавати змогу службовцям працювати віддалено; працівникам, що мусять бути присутніми на роботі фізично рекомендується «безпечне дистанціювання на роботі»; офіси, які здійснюють соціальні виплати працюють в режимі онлайн підтримки [4]. Серед особливостей призначення державних службовців в умовах карантину можна визначити такі: у разі необхідності може бути набраний тимчасовий персонал для реалізації окремого завдання, не дозволяється змінювати зазначені загальні критерії підбору, оскільки це було б порушенням принципів підбору персоналу; будь-яке інтерв'ю з кандидатом на роботу віч-на-віч, яке вже було заплановано, рекомендується провести через відео зв'язок; можна провести кампанію набору без проведення співбесіди, проте особи, що наймають повинні обґрунтувати, те, що вони здатні об'єктивно оцінити кожного з кандидатів за наявною інформацією; якщо кандидати не мають можливість дати інтерв'ю в онлайн режимі існує варіант запису «асинхронного відео-інтерв'ю»; кандидатам пред'являються заздалегідь задані питання, на які вони відповідають за виділений час.

У Польщі, основним документом, що регулює дане питання є Антикризовий щит 2.0 – положення Управління Державної Служби (Art. 95 tzw. Tarczy antykryzysowej 2.0 - stanowisko DSC) [5]. Серед особливостей режиму праці державних службовців в умовах карантину можна виділити наступне: керівництво може доручити працівникові виконувати протягом зазначеного періоду роботу, яка визначена трудовим договором поза межами місця її постійного виконання (віддалена робота); існує можливість державним органам застосовувати необхідні рішення, загальною метою яких є обмеження прямого контакту між службовцями, як у приватній, так і в діловій сферах.

Серед особливостей призначення державних службовців в умовах карантину в Польщі, можна виділити наступні: в разі

завершення терміну подання документів на вакантне місце тимчасово припиняється розгляд кандидатів; рекомендується не організовувати зустрічей з кандидатами (стаціонарні тести, співбесіди); попередні заплановані дзвінки до кандидатів не скасовуються, вони можуть бути продовжені, коли ситуація повернеться до нормального стану; якщо термін подання документів ще не закінчився рекомендується скасувати прийом на роботу. Таким чином обмежиться потік заявок кандидатів безпосередньо в офіс; кандидати повинні мати можливість вибору каналу, через який має проходити співбесіда (телефонний режим, відеоконференція, тощо); якщо існує можливість проводити весь набір дистанційно, то дозволено наступні варіанти: продовжувати оголошений конкурс, оголосити про повністю новий набір [6].

У Франції, Генеральний директорат адміністрації та державної служби (DGAFP) усім міністерствам і органам місцевого самоврядування від 3 березня 2020 року направив записку-інструкцію з окремими роз'ясненнями і змінами у роботі державних службовців. У ній рекомендується призупинити будь-які фізичні зустрічі, які не є життєво важливими для продовження діяльності, скоротити робочий тиждень до 35 годин, а в окремих випадках для державних службовців до 28 годин, запровадити спеціальні відпустки для державних службовців в умовах карантину, забезпечити збереження винагород, пенсій і підвищення по службі [7, 8].

В Україні наказом Національного агентства України з питань державної служби «Про внесення змін до Типових правил внутрішнього службового розпорядку» від 13 березня 2020 р. № 39-20 а саме Розділ III Типових правил внутрішнього службового розпорядку доповнено пунктом 8, відповідно до якого за ініціативою державного службовця і згодою його безпосереднього керівника та керівника самостійного структурного підрозділу такий державний службовець може виконувати завдання за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу.

Для цього державний службовець повинен погодити у письмовій формі, зокрема засобами телекомунікаційного зв'язку, перелік відповідних завдань та строки їх виконання з

безпосереднім керівником та керівником самостійного структурного підрозділу (за наявності). Для державного службовця обсяг завдань за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу має визначатися з урахуванням тривалості його робочого часу. За межами адміністративної будівлі державного органу можуть виконуватися завдання, якщо їх якісне, ефективне та результативне виконання не потребує: використання інформації з обмеженим доступом; доступу до комп'ютерного, телекомунікаційного або програмного забезпечення, яке функціонує лише у межах приміщення державного органу;

обов'язкового перебування в приміщенні державного органу (залучення інших працівників державного органу, проведення консультацій, нарад тощо).

Правилами внутрішнього службового розпорядку в державному органі можуть визначатися додаткові умови виконання державними службовцями завдань за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу залежно від особливостей реалізації функцій і завдань цього державного органу. Час виконання державним службовцем завдань за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу обліковується як робочий час [9].

Тож можна зробити висновок, що загалом, держави ЄС і Україна одночасно спромоглися стабілізувати роботу сектору державної служби на час встановлення карантину у зв'язку із загостренням ситуації, пов'язаної з поширенням випадків гострої респіраторної хвороби COVID-19. Якщо у майбутньому виникне загроза повторення епідемії то час на прийняття управлінських рішень і відновлення віддалених форм роботи буде скорочений враховуючи попередній досвід країн.

Література:

1. Деякі питання призначення на посади державної служби на період дії карантину, установленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респі... Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/290-2020-%D0%BF>

2. Candidate and job seeker advice during the coronavirus COVID-19 outbreak. URL : <https://www.vanillarecruitment.co.uk/client-recruitment-advice/candidate-and-job-seeker-advice-during-the-coronavirus-covid-19-outbreak/>

3. Civil Service management code. URL : <https://www.gov.uk/government/publications/civil-servants-terms-and-conditions>

4. Changes to the delivery of our services during the coronavirus pandemic. URL : <https://www.gov.uk/government/news/coronavirus-covid-19-delivering-our-public-services#I-am-an-employer-and-need-help-paying-redundancy-or-need-to-notify-the-government-of-potential-redundancies>

5. Strona nie znalezione. URL : <https://dsc.kprm.gov.pl/art-95-tzw-tarczy-antykryzysowej-20-stanowisko-dsc>

6. Jak przeprowadzać nabory do służby cywilnej. URL : <https://dsc.kprm.gov.pl/jak-przeprowadzac-nabory-do-sluzby-cywilnej>

7. What measures should French employers implement in France to protect their employees from the COVID-19 threat? URL : <https://www.mwe.com/insights/coronavirus-faqs-for-french-employers/>

8. FRANCE: COVID-19 (Coronavirus) – Employer FAQs. URL : <https://www.littler.com/publication-press/publication/france-covid-19-coronavirus-employer-faqs>

9. Дистанційна робота державних службовців. Редакція журналу «Кадровик України». URL : <https://profpressa.com/articles/distantsiina-robota-derzhavnikh-sluzhbovtziv>

*Баштова О.Г.,
слухач 101 н/г ННІ № 3 НАВС,
Лукашенко А.А.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ЦЕНТРАЛЬНИХ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ

Трансформаційні процеси й постійні реформи досить гостро виділяють проблему протидії злочинності. У контексті розширення свободи слова, утвердження плюралізму думок і дій виникли такі форми політичної активності громадян, як мітинги, збори, вуличні походи, демонстрації, які вийшли за рамки традиційних уявлень про статус особи у сфері політичного життя суспільства. Разом з тим, конституційні положення про свободу зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій й дотепер належним чином не конкретизовані у вітчизняному законодавстві, нерідко обмежуються, а то і просто порушуються: не всі заходи проходять мирно, деякі супроводжуються масовими заворушеннями, насильницькими діями щодо громадян та працівників поліції.

За останній час почастишали випадки екологічних, техногенних, природних катастроф, що значно ускладнює оперативну обстановку, погіршує стан публічного порядку. За таких умов правоохоронним органам, і у першу чергу органам Національної поліції, і зокрема підрозділам поліції особливого призначення, треба приймати неординарні рішення з охорони публічного порядку. На жаль, не всі дії працівників органів поліції у таких ситуаціях відповідають сучасним вимогам. Результати узагальнення практики діяльності органів поліції дозволяють зробити теоретичні висновки про те, що забезпечення правопорядку в цих умовах можливо лише шляхом комплексного використання правових, організаційно-тактичних принципів, форм і методів, які мають спільну спрямованість [1, с. 17].

Органи (підрозділи) поліції та їх посадові особи під час реагування на правопорушення або події повинні здійснювати реагування на всі повідомлення про правопорушення або події, сприяння їх реалізації, підтримання постійної готовності сил і засобів Національної поліції України до реагування на правопорушення або події, особисту безпеку громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, попередження чи припинення правопорушень, усунення негативних наслідків правопорушень або подій, організацію обміну інформацією та взаємодії з іншими правоохоронними органами тощо, особисту безпеку працівників поліції, організацію їх навчання щодо дій у типових та екстремальних ситуаціях, оперативне інформування чергових служб вищого рівня та інших органів державної влади та інше (р. II ч. 1) [2].

Взаємодія органів і підрозділів поліції під час реагування на повідомлення про ускладнення оперативної обстановки регулюється Порядком взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів від 07.07.2017 № 577 (р. II) [3].

Якщо повсякденне забезпечення публічної безпеки і порядку є постійною діяльністю підрозділів Національної поліції щодо дотримання високого професійного рівня, який може коригувати керівник та забезпечувати діяльність підлеглих в звичайному режимі, то посилений варіант несення служби пов'язаний із суттєвим ускладненням оперативної обстановки та потребує задіювання значних сил і засобів. Процес взаємодії органів поліції в особі керівника територіального органу поліції є одним із факторів успішного виконання завдань щодо забезпечення публічної безпеки і порядку [4, с. 127]. Але, незважаючи на позитивний вплив такої взаємодії, зазначається, що керівники органів поліції зазвичай не реалізують належну взаємодію з населенням щодо залучення представників громадських формувань до охорони публічного порядку, передусім у разі ускладнення оперативної обстановки. У зв'язку з цим, ця діяльність потребує додаткового стимулювання, одним із способів якої може бути корегування повноважень та посилення ролі

заступників начальника ГУНП, територіального органу поліції щодо цього питання.

Література:

1. Крищенко А. Є. та ін. Забезпечення публічної безпеки і порядку, виявлення та документування протиправних дій під час проведення масових заходів в умовах ускладнення оперативної обстановки: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 45 с.

2. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 16.02.2018 № 111 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>.

3. Порядок взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 577 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17>.

4. Крищенко А. Є. Адміністративно-правовий статус керівника територіального органу національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. канд. юрид. наук 12.00.07. – Київ, 2019. 255 с.

Білик В.М.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права
НАВС*

ВИДИ ПРИВІЛЕЙОВАНОГО СТАВЛЕННЯ – ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

Одним із небезпечних видів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, є порушення вимог щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП). Саме це правопорушення знайшло своє відображення у вигляді таких різновидів привілейованого ставлення як клієнтелізму, патронажу, кронізму, непотизму та фаворитизму.

Розглянемо кожне з цих явищ конкретніше.

Ф. Фукуяма розуміє патронаж або клієнтелізм різновидом корупції. Такий характер відносин передбачає взаємний обмін послугами між двома особами різного статусу і влади. Особливістю таких відносин є те, що клієнтові надається протекція в обмін на його лояльність і політичну підтримку. Патронаж і клієнтелізм є неподільними явищами і відрізняється лише масштабами. Відмінність полягає в тому, що клієнтелізм має ієрархічний клас посередників, а у випадку протекціонізму (патронажу) – ключовою ланкою виступають протектори [1].

На думку, І. Амундсена, клієнтелізм варто розуміти «як структуровану ієрархічну мережу відносин між патроном і клієнтом, в результаті якої патрон надає переваги, послуги, пільги, посади, а також державну підтримку своїм клієнтам в обмін на політичну та матеріальну підтримку» [2, с. 14].

Характерними ознаками клієнтелізму є ієрархічність побудови зв'язків між суб'єктами взаємовідносин; формами взаємодії суб'єктів – фаворитизм, патронаж; відносини між патроном та клієнтом на підставі взаємно взятих прав та обов'язків двох осіб; встановлення мети у вигляді отримання політичної лояльності та лобіювання інтересів патрона; встановлення єдиної

монополії в економічній, соціальній та політичній сферах через нелегальні шляхи впливу на канали державного контролю; зниження рівня політичної культури та правової свідомості через нівелювання державних інтересів

Знаходимо визначення фаворитизму у словнику «Business dictionary» як привілейованого ставлення до особи або групи людей над іншими людьми або групами в тих же соціальних класах, групах або на робочих місцях. Фаворитизм поширює негативний вплив на робочому місці, впливаючи на моральні принципи, і в деяких випадках таке ставлення може бути незаконним, особливо якщо воно засноване на расових перевагах або в наданні сексуальних послуг [3].

Фаворитизм виступає одним із видів привілейованого становлення на ряду з непотизмом та кронізмом.

Фаворитизм можна розглядати з двох позицій: як загальну схильність до надання привілеїв одній особі або групі над іншою або як конкретне привілейоване відношення до тих, хто має особисте відношення, наприклад родинні, дружні та сусідські зв'язки. Фаворитизм відноситься до категорії надання привілеїв друзям, колегам по роботі та знайомим та з причини особистих рішень. Якщо непотизм демонструє привілейоване відношення до родичів (за кров'ю та шлюбом), то фаворитизм показує відношення до друзів.

Так, словник Macquarie дає тлумачення «непотизму» як «патронажу, що наданий з урахуванням сімейних стосунків, а не заслуг» [4].

Інше визначення говорить про «надмірну прихильність патрона до родичів», якщо розглядати з джерел походження, то патронаж батька над незаконними синами, названими племінниками), а саме слово «непотизм» походить від італ. *nipote* – племінник [5].

Непотизм є формою патронажу або заступництва. Здійснення як непотизму і патронажу призводить до виникнення конфлікту інтересів [6].

Цієї ж думки притримується М. Квон, вважаючи, що «фаворитизм, непотизм та кронізм виступають стимуляторами

розвитку конфліктів інтересів». Це проявляється в різних сферах, зокрема політичній та управлінській, де на підставі них приймають неефективні рішення, відбувається втрата мотивації та зниження продуктивності праці [7, с. 281].

Кронізм є більш вузькою формою фаворитизму, відповідно до якого перевагу надають друзям або знайомим. Найкраще цю ситуацію характеризує вислів: «річ не в тім, що ви знаєте, але в тім – кого». Кронізм поширюється в середині замкнутого кола осіб, які спілкуються між собою за допомогою надання одне одному послуг.

Якщо непотизм стосується надання переваг та привілеїв особам, що мають родинні стосунки, то кронізм характеризує довготривалі відносини знайомих, друзів та колег незалежно від рівня освіти, особистісних якостей. Найчастіше такого роду зв'язки можна зустріти в політичному середовищі, в органах державної влади загальнодержавного та місцевого рівнів.

Таким чином, фаворитизм характеризує привілейоване ставлення до друзів, близьких, знайомих та колег, непотизм заснований на кровних та емоційних зв'язках «родинної еліти», що надає переваги членам сім'ї при призначенні на посади аби не втрати владу та вплив, кронізм виникає тоді, коли йдеться про політично орієнтоване угруповання, що супроводжується привілейованим ставленням до близьких знайомих, колег, друзів, що забезпечує таким чином збереження власного статусу у політичній верхівці.

Конфлікт інтересів за своїм змістом охоплює усі вищевказані явища, маючи спільну природу походження, кожне із вказаних елементів має свої характерні ознаки.

Література:

1. Фукуяма Ф. Що таке корупція і як з нею боротися. *Економічна правда* : [сайт]. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2016/06/9/595365>
2. Amundsen I. Political Corruption: An Introduction to The Issues. *Chr. Michelsen Institute Working Paper*. 1999. P. 1–39.

3. Business dictionary. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/favoritism.html>

4. Macquarie Dictionary. URL: <https://www.macquariedictionary.com.au>

5. Oxford English Dictionary: The definitive record of the English language. URL: <http://www.oed.com>

6. Didenko I. V. Administrative and legal analysis of violating requirements for conflict of interests prevention and control. *Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnihs prav*. 2017. № 3 (104). P. 344–352.

7. Alper Buyukarslan B., N. Derya Ergun Ozler. The overall outlook of favoritism in organization: A literature review. *International Journal of Business and Management Studies*. 2011. Vol. 3, № 1. P. 275–284.

Бірюков Д.В.,

курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Професійне навчання у ВНЗ – досить складний і суперечливий процес, яким передбачається адаптація студента (курсанта) до нових умов життя та діяльності, тобто – освітнього середовища з його якісно відмінними характеристиками. Фактично йдеться про процес прийняття студентом (курсантом) нової соціальної ролі, базові характеристики якої закономірно вступають у конфлікт з усталеними стереотипами діяльності і поведінки, проектуючи або позитивні процеси особистісного розвитку, або деструктивні, залежно від того, будуть долатися протиріччя між наявним досвідом навчання в школі та життєдіяльністю загалом і

тим, що диктується об'єктивними умовами професійного навчання.

Адаптивне навчання трактується як головний механізм компетентного, особистісно-орієнтованого навчання, в основі якого – взаємодія досвідів викладача та студента (курсанта) як значущих суб'єктів взаємодії.

Адаптивний процес може бути ефективним, якщо охоплює обидві сторони навчання – студента (курсанта) і викладача. Викладач повинен максимально враховувати не лише особливості навчальних задач, які потрібно вирішувати, а й особливості навчальної ситуації, що виникає, та суб'єктів педагогічної взаємодії. Висока професійна компетентність викладача дає можливість формувати навчальну діяльність студентів (курсантів) на діалогічній основі, організовувати навчання як спільний узгоджений поступ до реалізації навчально-професійних завдань. Головним механізмом компетентісного, професійно-орієнтованого навчання є взаємодія досвідів того, хто вчить, і того, хто навчає, реалізація якої можлива лише тоді, коли викладач сприймає студента (курсанта) як особистість.

А. Бандура, О. Г. Мороз, В. А. Семиченко, В. Г. Чайка та інші вчені, розглядаючи загальний зміст процесу адаптації студентів (курсантів) до навчання, визначають три основні складові: соціально-психологічну, що віддзеркалює зміну соціальної ролі студента (курсанта) як майбутнього вчителя, коригування його потреб та системи цінностей, необхідність гнучкої регуляції професійно значущої поведінки, засвоєння норм і традицій інноваційної діяльності, що складаються в сучасній вищій школі; дидактико - психологічну складову як перебудову професійно спрямованого мислення і мови студентів (курсантів), розвиток когнітивних функцій, уваги, пам'яті, формування професійної особистості; діяльнісну – пристосування до нових навантажень, фахово напруженої навчальної праці, максимально наближеної до ситуацій професійної діяльності.

Серед загальних важливих факторів адаптації студентів (курсантів) до умов навчання професії та реалізації його адаптивної функції, що позитивно позначаються на їх діяльності та

навчальній успішності, науковці називають рівень мотивації до обраної професії та навчання професії, здатність до саморегуляції навчальної діяльності, навчальної винахідливості, наступність форм навчання. Негативно на здійснення навчальної діяльності та її результативність позначаються конфліктність, рівень травматичного стресу, незадоволеність студентів (курсантів) навчанням і надмірна їх самовпевненість.

Сучасний процес глобалізації, неупинний розвиток сучасних інноваційних та інформаційних технологій, потреби суспільства в мобільності обумовлюють пошук новітніх технологій навчання та модернізації освітніх систем. В модернізації освіти найсуттєвішу роль займає дистанційне навчання. Отже дистанційна форма навчання в навчальних закладах МВС України на сьогоднішній день є інноваційною формою навчання та набуває стрімкого розвитку.

Так відповідно до Положення про дистанційне навчання, затвердженим наказом Міністерства освіти та науки від 25.14.2013 № 466, під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. А це свідчить про те, що дистанційне навчання – це не тільки Інтернет, програмне забезпечення та комп’ютерна техніка, але й застосування у навчальному процесі педагогічних технологій, методів, прийомів та способів організації і проведення навчального процесу. Такі технології в своїй сукупності і мають назву «технології дистанційного навчання».

Дистанційне навчання поліцейських – це надання їм освітніх послуг шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій як для підготовки майбутніх правоохоронців, так і підвищення кваліфікації діючих працівників поліції, без відриву від виконання службових обов’язків за місцем служби.

Звичайно, як і будь яка інноваційна форма діяльності дистанційне навчання має певні недоліки до яких відносять: відсутність чіткого механізму ідентифікації слухачів; «теоретизація» навчання, зведення навчального процесу до механістичним прийомів і методів»; необхідність суттєвого фінансування на початковому етапі впровадження та ін.

Незважаючи на це, перевагами дистанційного навчання слід визначити:

- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;

- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці,

здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них;

- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів (слухачів);

- інтерактивність – активне спілкування між студентами (слухачами) групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більше можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу.

З огляду на це можна стверджувати, що створення дистанційної освіти – це найбільш доступний та ефективний шлях у процесі підготовки кваліфікованих кадрів для підрозділів Національної поліції. А саме дистанційне навчання допоможе у вирішенні проблеми підготовки якісного кадрового потенціалу. Одним із важливих критеріїв та показників ефективності роботи є постійна необхідність у підвищенні кваліфікації працівників Національної поліції, обумовлену постійним розвитком

інформаційних технологій, а також збільшенням кількості продуктів науково-технічного прогресу. Отже, саме застосування інноваційних технологій в навчальних закладах МВС України дають широкі перспективи та можливості готувати фахівців нового покоління, здатних до гнучкої адаптації в динамічно змінюваному світі, нешаблонного, нестандартного мислення у виконанні різноманітних професійних завдань, здатних самовдосконалюватися, здобувати та засвоювати інформацію, уміло її використовувати.

Література:

1. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : Закон України від 13.07.1999 № 916-XIV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14> (дата звернення 02.11.2017).

2. Про інноваційну діяльність : закон України від 04.07.2002 № 40-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 03.11.2017).

3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ М-ва освіти та науки України від 25.04.2013 № 466 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення 03.11.2017).

4. Бугайчук К. Л. Застосування технологій дистанційного навчання в післядипломній освіті працівників Національної поліції // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС, 2017. С. 157–161.

5. Прібиткова Н.О., Шорохова Г.М. Дистанційне навчання як інноваційний підхід у сфері підготовки кадрів для Національної поліції України // Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 pp.). Харків, 2017. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/1695> с. 240-242.

6. Опалюк Т. Л. Адаптивне навчання студентів та його структура // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2014. – № 2, УДК 378.147-057.875. URL:

<http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/65063/60358>

7. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.

8. Чайка В. Г. Особенности социально-психологической адаптации студентов к обучению в вузе / В. Г. Чайка // Инновации в образовании. – 2002. – № 2. – С. 35–41.

9. Семиченко В. А. Психологічна структура педагогічної діяльності : навч. посібники / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К.: Видав.-поліграф. центр «Київський університет», 2001. – Ч. I. – 217 с.

Бортнійчук В.О.,

здобувач вищої освіти 3-го курсу ННІ №3 НАВС,

Булик І.Л.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПРАВОВА ПРИРОДА ВІДНОСИН ІЗ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Пріоритетними у суспільстві завжди залишатимуться відносини пов'язані з охороною здоров'я. Актуальними є питання щодо галузевої належності та правової природи цих відносин.

Загальна характеристика правовідносин у медицині в широкому сенсі базується на визначенні юридичної природи відносин між основними учасниками медико-правових відносин: суб'єктами, що надають медичну допомогу (медичний заклад, медичний працівник), і суб'єктами, які отримують медичну допомогу (пацієнт). У процесі надання медичної допомоги беруть участь і треті особи — суб'єкти, що забезпечують надання медичної допомоги: адміністративно-господарські та технічні служби, страхові організації та інші установи і фізичні особи.

Існують певні точки зору на правову природу відносин надання медичної допомоги з позиції:

- цивільно-правового регулювання (В. Л. Суховерхий, М. С. Малейн);
- адміністративно-правового регулювання (Г. І. Петров);
- медико-соціального регулювання (В. А. Тарасова, Р. І. Іванова);
- комплексного регулювання (Р. А. Майданик).

Зазначимо, що правовідносини між пацієнтом та державними або комунальними закладами охорони здоров'я не оформляються письмовими договорами про надання медичної допомоги.

Вважається, якщо особа звернулася до медичного закладу, то вона вже дала згоду на діагностування, огляд, лікування, тобто ці правочини в державних і комунальних закладах охорони здоров'я є усними. Вони виникають у момент згоди пацієнта на надання йому тієї чи іншої медичної допомоги. Проте, погоджуючись на отримання медичної допомоги в медичному закладі, пацієнт дає згоду на отримання допомоги саме в цьому закладі, тому договірні відносини виникають між закладом і пацієнтом. Отже, згода пацієнта на госпіталізацію до медичного закладу та згода медичного закладу прийняти пацієнта на госпіталізацію є двостороннім правочином.

Усі відносини, які регулюються законодавством про надання медичної допомоги і відповідають вимогам ст. 1 ЦК України (тобто побудовані на засадах рівності), слід відносити до цивільно-правових. До всіх зобов'язань, які виникають із приводу надання медичних послуг, мають застосовуватися загальні норми цивільного права, якщо інше не міститься у присвячених таким договорам законодавчих актах (зокрема, в Основах законодавства про охорону здоров'я, Законі України «Про захист прав споживачів» тощо) [1, 170].

Договір на надання платних медичних послуг, що укладається громадянином (пацієнтом) із медичною організацією, може бути як договором публічним, так і договором приєднання, оскільки публічний договір визначає можливість укладення

договору взагалі, а договір приєднання — спосіб укладення договору [2, с. 9].

Прихильники адміністративно-правової концепції правовідносин у сфері охорони здоров'я обґрунтовують свою точку зору прикладами з радянського історичного періоду розвитку країни, коли домінувала державна форма забезпечення населення медичною допомогою з чіткою вертикальною системою управління. Надання медичної допомоги фізичній особі уявлялося як вираження владних повноважень держави в соціальній сфері, яка надавала громадянам можливість безоплатного користування ресурсами державної системи охорони здоров'я.

Новосьолов В. П. вважає, що і в кінці 90-х років минулого століття у вітчизняній медицині збереглася дуже велика група правовідносин, регульованих за допомогою адміністративного права. До цієї категорії правовідносин автор відносить надання громадянам лікувально-профілактичної, діагностичної та іншої медичної допомоги, проведення санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів [3, с. 10].

Однак, Н. А. Маргацька є прихильником іншої позиції, згідно з якою «відносини в охороні здоров'я регулюються нормами різних галузей права: адміністративного, державного, трудового, цивільного, кримінального, соціального забезпечення».

Серед інших позицій щодо правової природи відносин у сфері охорони здоров'я слід зазначити спробу представити досліджувані відносини як предмет дослідження такої галузі права, як право соціального забезпечення. Цієї позиції дотримується низка авторів, які вважають, що об'єднуючим моментом є загальна природа відносин у медичній та соціальній сферах: турбота держави про хворих, інвалідів і літніх громадян країни, а також, що медичне право є підгалуззю права соціального забезпечення, аргументуючи цей висновок тісним зв'язком охорони здоров'я з державою. Медичне обслуговування розглядали як форму державних соціальних гарантій, подібну до пенсійного забезпечення.

Подібна точка зору не позбавлена підстав, оскільки і медицина, і сфера соціального забезпечення своєю метою ставлять збереження здоров'я і поліпшення якості життя населення країни.

Останнім часом набуває поширення теза про комплексний характер медичного права як прикордонної комплексної галузі права, яка регулює суспільні відносини у сфері медичної діяльності, тобто охоронооздоровчі та інші тісно пов'язані з ним відносини [1, с. 172].

Медична діяльність — це комплексна багатостороння система правовідносин, які регулюються нормами багатьох галузей права. Цієї точки зору дотримуються Я. Дргонец і П. Холлендер, які вважають, що «відносини між лікарем або ж закладом охорони здоров'я і пацієнтом, нехай і віднесені до будь-якої галузі права, по суті, є складним суспільним ставленням, яке зачіпає норми багатьох галузей права».

Обґрунтування цивільно-правової природи відносин у сфері медичної діяльності пов'язане з визнанням рівності правового статусу всіх суб'єктів медико-правових відносин. Слід зазначити, що соціально-економічні перетворення, які відбулися в нашій країні в останні роки, ще більшою мірою сприяють утвердженню цивільно-правових відносин у сфері медичної діяльності. Зауважимо, що основою надання медичної допомоги є договір, який за своєю природою є цивілістичним. Але таке договірне регулювання обов'язків сторін має бути збалансоване зі здійсненням суб'єктами своїх конституційних та особистих немайнових прав [4, с. 83].

Отже, медична діяльність, по суті, є складним суспільним явищем, яке певною мірою зачіпає різні правові відносини та норми багатьох галузей права. Таким чином, відносини надання медичної допомоги є комплексним правовим утворенням, що охоплює норми адміністративного, цивільного та права соціального забезпечення.

Література:

1. Майданик Р. А. Цивільне право. – Х.: Право, 2019 – 823 с.

2. Булеца С. Б. Договір про надання медичних послуг - 2019. - Вип. 51. - 18с.
3. Новосьолов В. П. Адміністративно-правові проблеми управління охороною здоров'я: автореф. дис. докт. юрид. наук – К.: 2017. - 24 с.
4. Стеценко, С. Г. Медичне право України – К.: Медицина, 2018 – 185 с.

Бортнійчук В.О.,
здобувач вищої освіти 304 н/г ННІ №3 НАВС
Бухтіярова І.Г.,
*к.ю.н., ст. викладач кафедри публічного управління
та адміністрування НАВС*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРУВАННЯ

Останнім часом вплив церкви, релігійних норм і цінностей на життя суспільства в постсоціалістичних державах, в тому числі й в Україні, помітно посилюється. Це пояснюється певною мірою істотними змінами умов життєдіяльності і підходом до релігії як до фактору духовного відродження народів.

До того ж, на фоні останніх подій, що пройшли зимою 2014 року і проходять в Україні й на початку 2017 року, особливо видно як активно змінюються відносини між релігійними організаціями і державними інституціями. Природно, це зумовлює і підвищення інтересу науковців до питань визначення ролі і місця релігійних організацій в становленні української державності та в механізмі державного управління, розкриття релігійних організацій як особливих суб'єктів адміністративно-правових відносин. Взагалі проблеми дослідження релігійних організацій в Україні нерозривно пов'язані із забезпеченням конституційного права особи на свободу совісті і свободу віросповідання.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України це одна з найбільш актуальних проблем, що має велике суспільне і наукове значення. Тим часом необхідно відзначити, що формування нормативної правової бази, що визначає адміністративно-правовий статус релігійних організацій в Україні, суттєво відстає від загального рівня розвитку адміністративного законодавства. Легітимне поняття релігійної організації не охоплює їх функціональні ознаки як специфічних суб'єктів адміністративного права.

Досить неоднозначна їх правова дієздатність, специфіка залежності їх діяльності від внутрішніх настанов культу та визнаних світових релігійних центрів. Не зовсім зрозумілою є майнова основа їх діяльності, правова природа пожертв та зборів за відправлення культових обрядів (хрестин, вінчання, похорон, вхід тощо). Їх правова відокремленість має певну специфіку, яка досі ніким не встановлена. Відсутнє правове поле припинення релігійних організацій. Наведене зумовлює актуальність проблематики адміністративно-правового статусу релігійних організацій. До того ж, реалізація права на свободу світогляду і віровизнання в аспекті міжнародно-правових стандартів є важливим критерієм оцінки демократичності держави і розвитку громадянського суспільства. Налагодження цивілізованих відносин із релігійними організаціями відіграє особливу роль в процесі розбудови молодшої України, особливо в сучасних умовах після перемоги Євромайдану і становлення нової української нації. Тому у вітчизняній адміністративно-правовій літературі утверджується розуміння необхідності перегляду правового регулювання релігійних організацій, з урахуванням сучасної практики правотворення у європейських країнах.

Слід зауважити, що Україна проголошується світською державою, що означає державу, в якій влада здійснюється світськими (не церковними) органами, де церква відокремлена від держави, що означає відсторонення церкви й релігійних організацій від участі у здійсненні функцій держави. У чинному законодавстві на рівні Конституції України передбачено відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, а

школи від церкви і про те, що жодна релігія в Україні не може бути визнана як обов'язкова [1, с. 262]. Відповідно, держава є нейтральною в сфері свободи релігійних вірувань та уподобань і не має права втручатися в законну діяльність релігійних організацій. Слід зауважити, що релігійна організація є провідною ланкою релігійно-церковного життя в Україні [2, с. 82]. Держава захищає права і законні інтереси релігійних організацій; сприяє встановленню відносин взаємної релігійної і світоглядної терпимості й поваги між громадянами, які сповідують релігію або не сповідують її, між віруючими різних віросповідань та їх релігійними організаціями; бере до відома і поважає традиції та внутрішні настанови релігійних організацій, якщо вони не суперечать чинному законодавству [3, с. 152].

Вказана норма визначає повноваження держави в сфері регулювання державою діяльності релігійних організацій. Зокрема, саме держава бере на себе зобов'язання щодо захисту прав та законних інтересів релігійних організацій. Такий захист повинен відбуватись у визначений саме державою спосіб, при цьому релігійна організація (організації) буде виступати суб'єктом права на рівні з іншими суб'єктами права в державі [4, с. 1]. Закон забороняє державі втручатися у діяльність релігійних організацій, яка здійснюється в межах закону, та встановлює наступні межі діяльності релігійних організацій.

1. Держава визнає право релігійної громади на її підлеглість у канонічних і організаційних питаннях будь-яким діючим в Україні та за її межами релігійним центрам (управлінням) і вільну зміну цієї підлеглості.

2. Держава надає право релігійним організаціям, керівні центри яких знаходяться за межами України, можуть керуватись у своїй діяльності настановами цих центрів, якщо при цьому не порушується законодавство України.

3. Держава надає право релігійним організаціям використовувати для своїх потреб будівлі і майно, що надаються їм на договірних засадах державними, громадськими організаціями або громадянами.

Окрім викладеного, держава гарантує передачу організаціями, на балансі яких вони знаходяться, культові будівлі і майно, які становлять державну власність у безоплатне користування релігійних організацій або ж повернення вказаного майна та культових будівель; надає право релігійним організаціям засновувати видавничі, поліграфічні, реставраційно-будівельні та інші підприємства, а також добродійні заклади (притулки, лікарні тощо), які мають право юридичної особи [5, с. 3-4].

Отже, підсумовуючи слід підкреслити, що саме від налагодження стосунків держави з релігійними організаціями багато в чому залежить стабільність і подальший розвиток України. Адже залежно від того, як розвиватимуться стосунки держави і церкви, українське суспільство буде ставати більш консолідованим, або навпаки. І саме тому кожна демократична держава прагне втілити в національному законодавстві загальнолюдські цінності, які закріплено в різних міжнародних актах чи інших джерелах.

Таким чином, релігійні організації в Україні є особливими суб'єктами адміністративного права, які утворюються з метою задоволення релігійних потреб громадян сповідувати і поширювати віру і діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирають, призначають і замінюють персонал згідно із своїми статутами (положеннями). Вони є не тільки під контрольними та під наглядовими суб'єктами управління, але й самі представляють та захищають свої законні інтереси та інтереси своїх учасників у державних та громадських органах, опосередковано беруть участь у політичній діяльності, проводять масові заходи із віруючими громадянами. У зв'язку з цим, релігійні організації повинні розглядатися як особливі суб'єкти управлінських відносин, що функціонують в рамках системи адміністративно-правових норм.

Література:

1. Конституція України : науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп.

секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. — 2-ге вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2019. — 1128 с.

2. Василяк А. М. Організаційно-правові основи врегулювання статусу релігійних організацій у механізмі державного управління релігійною сферою суспільства // Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - № 13. — 182 с.

3. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 25. - 283 с.

4. Кочкадан А. Право на свободу світогляду і віросповідання людини в Україні і проблеми законодавчого забезпечення його реалізації // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2008. — Вип. 47. — 3 с.

5. Биркович О. І. Роль релігійних організацій як інститутів громадянського суспільства в розбудові української державності / О. І. Биркович // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2015. - Вип. 30(1). — 5 с.

Будкевич В.А.,

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

СУБІНСТИТУТ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У РІЗНИХ ВИДАХ СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Станом на сьогодні процесуальні форми, передбачені ЦПК, ГПК та КАС України більшою мірою уніфіковані. Винятками залишаються певні фундаментальні для кожного з видів судочинства категорії, такі, зокрема, як стандарт та обов'язок доказування, а також порядок розгляду окремих категорій справ. Уніфікованим був представлений вперше і міжгалузевий субінститут електронних доказів. Однак в Кримінальному процесуальному кодексі використання електронних даних у

доказуванні регулюється інакше, аніж у трьох інших кодексах, а саме так, як це було встановлено в первісній редакції нормативного акта у 2012 році. Також специфічне регулювання наявне і в Кодексі України про адміністративні правопорушення.

З огляду на те, що окремі процесуальні форми нерідко «перетинаються» (наприклад, цивільний позов у кримінальному провадженні; при використанні доказів, зібраних в рамках іншого виду судочинства), враховуючи єдність загальних властивостей електронних цифрових даних та з метою взаємозбагачення теоретичних галузевих процесуальних наук існує необхідність розглянути питання щодо зближення регулювання використання електронних даних в різних видах судочинства.

Перше з проблемних питань стосується використання єдиного поняття щодо позначення електронних даних в доказуванні. Наприклад, в КПК України електронні дані сутнісно включаються до поняття «документи». В науці кримінально-процесуального права сьогодні існують дві протилежні точки зору щодо доцільності включення до КПК України поняття «електронні докази». З огляду на національне законодавство та міжнародні стандарти вважаємо таку пропозицію доцільною.

В той же час, безумовно, не йдеться про повну тотожність усіх видів судочинства. Адже, до прикладу, в різних видах судочинства діє різний стандарт доказування (наприклад, у кримінальному судочинстві – «поза розумним сумнівом», у цивільному та господарському – «баланс вірогідностей» [1], у адміністративному – «офіційне з'ясування обставин справи»). Проте категорія «стандарт доказування» стосується не окремих доказів поодиноч, а з однієї сторони – всієї сукупності доказів у справі (як електронних, так і показань, речових, письмових доказів), а з іншої сторони – внутрішнього переконання, яке сформулося у суду за результатами оцінки усієї сукупності доказів. Тому коли йдеться про окремий доказ, то в будь-якому виді судочинства він повинен бути максимально якісно представлений (зафіксований, збережений, опрацьований) для того, щоб використовуватися для підтвердження чи спростування того чи іншого факту. Водночас, наприклад, для учасників

цивільного, господарського та адміністративного судочинства застосування спеціальних технічних рекомендацій при використанні електронних доказів повинно бути більш диспозитивним, аніж у кримінальному судочинстві, але з передбаченням застосування негативних процесуальних наслідків у разі, якщо зазначені рекомендації були проігноровані – наприклад, право суду на визнання відповідних електронних доказів недопустимими при недотриманні базових рекомендацій щодо фіксації таких доказів чи їх оформлення. Як один із можливих варіантів, можливо передбачити використання адаптованого під потреби відповідного виду судочинства ДСТУ ISO/IEC 27037:2017.

Існують проблемні питання, пов'язані і з формування певної усталеної практики збирання та оформлення електронних доказів. Так, електронні докази можна поділити на дві групи залежно від обставин їх створення та форми вираження: 1) ті, що були створені поза процесуальною діяльністю (наприклад, відео, відзняте задовго до ініціювання судового процесу); 2) ті, що були створені в межах процесуальної діяльності (наприклад, протокол огляду місця події слідчим у кримінальному провадженні). А.В. Столітній та І.Г. Каланча поділяють такі докази на матеріальні (перша група) та процесуальні (друга група) [2, с.185]. При цьому першу групу доказів ще можна розділити на 1) електронні докази, підстави та процедура створення яких прямо не регламентовані законом, та 2) електронні докази, створення яких регламентоване нормами законодавства іншими, аніж процесуальні. Щодо останньої групи доказів в судовій практиці теж існують певні проблемні моменти. Один з них, наприклад, – це належне процесуальне оформлення електронних доказів, створених контрольно-наглядовими органами під час виконання їх повноважень.

Ще одне суперечливе питання, що виникає на практиці – це порядок фіксації змісту веб-сторінок для використання у доказуванні. В деяких випадках суди визнають право адвоката чи іншого суб'єкта, який не є експертом скласти самостійно т.зв. протокол огляду веб-сайту з подальшим використанням такого протоколу в якості доказу [3]. На нашу думку, такий порядок

суперечить ряду правових принципів. В першу, принципу безпосередності судового розгляду та принципу законності. Так, наприклад, у кримінальному провадженні є спеціально уповноважені на збирання доказів суб'єкти – слідчий, прокурор, оперативні підрозділи. Але, до прикладу, у адміністративному судочинстві сторони не уповноважені створювати процесуальні форми доказів, а можуть збирати самостійно виключно ті докази, які вже були створені до і найголовніше – безвідносно до майбутнього судового процесу. Тому скопіювати веб-сторінку може і адвокат, але проводити огляд електронного доказу як процесуальну дію в адміністративному (чи цивільному або господарському) судочинстві може виключно суд, за необхідності залучаючи експерта. Винятком із такого правила може бути судова експертиза, проведена на договірних основах, але і в такому випадку висновок експерта не замінить сам предмет експертизи – електронні дані, певний зразок чи інший предмет матеріального світу. Такий порядок забезпечить дотримання принципів безпосередності судового розгляду та зменшить можливості для процесуальних зловживань.

Підсумовуючи викладене вище, можемо дійти таких висновків: 1) слід розглянути питання щодо встановлення єдиного визначення електронних доказів в рамках різних видів судочинства, а також загальних науково-технічних правил та рекомендацій щодо основних доказових характеристик електронних даних, правил роботи з ними (зокрема, фіксації, копіювання, зберігання, пересилання), з особливостями, пов'язаними зі специфікою окремих видів судочинства; 2) в правилах діловодства державних органів положення щодо роботи з будь-якими електронними даними повинні бути сформовані з урахуванням можливості використання цих даних в якості доказів у судовому процесі; 3) у «некримінальних» видах судочинства лише суд є основним суб'єктом збирання, дослідження та оцінки електронних доказів. Не уповноважені на те процесуальним законом суб'єкти не можуть самостійно проводити процесуальні дії та «створювати» докази, зокрема, складати самостійно

протоколи огляду, оскільки такі протоколи не матимуть процесуально-правового значення.

Література:

1. Томаров І. Стандарт доказування: внутрішнє переконання чи баланс вірогідностей. LegalShift: юридичний блог. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=1421> (дата звернення: 23.05.2020).

2. Столітній А. В., Каланча І. Г. Формування інституту «електронних доказів» у кримінальному процесі України. Проблеми законності. 2019. Вип. 146. С. 179– 191. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.146.171218>

3. Постанова Сумського апеляційного суду від 15.04.2019 у справі №583/792/19. Єдиний реєстр судових рішень: інформаційна система. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81258423> (дата звернення: 23.05.2020).

Буряченко О.А.,

*ад'юнкта кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО УЧАСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Україна – правова демократична держава, що утверджує найвищою цінністю людину, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість і безпеку, бере на себе обов'язок їх забезпечувати й охороняти, гарантувати кожному верховенство права й справедливе правосуддя.

Реаліями сьогодення є постійна динаміка деліктних посягань під впливом соціальних, економічних, правових, політичних, інших причин, різноманітних криміногенних умов і обставин [1, 30 с.]. Існують також й недоліки в закріплених повноваженнях

органів досудового розслідування Національної поліції України, зокрема, в частині притягнення до адміністративної відповідальності осіб, кримінальне провадження щодо яких закрито, але їх діях наявний склад адміністративного правопорушення. В сукупності це утворює гостру проблему – зростання злочинності за умов одночасного зниження караності правопорушників, що в подальшому призводить до загального стану правової незахищеності осіб та збільшує їх стан недовіри до органів досудового розслідування Національної поліції України та усієї системи юрисдикції в цілому.

Органи Національної поліції України є одним із головних суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції, що наділені широким обсягом правомочних повноважень. Проте, аналізуючи практичну та нормативну складову діяльності Національної поліції України вбачаємо відсутність чіткого закріплення в нормах процесуального права імперативної вимоги (обов'язку) перед слідчим та прокурором вжиття вичерпних заходів щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності у разі встановлення у її діях відсутності складу кримінального правопорушення.

Так правозастосовна практика виявляє ряд дефектів, прогалин та колізій системи чинного законодавства, однак вияв таких недоліків має стати рушійною силою для запровадження відповідних змін та доповнень, що у свою чергу повинні спиратися на здобутки теоретичної юриспруденції, котрі забезпечать науково-практичне обґрунтування та якість і системність змін, що відповідатимуть потребам суспільства.

Науковці та практикуючі правники приділяли значну увагу питанням адміністративних правопорушень та відповідальності за їх вчинення, серед них: В. Авер'янов, О. Андрійко, Д. Бахрах, І. Галаган, І. Голосніченко, С. Гончарук, Є. Додін, А. Комзюк, Є. Курінний, М. Тищенко, В. Шамрай, В. Шкарупа. Також діячами на ниві науки досліджувалися питання порядку і способів виконання у правозастосовній діяльності під час провадження у справах про адміністративні правопорушення збору доказів щодо вчинення адміністративного правопорушення; взаємовідношення між

такими видами юридичної відповідальності, як кримінальна та адміністративна; розмежування понять «адміністративне правопорушення» і «злочин»; компетентності суб'єктів застосування адміністративних стягнень.

Однак, значний за обсягом пласт питань досі залишається малодослідженим і невивченим, що породжує існування прогалин законодавчого врегулювання даних правовідносин.

Як наслідок, суб'єктам застосування адміністративних стягнень - працівникам органів досудового розслідування Національної поліції України іноді доводиться на своєму правничому шляху розв'язувати юридичні казуси, пов'язані з притягненням осіб до адміністративної відповідальності, що виявляються у тому чи іншому виді адміністративних стягнень, на власний розсуд, керуючись загальнонауковими, загальноправовими, спеціальними юридичними принципами, а подеколи й просто власним розсудом, який, у кожної особи по-своєму оцінює дійсність.

Одним з таких інцидентів і є проблема процедури притягнення особи до адміністративної відповідальності, обумовленої виключенням у її діянні складу кримінального правопорушення. Досі розв'язання вказаної задачі не знайшло свого логічного механізму. Свідченням цього є чинне українське процесуальне законодавство про адміністративні й кримінальні правопорушення.

Підсумовуючи, слід зауважити, що діяльність органів досудового розслідування має ґрунтуватися на виконанні завдань кримінального провадження, зокрема в забезпеченні розслідування з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був законно притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, дотриманні принципів верховенства права, поваги до прав, свобод та інтересів людини і громадянина, а не базуватися на внутрішньому переконанні таких посадових осіб, яке, слід зауважити, на даний час не має юридичного підґрунтя – закріплення в чинному законодавстві, чи взагалі супроводжуватися байдужістю та нехтуванням даного аспекту їх роботи.

Виходячи із наведеного науково-теоретичного обґрунтування, вважаю, що дана проблема потребує відповідного вирішення шляхом законодавчого забезпечення повноважень органів досудового розслідування самостійно складати необхідні матеріали справи та/або притягати до адміністративної відповідальності таку категорію правопорушників.

Література:

1. Бабенко А.М. Регіональна система злочинності: її місце у загальній системі злочинності та деякі закономірності функціонування / А.М. Бабенко // Форум права. - 2014. - № 2. – С. 29 – 36.

Галушкіна О.А.,

курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної політики і який реалізує державну політику у сфері туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів).[1]

Державне регулювання галузі туризму – сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу на розвиток туристичної галузі органів державної влади та створення умов сприятливих, для ефективної співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування і приватного сектора щодо розвитку туризму через такі механізми державного регулювання, як адміністративні,

правові, економічні, організаційні, екологічні тощо [3].

Основними завданнями державного регулювання галузі туризму є:

- забезпечення закріплених Конституцією України прав на здійснення туристичної подорожі;
- забезпечення безпеки туриста;
- збереження цілісності та охорона туристичних ресурсів України;
- створення умов сприятливих для розвитку індустрії туризму [4].

ДАРТ з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті ДАРТ;

2) здійснює в установленому порядку добір кадрів в апараті ДАРТ, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та працівників апарату ДАРТ;

3) організовує планово-фінансову роботу в апараті ДАРТ, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

4) здійснює у межах своїх повноважень разом з відповідними центральними органами виконавчої влади контроль за використанням державних коштів, передбачених для реалізації проектів, виконання програм, у тому числі міжнародних;

5) організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів в апараті ДАРТ відповідно до встановлених правил;

6) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, захист інформації з обмеженим доступом, а також технічний захист інформації, контроль за її збереженням в апараті ДАРТ;

7) забезпечує у межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань мобілізаційної підготовки та

мобілізаційної готовності держави [1].

Умови провадження туристичної агентської діяльності на туристичному ринку:

- внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України виду діяльності за КВЕД “Послуги з організації подорожувань” (код 63.30.0);

- дотримання вимог Закону України “Про туризм”, в тому числі ст. 16 Закону щодо наявності у турагента банківської гарантії;

- співпраця з туроператорами на підставі угод;

- ведення облікової та іншої визначеної законодавством документації [2].

Література:

1. Положення про Державне агентство розвитку туризму України : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>

2. Державна служба туризму і курортів. URL : <http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=2159> Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp190995?an=1>

3. Алексеева Ю. В. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції: дис. канд. наук з держ. упр.: / Одеський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президентові України. Одеси, 2005. URL : <http://www.dlib.com.ua/derzhavne-rehuljuvannja-rozvytku-turystychnoyi-haluzi-ukrayiny-v-konteksti-dosvidu.html>

4. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р № 324/95-ВР (зі змінами від 04.08.2011 р.). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20туризм>

*Ганzenко М.,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

*Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПОНЯТТЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Політична вага кожної держави залежить насамперед від її інтеграції у світову спільноту. Це процес на практиці здійснюється завдяки дипломатичним представництвам, а також представництвам міжнародних організацій, що де-юре і де-факто засвідчує не тільки про визнання країни, але й надає їй статус суб'єкта активної міжнародної діяльності.

За роки незалежності нашої держави створено фундаментальну правову базу, яка допомагає визначити пріоритети та орієнтири як у практичній зовнішньополітичній діяльності, так і в сфері підготовки висококваліфікованих кадрів для дипломатичної служби країни. Основними документами є: Конституція України, Закон України «Про дипломатичну службу» від 07.06.2018 р., Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р., Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р., Положення про Міністерство закордонних справ України (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 р., № 281), Консульський статут України (затверджений указом Президента від 02.04.1994 р., № 127/94) [2].

Відповідно до ч. 1 ст.1 Закону України «Про дипломатичну службу» від 07.06.2018 р., дипломатична служба – це державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності посадових осіб дипломатичної служби, пов'язаній з реалізацією зовнішньої політики України, захистом національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, а також прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном [3].

Поняття «дипломатична служба» можна розглядати в широкому та вузькому розумінні. Якщо в широкому розумінні – це суб'єкт міжнародних відносин, який має на меті своєї діяльності - здійснення і підтримання взаємовідносин на зовнішньополітичній арені. То у вузькому розумінні – це ефективний засіб для регулювання та захисту державних інтересів, а також прав громадян.

Відповідно до ч. 3 ст. 106 Конституції України, Президент України представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України [1].

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про дипломатичну службу» від 07.06.2018 р., систему органів дипломатичної служби складають: Міністерство закордонних справ України; представництва Міністерства закордонних справ України на території України; закордонні дипломатичні установи України.

Міністерство закордонних справ України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері зовнішніх зносин і координує діяльність державних органів у сфері зовнішніх зносин.

Представництва Міністерства закордонних справ України на території України є органами дипломатичної служби, які утворюються в регіонах, де діють іноземні консульські установи чи представництва міжнародних організацій.

Закордонні дипломатичні установи України є постійно діючими органами дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, у тому числі захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном.

У системі органів дипломатичної служби можуть утворюватися спеціальні місії, а також делегації на сесії статутних органів міжнародних організацій, статус, завдання та функції яких залежно від рівня місії визначаються відповідно Президентом України або Міністром закордонних справ України. Спеціальні

місії є тимчасовими місіями, що за своїм характером представляють Україну і направляються Україною до іншої держави за її згодою для спільного розгляду з цією державою певних питань або для виконання щодо неї певного завдання. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення роботи спеціальних місій визначається Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до повноважень Міністра закордонних справ України, які зазначені у ст. 5 Закону України «Про дипломатичну службу» від 07.06.2018 р., Міністр має право: очолювати Міністерства закордонних справ України, здійснювати керівництво діяльності органів дипломатичної служби, затверджувати структури органів дипломатичної служби, а також виконувати інші функції, визначені цим Законом, іншими актами законодавства України.

В свою чергу, Державний секретар Міністерства закордонних справ України забезпечує діяльність органів дипломатичної служби та відповідно до затвердженої Міністром закордонних справ України структури органів дипломатичної служби затверджує їх штатні розписи та кошториси, а також виконує інші функції, визначені законодавством України.

А Надзвичайний і Повноважний Посол України є вищим офіційним представником України, який здійснює загальне керівництво, координацію та контроль за діяльністю посадових осіб та інших працівників Посольства України, керівників інших закордонних дипломатичних установ України у державі акредитації, а також посадових та інших осіб, членів делегацій України, які перебувають у цій державі з метою виконання посадових або службових обов'язків.

Отже, дипломатія – це сфера Отже, дипломатія – це сфера зовнішньополітичної діяльності, особливий та найбільш ефективний засіб взаємодії держав, мистецтво ведення переговорів і укладання міжнародних угод. Дипломатична служба виникла і розвивається разом з розвитком міжнародних відносин, регулюється міжнародним та національним правом, сприяє розвитку міжнародних відносин та розвитку взаєморозуміння між державами. Дипломатична служба України є складовою державної

служби України, метою якої є захист інтересів держави, її громадян та юридичних осіб за кордоном у їх міжнародному спілкуванні, реалізація зовнішньої політики й національних інтересів України [2].

Література:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Крупеня І.М. Дипломатична та консульська служба: навч. посіб./ КиМУ. Київ, 2019. 337с.
3. Про дипломатичну службу : Закон України від 07 червня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>

Гірченко С.С.,

курсант 203 н/г ННІ № 1 НАВС

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УРЯДОВОЇ ПРОГРАМИ «ДОСТУПНІ ЛІКИ»

Урядова програма «Доступні ліки» – це можливість для кожного громадянина України отримати лікарські засоби, які покращать якість його життя, зможуть запобігти виникненню ускладнень та передчасної смертності. Програма забезпечує право отримати безкоштовно чи з незначною доплатою ліки за рецептами особам, хворим на серцево-судинні захворювання, бронхіальну астму та діабет 2 типу.

Механізм роботи програми наступний: держава компенсує вартість лікарського засобу за найнижчою ціною, виробник (дистриб'ютор) якого подав заявку на участь в програмі «Доступні ліки». Саме такий препарат пацієнт отримає безкоштовно. Препарат, ціна на який не перевищує граничну оптово-відпускну

ціну, пацієнт може отримати, доплативши лише різницю між розміром відшкодування за упаковку та фактичною ціною препарату. Ціну, яку повністю відшкодовує держава, встановив уряд після того, як її визначило Міністерство охорони здоров'я шляхом порівняння ціни на аналогічні міжнародні непатентовані назви у 5 сусідніх країнах України – Польщі, Словаччині, Угорщині, Чехії, Латвії.

Сьогодні Аптечна професійна асоціація України, що представляє багатьох операторів аптечного ритейлу, надзвичайно занепокоєна тим, що програма «Доступні ліки» не працює належним чином. На жаль, є багато питань: це і проблема ціноутворення на ліки, і некоректна робота e-Health, і недосконале функціонування медичних інформаційних систем (МІС) тощо.

На сьогодні, адміністрування програми «Доступні ліки» перейшло від Міністерства охорони здоров'я України до Національної служби здоров'я України. Проте ніхто не знімає відповідальності з Міністерства в частині формування Реєстру лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, у частині опрацювання референтних цін.

Програма, на переконання більшості учасників ринку, весь цей час добре працювала. Однак сьогодні, на превеликий жаль, ситуація змінилася і не в кращий бік. Є ряд проблем, з якими Аптечна професійна асоціація України вже неодноразово зверталася і до Уряду, і до МОЗ, і до НСЗУ.

Особливо велику увагу привертає до себе проблема ціноутворення на ліки, про що неодноразово ми наголошували в своїх зверненнях та виступах. Через різницю в цінах, що формуються в аптеках, та тих, що зазначені в Реєстрі, затвердженому МОЗ України, виникають проблеми з відпуском ліків. Невідповідність вартості препаратів в аптеці пов'язана з недотриманням цін на лікарські засоби виробником або розміру оптової надбавки дистриб'ютором.

У процесі роботи за цією програмою виявилися як позитивні, так і негативні моменти:

• Позитив — це передовсім те, що така програма потрібна. Подібні програми працюють у всіх розвинених країнах світу і дають можливість забезпечити необхідним лікуванням найнезаможніші верстви населення.

• Зауваження. Наприклад, кілька років тому в Україні діяла урядова програма по гіпертонії, яка була ефективною як для хворих, так і для аптек. Звичайно, поки не закінчилися кошти, однак питання не в цьому. Люди отримували якісні імпорتنі й вітчизняні препарати, які аптеки відпускали за референтними цінами. Хворі на гіпертонію роками лікувалися цими препаратами, навіть після того, як програма закрилась. Але до програми “Доступні ліки” ці засоби не були включені. Нинішня програма містить лише монопрепарати, комбінованих засобів, як у тій програмі по гіпертонії, в ній немає. І це викликає невдоволення пацієнтів.

Є й інші питання до асортименту у реєстрі програми “Доступні ліки”, який містить дуже багато засобів від гіпертонії у найнижчому ціновому діапазоні. При цьому деякі дорогі ліки пацієнтам відпускаються безоплатно, а за інші, значно дешевші, потрібно доплачувати. Для людей соціального сектору це незрозуміло і викликає невдоволення.

Крім того, постійно виникає дефіцит ліків. Виробники та дистриб'ютори, які долучилися до програми, мають активніше включатися у процес поставки ліків, аби в аптеках не виникала дефектура.

Звичайно, варто допрацювати програму в частині асортименту та в частині її економічної привабливості для аптек. Наприклад, якщо взяти один середній рецепт, то його вартість приблизно складає 32 гривні. Аптека заробляє 2,86 гривні з урахуванням логістики та податків, але без витрат самої аптеки. Якщо поррахувати витрати аптеки на оренду, заробітну плату і т.ін., то в результаті ми отримаємо чималий “мінус”. З огляду на велику кількість людей, які звертаються з рецептами за програмою “Доступні ліки”, аптека за 2 години кваліфікованого обслуговування заробляє близько всього 20-30 гривень, а ті, хто

прийшов придбати ліки за гроші, побачивши чергу, йде в іншу аптеку. А аптеки, учасники програми, втрачають прибуток.

В той же час подібні програми в інших країнах, в країнах Європи, діють дещо по-іншому. Там аптеки — це не госпрозрахункові підприємства, не супермаркети, орієнтовані на прибуток від торгівлі, а заклади охорони здоров'я, яким держава доплачує за обслуговування пацієнтів — 15-19 євро за кожного пацієнта. Потрібно зробити програму “Доступні ліки” привабливішою для аптечних мереж. Можна підвищити торгову націнку до 25%, або запровадити доплату аптекам за обслуговування пацієнтів.

Звичайно, програма “Доступні ліки” - це пілотний проект, який дуже потрібен сьогодні величезній кількості людей з найпоширенішими захворюваннями. Минув лише місяць від початку роботи цієї програми, який виявив певні недоліки в її роботі. Але ми маємо надію, що уряд врахує зауваження як пацієнтів, так і аптечних мереж, і тоді програма запрацює, як годинник.

Література:

1. Урядова програма «Доступні ліки»: інформація для лікарів.
URL : <https://moz.gov.ua/article/for-medical-staff/urjadova-programa-dostupni-liki-informacija-dlja-likariv>
2. Аптечний бізнес: облік за програмою «Доступні ліки».
URL : <https://ips.ligazakon.net/document/reader/BZ011976>
3. Як вирішити проблеми урядової програми «Доступні ліки»
URL : <https://www.apteka.ua/article/498654>
4. «Доступні ліки»: проблеми та перспективи. URL : http://pharmacy.kiev.ua/novyny/Dostupni_liky_probemy_ta_perspektyvy.html

Гомон М.В.,
курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОФІСУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Конституційно-правовий статус Президента України встановлюється нормами Конституції України, які визначають місце та роль Президента України в системі органів державної влади та його взаємовідносини з іншими органами державної влади; закріплюють порядок заміщення поста Президента України; передбачають конституційно-правову відповідальність за державну зраду та інші злочини; визначають функції та повноваження Президента України.

Президент України посідає окреме місце в системі органів державної влади. Конституція України 1996 р., на відміну від попередньої Конституції та Конституційного договору від 8 червня 1995 р., які визначали його статус як глави держави і глави виконавчої влади, не відносить Президента України до законодавчої, виконавчої чи судової гілок влади.

Проте зміну конституційного статусу Президента України не можна розглядати як його відлучення від виконавчої влади, обмеження його ролі в організації та функціонуванні системи органів виконавчої влади. Водночас формальне виведення Президента України з виконавчої гілки влади, його конституювання як «глави держави» не означає також і створення нової четвертої, «представницької» - за Б. Констаном, гілки влади, яка стояла б над за-конодавчою, виконавчою та судовою гілками влади.

Відповідно до Положення про Офіс Президента України [8], прийнятого 25 червня 2019 року, Офіс Президента України є постійно діючим допоміжним органом, утвореним Президентом

України відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України.

Офіс у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами України, укладеними в установленому порядку, цим Положенням, а також розпорядженнями Керівника Офісу Президента України та наказами Керівника Апарату Офісу Президента України.

Основними завданнями Офісу є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне та інше забезпечення здійснення Президентом України визначених Конституцією України повноважень.

Офіс відповідно до покладених на нього завдань: здійснює експертний аналіз політичних, економічних, соціальних, гуманітарних та інших процесів, що відбуваються в Україні і світі, готує за його результатами для подання на розгляд Президентові України пропозиції з питань формування та реалізації внутрішньої і зовнішньої політики держави, спрямованої на забезпечення додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, державного суверенітету, територіальної цілісності України; забезпечує підготовку пропозицій щодо здійснення керівництва зовнішньополітичною діяльністю держави та вносить їх на розгляд Президентові України;

Забезпечує в установленому порядку взаємодію Президента України з Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, правоохоронними, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян (у тому числі політичними партіями, професійними спілками), підприємствами, установами, організаціями, сприяє підвищенню ефективності такої взаємодії; забезпечує офіційне оприлюднення підписаних Президентом України законів України, а також указів і розпоряджень Президента України; здійснює підготовку проектів указів Президента України про призначення на посаду судді, а також щодо утворення, реорганізації і ліквідації судів; здійснює підготовку проектів конституційних подань, звернень Президента України до Конституційного Суду України та пропозицій щодо

позиції Президента України у справах, які розглядаються Конституційним Судом України; опрацьовує внесені в установленому порядку пропозиції з кадрових питань, що належать до повноважень Президента України; забезпечує. Правовий статус Президента визначається розділом V Конституції України.

Президент України є главою держави і виступає від імені держави. Він – гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, дотримання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Президент України не належить до жодної із закріплених Конституцією гілок влади, що цілком узгоджується з принципом розподілу влади. Президент України виконує інтегруючу функцію, тобто забезпечує баланс і взаємодію між органами державної влади.

Президент України обирається громадянами строком на п'ять років. Повноваження Президента України починаються з моменту складання ним присяги на урочистому засіданні Верховної Ради. Президент України виконує свої повноваження до вступу на посаду новообраного Президента України. Повноваження Президента України припиняються достроково в разі: відставки; неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я; усунення з поста в порядку імпічменту; смерті.

Література:

1. Рафальський О. Адміністрація Президента України // Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. Голови). К. : Парламентське видавництво, 2011. С. 17.
2. Балан С. Секретаріат Президента України // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. Голови) та ін. К.:Парламентське видавництво, 2011. с.658
3. Конституція України: Науково-практичний коментар /В.Б.Авер'янов, О.В.Батанов, Ю.В.Баулін та ін.; Ред. Кол. В.Я.Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М.Грошевой та ін.. Харків: Видавництво «Право» К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 808 с.

4. Коментар до Конституції України. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. 412 с.

5. Про представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 2 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 21. Ст. 158.

6. Про Президента України: Закон України від 5 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1991. № 33. Ст. 446;

7. Про вибори Президента України: Закон України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 20-21. Ст. 291.

8. Про Положення про Офіс Президента України : Указ Президента України від 25 червня 2019 р. № 436/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436/2019>

Гордіна Г.М.,

студентка курсу 5-К, група 1 НАВС,

Матчук С.В.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Трансформація та модернізація, які нині переживає українське суспільство на шляху до європейської інтеграції відбуваються не тільки в національному господарстві, але й у сфері державного управління, що впливає на посилення ролі владних інститутів у системі суспільно-економічних відносин, важливе місце серед яких відведено сфері публічного адміністрування [1, с. 260]. Не можемо не погодитись із Л. Кошелевою, яка підкреслює, що важливу роль у публічному адмініструванні відіграє надання адміністративних послуг

європейського рівня та впровадження в практику діяльності принципів демократичного управління в державі. У публічному адмініструванні якість послуг повинна впливати саме на задоволення потреб клієнтів, а також на позитивний імідж органів державної влади [2, с. 14-15].

В юридичній літературі публічне адміністрування визначається як регламентовану законами й іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що спрямована на реалізацію законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень і надання встановлених законами адміністративних послуг [3, с. 6–7]. На думку Ю. М. Рогачова поняття публічного адміністрування слід розглядати у двох значеннях. Так, публічне адміністрування в широкому розумінні, автор визначає як сукупність різноманітних видів діяльності всіх органів держави та органів місцевого самоврядування, тобто це всі форми реалізації державної та самоврядної влади загалом. У вузькому розумінні публічне адміністрування є відносно самостійним видом діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, яку здійснює певна частина відповідних суб'єктів [4, с. 151]. З точки зору інших фахівців, адміністрування - це процес політичної діяльності, яку здійснюють на стадії вироблення та прийняття рішень державні діячі і політики, а на стадії їх реалізації - державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування, представники бізнесу та громадськості [5, с. 86]. Дещо інший підхід до поняття публічного адміністрування запропоновано О.М. Гоголевим, який визначає його як діяльність публічної адміністрації, яка спрямована на реалізацію законних прав і свобод людини та громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції та законодавства [6, с. 143]. А.В. Андреев поняття публічного адміністрування взагалі зводить до діяльності публічної адміністрації щодо задоволення загальних публічних інтересів соціуму [7, с. 148]. Подібної точки зору дотримуються В. В.

Корженко та Н. М. Мельтюхова, які вказують, що адміністрування - це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів і підзаконних актів. У вузькому розумінні публічне адміністрування, на їхню думку, пов'язане з виконавчою гілкою влади і розглядається як професійна діяльність державних службовців, яка охоплює всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду, вивчення, розробку та впровадження напрямів урядової політики [8, с. 14]. К.Л. Бугайчук визначає публічне адміністрування як регламентовану законами й іншими нормативно-правовими актами системну організуючу, владно-розпорядчу діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, яка спрямована на впорядкування їх організаційної структури, планування, підготовку, розробку та реалізацію управлінських рішень, організацію діяльності апарату управління, здійснення документального, інформаційного, кадрового, психологічного забезпечення їх повсякденної діяльності з метою досягнення суспільно корисних цілей і самої мети створення та діяльності відповідного суб'єкта адміністрування [9, с.43].

Отже, здійснений аналіз наукової думки про поняття публічного адміністрування дозволяє зробити висновок, що воно має місце, як у зовнішній, так і у внутрішній діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Щодо змісту публічного адміністрування, то він розкривається через здійснення діяльності державних органів у таких сферах. У межах діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а саме: під час реалізації їх повноважень щодо керованих об'єктів зовнішнього суспільного (економічного, соціального тощо) середовища; під час виконання місцевими державними адміністраціями повноважень органів місцевого самоврядування, делегованих відповідними місцевими радами, враховуючи, що самій виконавчій владі ці повноваження первісно не належать, а також під час виконання своїх повноважень органами місцевого самоврядування; у процесі керівництва вищестоящими органами роботою нижчестоящих; у

процесі керівництва роботою державних службовців усередині кожного органу (його апарату) виконавчої влади. Поза межами діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а саме: всередині апаратів будь-яких інших (крім органів виконавчої влади) органів державної влади під час керівництва роботою державних службовців (наприклад, в апараті парламенту, судів, органів прокуратури тощо), а також всередині органів місцевого самоврядування; всередині державних підприємств, установ і організацій під час керівництва адміністраціями роботою їх персоналу; з боку відповідних уповноважених державою суб'єктів у процесі адміністрування державних корпоративних прав; – з боку різноманітних консультативно-дорадчих органів, утворюваних державними органами та органами місцевого самоврядування, щодо виконання наданих їм організаційно-розпорядчих повноважень.

Література:

1. Шура Н.О. Принципи публічного адміністрування як регулятори соціально-економічних процесів у національній економіці. *Економіка та управління національним господарством*. 2016. Вип. 14. С. 26-263.
2. Кошелева Л. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 2 (37). С. 13-19.
3. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування». Харків : ХНУМГ, 2014. 97 с.
4. Рогачов Ю. М. Адміністративно-правові відносини в структурі публічного адміністрування податків і зборів. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2014. № 2. С. 148–155.
5. Гоголев А. М. Публичное администрирование как правовая категория. *Экономика. Налоги. Право*. 2015. № 3. С. 141–146.
6. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід :

монографія / за заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 606 с.

7. Андреев А. В. Сфера освіти як об'єкт публічного адміністрування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 146–151.

8. Публічне адміністрування в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. Харків : Магістр, 2011. 306 с.

9. Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування: теоретичні засади та підходи до визначення. *Право і безпека*. 2014. № 3 (66). С. 38-44.

Гребеник С.В.,

слухач 101 н/г ННІ № 1 НАВС,

Лукашенко А.А.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Сучасний розвиток незалежної України неможливий без функціонування ефективної системи гарантування публічної безпеки. Зміни, що відбуваються в житті громадян України, пробуджують високу активність та прагнення людей безпосередньо приймати участь у вирішенні проблем, які торкаються їх загальних інтересів. Діяльність Національної поліції має забезпечуватися якісним управлінським та правовим механізмом, комплексним застосуванням сил, засобів і методів під час проведення масових заходів [2]. Нормою статті 39 Конституція України гарантується кожному право збиратися мирно, без зброї,

проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно повідомляються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Окремі аспекти публічної безпеки та порядку під час масових заходів досліджували: А. В. Долинний, С. М. Онищенко, О. О. Панова, М. В. Корнієнко, А. О. Яременко, О. С. Тихомиров, А. Є. Проневич, В. В. Маслов, В. В. Сокурєнко, С. Д. Гусарєв, О. Д. Тихомиров, Ю. П. Битяк та інші.

Перше наукове визначення поняття масових заходів з'явилося у 1985 році. Так, масові заходи визначались як сукупність дій соціального життя за участю великої кількості громадян, що здійснювались з метою задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб громадян, виступають формою реалізації їхніх прав і свобод, а також формою соціального спілкування між людьми та способом вироблення єдності установок особистості й суспільства в цілому [5, с.53-54]. Масовим заходом, на думку А. М. Чертенкової, є вид організованого чи спонтанного, санкціонованого чи несанкціонованого державою мирного масового заходу чи акції, що проводиться без зброї. У даному контексті В. В. Заросило слушно відзначає, що масові заходи активно впливають на стан забезпечення громадського порядку та громадської безпеки. Отже, масові заходи - це форма волевиявлення та реалізації спільних інтересів, прав і свобод громадян, що полягає в організованих діях громадсько-політичного, спортивного, культурно-видовищного та релігійного характеру за участю великої кількості людей, які відбуваються за ініціативою громадських об'єднань, політичних партій, релігійних конфесій, спортивних організацій, закладів культури чи окремих громадян у громадському місці у визначеному законодавством порядку з метою задоволення політичних, духовних чи інших потреб учасників [1]. Залежно від цілей масові заходи можуть бути спрямовані на задоволення політичних, культурних, духовних, професіональних, спортивних та інших потреб великої кількості людей, які об'єднані загальними інтересами.

Як свідчать статистичні дані, упродовж останніх 5 років кількість масових заходів та акцій в Україні постійно зростає, у середньому щороку в них беруть участь близько 70 млн. громадян. Структурно масові заходи на 50% утворюють громадсько-політичні акції, майже 31% пов'язаний із блокуванням транспортних комунікацій, 10%-з голодуванням, 3% - зі страйками, 6% утворюють інші явища [6, с. 42]. Здійснення процесу управління в органах Національної поліції за особливих умов залежить від причин їх виникнення, розповсюдження, наслідків і завдань, які необхідно виконати [9, с. 472].

Ефективне функціонування Національної поліції України є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення правопорядку, дотримання прав і свобод людини. Нормою ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію» для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення остання застосовує в межах своєї компетенції превентивні заходи та заходи примусу, а також для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення [3]. Під час несення служби головним штабом з управління органами Національної поліції, які задіяні у виконанні конкретних заходів із підтримки публічного порядку під час масових заходів здійснюється корегування планів, узгодження дій залучених підрозділів, встановлюється особливий пропускний режим з обмеженням руху транспорту й пішоходів у прилеглий до зони масових заходів території та пішоходів у зоні масових заворушень, до осіб правопорушників застосовуються передбачені вітчизняним законодавством санкції за порушення правопорядку, а також можуть застосовуватись заходи примусу, передбачені законодавством [6, с. 44].

З огляду на досвід діяльності органів Національної поліції під час проведення масових заходів можна стверджувати, що процес організації й забезпечення публічного порядку поділяється на три етапи: підготовчий, виконавчий та заключний.

На підготовчому етапі керівництвом розробляється план організації забезпечення публічної безпеки, здійснюється підготовка особового складу та технічних засобів до несення

служби, проводиться інструктаж з особовим складом з уточненням їх функціональних обов'язків, розглядається схема території, напрямки руху людей, стоянки автомобілів.

Виконавчий етап охоплює дії нарядів і керування ними безпосередньо під час проведення масового заходу : до несення служби залучаються патрульна група, патруль для нагляду за дорожнім рухом, наряд супроводження колони, заслін, резерв, група розбору із затриманими правопорушниками (фахівці карного розшуку, слідчі).

Заклучний етап здійснюється шляхом згортання сил і засобів та зосередження їх у призначених пунктах, прибутті особового складу до місця розміщення територіального органу та підведення підсумків несення служби.

Слід зауважити, що для забезпечення безпеки та порядку під час мирних зібрань є типові спеціальні плани. У таких планах визначаються наявні сили та засоби, склад зведеного загону, додаткові сили, резерви, строки підвищеної чи бойової підготовки особового складу, схема зв'язку [9]. До плану додаються: оперативні карти, схеми збору особового складу, основні та запасні місця дислокації, порядок взаємодії з іншими органами [4]. Типовий план передбачає собою управлінське рішення, призначене для багаторазового використання у подібних ситуаціях, включаючи систематизований перелік необхідних дій з мобілізації особового складу та ефективного використання сил та засобів у надзвичайних умовах. Для того, щоб типові плани управління відповідали своєму призначенню, необхідно розробляти їх під конкретні цілі. У разі загострення обстановки підрозділи міжрегіональних територіальних органів Національної поліції в межах своєї компетенції інформують відокремлені підрозділи і територіальні органи про виявлені ознаки загрози громадянам учасникам, забезпечують за напрямками діяльності участь в охороні публічного порядку, безпеку дорожнього руху, охорону в установленому порядку об'єктів державної, комунальної,

приватної власності, планують та здійснюють необхідні заходи щодо захисту життя та здоров'я поліцейських [9, с. 500].

Серед спеціальних планів варто відмітити план «Хвиля». В окремих випадках передбачених чинним законодавством під час проведення масових заходів з метою забезпечення публічної безпеки і порядку можуть бути застосовані поліцейські засоби примусу: фізичний, застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї.

Сьогодні дуже часто спостерігається переростання масових заходів у масові безлади. Особливо небезпечними є масові безлади, що виникають на ґрунті міжнаціональних та міжрелігійних конфліктів. Ця проблема набуває свого значення на фоні тих подій, що відбувалися останніми роками в автономній республіці Крим, на територіях Донецької, Луганської областей а також на території Західної України на тлі конфліктів між цервами Київського та Московського патріархатів. Дуже часто мирний масовий захід перетворюється на натовп, що не реагує на попереджувальні дії сил правоохоронців і чинить напади та захоплення адмінбудинків, поліційних відділків з метою заволодіння зброєю [8 с. 167]. Саме в таких ситуаціях важливим є діалог між учасниками зібрання. Наприклад, на Львівщині в рамках реалізації пілотного проекту Національної поліції України для впровадження європейських стандартів у сфері забезпечення публічного порядку під час масових акцій та зібрань було створено групу комунікації. Такі поліцейські групи працюють у багатьох країнах Європи і є дуже ефективними в плані створення успішного діалогу між поліцією і громадянами та запобігання сутичкам під час масових заходів, що наразі дуже актуально. До такої групи входять найбільш досвідчені і навчені правоохоронці, які пройшли тренінги, що організовані спеціалістами Національної поліції України спільно з представниками Консультативної Місії Європейського Союзу в Україні.

Під час проведення масових заходів часто дії учасників групових порушень відзначаються жорстокістю, цинізмом, безконтрольністю поведінки [9]. Саме тому, дуже важливою є

взаємодія органів Національної поліції з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки та порядку.

Сьогодні особливо актуальним є питання взаємодії поліції і громади. Окремі громадяни, виконуючи конституційний обов'язок і користуючись наданим правом, добровільно беруть участь в охороні громадського порядку під час проведення масових заходів (знаходячись в натовпі можуть допомогти затримати порушника, іноді, маючи авторитет серед жителів, можуть словом, промовою зупинити розлючених мітингувальників).

Для удосконалення роботи під час масових заходів підрозділам Національної поліції України необхідно звернути увагу на форми і методи діяльності поліції зарубіжних країн. Насамперед це стосується пропускнуго режиму(використовуються металодетектори, спеціальні детектори, які є невидимими, рамки спеціальної перевірки) [7, с.142]. Наступний шлях, який використовують поліцейські, - це залучення до охорони громадського порядку під час проведення масових заходів правоохоронців в цивільному одязі. Такий метод є дієвим для врегулювання бійки, сутички та масових протиправних дій. Важливим є метод постійного спостереження і контролю за поведінкою учасників масових заходів за допомогою технічних засобів. Слід звернути увагу і на психологічну та фізичну підготовку працівників поліції, які беруть участь у заходах з припинення масових заворушень, важливість проведення тренінгів з особовим складом.

Серед різних підходів в організації, проведенні та забезпеченні публічної безпеки під час масових заходів особливе місце відіграє проведення роз'яснювальної роботи. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб (ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію»). Сьогодні досить актуальним є діалог поліції та громади, як соціальна технологія впровадження принципів Community Policing. За підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в Харківській області поетапно впроваджується модель Community Policing.

Удосконалення організації взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами у сфері гарантування публічної безпеки можна досягти завдяки відпрацювання ефективних схем співробітництва у сфері попередження правопорушень, злочинів, законодавчого закріпленню форм, методів взаємодії, повноважень кожного учасника такої взаємодії.

Література:

1. Долинний А. В. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів: дис....канд. юрид.наук. 12.00.07. 2017. 207 с.
2. Жила С. Ю. Правові та організаційні засади забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної поліції: дис... канд. юрид. наук. 12.00.07. 2016. 222 с.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
4. Кравченко І. С. Основи управління в Національній поліції: навч. посібник / І. С. Кравченко. Дніпро: Видавець Біла К.О. 2019. 212 с.
5. Ларин В.В. Понятие административно-правовой охраны общественного порядка при проведении массовых мероприятий: теория и практика совершенствования охраны общественного порядка: [монография]. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
6. Панова О.О Організація діяльності органів поліції щодо підтримки публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів // Електронний науково-практичний журнал «S.P.A.C.E.» 2017. № 2. С. 42-46. URL: http://www.space.nuoua.od.ua/v2_2017/11.pdf
7. Терещук О. Д. Організація діяльності поліції окремих зарубіжних країн щодо припинення групових порушень громадського порядку та масових безпорядків під час проведення

масових заходів. Наукові праці МАУП. Київ. 2014. Вип.42 (3). С. 141-145.

8. Тимофеев В. П. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо забезпечення охорони громадського порядку під час масових заходів // *Науковий вісник Дніпр. ун. внут. справ*. 2017. №4. С. 163-169.

9. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.

Дзюба Ю.О.,

студент н/з 201 СПР 2019 НАВС,

Волох О.К.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ЩОДО ВИСНОВКІВ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ № 260/687/19 від 04.03.2020

У судовій практиці Касаційного адміністративного суду є позитивні моменти, але є і прогалини. Так, в цілому необґрунтованою є постанова у справі № 260/687/19 від 04 березня 2020 року. Найпоганіше в тому, що згідно ч. 5 ст. 242 КАС України місцеві адміністративні суди можуть посилалися на цей – ганебний – приклад судової практики Верховного Суду.

Резюмуючи, колегія суддів робить дивні висновки:

«53. Судами встановлено, що в матеріалах справи відсутні докази того, що позивачі зверталися до відповідного територіального органу Державної міграційної служби України із заявою про видачу паспорта в формі книжечки та необхідним переліком документів, проте їм відмовлено у видачі паспорта у формі книжечки. Лист органу Державної міграційної служби таких

посилань не містить, до поданої позивачами заяви не додано документів, необхідних для оформлення паспорта вперше, в порядку, передбаченому Постановою № 302.

54. ОСОБА_3 до відповідачів із заявою-анкетною встановленої форми про видачу паспорта не зверталася та документів, необхідних для оформлення паспорта, до відповідачів не подавала.

55. Оскільки позивачі разом з неповнолітньою дитиною не зверталися до відповідачів із заявою, сформованою відповідно до вимог Постанови № 302 з доданими до такої обов'язковими документами, що є передумовою для розгляду питання про оформлення та видачу паспорта громадянина України, колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що розгляд поданої позивачами заяви відповідно до Закону України «Про звернення громадян» з роз'ясненням законодавчо визначеного алгоритму дій, необхідного для отримання паспорта громадянина України, не є порушенням прав позивача та його неповнолітньої дитини з боку відповідачів.

56. Відсутність факту відмови відповідачів у оформленні паспорта на підставі поданих позивачами заяви, робить передчасним звернення до суду з позовом про визнання протиправною відмови Міжгірського районного сектору Головного управління Державної міграційної служби України в Закарпатській області та Головного управління Державної міграційної служби України в Закарпатській області в оформленні ОСОБА_3 паспорта громадянина України у формі книжечки відповідно до Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26.06.1992 № 2503-ХІІ та зобов'язання відповідачів оформити та видати ОСОБА_3 паспорт громадянина України у формі книжечки відповідно до Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26.06.1992 № 2503-ХІ, без внесення будь-яких даних про неї і її батьків до ЄДДР, в т.ч. без формування (присвоєння) унікального номеру запису в Реєстрі та без використання будь-яких засобів ЄДДР».

Висновки Верховного Суду в даному випадку є помилковими. Справа у тому, що колегія суддів цілком нехтує нормами діючого Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26.06.1992 р. № 2503-ХІІ.

Єдине, що зауважує Колегія суддів з приводу Положення № 2503-ХІІ:

«49. Положення про паспорт громадянина України, затверджене Постановою Верховної Ради України від 26.06.1992 № 2235-ІІІ, на яке позивачі посилаються як на одну з правових підстав для задоволення позовних вимог, прийнято на виконання вимог статті 5 Закону України від 08.10.1991 № 1636-ХІІ «Про громадянство України» (який втратив чинність згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2235-ІІІ «Про громадянство України»)».

Суддями не здійснювався правовий аналіз норм старого і діючого Законів України «Про громадянство України». Так, стаття 5 обидвох Законів має назву «Документи, що підтверджують громадянство України». Різниця у тому, що в діючому Законі «Про громадянство України» немає норми, закріпленої у ч. 2 ст. 5 старого Закону «Про громадянство України»: *«Зразки та порядок видачі паспорта громадянина України та свідоцтва про народження визначаються положеннями про паспорт громадянина України та свідоцтво про народження, які затверджуються Верховною Радою України».*

Очевидно, що вказана норма перестала бути актуальною, тому що Положення № 2503-ХІІ є по суті самодостатнім.

Але, колегія суддів робить нелогічний висновок про те, що:

«55. Оскільки позивачі разом з неповнолітньою дитиною не зверталися до відповідачів із заявою, сформованою відповідно до вимог Постанови № 302 з доданими до такої обов'язковими документами, що є передумовою для розгляду питання про оформлення та видачу паспорта громадянина України, колегія суддів погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що розгляд поданої позивачами заяви відповідно до Закону України «Про звернення громадян» з роз'ясненням законодавчо визначеного алгоритму дій, необхідного для отримання паспорта громадянина

України, не є порушенням прав позивача та його неповнолітньої дитини з боку відповідачів».

Таким чином, колегія суддів Касаційного адміністративного суду (у складі **3 суддів**) у справі № 260/687/19 явно **вважає себе розумнішою** за колегію суддів Великої Палати Верховного Суду (у складі **14 суддів**), яка розглядала зразкову справу № 806/3265/17.

Але Постанова № 302 врегульовує питання оформлення та видачі паспорта громадянина України у формі картки з безконтактним електронним носієм. Відповідно, звернення до органів ДМС України із заявою, сформованою відповідно до вимог Постанови № 302 з доданими до такої обов'язковими документами (заява-анкета), матиме наслідком автоматичне формування УНЗР (унікального номеру запису в реєстрі) з подальшим внесенням персональних даних заявника до Єдиного державного демографічного реєстру, що є неприйнятним.

Стосовно Закону № 5492-VI (на виконання якого прийнята Постанова № 302) Велика Палата Верховного Суду у зразковій справі зробила відповідний висновок:

«Таким чином, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що норми Закону № 5492-VI на відміну від норм Положення № 2503-XII (теж діючого на момент виникнення правовідносин) не тільки звужують, але фактично скасовують право громадянина на отримання паспорта у вигляді паспортної книжечки без безконтактного електронного носія персональних даних, який містить кодування його прізвища, ім'я та по-батькові та залишають тільки право на отримання паспорта громадянина України, який містить безконтактний електронний носій, що є безумовним порушенням вимог ст. 22 Конституції України, яка забороняє при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, не відповідає вимогам якості закону (тобто втручання не було «встановлене законом») не було «необхідним у демократичному суспільстві» у тому сенсі, що воно було непропорційним цілям, які мали бути досягнуті, не покладаючи на особу особистий надмірний тягар. Зазначене допускає свавільне втручання у право

на приватне життя, у контексті неможливості реалізації права на власне ім'я, що становить порушення ст. 8 Конвенції...

З урахуванням викладеного, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що позовні вимоги ОСОБА_2 про визнання протиправними дії Відділу УДМС щодо відмови у видачі їй паспорта громадянина України у формі книжечки відповідно до Положення про паспорт № 2503-XII є обґрунтованими, а тому підлягають задоволенню...

Крім того, для належного захисту порушених прав позивачки слід зобов'язати Відділ УДМС оформити та видати ОСОБА_2 паспорт громадянина України у формі книжечки відповідно до Положення про паспорт № 2503-XII».

Таким чином, зайняття суддями при розгляді аналогічних справ іншої позиції є порушенням вимог ч. 5 ст. 242 КАС України. Ті самі дії, вчинені суддями Касаційного адміністративного суду, є, по суті, створенням умов для злочинного діяння, адже своїм прикладом вони провокують суддів місцевих та апеляційних адміністративних судів при розгляді аналогічних справ на застосування такої помилкової позиції і, фактично, – на постановлення завідомо неправосудного рішення.

Дударєва В.В.,
студент 2-КМ-2Б курсу ННІЗДН НАВС,
Волох О.К.,

*к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На розгляді Верховної Ради України знаходиться проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо утворення військово-цивільних адміністрацій» (реєстр. № 3913 від 21.07.2020 р.).

В цілому погоджуємось з висновками Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, висловленими щодо вказаного законопроекту, які полягають у наступному:

«Як у чинній, так і в оновленій ч. 1 статті 1 Закону передбачено, що військово-цивільні адміністрації населених пунктів, а згідно з проектом і об'єднаних територіальних громад – «це тимчасові державні органи, що здійснюють на відповідній території повноваження сільських, селищних, міських рад, районних у містах рад, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад та голів та інші повноваження, визначені цим Законом».

Відповідно до ст. 140 Конституції України «місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи», а згідно зі ст. 141 Конституції України «до складу сільської, селищної, міської ... ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста...на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування». Відповідно до ст. 192 Виборчого Кодексу України на місцевих виборах (зокрема, й у 2020 році) обираються депутати сільських, селищних, міських, районних у містах рад та їх голови.

Отже, Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Виборчим Кодексом України не передбачено існування та обрання місцевих рад об'єднаних територіальних громад, чиї повноваження могли б бути передані військово-цивільній адміністрації об'єднаної територіальної громади. Під час виборів на території таких громад будуть обиратись не ради об'єднаних територіальних громад, а сільські, селищні або міські ради, повноваження яких поширюватимуться на всю територію відповідної об'єднаної територіальної громади. З огляду на це немає потреби згадувати у законі про існування ВЦА об'єднаних територіальних громад – ці ВЦА у разі потреби будуть створюватись як міські, селищні або сільські ВЦА, юрисдикція яких поширюватиметься на територію відповідної

об'єднаної територіальної громади так само, як і юрисдикція тієї місцевої ради, замість якої створюється ВЦА».

Також необхідно наголосити таке.

1. Законопроектом передбачено внесення змін до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», згідно з якими військово-цивільні адміністрації (далі – ВЦА) можуть утворюватися *в об'єднаних територіальних громадах*.

Також абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» пропонується викласти в новій редакції:

«Військово-цивільні адміністрації - це тимчасові державні органи у селах, селищах, містах, *об'єднаних територіальних громадах*, районах та областях...» (зміни до ст. 1 Закону – пп. 1 п. 1 розділу I проекту).

І далі по всьому тексту законопроекту об'єднані територіальні громади ототожнюються з населеними пунктами.

Згідно ст. 133 Конституції України систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що територіальна громада – **жителі**, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, **або добровільне об'єднання жителів** кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр (абз. 2 ст. 1).

Таким чином, згідно пропонованого проектом визначення, *військово-цивільна адміністрація – це тимчасовий державний орган у добровільному об'єднанні жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр*.

Таке визначення є юридично некоректним. Однак, це складає сутність законопроекту.

2. У статті 3 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» пропонується доповнити частину другу новим реченням такого змісту: «Військово-цивільні адміністрації об'єднаних територіальних громад згідно із затвердженими

Кабінетом Міністрів України територіями територіальних громад можуть бути утворені у разі встановлення Центральною виборчою комісією неможливості забезпечити підготовку та проведення місцевих виборів на окремих територіях.” (пп. 2 п. 1 розділу I проекту).

У ст. 21 Закону України від 30.06.2004 р. № 1932-IV «Про Центральну виборчу комісію» визначено повноваження Комісії щодо організації підготовки і проведення виборів депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів.

Серед переліку таких повноважень ЦВК немає такого, як «встановлення неможливості забезпечити підготовку та проведення місцевих виборів на окремих територіях».

Згідно п. 1 ч. 3 ст. 4 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» районні, обласні військово-цивільні адміністрації поряд із здійсненням повноважень місцевих державних адміністрацій на відповідній території також здійснюють повноваження щодо організації проведення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці всеукраїнських референдумів та виборів органів державної влади і місцевого самоврядування; **надання висновків Центральній виборчій комісії щодо можливості організації та підготовки відповідно до закону проведення відповідних виборів на окремих територіях.**

За змістом ч. 1 ст. 3 цього Закону військово-цивільні адміністрації утворюються у разі потреби *за рішенням Президента України.*

Отже, доповнення ст. 3 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» новою підставою для утворення ВЦА (а саме згадкою про випадки, коли Центральна виборча комісія констатувала неможливість проведення місцевих виборів) є неприйнятним.

Такі доповнення загалом суперечать принципу незалежності Центральної виборчої комісії, закріпленому у ст. 3 Закону України «Про Центральну виборчу комісію».

Конституційний Суд України вважає, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності

правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзац шостий пункту 2.1 мотивувальної частини Рішення від 20.12.2017 р. № 2-рп/2017)

За Рішенням Великої палати Конституційного Суду України від 27.02.2018 р. № 1-п/2018, принцип правової визначеності вимагає від законодавця чіткості, зрозумілості, однозначності правових норм, їх передбачуваності (прогнозованості) для забезпечення стабільного правового становища людини (абзац дев'ятий підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини).

Також Конституційний Суд України вважає, що принцип юридичної визначеності як один із елементів верховенства права не виключає визнання за органом публічної влади певних дискреційних повноважень у прийнятті рішень, однак у такому випадку має існувати механізм запобігання зловживанню ними (абзац другий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Великої палати Конституційного Суду України від 28 грудня 2014 року № 76-VIII від 11.10.2018 р. № 7-п/2018).

В даному випадку, законопроектом створюються ризики зловживання дискреційними повноваженнями Президента України щодо утворення військово-цивільних адміністрацій.

Висновок: проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо утворення військово-цивільних адміністрацій» (реєстр. № 3913 від 21.07.2020 р.) підлягає відхиленню парламентом за результатами розгляду у другому читання як такий, що не відповідає принципу верховенства права, гарантованого ст. 8 Конституції України, суперечить чинному законодавству України.

*Йогансен К.В.,
студентка 3 курсу НАВС,
Савранчук Л.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Трансформація соціально-політичної системи, економічних відносин, переоцінка цінностей створюють безліч нестандартних ситуацій, які не регулюються правовими нормами. Від професіоналізму та рівня моральності державних службовців як провідників політики держави багато в чому залежить не тільки авторитет влади, ефективність реалізації стратегічних цілей і конкретних рішень на всіх рівнях управління, а й соціальне самопочуття суспільства.

Державний службовець – це особа, яка обіймає посаду в державному органі, володіє спеціальним правовим статусом та здійснює відповідно до чинного законодавства владні повноваження та функції. На державного службовця істотно впливає адміністративне середовище, тому соціалізуючись в ньому, державний службовець освоює різні види культури: політичну, управлінську, правову, які в свою чергу зумовлені культурою суспільства з усіма її матеріальними, духовними, соціальними та іншими особливостями.

Необхідність для державних службовців «проникнути» у внутрішній світ людини, надавати безпосередній вплив на особистість і часто брати пряму участь в зміні його долі. Цією особливістю обумовлено наявність норм професійної моралі та етичної культури [1].

Етична культура державного службовця допомагає конкретизувати, реалізувати моральні цінності в умовах, часом досить складних, незвичайних ситуаціях. Професійна етика не формує нові принципи і поняття моральної свідомості, вона як би «пристосовує» вже відомі принципи до специфічних сфер життєдіяльності людини.

Основною метою діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування є служіння народу України та територіальній громаді, охорона та сприяння реалізації прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина.

Поведінка державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має забезпечувати довіру суспільства до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Етична поведінка державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування ґрунтується на принципах державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, визначених Законами України [«Про державну службу»](#) і [«Про службу в органах місцевого самоврядування»](#), а також загальних вимогах до поведінки цих осіб, визначених [Законом України «Про запобігання корупції»](#) [1].

Державна служба ґрунтується на таких основних принципах:

- служіння народу України;
- демократизму і законності;
- гуманізму і соціальної справедливості;
- пріоритету прав людини і громадянина;
- професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі;
- персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни;
- дотримання прав та законних інтересів органів місцевого і регіонального самоврядування;
- дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян [2, с. 30].

Сформованість професійно-етичної культури у державних службовців визначається відповідністю наступним критеріям:

- мотиваційному (наявність інтересу до формування професійно-етичної культури з точки зору професійної необхідності, професійно-пізнавальні потреби, сформованість установки на освоєння основних етичних категорій);
- когнітивному (уявлення про роль і місце державного службовця в соціумі, знання основ професійно-етичної культури і

етико-правової культури, методів і прийомів встановлення міжособистісних контактів в процесі спілкування з різними категоріями людей, в тому числі і в конфліктних ситуаціях);

- особистісному (сформованість готовності працювати в групі, позитивна Я - концепція);
- практичному (вміння застосовувати правила професійної етики, етичного мовної поведінки в конкретних ситуаціях, в тому числі конфліктних) [3, с. 52].

До основних складових етичної культури державних службовців відносяться такі:

- гуманне ставлення до кожної людини;
- чесність та правдивість;
- простота та скромність;
- власна гідність та повага гідності інших людей [3, с. 53].

Ці складові є логічним втіленням конституційних норм. Насамперед ст. 3 Конституції України про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [4].

По суті, ефективність всіх механізмів формування та розвитку духовно-моральних якостей держслужбовців залежить більшою мірою від волі влади, її прагнення вжити всіх заходів для досягнення поставлених завдань. Так, з одного боку – владі необхідно сформувати в суспільстві атмосферу нетерпимості до аморальних проявів в органах державної влади, а з іншого боку – їй треба вжити дієвих заходів для відновлення авторитету владних структур в очах населення.

Отже, запорукою прогресивного розвитку держави є кадрова політика, що дозволяє здійснювати якісний підбір фахівців усіх сфер діяльності, в тому числі системи державного управління з урахуванням їх соціальної позиції, моральних орієнтирів, етичної культури. Для того, щоб задовольняти потреби соціуму, державна служба повинна ґрунтуватися на міцно духовно-моральному фундаменті.

Для відповідності результатів діяльності службовця високим вимогам і нормам важливим є перетворення норм і цінностей

службової діяльності в позитивні мотиви особистої поведінки конкретних службовців. Визначальним механізмом вирішення цього завдання є створення умов для професіоналізації державної служби. Рішення більшості завдань державної служби пов'язане з основним елементом її системи - кадровим потенціалом, рівнем професіоналізму і особистих якостей державних службовців.

Література:

1. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>
2. Василевська Т. Е. Етика державного управління : підручник. К. : НАДУ, 2015. 204 с.
3. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів : навч.- метод. матеріали. К. : НАДУ, 2013. 76 с.
4. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Калашнік В.М.,
курсант 3-го курсу ННІ № 1 НАВС,
Білик В.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права
НАВС

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ НА ВОДІ ТА ПОВІТРЯНОЇ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Забезпечення охорони навколишнього середовища, особливо реагування на незаконні дії громадян у даній сфері для нашої держави на сьогоднішній день набуває особливої гостроти. Значної актуальності зазначене питання набуває, зокрема, у зв'язку з технологічним прогресом, появою новітніх технічних

пристосувань, а також і у зв'язку з байдужістю громадян. Так, особливого значення у контексті даної проблематики відіграє діяльність підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки, а також їх роль.

З метою поліпшення криміногенної обстановки, встановлення достатнього рівня безпеки для життя громадян нашої держави, постійно здійснюються реформи у різних державних секторах, не виключенням є і Національна поліція України. Так, одним із важливих кроків у такому напрямку є перейняття позитивного досвіду розвинених країн світу та впровадження його всередині Української держави.

Відтак, слід зазначити, що з липня 2017 року у Національній поліції України створено Управління організації діяльності поліції на воді та повітряної підтримки. Цей підрозділ функціонує на основі Закону України «Про Національну поліцію» та Наказу МВС «Про затвердження положення про Управління організації діяльності підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки Національної поліції України» [1, 2]. Кожен день поліцейські на воді організовують та здійснюють заходи щодо рятування людей і забезпечення їх безпеки. Крім того, перевіряють дотримання законності під час використання плаваючих засобів, а також попереджують і фіксують правопорушення пов'язані з браконьєрством. Зокрема ж, до компетенції Управління відноситься і організація діяльності повітряної підтримки, а саме групи поліції, які працюють з використанням безпілотних літальних апаратів та гелікоптерів. Це підтримка наземних груп під час проведення спецоперацій, виявлення незаконних посівів наркотичних речовин, злочинів, пов'язаних із незаконним видобутком надр, незаконним виловом риби, переміщенням контрабанди, заборонених до обігу товарів водними шляхами країни тощо [3].

Створення такого роду підрозділів є особливо важливим для організації співпраці усіх підрозділів Національної поліції у напрямку попередження вчинення злочинів та їх розкриття. Адже, підрозділи поліції на воді та повітряної підтримки також мають

виконувати допоміжну роль для наземних груп під час проведення спецоперацій.

Так, у 2018 році також був розпочатий набір пілотів гелікоптерів на службу в новоствореному підрозділі, про що зазначав Сергій Князєв. Він вказував, що екіпажі цього підрозділу працюватимуть по всій країні. Зокрема, поліцейські у щоденному режимі обслуговуватимуть підрозділи патрульної поліції, поліції превенції, конвойної поліції [4]. Також, слід додати, що однією із зарубіжних країн, де вказані підрозділи використовують гелікоптери для реалізації наданих повноважень, є Чехія.

Зокрема, протягом не надто тривалого часу діяльність підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки приносить свої позитивні та значимі результати. Так, із початку року поліцейські вилучили вісім тонн водних біоресурсів на суму майже чотири мільйони гривень. Водночас правоохоронці виявили 778 фактів незаконного вилову, задокументували 325 кримінальних правопорушень та 572 особи притягнуті до адміністративної відповідальності. Окрім того, поліцейські постійно проводять заходи щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій на воді, травмування та загибелі громадян. Зокрема у вказаний період правоохоронці врятували двох людей, які перебували на воді та потребували допомоги [5].

Відтак, враховуючи вище викладене, можемо бути переконані у доцільності, необхідності та своєчасності створення та діяльності в Україні підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки. Крім того, слід звернути увагу на те, що дані підрозділи є позитивним моментом у співпраці між різними підрозділами Національної поліції України, адже як вже було нами зазначено, шляхом координації дій підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки з іншими підрозділами поліції попереджається та розкривається значна кількість кримінальних правопорушень. На нашу думку, особливо важливим напрямком поліпшення діяльності підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки є також і напрямок підготовки якісних кадрів, створення окремих навчальних центрів, де можна було б готувати фахівців для даних підрозділів.

Література:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Дата звернення: 10.09.2020).
2. Про затвердження Положення про Управління організації діяльності підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки Національної поліції України : наказ МВС. URL : <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/> (Дата звернення: 11.09.2020).
3. Поліція показала, як працює на небі і воді. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2305511-policia-pokazala-ak-pracue-na-nebi-i-vodi.html> (Дата звернення: 10.09.2020).
4. Розпочато набір пілотів. URL: <https://www.naiu.kiev.ua/news/rozpochato-nabir-pilotiv-policejskih-u-novij-vertolitnij-zagin.html> (Дата звернення: 10.09.2020).
5. Упродовж місяця поліція на воді попередила завдання збитків державі на суму понад два мільйони гривень URL: <http://www.volnovaha-police.dn.ua/news/view/4219> (Дата звернення 11.09.2020).

Ковальчук Я.Л.,

*ад'юнкта кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

КЛЮЧОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Існуюча в Україні система інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та управління вимагає системного підходу в частині методологічного супроводу та правового регулювання. Регламентація зазначених відносин необхідна для здійснення єдиної, скоординованої державної політики у зазначеній сфері, спрямованої на підвищення ефективності прийнятих політичних рішень. Існуюча в Україні

система інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та управління вимагає системного підходу в частині методологічного супроводу та правового регулювання. Регламентація зазначених відносин необхідна для здійснення єдиної, скоординованої державної політики у зазначеній сфері, спрямованої на підвищення ефективності прийнятих політичних рішень.

Вченими досить детально досліджувались питання принципів адміністративно-правового регулювання, зазначені питання розкриваються у роботах таких вчених як В.Б. Авер'янов, А.І. Берлач, Ю.П. Битяк, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В.А. Ліпкан, М.В. Лошицький, Р.А. Калюжний тощо. Окремі питання адміністративно-правового регулювання у різних спеціалізованих сферах також стали об'єктом уваги дослідників, наприклад, Д.М. Павлов досліджував принципи адміністративно-правового регулювання природно-техногенної безпеки та цивільного захисту [1], К.Б. Драмаренко розглядав принципи адміністративно-правового регулювання діяльності політичних партій в Україні [2], у свою чергу, А.І. Шинкарук розкрив особливості принципів адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації [3]. Проте система принципів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Національної поліції України у сучасній адміністративно-правовій науці не досліджена на достатньому рівні

Принципи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Національної поліції України можливо класифікувати за видами на: загальноправові, галузеві та спеціальні. До першої групи віднесено сукупність загальних принципів, що характерні усій системі публічного управління. До другої – сукупність принципів, які впливають зі змісту галузевих нормативно-правових актів, які визначають порядок роботи з інформацією та засади аналітичної роботи. До третьої – спеціальні принципи, що обумовлюють порядок організації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів поліції.

сукупність спеціальних принципів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Національної поліції

України, які виступають основою для організації аналітичної роботи, до них відносяться наступні.

1. Цілеспрямованість інформаційно-аналітичного забезпечення, що передбачає його орієнтацію на досягнення конкретних цілей та вирішення поставлених завдань певним чином. Фактично, даний принцип закладає базовий фундаментальний фактор забезпечення результативності управлінської діяльності.

2. Актуальність, так як інформаційно-аналітична діяльність повинна відповідати потребам практичної діяльності поліції. Порушення цього принципу буде автоматично означати порушення принципів цілеспрямованості. Тому інформаційна та аналітична робота має бути спрямована на вирішення конкретних питань високого ступеня важливості.

3. Активність, оскільки функціонування систем інформаційно-аналітичного забезпечення та представлення результатів аналітичної роботи забезпечується на умовах незалежності від конкретних запитів користувачів і містить елементи прогнозування, що зумовлює принцип активності функціонування систем інформаційно-аналітичного забезпечення.

4. Достовірність даних для аналітичної роботи, що вимагає від інформаційного забезпечення точності кількісних даних, відсутність суб'єктивності в використовуваних параметрах, досягнення максимального ступеня об'єктивізації і обґрунтованості наступних висновків, оцінок і пропозицій.

5. Повнота наявної інформації, яка необхідна для вирішення поставлених завдань управління і досягнення намічених цілей.

6. Альтернативність функціонування інформаційно-аналітичного забезпечення, яка передбачає можливості вільно сформулювати різні позиції щодо отриманих результатів на основі наявної інформації. Результати проведених досліджень і аналітичних робіт повинні доводитися до вищого керівництва установ та організацій без спотворень, але з урахуванням категоріального аналізу отриманих висновків з використанням систем інформаційно-аналітичного забезпечення.

7. Обґрунтованість результатів за підсумками обробки масивів інформації, яка забезпечується на основі сучасних досягнень науки, ефективних інформаційно-аналітичних технологій, що відповідає критерію достатності принципу обґрунтованості.

8. Системність організації інформаційно-аналітичного забезпечення, що спирається на підтримку працездатності та комплексний аналіз питань, які підлягають вирішенню, з урахуванням їх місця, ролі та взаємозв'язків в загальній структурі основної діяльності установи або організації.

9. Своєчасність представлення результатів інформаційно-аналітичної роботи, який вимагає їх передачі в потрібні терміни та в зручній формі для кінцевих користувачів.

10. Ініціативність, яка гарантує точне визначення і опис питань, формування завдань і пропозиція способів вирішення, в тому числі і виходять за межі традиційних управлінських уявлень.

11. Об'єктивність, що забезпечує відсутність тенденційності, неупереджене ставлення аналітика до дослідження і його результатів.

12. Безперервність і гнучкість, які взаємопов'язані між собою на рівні організації постійно діючого інформаційно-аналітичного моніторингу, що дозволяє, з одного боку, своєчасно виявляти зміни, що відбуваються в поточній ситуації, в проведеному дослідженні або реалізації запланованих заходів, а з іншого боку, швидко адаптувати до цих змін управлінську діяльність без кардинальних модифікацій комплексу застосовуваних методів і використовуваних засобів реалізації аналітичної роботи.

Література:

1. Павлов Д.М. Мета, завдання та принципи адміністративно-правового регулювання природно-техногенної безпеки та цивільного захист. *Митна справа*. - 2015. – № 4(2). – С. 267-274.

2. Драмаренко К.Б. Принципи адміністративно-правового регулювання діяльності політичних партій в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія «Право»*. – 2016. – № 41. Том. 4. – С. 182-186.

3. Шинкарук А.І. Принципи адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. – 2017. – № 6. Том. 4. – С. 372-375.

Колісник А.О.,
курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №1101 від 27 грудня 2017 р. була утворена Національну службу здоров'я України та затверджено Положення, що визначили її статус, основні завдання та особливості функціонування.

Так, Національна служба здоров'я України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення .

Основними завданнями Національної служби охорони здоров'я відповідно до закону є:

- реалізація державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій);
- виконання функцій замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій;
- внесення на розгляд Міністра охорони здоров'я пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері

державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення [2].

Тобто, Національна служба здоров'я була створена для реалізації зміни принципу фінансування системи охорони здоров'я. Умовно кажучи, це окреме міністерство. Саме у такій структурі, вважається, що є ціла низка переваг. Наприклад, медичні протоколи затверджує не Національна служба здоров'я, а МОЗ. Це дає можливість службі виступати у ролі незалежної контролюючої структури. Служба замовляє медичні послуги у лікарень, у тому числі й приватних, до яких не має жодного відношення. Лікарню обирає пацієнт – служба здоров'я лише оплачує лікування і контролює його вартість та якість. Це окрема урядова структура, якій не належить жоден медичний заклад [1].

НСЗУ з метою організації своєї діяльності:

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті НСЗУ, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління;

- забезпечує організацію внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;

- забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів;

- організовує планово-фінансову роботу в апараті НСЗУ, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики щодо державної таємниці, її збереження в апараті НСЗУ;

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, захист інформації з обмеженим доступом, а також технічний захист інформації, здійснення контролю за її збереженням в апараті НСЗУ;

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань у сфері цивільного захисту, охорони праці, пожежної та техногенної безпеки, здійснення заходів щодо захисту населення і територій під час надзвичайних ситуацій, контроль за їх виконанням в апараті НСЗУ [2].

Також, як зазначає МОЗ, Прозорість і відкритість роботи Національної служби здоров'я України, зокрема, забезпечується завдяки використанню електронної системи охорони здоров'я. Підписання договорів із медичними і аптечними закладами, звітування і оплата за договорами здійснюються виключно в електронній формі [3].

Тобто, з усіх можливих варіантів модель Національної служби здоров'я має найменші корупційні ризики, оскільки її, як центральний орган виконавчої влади, контролюватимуть Рахункова палата, КРУ, а також антикорупційні органи НАБУ та НАЗК.

Визначальне питання є таким: яку роль буде грати Національна служба здоров'я в другому етапі медичної реформи, що розпочнеться з 1 квітня 2020 року? Відповідь на це дає ексголова Національної служби здоров'я Олег Петренко – «Визначальна. Національна служба здоров'я є уповноваженим органом, який реалізує державну політику у сфері фінансування медичних послуг. Відповідно, майже все, що буде відбуватись, буде йти через Національну службу здоров'я»

Ще раніше О. Петренко зазначав, що Національна служба здоров'я стане тією структурою, котра гарантуватиме право українців на доступ до якісного лікування і право лікарів на гідну оплату праці. Вона допоможе забезпечити сталий, ефективний і якісний захист головного – здоров'я українців .

Відповідно, як в цілому буде працювати нова система охорони здоров'я ми дізнаємося лише з квітня, проте як ідея – нова система відповідає всім міжнародним стандартам та направлена лише на вдосконалення.

НСЗУ у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Література:

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19. 10. 2017 №2168-VII // Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
2. Мартиненко Ю. Як зміниться життя пацієнтів та лікарів за медичної реформи – голова Нацслужби здоров'я. 2018. URL : <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/jak-zminitsja-zhittja-pacijentiv-ta-likariv-za-medichnoji-reform-340942/>.
3. МОЗ України: Що було, є і буде // МОЗ України. 2019 URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.

Конопацька В.П.,

курсант 3-го курсу ННІ № 1 НАВС,

Білик В.М.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ З ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Вже протягом тривалого часу однією з гострих проблем для України залишається домашнє насильство. На жаль, не існує об'єктивної та достовірної інформації про масштаби цього соціального явища, оскільки в більшості випадків воно залишається латентним. Офіційна статистика не засвідчує реального стану домашнього насильства через те, що більшість постраждалих не звертаються за допомогою до підрозділів

Національної поліції України. Прийняття 7 грудня 2017 року Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» стало новим вектором реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [1].

Основні ознаки домашнього насильства:

- Насильство здійснюється завжди з попереднім умислом, тобто навмисно. Це означає, що винний усвідомлював або повинен був усвідомлювати характер своїх дій чи бездіяльності, передбачав або міг передбачити (виходячи з його фізичного та психічного стану) можливість негативних наслідків, таких як моральна, фізична або психічна шкода, заподіяна здоров'ю іншого члена сім'ї.

Слід зазначити, що вчинення насильства у стані алкогольного сп'яніння не виключає можливості особи бути в курсі та передбачати настання шкідливих наслідків. Відповідно до Кримінального кодексу України, особа, яка вчинила злочини у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, підлягає кримінальній відповідальності.

- Найчастіше люди, які вчинили насильство, мають певні переваги - це може бути вік, фізична сила, економічно вигідніше становище тощо.

- Зловмисник завжди намагається контролювати свою жертву, обмежуючи тим самим її права та свободи.

- Насильство завжди є наслідком - це може бути як матеріальна втрата (викрадені гроші, вибрана частина спільно заробленого майна), так і пошкодження (синці, переломи) та погіршення емоційного стану (сором, страх, депресія).

Запобігати цьому соціальному-негативному явищу покликані багато державних та громадських інститутів, особливе місце серед яких займають уповноважені підрозділи Національної поліції України. Тому визначення повноважень уповноважених органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству має основоположне значення.

У протидії злочинності беруть участь представницькі органи, органи виконавчої влади, судові органи та весь комплекс підприємств, установ і організацій, що функціонують у різних сферах соціальної життєдіяльності, а також громадські об'єднання

та окремі громадяни. Діяльність переважної частини таких органів здійснюється у процесі розв'язання інших завдань. Лише невелика частина цих суб'єктів, які реалізують спеціальні цілі й обов'язки із впливу на ті або інші криміногенні фактори, здійснюють відповідне інформаційне, методичне, ресурсне, кадрове забезпечення, а їхня діяльність є спеціально обумовленою. Не виключенням є і Національна поліція України, яка є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [2].

Діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції займає ключове місце в питанні протидії домашньому насильству, адже саме на дану інституцію покладено обов'язок безпосередньо здійснювати комплекс попереджувальних (профілактичних) і припинювальних заходів. Проте у ст. 10 вище вказаного Закону окреслено загальне коло повноважень, але не конкретизовано, на які саме підрозділи органів Національної поліції України покладено повноваження щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Найпоширенішою правовою формою адміністративної діяльності у сфері адміністративно-правового регулювання протидії домашньому насильству є видача правових актів управління. Ця форма господарювання передбачає видачу нормативних актів державними органами, що конкретизують положення законів або указів Президента України (нормативні акти) або спрямовані на регулювання конкретних адміністративно-правових відносин (не регулюючі або окремі акти управління) [3, с. 69].

Водночас слід зазначити, що в доктрині адміністративного права під нормативно-правовими актами розуміються владні, втілені у встановленій формі волевиявлення суб'єктів державного управління, які безпосередньо впливають на правові норми з метою їх вдосконалення відповідно до суспільних інтересів [4, с. 218].

Переважає більшість науковців поділяють юридичні акти управління, залежно від таких критеріїв, як правова природа, на

нормативні (підзаконні акти) та ненормативні (індивідуальні) акти управління. Поділ за цим критерієм пояснюється наявністю двох основних функцій органів державного управління - правотворчої та правозастосовчої.

Вищезазначені акти управління відрізняються один від одного тим, що нормативний акт діє безперервно, призначені для регулювання невизначеного кола одноманітних та повторюваних адміністративно-правових відносин та є обов'язковим для невизначеної кількості осіб, а особа застосовує норми адміністративного права в конкретній ситуації конкретній людині [4, с. 185], а його дія припиняється після реалізації встановлених ними прав та обов'язків, тобто за одноразовою заявою [5, с. 182].

Зазначимо, що нормативні акти у сфері адміністративно-правового регулювання протидії домашньому насильству характеризуються такими властивостями:

1) видаються суб'єктами державного управління, які здійснюють адміністративно-правове регулювання протидії домашньому насильству;

2) спрямовані на регулювання суспільних відносин у досліджуваній галузі;

3) містять загальні правила поведінки, тобто адміністративно-правові норми, значить встановлюють, змінюють та припиняють ці норми права;

4) характеризуються тривалим застосуванням.

Таким чином, навіть якщо при виїзді за викликом, ознак домашнього насильства не виявлено, поліцейські повинні:

- видати офіційне попередження про неприпустимість домашнього насильства для винного;

- поставити на профілактичний облік особу, яка вчинила домашнє насильство;

- видати захисну заборону особі, яка неодноразово вчинила домашнє насильство після отримання офіційного попередження;

- відвідувати сім'ю, де скоєно насильство, проводити роз'яснювальну та просвітницьку роботу з кривдником та

інформувати членів сім'ї про права, діяльність та послуги, якими вони можуть скористатися;

• скласти протокол про домашнє насильство за статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення та направити його до суду.

Література:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.01.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 16.10.2020).

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print> (дата звернення: 16.10.2020).

3. Теремецький В.І. Форми адміністративно-правового регулювання податкових відносин в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2011. Випуск 604. С. 68-73.

4. Курс адміністративного права України : підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко та ін. К. : Юрінком Інтер, 2012. 808 с.

5. Адміністративне право України : навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Галунька. Херсон : ХМТ, 2011. Т. 1. 320 с.

Корнійчук М.В.,

курсант 3-го курсу ННІ № 1 НАВС,

Білик В.М.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КОРД НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Підрозділи поліції особливого призначення посідають важливе місце в системі Національної поліції України. Високопрофесійні підрозділи поліції швидкого реагування

уповноважені здійснювати забезпечення публічного порядку в підвищено складних і небезпечних умовах, протидію злочинності та проведення спеціальних операцій.

Корпус оперативно-раптової дії займає особливе положення в структурі НПУ, є абсолютно новим підрозділом, що має на меті вирішення надзвичайних ситуацій, рівень яких надскладний та високий та перевищує можливості сил оперативного реагування та оперативно-розшукових підрозділів; звільнення заручників; забезпечення параметрів безпеки проти снайперів; порятунк цивільних та поліцейських, що потрапили під обстріли; участь у контртерористичних операціях та інше [1]. Корпус оперативно-раптової дії поєднав у собі функції існуючих раніше спеціальних підрозділів «Беркут», «Сокіл», «Грифон», «Титан» та інших. Залежно від функцій та завдань, покладених на той чи інший спеціальний підрозділ, за Положенням «Про підрозділи поліції особливого призначення» підрозділи можуть мати у своїй структурі відділення, взводи, роти швидкого реагування тощо [2].

Правовий статус спеціальних підрозділів поліції «КОРД» був нещодавно урегульований спеціальним підзаконним нормативно-правовим актом: Положенням про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативно-раптової дії, що було затверджено наказом МВС України від 26.11.2018 № 958, що вступив у силу 08.01.2019 року. Даним нормативно-правовим актом було визначено структуру підрозділу «КОРД», до якої входять: структурні підрозділи типу «А» (штурмові підрозділи) та структурні підрозділи типу «Б» (підрозділи забезпечення). Також визначено завдання та функції та права вказаних підрозділів.

Основними завданнями КОРД за умови неухильного дотримання в повсякденній службово-бойовій діяльності положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність Національної поліції та Присяги поліцейського, є наступні:

- 1) розробка, підготовка та проведення спеціальних операцій із захоплення небезпечних злочинців;
- 2) припинення правопорушень, що вчиняються учасниками злочинних угруповань;

3) звільнення заручників;

4) здійснення силової підтримки під час проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а також заходів забезпечення кримінального провадження;

5) надання підтримки іншим підрозділам поліції з метою забезпечення переважаючої вогневої потужності над правопорушниками;

6) участь в антитерористичних операціях, що проводяться Антитерористичним центром при Службі безпеки України;

7) вивчення, узагальнення вітчизняного та іноземного досвіду, а також методики роботи аналогічних закордонних підрозділів у цьому напрямку роботи;

8) забезпечення здійснення заходів безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві на підставах та у випадках визначених законодавством [3, с. 64].

Залежно від специфіки функцій, посадових (функціональних) обов'язків, покладених на поліцейських, структурні підрозділи поділяються на два типи:

тип «А» (штурмові підрозділи) - відділи (відділення, сектори), які призначені для безпосереднього проведення спеціальних поліцейських операцій та інших заходів у сфері протидії злочинності, пов'язаних із підвищеною загрозою для життя і здоров'я поліцейських, імовірністю збройного опору, та служба в яких передбачає, що поліцейські повинні мати високий рівень фізичної підготовленості, професійної майстерності, зокрема володіння спеціальними тактичними навичками, а також вміння впевнено діяти в екстремальних умовах;

тип «Б» (підрозділи забезпечення) – відділи (відділення, сектори), призначені для забезпечення діяльності структурних підрозділів типу «А» [4].

Основні особливості Корпусу оперативно-раптової дії, полягають, на нашу думку, у наступному:

1) КОРД є єдиним уніфікованим спеціальним підрозділом Національної поліції України;

2) формується не лише з колишніх працівників спеціальних підрозділів міліції особливого призначення, але й добровольчих батальйонів, які проявили себе в ході антитерористичної операції та інших осіб, які пройшли установлену процедуру відбору;

3) будується за новою організаційно-функціональною структурою;

4) виконує розширене коло адекватних сучасним потребам держави і суспільства завдань;

5) передбачає покладання додаткових обов'язків і функцій; 6) обумовлює жорсткий відбір, високі вимоги та рівень професійної теоретичної й практичної підготовки поліцейських;

7) програми й методики навчання та підготовки претендентів для служби в КОРД побудовані з урахуванням позитивного світового досвіду із залученням іноземних тренерів та експертів, а також фактичного стану злочинності в Україні та умов антитерористичної операції на Сході Країни та інші особливості.

Підрозділи «КОРД» безпосередньо підпорядковуються керівникам ГУНП. Методичне забезпечення службової діяльності підрозділів «КОРД» здійснює Департамент «КОРД», головним завданням якого є організація, координація та контроль діяльності підрозділів «КОРД» щодо їх участі в реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави.

Юридична відповідальність працівників Корпусу оперативно-раптової дії є певний, визначений на законодавчому рівні, обов'язок особи, яка скоїла протиправне порушення, зазнавати встановлені нормативними актами державного значення обмеження (особистого, майнового чи організаційного характеру); як добровільне усвідомлене виконання визначених законодавчо обов'язків. Узагальнено та проаналізовано нормативно-правові акти, які регламентують застосування юридичної відповідальності поліцейських, і визначено види адміністративних покарань (попередження, штраф, оплатне вилучення предмету, який став знаряддям вчинення працівником адміністративного правопорушення, конфіскація, позбавлення спеціальних прав), відшкодування, що накладаються при цивільно-правовій

відповідальності (добровільні та адміністративні), дисциплінарні види відповідальності (заохочення та дисциплінарне стягнення), які застосовуються до працівників Корпусу оперативно-раптової дії.

Література:

1. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, В.М. Гаращук. Харків : Право, 2001. 528 с.
2. Кошиков Д.О Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів поліції особливого призначення. Автореф. дисер. к.ю.н.: 12.00.07. Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. 24 с.
3. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.12.2017 р. № 987. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17> 15 (дата звернення 01.10.2020).
4. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативно-раптової дії: наказ МВС України від 26.11.2018 № 958. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1436-18>

Короленко Л.О.,

курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Питаннями публічного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища в Україні займалося

багато вчених, але проблеми адміністративно-правової охорони екологічних прав громадян все ж досліджено не зовсім достатньо.

Життя громадян знаходиться в прямій залежності від навколишнього природного середовища, адже поза ним людина існувати не може. Саме тому одним з основних обов'язків держави є забезпечення реалізації громадянами їх фундаментальних екологічних прав, тобто тих, які виникають під час взаємодії людини з природою. Важливе місце в процесі забезпечення визначених прав належить органам державної влади та їх посадовим особам як суб'єктам державно-владної та виконавчо-розпорядчої діяльності.

Екологічні права є суб'єктивними правами, тобто такими, які належать не лише всім громадянам, але й кожному з них окремо, дають їх власникам широкі і реальні можливості для відповідних дій у сфері взаємодії людини та природи. На думку науковців, екологічні права громадян – це закріплена в законі і гарантована правом сукупність юридичних можливостей та засобів, які дають змогу задовольняти потреби та інтереси громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки [1, с. 37].

Екологічні права громадян України регулюються і нормативно-правовими актами всіх рівнів, від Конституції до локальних актів. Найбільш змістовно повно й узагальнено вони закріплені в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища»

Потрібно зазначити, що екологічні права повинні гарантуватися не лише правом, а ще й державою. Це впливає з того, що правом визначаються лише юридично закріплені можливості та правила природокористування та охорони природи. А реалізація зазначених можливостей забезпечується державою в особі її уповноважених органів та посадових осіб.

Крім того, що стосується сфери реалізації екологічних прав, то вона не обмежується лише використанням природних ресурсів,

охороною навколишнього природного середовища та забезпеченням екологічної безпеки. Дані права можуть бути реалізовані й у відносинах, пов'язаних з відтворенням природних ресурсів, управлінням ними, інформуванням про екологічну ситуацію тощо.

Екологічні права людини як одні з найважливіших невід'ємних та невідчужуваних її прав підпадають під охоронний вплив норм адміністративного законодавства. Щоб побачити даний зв'язок, необхідно звернутися до предмета адміністративного права. Ним є широкий комплекс суспільних відносин, що виникають в процесі здійснення публічного управління [3, с. 67].

Одними з таких є відносини, які виникають під час діяльності органів публічної адміністрації та їх посадових осіб у сфері реалізації громадянами своїх екологічних прав. Вони включають в себе управлінську діяльність у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища.

Реалізація даних відносин забезпечується саме нормами адміністративного права. Така охоронна діяльність полягає в тому, що органи державної влади чи їх посадові особи повинні сприяти реалізації громадянами їхніх екологічних прав, виявляти та припиняти порушення цих прав та притягувати винних до відповідальності.

Що ж до визначення поняття адміністративно-правової охорони, то вона розглядається з урахуванням всього значення охоронної функції правової системи держави, для якої притаманна здатність не тільки перешкоджати відхиленням від нормальних процесів розвитку суспільних відносин у різноманітних сферах та їх усунення, але і бути ефективним організуючим і забезпечувальним засобом [4, с. 45–46]. Зустрічається і більш

вужче тлумачення даного поняття як виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів та уповноважених на те громадських організацій, що здійснюється в адміністративному порядку та проявляється в попередженні посягань на державне і громадське майно, в організації та здійсненні безпосередньої його охорони, а також в застосуванні в необхідних випадках засобів адміністративного впливу [5, с. 7].

Таким чином, під адміністративно-правовою охороною необхідно розуміти діяльність держави з організації та забезпечення належних правовідносин у відповідних сферах життя суспільства, а також з виявлення та припинення правопорушень у зазначеній сфері та притягнення винних до відповідальності.

Необхідно відмітити, що адміністративно-правова охорона створюється за двома напрямками.

Перший полягає в належній діяльності відповідних органів державної влади, спрямованій на встановлення та забезпечення існування такого стану суспільних відносин у певній сфері, за якого буде здійснюватися суворий контроль за дотриманням прав та свобод громадян.

Другий спосіб має ретроспективний характер і полягає в притягненні до адміністративної відповідальності та застосуванні стягнень за вчинення певних проступків.

Об'єктом адміністративно-правової охорони є суспільні відносини, на які спрямована така діяльність. Одним з таких об'єктів виступають екологічні права громадян, оскільки вони безпосередньо пов'язані з виконавчо-розпорядчою діяльністю органів державної влади та їх посадових осіб, закріплені в численних нормативно-правових актах, гарантуються державою та забезпечуються можливістю застосування адміністративного примусу. Що стосується нормативних засад адміністративно-правової охорони екологічних прав громадян, то найважливішим нормативно-правовим актом, що її регулює, є Кодекс України про адміністративні правопорушення [6]. Статті його Глави 7

«Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини» передбачають застосування адміністративних стягнень саме за діяння, що посягають на фундаментальне право громадян на безпечне для їх життя і здоров'я навколишнє природне середовище, і лише деякі з них передбачають відповідальність за інші порушення.

Таким чином, під адміністративно-правовою охороною екологічних прав розуміється діяльність держави в особі її уповноважених органів та посадових осіб з організації та забезпечення реалізації громадянами передбачених чинним законодавством екологічних прав, припинення їх порушень та притягнення винних до відповідальності.

Література:

1. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Юрид. думка, 2005. 848 с.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1264-12> (дата звернення 02.10.2020).
3. Курс адміністративного права. Підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
4. Загальне адміністративне право : підручник / Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші; за заг. ред. І. С. Гриценка. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
5. Комзюк В. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2003. - 191 с.
6. Резвых В. Д. Административно-правовая охрана социалистической собственности советской милицией: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М.: 1969. 24 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВИХ АКТІВ УПРАВЛІННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Європейська інтеграція України обумовлює необхідність проведення адміністративної реформи практично в усіх сферах публічного управління. Унаслідок цього більшість сформованих інститутів адміністративного права стала об'єктом нових наукових досліджень із метою їх перегляду та трансформації за прикладом кращої європейської практики. Окреслене стосується також інструментів діяльності публічної адміністрації, у тому числі адміністративних актів, за допомогою яких вирішується більшість питань у сфері публічного управління. Протягом існування нашої держави в складі Російської Імперії, СРСР та в статусі незалежної України інститут адміністративних актів розвивався та набував нових визначальних рис під впливом історичних обставин та особливостей національної системи права. Їх дослідженню приділяли увагу багато науковців, а саме: Н.В. Александрова, Р.С. Мельник, Н.Г. Плахотнюк, Ю.М. Старілов та інші. Однак на сьогодні все ще залишається певна невизначеність із приводу їх сутності та специфіки застосування в умовах сучасного стану розвитку відносин публічного управління.

Державне управління являє собою діяльність виконавчо-розпорядчого характеру, здійснювану спеціальними органами державної влади в процесі повсякденного і безпосереднього керівництва різними сферами життя суспільства. Однією з найголовніших форм (яка одночасно виступає і як засіб) реалізації виконавчої влади є прийняття управлінських актів. Саме в цих актах найбільш явно проявляється владний характер діяльності органів публічної адміністрації. Будучи засобом виконання завдань, функцій і реалізації компетенції органами управління та їх посадовими осами, акти управління виступають як головний інструмент вирішення конкретних справ, які щодня виникають у ході державної управлінської діяльності.

Слово «акт» походить від латинських слів *actus* – дія та *actum* – документ і, як правило, вживається у двох значеннях: 1) дія, вчинок громадянина або посадової (службової) особи; 2) документ, виданий державним органом, органом місцевого самоврядування, посадовою особою або громадською організацією в межах їх компетенції [1, с. 74].

Традиційно у вітчизняному адміністративному праві використовується термін «акти управління», рідше – «адміністративні акти», на відміну від західноєвропейської доктрини, де частіше оперують останнім поняттям. Адміністративні акти в літературі визнаються за ядро загального адміністративного права [2, с. 107]. Саме в них зовні відбивається сутність адміністративного права.

Акти управління встановлюють певні правила поведінки – приписи, дозволи, заборони. Їх норми спрямовано на захист прав і законних інтересів громадян, державних і недержавних організацій, охорону державної безпеки й громадського порядку тощо. Взагалі-то, коло суспільних відносин на врегулювання яких приймаються акти управління є вельми широке. Правові акти управління можуть регламентувати не тільки адміністративно-правові відносини, а й фінансові, земельні, деякі трудові та багато інших. За своєю сутністю акти управління є актами одностороннього волевиявлення, на відміну від цивільно-правових актів, котрі приймаються за згодою сторін. Владність управлінських актів полягає в тому, що згода на їх виконання з боку тих чи інших осіб або організацій, яким їх адресовано, не потрібна. Але це не означає, що всі акти управління мають імперативний характер. Багато в чому адміністративні правовідносини характеризуються тим, що праву однієї сторони відповідає обов'язок іншої, і навпаки. Зараз наявна значна кількість актів виконавчої влади, що містять приписи науково обґрунтованих рекомендацій [3, с. 23].

Акти управління приймаються суб'єктами владних повноважень виключно в межах їх компетенції і мають підзаконний характер. Існує велика кількість критеріїв для класифікації актів управління. Наприклад, за юридичними

властивостями акти поділяють на нормативні, індивідуальні та змішані. Так, нормативні акти управління – це правові акти управління, які встановлюють, змінюють, припиняють (скасовують) правові норми. Справедливо зазначено, що нормативні акти управління встановлюють загальні правила поведінки, норми права, регламентують однотипні суспільні відносини у певних галузях і, як правило, розраховані на довгострокове та багаторазове їх застосування. Особливістю індивідуальних актів є їх спрямованість на одноразове застосування відносно конкретних випадків, ситуацій, обставин. За допомогою індивідуальних актів управління здійснюється безперервне оперативне вирішення органами виконавчої влади численних справ. Змішані акти містять як норми права, так і рішення стосовно конкретних управлінських справ та ненормативні приписи [4, с. 142–143].

Таким чином, ми бачимо, що адміністративні акти досить часто виступають опосередкованим засобом реалізацій прав, свобод та інтересів суб'єктів.

До питання юридичного значення актів управління слід зазначити, що воно знаходить своє відображення у таких формах:

1. Встановлення, зміна або скасування норми права (йдеться про нормативні акти управління);
2. Покладання конкретних обов'язків на об'єкти управління або наділення їх певними правами;
3. Виступають як юридичні факти, тобто підстави для виникнення, зміни або припинення правовідносин у сфері державного управління;
4. Можуть бути підставою для видання інших юридичних актів, служити доказом для суду, бути підставою для порушення судової справи;
5. Можуть бути умовою чинності інших правових актів.

Доцільно зазначити, що правовим актам державного управління характерна дія в просторі, часі та за колом осіб. За територією дії акти виконавчої влади поділяються на акти, що діють в масштабі всієї держави, та акти, що діють в межах адміністративно- територіальних одиниць. Як правило, дія актів

управління в просторі і часі здійснюється згідно з компетенцією відповідного органу виконавчої влади. Дія правових актів управління у часі є більш складною, оскільки передбачає неоднакові правила дії для актів управління. У вимірах часу акти управління діють від моменту набрання ними чинності до їх припинення.

Отже, існує дійсна необхідність закріплення законодавчого визначення такого важливого інструменту й форми публічного адміністрування, як прийняття адміністративних актів, аби запобігти неоднаковості правозастосовної практики, уникнути невизначеності в питаннях порядку реалізації функцій уповноваженими державою суб'єктів і як один із можливих негативних наслідків — зловживання повноваженнями або їх невиконання. Під поняттям «акт» варто розуміти не лише документальну форму закріплення, реалізацію повноважень суб'єктами публічної адміністрації, а власне їх дії, які призводять до настання правових наслідків у вигляді створення, зміни або припинення прав, обов'язків громадян, юридичних осіб, які знаходяться поза межами організаційного підпорядкування (тобто, акт має зовнішню спрямованість). Він є інструментом (формою) публічного адміністрування, яким встановлюється в односторонньому порядку індивідуалізоване правило поведінки. Варто також наголосити на тому, що адміністративні акти мають обов'язково відповідати закріпленим на рівні закону вимогам щодо форми та змісту. Важливо, аби законодавче регулювання діяльності з прийняття суб'єктами публічної адміністрації адміністративних актів було здійснене комплексно, на рівні окремого закону або кодексу. Комплексність означає, що не є досить раціонально йти практикою окремого законодавчого регулювання кожного виду практичної діяльності органів окремо (зокрема, така практика притаманна Україні — наразі є чинним Закон України «Про адміністративні послуги» [5], яка є окремим видом адміністративних процедур і безпосередньо наслідком прийняття адміністративного акта), а достатньо єдиного загального акта, адже більшість виконуваних дій публічною адміністрацією мають однакову спрямованість і функціональне призначення.

Література:

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. Ред..) та ін. – К.: «Укр. Енцикл.», 1998. – Т. 1. – 672 с.: іл.
2. Іванова Л. Ю. Поняття та ознаки адміністративно-юрисдикційних актів органів внутрішніх справ України // Л. Ю. Іванова / Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». Вип. 19. – 2012. – С. 106–112.
3. Ковальов В. Г. Концептуальні засади дослідження актів державного управління / В. Г. Ковальов // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. – 2009. – №1. – С. 19–24.
4. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гарашука, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
5. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.409.

Котенко С.В.,

здобувач вищої освіти ступеня магістра

101 н/г ННІ № 1 НАВС,

Желепа С.П.,

*ст. викладач кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Питання відшкодування шкоди було завжди актуальним, йому приділялась особлива увага оскільки кожна людина має права та в разі їх порушення має можливість їх захищати та

відновлювати справедливість. Особливо важливим є питання відповідальності тих, хто має належно реалізовувати права громадян, зокрема це стосується відповідальності органів публічної адміністрації.

Дослідженням питань відповідальності суб'єктів владних повноважень дореволюційних, радянських та сучасних періодів займалося багато як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема такі, як: Т.В. Боднар, Ю.М. Андреев, Н.С. Кузнецова, В.В. Вітрянский, Г.К. Матвеева, О.В. Михайленка, В.В. Попов, Є.О. Суханова, В.О. Тархова, Ю.О. Тихомирова, Є.О. Харитонова, Х.І. Шварц, Я.М. Шевченко, В.С. Щербин, В.А. Янішевський, Ю.М. Дзера, О.О. Первомайський, О.М. Клименко, В.І. Ямковий та інші.

Проте в більшості досліджень розглядаються лише окремі аспекти правового регулювання відшкодування шкоди, завданої суб'єктами владних повноважень, а також комплексно не досліджуються питання відшкодування шкоди, завданої органами публічної адміністрації, їх посадовими особами (або службовими), умови відшкодування, порядок та спеціальні випадки відшкодування шкоди, завданої внаслідок реалізації державно-владних повноважень.

Загалом, історичний розвиток інститут публічно-правової відповідальності держави перед громадянами відсилає нас до кінця XIX – початку XX ст., коли більшість держав визнавали свою відповідальність лише у відносинах, де вони виступала як суб'єкт приватного права і, відповідно, несла відповідальність лише за своїми зобов'язаннями, враховуючи це можна стверджувати що цей інститут є відносно новим.

Відповідальність в публічно-правових відносинах почала знаходити своє закріплення з кінця XIX ст. спершу як певний виняток, а згодом взагалі стала невід'ємною складовою устрою всіх демократичних країн. Оскільки держава здійснює публічні функції в особі органів публічного адміністрування, а тому правильним є те, що вона відповідальна за свою діяльність.

Конституція України закріплює положення про відповідальність держави, а саме в ст. 3 закріплюється, що: «Держава відповідає перед людиною за свою діяльність» , а також

ст. 56 вказує що: «Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень» [1].

Крім цього варто відзначити і міжнародний досвід, ряд країн закріпили у своєму законодавстві те, що: «...державна повинна: забезпечити гарантії відшкодування шкоди у випадках недотримання органом влади норм та стандартів діяльності, а також, коли особа зазнала шкоди внаслідок акта, який відповідає загальним інтересам; не обмежувати права на судове оскарження вимогою попереднього оскарження в адміністративному порядку дій службовця; сприяти тому, щоб адміністративна процедура примирення не перешкоджала доступу до судового розгляду» [2].

В теперішніх умовах, коли Україна проводить значну низку реформ, питання захисту прав громадян, а також відшкодування за їх порушення набуває постає особливо гостро, але існують такі проблеми у цій сфері:

- відсутність механізмів позасудового відшкодування шкоди (не існує адміністративного врегулювання);

- відсутність механізму скасування або зміни незаконних нормативноправових актів як таких, що завдають шкоди правам та інтересам приватних осіб; – конфлікти інтересів; – недосконалість бюджетного законодавства; -значні часові витрати при судовому розгляді справ; - неефективне виконання судових рішень;

Варто відзначити, що процедура прийняття, скасування та застосування примусу до прийняття індивідуальних актів не завжди передбачає відшкодування шкоди, завданої дією незаконного індивідуального акта, крім того існує можливість невивлати коштів на відшкодування шкоди після прийняття рішення про відшкодування шкоди.

Також норма законодавства не стимулює посадовців приймати рішення про відшкодування шкоди, в тому числі у зв'язку з тим, що по закону кошти на відшкодування виділяються з сум, передбачених на забезпечення діяльності відповідного органу.

Окрім цього існує певний дефіцит коштів на фінансування деяких функцій держави, а тому існуючий бюджетний процес не передбачає обов'язковості фінансування всіх зобов'язань держави та органів місцевого самоврядування [3, с. 82].

Як правило позивачами у таких справах виступають фізичні особи, оскільки юридичні особи не так часто звертаються в суд з проханням про відшкодування завданої їм шкоди. Щодо відповідей, то позови пред'являють переважно до службовців нижчої ланки: відділу державної виконавчої служби, сільської, міської, районної ради, місцевої державної адміністрації, державної податкової інспекції

Судова практика вказує на те, що більшість позовів подавалась в зв'язку з такими правопорушеннями, як: невиконання чи неналежне виконання органами публічної адміністрації своїх обов'язків; неправомірна видача без законних підстав державного акта на право приватної власності на землю, поширення неправдивих відомостей у характеристиці, ненадання відповіді на заяву.; прийняття незаконних рішень, так, наприклад, це не вчинення органами державної виконавчої служби необхідних дій для виконання виконавчого документу, виданого судом; прийняття протиправного розпорядження, чи рішення;

При аналізованні судової практики виявляється ще одна проблема – це доволі-таки низька обізнаність населення з процедурою відшкодування шкоди та поданням позову до суду, а це в свою чергу обумовлює неналежну якість підготовки позовних матеріалів, а це, звичайно, негативно впливає на перспективи вирішення такої справи. Позивачі подаються недостатньо доказів, не вміють посилатись на діюче законодавство та не можуть довести свою правоту в суді, або звертаються не до тих відповідей.

На нашу думку, шляхами вирішення проблеми відшкодування є адміністративний порядок (позасудовий) відшкодування шкоди, завданої органами публічного адміністрування оскільки він має ряд переваг порівнюючи із судовим: в першу чергу це колосальна економія часу, ресурсів суду (суд в такому разі розглядає більш важливі справи),

встановлюється спрощену процедуру вирішення спору, яка, враховуючи низьку правову грамотність осіб є більш зрозумілою і сприятливою для потерпілого, має безкоштовний характер тощо.

Тому ми вважаємо, що запровадження адміністративного порядку відшкодування шкоди, слід закріпити й на законодавчому рівні, в такому разі він може стати достатньо ефективним механізмом реалізації прав громадян

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Рекомендації № R(84)15 Комітету міністрів державам-членам стосовно публічно-правової відповідальності за спричинену шкоду. *Council of Europe*. URL: <https://wcd.coe.int/>.

3. Первомайський О.О. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування, на підставі положень ст. 1173 ЦК України. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип. 14. С. 81-85.

Кушнір І.Р.,
курсант ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ МИСТЕЦТВ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти (Держмистецтв) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної

політики і який реалізує державну політику у сфері мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти.

Держмистецтв у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними завданнями Держмистецтв є:

1) реалізація державної політики у сфері мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти;

2) внесення на розгляд Міністра культури та інформаційної політики пропозицій щодо формування державної політики у сфері мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти.

Держмистецтв відповідно до покладених на нього завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові культури та інформаційної політики;

2) бере участь у погодженні проектів законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших центральних органів виконавчої влади, підготовці в межах повноважень, передбачених законом, висновків і пропозицій до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

3) бере участь у розробленні проектів державних цільових програм та забезпечує їх виконання у межах своїх повноважень;

4) здійснює державний контроль за дотриманням вимог законодавства у сфері мистецтв;

5) бере участь у реалізації освітньої політики закладами спеціалізованої мистецької освіти, що належать до сфери управління Держмистецтв;

6) проводить аналіз, моніторинг якості освітньої діяльності закладів спеціалізованої мистецької освіти, що належать до сфери управління Держмистецтв;

7) вносить Міністрові культури та інформаційної політики пропозиції щодо перспектив і напрямів розвитку спеціалізованої мистецької освіти;

8) встановлює контакти і координаційні зв'язки з відповідними органами іноземних держав, до повноважень яких належить реалізація політики у сфері мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти, співпрацює в установленому порядку з неурядовими організаціями іноземних держав, міжнародними неурядовими організаціями;

9) здійснює заходи щодо створення умов для розвитку всіх видів мистецтв та народних художніх промислів, мистецького аматорства, осередків традиційної культури;

10) проводить в межах повноважень, передбачених законом, постійний державний моніторинг застосування та фінансового забезпечення державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури та контроль за додержанням таких нормативів;

Держмистецтв з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті Держмистецтв, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління;

2) організовує планово-фінансову роботу в апараті Держмистецтв, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;

3) забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів, здійснення управління бюджетними коштами в межах установлених бюджетних повноважень та проведення оцінки

ефективності їх використання, здійснення внутрішнього контролю за взяттям бюджетних зобов'язань і витрачанням бюджетних коштів та організацію, ведення бухгалтерського обліку, складення і подання фінансової звітності у порядку, встановленому законодавством;

4) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

5) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, вирішення питань цивільного захисту, стабільну роботу підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, в умовах особливого періоду і надзвичайного стану, додержання правового режиму надзвичайного чи воєнного стану в разі його введення в Україні або в її окремих місцевостях, здійснення інших заходів відповідно до законодавства;

Держмистецтв для виконання покладених на нього завдань має право:

1) залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань вчених і фахівців (за їх згодою), працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками);

2) одержувати безоплатно інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та громадських об'єднань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

Держмистецтв у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, профспілками та організаціями

роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також з підприємствами, установами та організаціями.

Держмистецтв у межах своїх повноважень на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МКІП видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує і контролює їх виконання.

Держмистецтв очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства про державну службу.

Література:

1. Положення про Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти. Електронний ресурс - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-2020-%D0%BF#Text>

2. Урядовий портал органів виконавчої влади у сфері культури. Електронний ресурс - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-2020-%D0%BF#Text>

Левчук А.О.,

*ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ

Для України як суверенної держави чи не на першому місці постає проблема корупції, запобігання їй та боротьба з різними її проявами, протидія її поширенню та вироблення нових механізмів і нової ефективної антикорупційної політики. Для цього пропоную проаналізувати законодавчу базу, яка становить правову основу, підґрунтя в розумінні та тлумаченні цього явища. Важливо зрозуміти чи дієве це існуюче законодавство і чи ефективним є сам

механізм правового регулювання запобігання корупційним правопорушенням.

Основним законотворчим органом України є Верховна Рада України, яка створює систему нормативно-правових актів, якими регулюються суспільні відносини в державі. Держава забезпечує життєдіяльність суспільства як системи через використання влади, а право забезпечує її через нормативне регулювання.

Правове регулювання будь якої галузі права окреслює певне коло прав і обов'язків, це упорядкування суспільних відносин, яке здійснюється державою за допомогою права та сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток. Поняття «Правове регулювання» ширше від поняття «Законодавче регулювання», так як обсяг джерел права перевищує самі законодавчі джерела [18].

В умовах формування України як правової держави необхідно прояснити роль і значення правового регулювання суспільних відносин. Адже головною ознакою моделі держави, що характеризуються як правова, виступає саме ознака високої правової урегульованості суспільних відносин. Відомо, що кожний вид суспільних відносин реалізується між соціальними суб'єктами з приводу того чи іншого об'єкта. Тому, власне і необхідно розібратись наскільки врегульовані відносини, що відбуваються в сфері запобігання іпротидії корупції та пов'язаних з корупцією правопорушень.

Одним із головних кроків забезпечення якісної та ефективної протидії ізапобігання корупції є запровадження чітких та змістовних правових засад її здійснення. Тобто, необхідно проаналізувати, систематизувати, узагальнити, а за необхідності створити нову чи удосконалити існуючу систему нормативно правових актів, що визначають процедурні, правові та процесуальні аспекти організації та реалізації зазначеної протидії.

Проте, зважаючи на реалії сьогодення можна зазначити, що законодавство України далеко не ідеальне, а місцями взагалі абсурдне. Існує низка колізій та прогалин, які, щонайменше, створюють умови для двозначного трактування тієї чи іншої норми, а щонайбільше, дозволяють уникнути відповідальності.

Під час дослідження питання правового регулювання та правового забезпечення запобігання і протидії пов'язаних з корупцією правопорушень необхідно проаналізувати та охарактеризувати нормативно-правові акти прийняті в незалежній Україні, відповідні наукові праці, наукові джерела та ратифіковані міжнародні договори щодо запобігання і протидії корупції і пов'язаних з корупцією правопорушень.

Досліджуючи питання нормативно-правового забезпечення запобігання і протидії корупції, пропоную проаналізувати низку міжнародних актів, законів, наказів, постанов, рішень. На перший погляд здається, що правове забезпечення запобігання корупції та пов'язаних з нею правопорушень настільки унормоване та врегульоване, що не повинно виникати питань, чи є в Україні корупція, і чому в рейтингу «Індекс сприйняття корупції» Україна набрала лиш 32 бали зі ста можливих, зайнявши 126 місце зі 180 країн [17].

Основним Законом нашої країни є Конституція України, в преамбулі якої йде мова про те, що цей Закон покликаний дбати про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклується про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагне розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу [1].

Тобто, держава надала її громадянам ці права, і відповідно взяла на себе обов'язок не дозволяти нікому порушувати ці законні права людей. Часто в суспільстві блукає думка, що корупція не порушує нічий права, що вона немає жертв та існує паралельно з існуванням людства і її не можливо побороти. Звичайно, побороти її не можна, але їй можна запобігти [16,с.231-232].

Наступними за своєю юридичною силою є міжнародні акти, які ратифіковані Україною. А саме: додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS-191) ратифікований Законом України № 253-V від 18.10.2006 [2]; Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією №2476-IV від 01.01.2006 [3]; Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції №251-V від 01.01.2010 [4]; Кримінальна конвенція про

боротьбу з корупцією №252-V від 01.03.2010 [5]. Ці документи становлять частину національного законодавства.

Варто відзначити наступний кодифікований закон – Кодекс України про адміністративні правопорушення, який прийнятий 07 грудня 1984 року [6]. У ньому є окрема Глава 13- А «Правопорушення, пов'язані з корупцією», де міститься 9 статей (з 172-4 до 172-9-2), які передбачають правопорушення та зазначають, які санкції можливі у разі їх вчинення. Тобто, цей Закон містить ті механізми запобігання вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, при застосуванні і дотриманні яких не будуть порушені права громадян. Ці обмеження слугують тією межею, перейшовши яку особа буде притягнена до відповідальності.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [7].

Так як реалізація завдань Антикорупційної стратегії на 2014-2017 роки не була завершена в повному обсязі, а саме, було виконано дві третини від запланованого, то був підготовлений проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018-2020 роки». Невиконані завдання, які залишаються актуальними, та заходи з їх реалізації, вказаним проектом Закону України запропоновано перенесені до Антикорупційної стратегії на 2018-2020 роки [15]. Причинами невиконання заходів, визначених Антикорупційною стратегією на 2014-2017 роки є тривале становлення нових антикорупційних інститутів, недоліки чинного законодавства з питань запобігання корупції і його застосування, відсутність стійкого несприйняття корупції в суспільстві, відсутність належного механізму моніторингу і оцінки виконання Антикорупційної стратегії та високий рівень толерантності суспільства до корупції, недостатній рівень прозорості діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування.

Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» [8] визначені правові основи організації та діяльності Національного антикорупційного бюро України. Національне антикорупційне бюро України є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Законом України «Про державну службу» [9] передбачено, що державний службовець повинен додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції та те, що на державних службовців поширюються обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції».

Указом Президента України від 14.10.2014 № 808/2014 «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» передбачено, що Національна рада з питань антикорупційної політики є консультативно-дорадчим органом при Президентові України основними завданнями якої є підготовка та подання Президентові України пропозицій щодо визначення, актуалізації та вдосконалення антикорупційної стратегії; здійснення системного аналізу стану запобігання і протидії корупції в Україні [10].

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 «Про затвердження порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям» визначені особливості, деталі та сам порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки Державі [11].

Постановою Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 706 «Питання запобігання та виявлення корупції» [12] та «Типовим положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції» [13], визначені основні завданнями уповноваженого підрозділу, якими є: підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання корупції; надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства; участь в інформаційному та науково-дослідному забезпеченні здійснення

заходів щодо запобігання та виявлення корупції, а також міжнародному співробітництві в зазначеній сфері; проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції; здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів; здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства.

Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3 «Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» (порядок формування, ведення та оприлюднення єдиного державного реєстру декларацій)», визначена процедура формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [14].

Також існує низка методичних рекомендації, зокрема з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави та навчальний посібник Ради Європи щодо антикорупційної діяльності.

З вище викладеного можна зробити висновок, відносини, що виникають в сфері запобігання і протидії корупції та правопорушень пов'язаних з корупцією більшою мірою достатньо врегульовані, проте, все ж існує необхідність доопрацювання деяких нормативно-правових актів задля зменшення рівня корупції в Україні.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS-191) ратифікований Законом України № 253-V від 18.10.2006. поточна редакція — Ратифікація від

18.10.2006, підстава - 253-V. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172

3. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією №2476-IV від 01.01.2006.поточна редакція — Ратифікація від 16.03.2005, підстава - 2476-IV. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102

4. Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції №251-V від 01.01.2010. поточна редакція — Ратифікація від 18.10.2006, підстава - 251-V. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

5. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією №252-V від 01.03.2010. Поточна редакція — Ратифікація від 18.10.2006, підстава - 252-V. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: редакція від 11 червня 2020 року, підстава- 619-IX.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Верховна Рада України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

8. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII // Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

9. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Верховна Рада України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

10. Про Національну раду з питань антикорупційної політики : Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014 / Президент України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2014>

11. Про затвердження порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195/ Кабінет Міністрів України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF>

12. Питання запобігання та виявлення корупції : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 706 / Кабінет Міністрів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-%D0%BF>

13. Типове положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції : Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.03.2020 № 102/20.URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0361-20>

14. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16>

15. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018-2020 роки : [проект Закону України](#)// Верховна Рада України. URL : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/1.pdf>

16. Адміністративне право України: підруч./ Ю.П.Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін., за ред. Ю.П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.

17. Індекс сприйняття корупції-2019. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryinyattya-koruptsiyi-2019/>

18. Правове регулювання. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*.URL:[https://uk.wikipedia.org/wiki/Правове регулювання](https://uk.wikipedia.org/wiki/Правове_регулювання) (дата звернення 11.06.2020).

Мамінчук А.О.,
курсант 304 н/г ННІ № 1 НАВС,
Білик В.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Прагнення до зміни місця, є однією з основних характерних особливостей людини. Більше півстоліття тому, з прийняттям Загальної декларації людини право на свободу пересування отримало міжнародне визнання. Стаття 13 цієї Декларації свідчить: "Кожна людина має право вільно пересуватись та обирати собі місце проживання в межах кожної держави", "Кожна людина має право залишити та повернутись в будь яку країну, включаючи свою власну"[1].

Розвиток сучасного світу вже неможливо уявити без процесів міграції населення. Являючись одним із проявів процесу глобалізації, міграція в цілому позитивно впливає на соціально-економічний і політичний розвиток держав, сприяє інтеграції міжнародної спільноти, культурному зближенню народів, розвитку виробничих сил.

Разом з тим, якщо міграційні процеси носять не керований характер, що призводить до порушення встановлених міграційних норм та правил, рівень забезпечення безпеки держави різко знижується. Особливо це необхідно враховувати в даний період, коли світова спільнота зіткнулась з безпрецедентним розмахом терористичних загроз та насилля.

Нелегальна міграція – це соціальне явище, викликане насамперед різним рівнем розвитку країн, розбіжностями в рівнях достатку населення. Кожна країна світу на певному відрізку свого існування стикається з цією проблемою.

Високий рівень життя, стабільність політичної та економічної системи розвинутих держав приваблює громадян

сусідніх країн, прагнучих, за будь що потрапити туди в пошуках кращої долі. Дана обставина і тягне за собою виникнення такого феномену як нелегальна міграція.

Нелегальна міграція несе в собі цілу низку негативних факторів що створюють загрозу вітчизняній економіці, національному ринку праці, громадському порядку та громадській безпеці. З нелегальною міграцією найчастіше пов'язують зростання правопорушень, поширення небезпечних хвороб, торгівлю наркотиками та людьми (насамперед жінками та дітьми).

Останнім часом відчувається зростання соціальної напруги серед населення, що відбувається з причин не сприйняття мігрантами національного образу життя, сталих традицій та релігійного уявлення. Тому, все частіше питання протидії нелегальній міграції привертають увагу наукового суспільства та стають головною темою гострих дискусій.

На жаль, слід констатувати, що на сьогодні в Україні, відсутній ефективний комплекс дій, що здатен викоринити нелегальну міграцію як явище. Тому треба діяти комплексно та на всіх рівнях, діяти та мислити довгостроковим та стратегічними категоріями, а не лише категоріями однієї виборчої кампанії.

Термін «міграція» походить від латинського «migrate, migro», тобто переміщення, переселення. Наукова література та словники містять такі пояснення даного терміну:

- переселення, переміщення людей, етносів, їхніх частин або окремих представників, пов'язане із зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього;

- переміщення, переселення населення всередині країни або з однієї країни до іншої;

- соціально-економічний і демографічний процес, що являє собою сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, районами, поселеннями тощо.

Нелегальною міграцією є незаконне перетинання державного кордону, тобто поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску,

але з уникненням прикордонного та митного контролю, з використанням підроблених документів, візи або без таких, самостійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без отримання дозволу в установленому законом порядку.

Нелегальна міграція займає вагомий відсоток у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці нашої держави. Вона є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.[2]

Ефективною протидією нелегальній міграції може бути лише як наслідок характеристики такого явище крізь призму його ознак, що містяться у стані, структурі, динаміці й географії нелегальної міграції.

Першою ознакою нелегальної міграції є стан нелегальної міграції.

Стан нелегальної міграції – це кількісні показники, що характеризують дане явище у визначений період часу в абсолютних цифрах або у відносних показниках. До стану належить інформація про кількість нелегальних мігрантів, скоєні ними правопорушення, вжиті за ними заходи [3].

Друга ознака нелегальної міграції полягає в наявності визначеної структури.

Якщо стан – це кількісний показник, то коли говорити про її структуру, передбачається, що вона визначається з якісного боку. Виділення в ній структурних елементів багато в чому пов'язане з низкою причин, заради яких здійснюється нелегальне переміщення.

Зокрема: 1) залежно від мети призначення нелегальне переміщення можна поділити на: а) транзитне переміщення; б) переміщення з метою постійного проживання; в) переміщення з

метою тимчасового притулку; 2) за часом протікання міграції можна виділити: а) термінове переміщення – має обмеження в часі; б) безстрокове – не має обмежень у часі; 3) за моментом виникнення цього явища: а) з моменту порушення правил в'їзду на територію держави та виїзду з неї; б) з моменту порушення правил перебування на території держави, що зумовлює необхідність продовження візи та реєстрації на території країни перебування.

Третьою ознакою нелегальної міграції є її динаміка.

Динаміка – це зміна кількісних та якісних показників нелегальної міграції, а також скоєних нелегальними мігрантами правопорушень у цілому за визначений період часу. Нелегальна міграція не є статичним явищем, воно швидко та динамічно розвивається у просторі й часі. Тому ця ознака має важливе значення щодо її вивчення, а також визначення параметрів (сфери) протидії.

Невід'ємною ознакою нелегальної міграції є її латентність.

Латентність нелегальної міграції, як уявляється, є наслідком прибутковості відповідної протиправної діяльності. У свою чергу, саме прибутковість забезпечила для неї риси професійно організованої мережі. У багатьох випадках вона характеризується наявністю спеціально створеної системи захисту від виявлення і притягнення винних до встановленої законом відповідальності; особливо ретельним маскуванням цілей; максимальним наданням їй видимої легальності, тобто відповідності правовим нормам, законній діяльності.

Значна кількість ознак нелегальної міграції міститься в її географії.

Під географією нелегальної міграції розуміють просторово тимчасовий розподіл нелегальної міграції на території України.

У широкому розумінні протидія нелегальній міграції – це будь-яка діяльність у сфері соціального управління, яка, не переслідуючи спеціальної мети, сприяє зменшенню можливостей для проявів нелегальної міграції, зокрема шляхом забезпечення

верховенства права, реалізації інших принципів права, розвитку демократичного суспільства та утвердження правової держави [4].

У вузькому розумінні протидія нелегальній міграції – це система правових та організаційних заходів, здійснюваних уповноваженими органами державної влади з метою впливу на суспільні відносини у сфері міграції, попередження, виявлення, припинення порушень міграційного законодавства, притягнення винних осіб до відповідальності, виявлення й усунення причин та умов, що сприяють нелегальній міграції.

Зміст протидії нелегальній міграції розкривається через визначення мети, завдань, напрямів, об'єкта, суб'єктів протидії нелегальній міграції.

Метою протидії нелегальній міграції є забезпечення встановленого порядку перетину іноземцями та особами без громадянства державного кордону України, транзитного проїзду її територією та перебування на її території.

Завданнями протидії нелегальній міграції є: з'ясування основних причин нелегальної міграції; формування державної міграційної політики, а на її підставі визначення стратегії та тактики протидії нелегальній міграції; створення системи міграційного законодавства, у тому числі вдосконалення законодавства з приводу протидії нелегальній міграції; розробка та практична реалізація програм протидії нелегальній міграції; окреслення кола суб'єктів протидії нелегальній міграції; використання позитивного іноземного досвіду протидії нелегальній міграції.

Об'єктом протидії нелегальній міграції є безпосередньо нелегальна міграція, міграційні відносини та їх суб'єкти, причини, що її зумовлюють.

Залежно від характеру та основної мети застосування заходів, спрямованих на протидію нелегальній міграції, можна виділити такі основні напрями протидії нелегальній міграції: 1) попередження нелегальної міграції; 2) встановлення фактів

незаконного перебування іноземців та/або осіб без громадянства на території України; 3) припинення порушень міграційного законодавства; 4) реалізація заходів відповідальності щодо порушників міграційного законодавства.

Система забезпечення протидії нелегальній міграції – сукупність взаємопов’язаних та узгоджених заходів науково-методичного, кадрового, просвітницького, матеріально-технічного, інформаційно-аналітичного та іншого характеру, спрямованих на практичну реалізацію основних завдань у сфері протидії нелегальній міграції.

Встановлення і підтримка цього режиму забезпечуються за допомогою різних механізмів, серед яких чинне місце посідає механізм протидії нелегальній міграції як функціонування взаємодіючих організаційно-структурних формувань, які з допомогою компетенційних способів реалізують правові акти щодо протидії нелегальній міграції. Таким чином, цей механізм містить: 1) систему правових актів, що є правовою основою функціонування взаємодіючих організаційно структурних формувань; 2) організаційно-структурні формування протидії нелегальній міграції; 3) організаційно-правові способи протидії нелегальній міграції.

Поліція є державним органом виконавчої влади, який, керуючись принципом безперервності, служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, що, у свою чергу, нерозривно пов’язано з протидією нелегальній міграції.

Україна ще не має достатнього досвіду державного регулювання процесів нелегальної міграції. Тому одним із важливих завдань є продумане розроблення комплексної протидії нелегальній міграції.

Організаційно-структурні формування протидії нелегальній міграції, тобто суб’єкти, що здійснюють протидію нелегальній міграції, класифікуються:

- ✓ державні органи;
- ✓ органи місцевого самоврядування;
- ✓ громадські організації;
- ✓ міжнародні представництва.

Залежно від змісту, характеру, особливостей застосування, юридичних наслідків розрізняють такі способи забезпечення законності: а) контроль; б) нагляд; в) звернення до державних органів із заявами, пропозиціями, скаргами з питань забезпечення законності.

Важлива роль у забезпеченні взаємодії названих компонентів, а отже, і функціонуванні всього механізму в цілому, належить інформації.

Інформація – це частина знання, яка використовується для управління, орієнтує й активної дії. У такому розумінні інформація не просто зведення, повідомлення, дані, а лише ті дані, що є перевіреним суспільно-історичною практикою і засвідченим логікою результатом процесу пізнання дійсності, адекватним її відбитком у свідомості людини, тобто знаннями.

Разом з тим інформація – це не взагалі знання, а лише їх частина, використовувана для керуючого впливу. Будучи однією з фундаментальних категорій кібернетики, вона нерозривно зв'язана з управлінням і розглядається тут як чинник організації різних динамічних систем. Інформація є засобом передачі, зв'язку всіх компонентів механізму. Отже, вона є чинником, що забезпечує існування систем і управління в них.

Таким чином, з вищевикладеного випливає, що існують наступні види нелегальної міграції, а саме: зовнішня нелегальна міграція; постійна або незворотна нелегальна міграція; сезонна нелегальна міграція; транзитна нелегальна міграція; еміграційна нелегальна міграція; імміграційна нелегальна міграція.

Нелегальна міграція займає вагомий місце у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним

інтересам і громадській безпеці України. Нелегальна міграція є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.

Україна ще не має достатнього досвіду державного регулювання процесів нелегальної міграції. Тому на сьогодні, перед нами поставлено одне із важливих завдань – продумане розроблення спільних з сусідніми країнами комплексних програм протидії нелегальній міграції.

Література:

1. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН від 10.12.1948. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua.
2. Олефір В.І. Державна міграційна політика України (організаційно-правовий аспект) : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ України. - К., 2005.
3. Бандурка О.О. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів: підручник, Харків, 2002. С. 122
4. Голобородько Д.В. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ щодо протидії нелегальній міграції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2009. С. 29.
5. Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30.05.2011. № 622.
6. Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30.05.2011. № 622. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua

*Мархель Д.Л.,
курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Протягом всього часу втілення у життя положень Основного закону нашої держави здійснюються рішучі кроки – реформи. Їх здійснення в усіх без винятку галузях господарювання є життєвою необхідністю для кожного громадянина. Не стала винятком й адміністративна реформа, в рамках якої вже було прийнято ряд ключових Законів, серед яких і Закон України «Про Національну поліцію» [1]. Статтею 1 зазначеного Закону Національна поліція України визначається як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. У своїй правоохоронній діяльності Національна поліція використовує ряд засобів, серед яких чільне місце посідає адміністративна відповідальність.

Інституту адміністративної відповідальності присвячена низка монографій, наукових статей, навчальних посібників, науково-практичних коментарів до законодавства тощо таких авторів як Ю. Абакумова, В. Авер'янов, О. Бандурка, О. Безсмертний, Ю. Битяк, І. Голосніченко, Є. Додін, В. Зуй, З. Кисіль, А. Комзюк, В. Колпаков, О.С. Літошенко, О. Остапенко, М. Тищенко та інших. Разом із тим аналіз праць наведених вище науковців дозволяє зробити висновок про відсутність єдності думок щодо поняття адміністративної відповідальності. До прикладу, А. Комзюк визначає адміністративну відповідальність як застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що мають для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого

характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права [2, с. 7]. У свою чергу, І. Голосніченко вважає, що адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [3, с. 430-431]. Як видно, одні науковці адміністративну відповідальність розуміють як накладення адміністративних стягнень, інші ж асоціюють її із сукупністю правовідносин, які виникають з приводу накладення цих стягнень уповноваженими органами. Тому звернемося до положень чинного законодавства.

На досить великий жаль, жоден нормативно-правовий акт не дає прямого визначення адміністративної відповідальності. Так, згідно з положеннями пункту 22 частини 1 статті 92 Конституції України [4], адміністративну відповідальність слід визначати як один із основних видів юридичної відповідальності в Україні. Вона є наслідком невиконання чи неналежного виконання суб'єктом правовідносин норм законодавства, що тягне невідворотне реагування держави. Така відповідальність встановлюється виключно законами України. Аналізуючи положення статті 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення [5] (далі – КУпАП) – ключового кодифікованого нормативно-правового акта в галузі адміністративного права, робимо висновок про опосередковане визначення змісту адміністративної відповідальності як міри, яка застосовується з метою виховання особи, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами. Наведене повною мірою підкреслює правильність твердження про відсутність чіткого визначення адміністративної відповідальності із прямим посиланням на конкретний нормативно-правовий акт.

Аби розкрити зміст досліджуваного терміна, необхідно проаналізувати ознаки адміністративної відповідальності, серед яких ключове місце посідають:

1) притягнення до адміністративної відповідальності можливо тільки в результаті вчинення адміністративного проступку;

2) адміністративна відповідальність полягає в застосуванні до винних адміністративних стягнень, передбачених статтею 24 КУпАП;

3) мета адміністративної відповідальності полягає: а) у вихованні особи в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття; б) запобіганні здійсненню нових проступків;

4) право притягнення до адміністративної відповідальності надано багатьом суб'єктам, серед яких – органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, суди, органи Національної поліції тощо;

5) законодавством встановлено особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності (складання протоколу, збір і оцінка доказів, винесення постанови і т. ін.).

Важливі положення щодо нормативного забезпечення відповідальності за адміністративні проступки містить стаття 8 КУпАП – «Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення», яка встановлює, що:

- притягнення до відповідальності здійснюється за нормами, які діють під час і за місцем вчинення правопорушення;

- закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність, мають зворотну силу (поширюються на правопорушення, вчинені до їх видання);

- закони, які встановлюють або посилюють відповідальність, зворотної сили не мають;

- провадження по проступкам ведеться на підставі закону, що діє під час і за місцем розгляду справи.

Резюмуючи проведене дослідження, присвячене питанню адміністративної відповідальності як засобу підтримання публічного порядку в діяльності Національної поліції, можна надати авторське визначення адміністративної відповідальності,

під необхідно слід розуміти передбачене законодавством, примусове, із додержанням встановленої процедури застосування правомочним суб'єктом, у тому числі й поліцейськими, заходів впливу до осіб, які вчинили адміністративні проступки. Звичайно, наведене визначення змісту адміністративної відповідальності не претендує на свою повноту та вичерпність через те, що досліджуваний термін слід розглядати у різних площинах, які неможливо охопити в рамках одного визначення. А тому, адміністративну відповідальність слід розглядати:

- по-перше, як вид юридичної відповідальності;
- по-друге, як інститут адміністративного права;
- по-третє, як реакцію держави, що знаходить свій прояв в діяльності уповноважених органів щодо накладення стягнення за вчинений суб'єктом адміністративний проступок.

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т. 1. Загальна частина / редкол.: В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Юрид. думка, 2004. 584 с.
4. Конституція України : від 28 червня 1996 р. // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.

Матвійчук Д.В.,
курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України утворено 27 травня 2020 року. Воно формує та реалізує державну політику у сфері:

- охорони навколишнього природного середовища,
- екологічної та в межах повноважень, передбачених законом, радіаційної, біологічної і генетичної безпеки,
- у сфері рибного господарства та рибної промисловості,
- охорони, використання та відтворення водних біоресурсів,
- регулювання рибальства та безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства,
- лісового та мисливського господарств.

Разом з тим, забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері:

- розвитку водного господарства та гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів;
- геологічного вивчення та раціонального використання надр;
- управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему, а також здійснення державного управління у сфері поводження з радіоактивними відходами на стадії їх довгострокового зберігання і захоронення;

- здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

- здійснення державного геологічного контролю, а також у сфері збереження озонового шару, регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, Паризької угоди.

Пріоритетами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України є оновлення державної екологічної політики України на період до 2030 року з метою вирішення кореневих причин екологічних проблем України з урахуванням фінансової спроможності країни.

Міндовкілля у межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, організовує і контролює їх виконання.

Накази Міндовкілля, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Нормативно-правові акти Міндовкілля підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку.

Накази Міндовкілля, видані в межах повноважень, передбачених законом, обов'язкові для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими держадміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та громадянами.

Література:

1. Урядовий портал органів виконавчої влади. URL: <https://cutt.ly/kuS50J0>

2. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua>

3. Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text>

Мешковой К.О.,

*ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС,*

Стрельченко О.Г.,

*д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДІЗНАВАЧА ЯК СУБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

01 липня 2020 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень».

Запровадження інституту кримінальних проступків в Україні перш за все, направлено на гуманізацію закону про кримінальну відповідальність. По друге, як вбачається з назви Закону, метою було спрощення процедури досудового розслідування нетяжких злочинів, які з набранням чинності закону перейшли до категорії кримінальних проступків.

Велика кількість міжнародних договорів передбачає необхідність встановлення кримінальної відповідальності за діяння, які за ступенем своєї тяжкості не можуть бути віднесені до категорії злочинів. Існування лише одного виду кримінально-караних діянь (злочинів) змушує законодавця визнавати такі протиправні діяння тільки злочинами, хоча багато з них мають визнаватися саме кримінальними проступками [3].

Створення дізнання та передача розслідування кримінальних проступків підрозділам дізнання органів Національної поліції України, суттєво розвантажило слідчі підрозділи від розслідування нетяжких злочинів, кількість яких становила більш ніж 50% від загальної кількості кримінальних правопорушень, та надало їм можливості приділяти більше уваги розслідуванню тяжких та особливо тяжких злочинів.

Про доцільність запровадження кримінальних проступків свідчить також іноземний досвід: кримінальне законодавство переважної більшості європейських держав та інших держав світу передбачає два і навіть три види кримінально-караних діянь (злочин-проступок-порушення, а в англосаксонській правовій сім'ї - фелонія і місдімінор). В Європі давно дійшли висновку, що у сфері кримінального права не може бути лише одного різновиду караних діянь (злочину) - причому не лише за їх тяжкістю, а й за ступенем покарання та правовими наслідками для покараної особи, порядком розслідування та судового розгляду [3].

Проте введення інституту кримінальних проступків не призводить до вирішення всіх наявних проблем, оскільки відсутня належна систематизація законодавчих та нормативно-правових актів у сфері адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України яке забезпечується значною кількістю нормативних актів, таких як:

- 1) Конституція України;
- 2) законодавчі акти України;
- 3) підзаконні нормативно-правові акти;
- 4) відомчі нормативно-правові акти МВС України;
- 5) міжнародно-правові акти, учасником яких є Україна.

У кримінально-процесуальному кодексі України, дізнанню присвячена глава 25 - особливості досудового розслідування кримінальних проступків. Глава налічує 10 статей, які описують основні відмінності між повноваженнями слідчого та дізнавача.

Так, у Кримінальному кодексі України введено поняття кримінальне правопорушення, викладено в новій редакції класифікацію кримінальних правопорушень, викладено в новій редакції статтю щодо звільнення від кримінальної відповідальності

у зв'язку з дійовим каяттям, змінена частина статті щодо звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, викладено в новій редакції частини статті щодо застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання та заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, доповнено статтею 286-1 (керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції), змінені санкції статей особливої частини тощо [4].

Основними функціями підрозділів дізнання Національної поліції України відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ № 405 від 20.05.2020 є:

- усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального проступку, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують їх покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень;

- аналіз практики досудового розслідування кримінальних проступків, організації і результатів діяльності дізнавачів, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання;

- вжиття заходів з підвищення якості дізнання і дотримання його строків;

- вивчення, узагальнення позитивного досвіду дізнання, упровадження його в практику підрозділів дізнання, розроблення сучасних методик розслідування окремих видів кримінальних проступків;

- організація взаємодії підрозділів дізнання з іншими підрозділами Національної поліції, слідчими та детективами інших правоохоронних органів, суб'єктами, що здійснюють судово-експертну діяльність, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового

розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням;

- вивчення практики застосування дізнавачами норм права і розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України;

- забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності;

- організація відповідно до законодавства України розгляду і вирішення звернень громадян, які надходять у зв'язку з проведенням дізнання [1].

Однак існують деякі розбіжності між новелами кримінально-процесуального кодексу, що стосуються дізнання та нормами діючого законодавства. Зміни до кримінально-процесуального кодексу що стосуються кримінальних проступків, мають повтор правовідносин у різних статтях КПК що ускладнює розуміння та застосування цих норм. Не чітко визначені строки проведення дізнання, підстави та строки затримання особи за вчинення кримінального проступку.

Таким чином, вітчизняне законодавство на даний час не готове в повній мірі до введення інституту кримінальних проступків і потребує доопрацювання з врахуванням досвіду зарубіжних країн. На нашу думку, законодавець має найближчим часом звернути увагу на виниклу проблему.

Література:

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ № 405 від 20.05.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>;

2. Кримінально-процесуальний кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень" // http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH5MP00A.html

4. «В Україні набув чинності закон про кримінальні проступки». Юридична газета online від 01 липня 2020 року <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-nabuv-chinnosti-zakon-pro-kriminalni-prostupki.html>

Миронова А.С.,
курсант 303 н/г ННІ № 1 НАВС,
Білик В.М.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ «KYIV SMART CITY»

Нові демократичні принципи державного будівництва й державного управління, засвоювані нашою країною, об'єктивно змінюють місце українського міста у загальнонаціональній та регіональних системах соціальних відносин. «Смарт-сіті» (розумне місто) – це поняття, яке безпосередньо пов'язують з автоматизацією життєдіяльності міста, навіть її роботизацією. Розумні міста сприяють сталому розвитку, а також розумна технологія допомагає поліції зберегти зростання та підвищити ефективність для забезпечення добробуту громадян та ефективності уряду в містах у найближчі роки.

В Україні на сучасному етапі є велика кількість проблем, які можна вирішити за допомогою розумних технологій. Підвищення безпеки транспорту та на транспорті за рахунок впровадження регіональних інтелектуальних транспортних систем дозволить підвищити безпеку дорожнього руху, а також безпеку всіх видів перевезень.

У науковій літературі дослідженню щодо розумних міст та удосконалення роботи поліції у сфері дорожнього руху присвячено роботи таких вчених як: О.Ф. Андрійко, О. М. Бандурки, В. М.

Бесчастного, Ю.П. Битяка, Л. Р. Білої, А. С. Васильєва, М. Г. Вербенського, І.П. Голосніченка, Т. О. Гуржія, С.М. Гусарова, М. М. Долгополової, Є.В. Додіна, Дмитренка В.І. та інших. Однак, поза межами дослідження залишилося саме удосконалення роботи поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху через впровадження мобільного додатку «Київ Смарт-сіті».

В Україні діє низка нормативно-правових актів, які впливають на використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та можуть визначати і закладати передумови для розвитку розумних міст. У правовому регулюванні діяльності Національної поліції в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху основоположну роль відіграє Конституція України, від 30.06.1993р., Правила дорожнього руху, Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про дорожній рух», Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р., Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р., Положення про Департамент патрульної поліції: затверджене наказом МВС України від 06.11.2015 р. № 73, Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджена наказ МВС України від 07.11.2015 р. № 1395 тощо.

Відповідно до Порядку функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі затвердженого КМУ від 10.11.2017 р. № 833:

Система фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі – це взаємопов’язана сукупність технічних засобів, програмних і апаратних засобів обробки отриманих за допомогою технічних засобів (приладів контролю) інформаційних файлів та метаданих, обміну з використанням телекомунікаційних мереж інформацією, необхідною для реалізації організаційних і процесуальних заходів під час здійснення контролю за дотриманням [Правил дорожнього руху](#) його учасниками, що функціонує в єдиній інформаційній системі МВС. За допомогою системи фіксуються такі

порушення Правил дорожнього руху як: перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів; проїзд на заборонний сигнал світлофора; порушення правил зупинки і стоянки; порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів; порушення встановленої для транспортних засобів заборони виїзду на смугу зустрічного руху; порушення правил руху через залізничний переїзд; порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками.

Сьогодні інтелектуальні транспортні системи (ІТС) представляють собою інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій стосовно ключових складових транспортних процесів: людина - транспортні засоби - транспортна інфраструктура. Створення єдиної архітектури ІТС дозволяє контролювати три основних напрямки:

1. Безпека. Основна мета – зниження аварійності на дорогах. Також можна віднести моніторинг природних і техногенних катаклізмів.

2. Мобільність. Збір інформації про затори та інформування учасників руху.

3. Захист навколишнього середовища. Зниження негативного впливу на навколишнє середовище від транспорту за допомогою моніторингу ситуації в реальному часі і своєчасного прийняття рішень.

Вони передбачають підвищення безпеки та ефективності транспортного процесу, комфортності для водіїв і користувачів транспорту. Приміром, у багатьох країнах світу, і в Україні зокрема, встановлюється відео нагляд на автошляхах, що дозволяє контролювати порушення правил дорожнього руху. Крім того, важливу роль у цій концепції відіграє інформація про стан доріг, завантаженість парковок у місті, інформування пасажирів про час прибуття громадського транспорту, зміни у напрямках руху тощо.

Відповідно до п. 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 10.11.2017 № 833 «Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі» автоматизована

система відео- та фотофіксації включає в себе мережу технічних засобів (приладів контролю), які забезпечують в автоматичному режимі фотозйомку або відеозапис подій, що містять ознаки адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розпізнавання номерних знаків транспортних засобів та передачу інформації про зафіксовані події телекомунікаційними мережами до автоматизованої системи обробки даних МВС.

Ми вважаємо, що важливим є впровадження автоматизованих систем та мобільних додатків, оскільки безпека дорожнього руху досягається за їх допомогою, зокрема:

- оперативного, повного і достовірного доведення інформації до спеціальних служб при виникненні кримінальних або надзвичайних ситуацій на транспорті. У разі виникнення такої ситуації інформація в реальному масштабі часу від спеціальних пристроїв, змонтованих на ТЗ, надходить до Єдиного чергового диспетчерського центру;

- забезпечення безперешкодного руху спецтранспорту до місця ДТП або кримінальної ситуації. За рахунок автоматизованого управління світлофорними об'єктами досягається можливість створення «зеленої» вулиці для проїзду спецтранспорту;

- інформування водіїв про поточний стан і короткостроковий прогноз стану дорожнього полотна

Мобільний додаток «Kyiv Smart City» має ряд функцій, які допомагають працівникам поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. До того ж, є зручними і для водіїв. Зокрема, повернути евакуйоване авто можна за допомогою додатку у декілька «кліків». Завдяки сервісу, який розроблено спільно з інспекцією з паркування, користувачі не витрачають час у чергах у декількох інстанціях для того, щоб повернути автомобіль. Про це зазначено у Департаменті інформаційно-комунікаційних технологій.

Послуга є доступною для жителів міста Києва, що прив'язали дані автомобіля до профілю у додатку. Якщо транспорт

евакуювали, користувач отримає повідомлення про це і зможе відразу почати процес повернення. У розділі «Евакуація» користувач може самостійно перевірити евакуйований його автомобіль чи ні. Для цього достатньо ввести номер автомобіля і почати пошук. Поки що функція доступна тільки для автомобілів, які евакуйовувала інспекція з паркування. Також через мобільний додаток «Київ Смарт Сіті» можливо сплатити штраф.

Проте, ми вважаємо, що впровадження цього мобільного додатку потребує вдосконалення, зокрема нормативно-правового закріплення. Окрім цього, задля уникнення впливу «людського фактору» під час повернення автомобілів з штраф-майданчиків, пропонуємо створити автоматизовану систему перед в'їздом на данні майданчики, яка б перевіряла сплату штрафу і лише після встановлення цього факту, надавала можливість забрати автомобіль.

Висновки: Розумне місто (англ. Smart City) – це ефективна інтеграція фізичних, цифрових і людських систем в штучному середовищі заради сталого, благополучного і всебічного майбутнього для громадян. Побудова розумного міста – це дуже складний процес, повний невизначеностей. Для роботи поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху впровадження мобільного додатку «Київ Смарт Сіті» має важливе значення, адже по-перше він спрощує роботу поліції, автоматизована система фіксує більше правопорушень та відіграє значну роль для водіїв, які все ж таки менше порушують правил, бо знають тепер всі порушення будуть зафіксовані та винні понесуть відповідальність. Через додаток «Київ Смарт Сіті» водії зможуть побачити будь-які правопорушення та сплатити штрафи за них. Це заощаджує час як самих водіїв, так і спрощує роботу правоохоронних органів.

*Миронюк Т.О.,
здобувач ступеня вищої освіти магістр НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В США ТА УКРАЇНІ

Анотація. Одним із найбільш динамічно розвинутих напрямів відкритої освіти є дистанційна освіта – це форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію на відстані. Основними перевагами дистанційного навчання є: екстериторіальність, синхронний і асинхронний режими взаємодії учасників навчального процесу: викладач – здобувач, здобувач – здобувач, здобувач – навчальна група; можливість залучення до навчання спеціалістів із певних галузей; одночасне з вивченням інших предметів практичне засвоєння інструментів ІКТ, а також забезпечення доступності та неперервної освіти впродовж життя. Тож у статті проведено аналіз тенденцій розвитку дистанційного навчання у ВНЗ України та США.

Ключові слова. дистанційне навчання, тьютори, здобувач, викладач.

Resume. One of the most dynamically developed areas of open education is distance education - a form of organization and implementation of the educational process, in which its participants carry out educational interaction at a distance. The main advantages of distance learning are: extraterritoriality, synchronous and asynchronous modes of interaction of participants in the learning process: teacher - applicant, applicant - applicant, applicant - study group; the possibility of involving specialists from certain fields in training; Simultaneously with the study of other subjects, practical mastering of ICT tools, as well as ensuring accessibility and continuing education throughout life.

The article analyzes the trends in the development of distance learning in universities of Ukraine and the United States/

Keywords. distance learning, tutors, getter, teacher.

В умовах глобалізації та інформатизації суспільства освіта зазнає змін. Саме завдяки новим інформаційним технологіям виникла нова — дистанційна — форма навчання(ДН). Особливо актуальною вона стала в умовах пандемії.

Дистанційне навчання — сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку здобувачу вищої освіти основного обсягу навчального матеріалу; інтерактивну взаємодію здобувачів освіти і викладачів у процесі навчання; надання їм можливості самостійної роботи із засвоєння навчального матеріалу; а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання. **Метою** дослідження є порівняльний аналіз дистанційного навчання та характеристика переваг та недоліків для навчання студентів в Україні та США.

Теоретичні дослідження з питань дистанційного навчання базуються на методологічних працях С. Архангельського, Ю. Бабанського, С.Гончаренка, М.Махмутова, Є.Полота, В.Сагарди, Л.Виготського, П.Гальперіна, Г. Костюка, О.Матюшкіна, Н.Тализіної та інших. Значних зусиль до формування системи дистанційного навчання доклали **вчені** С.Батишев, О.Кірсанов, Ч.Куписевич, І.Огородніков, О.Пехота, Л.Романишина, П. Сікорський, І.Харламов; психологи Б.Ананьєв, Г.Балл, В.Виготський, М. Данилов та інші.

Так як Сполучені Штати належать до країн з високо розвиненими інформаційними технологіями, стає очевидним наше зацікавлення у розвитку дистанційної форми навчання США. Вивчення європейського та світового досвіду дасть нам можливість значно покращити національну систему дистанційного навчання. Дистанційне навчання передбачає нову форму освіти. Воно не може бути автономною системою, так як має ті ж цілі, що й очне, і засноване на державних стандартах, встановлених для тих чи інших дисциплін.

Дистанційне та традиційне навчання при однаковому змісті відрізняються формами подачі матеріалу, а також взаємодією

викладача та студентів. Методи, засоби, організація навчального процесу в дистанційній формі зумовлені специфікою використовуваної технологічної основи (комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерних телекомунікацій у комплексі з друкованими засобами, компакт-дисками, кейс-технологіями тощо).

Дистанційне та традиційне навчання побудоване на одних і тих же дидактичних принципах(науковість, системність і систематичність, активність, диференціація та інтеграція тощо), але в дистанційному навчанні вони реалізуються за допомогою спеціальних способів, зумовлених специфікою дистанційного навчання та можливостями інформаційного середовища Інтернет. Використання Інтернету зумовило революційний прорив у системі освіти всіх країн і особливо у дистанційному навчанні. Він дає викладачеві та студентів зможу: отримати потрібну інформацію про навчання у будь-який час незалежно від місця перебування; передати інформацію будь-якого змісту на будь-яку відстань за короткий проміжок часу; не бути прив'язаним до певного робочого місця; зберігати інформацію в комп'ютері протягом необмеженого терміну з можливістю її редагування, зміни, друкування або знищення; спілкуватися викладачеві зі студентами за допомогою мультимедійних засобів; доступ до різних джерел інформації; можливість організації електронних конференцій в режимі реального часу; спілкування викладача з студентами та студентів між собою; можливість збереження інформації на власних носіях інформації з подальшим їх використанням у зручний час. Дистанційне навчання полегшує роботу не лише студентів, а й викладачів. Як і в традиційному навчальному процесі, вони є основною ланкою забезпечення високої ефективності освітнього процесу.

Специфіка дистанційного навчання зумовила необхідність впровадження у світовій практиці інституту тьюторів, який є одним із найважливіших елементів системи дистанційного навчання. Тьютор повинен уміти бачити технологічні, організаційні, соціально-економічні і соціально-психологічні шляхи одержання максимального педагогічного результату.

Функції тьютора залежать від моделі навчання. Тьюторами можуть бути як штатні викладачі, так і особи інших професій, які залучаються у процес на умовах сумісництва. **Основним завданням тьютора** є керівництво самостійною роботою студентів шляхом **виконання** ним таких **функцій**: формування навчальної мотивації студентів; визначення цілей і завдань навчання; передача знань, досвіду; організація взаємодії між студентами; контроль за процесом навчання. Іншими словами, тьютор комплексно реалізує функції представника навчально-допоміжного персоналу, стежить за виконанням студентами навчального графіка, організовує консультації з викладачами. Він з'ясовує думку студентів про форму і зміст окремих курсів і ознайомлює з нею розробників навчально-методичних матеріалів, допомагає студентам скласти персональний навчальний план, наповнюючи його взаємопов'язаними дисциплінами на вибір. У закордонній практиці діє розгалужена класифікація тьюторів: викладач-розробник навчально-методичних матеріалів; консультанта методів навчання; фахівець, який здійснює поточну методичну підтримку навчання студента; фахівець з методів контролю за результатами навчання. Крім традиційних вимог володіння педагогічною технікою, до викладача ставиться низка нових, зумовлених специфікою його роботи. Наприклад, для проведення електронних консультацій викладач мусить уміти користуватися електронною поштою й досконало володіти писемною мовою [3].

В Україні ситуація з дистанційним навчанням є дещо іншою. В Україні існує декілька моделей дистанційного навчання: на базі самостійного вивчення матеріалу(екстернат), навчання в автономних освітніх установах(або ж за спеціальними автономними навчальними системами)і навчання з використанням мультимедійних програм. Основними видами занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, лабораторні й практичні заняття, консультації та інші(такі самі, як і на денній формі навчання). Заняття зі студентами проводяться дистанційно згідно з навчальним планом. Усі контрольні оцінювання можуть здійснюватися дистанційно, якщо таке рішення було прийняте

закладом освіти. Після завершення навчання студенти отримують відповідні сертифікати. Варто зазначити також, що такий вид освіти економить наш час, але чи є така економія часу оправданою? Існує ряд недоліків поряд з перевагами, тому можна сказати, що дистанційна освіта тримає рівновагу [4, с.94].

Переваги та недоліки дистанційного навчання для студентів [1;2]:

Переваги	Недоліки
Навчання у відповідності до власного темпу, особистісних особливостей та освітніх потреб.	Відсутність особистісного спілкування між викладачем та студентом (відбувається менш ефективно, без особистісна передача знань).
Необмежений вибір навчального закладу та освітніх можливостей, незалежно від місцеперебування.	Не вистачає спілкування з колегами-студентами для обміну досвідом.
Використання під час процесу навчання сучасні технології, тобто, паралельно засвоювати навички, які згодом знадобляться під час роботи.	Необхідність наявності у студента сильної особистісної мотивації, вміння навчатися самостійно, без постійної підтримки та підштовхування з боку викладача.
Самостійне планування часу занять.	Відсутність можливості негайного практичного застосування отриманих знань із наступним обговоренням виниклих питань з викладачем і роз'яснення ситуації на конкретних прикладах.
Навчання у найбільш приємній та сприятливій	Студенти не завжди можуть забезпечити себе

атмосфері, котра створюється самотійно.	достатнім технічним обладнанням - мати комп'ютер та постійний вихід у Інтернет.
---	---

Недоліки дистанційної освіти можуть бути зумовлені наступними чинниками:

1) недосконалість, а то і відсутність нормативно-правового і організаційно-методичного забезпечення (відсутність нормативних документів з боку держави, а також цільової державної програми з розвитку дистанційної освіти; відсутність методичних засад застосування дистанційних технологій у відповідності до існуючих напрямів підготовки та спеціалізацій; низький захист авторського права на електронні навчальні видання; відсутність норм часу на розробку електронних медійних навчальних видань);

2) недостатня кваліфікація викладачів та проблема їх підготовки й перепідготовки (консерватизм, психологічний бар'єр та невідповідність науково-педагогічних кадрів; інертність до нововведень; низький мотиваційний рівень до розробки дистанційних курсів та роботи за дистанційними технологіями);

3) надмірний бюрократизм дистанційного навчання;

4) фінансування розробки дистанційних технологій, оновлення комп'ютерної техніки та матеріальної бази, забезпечення доступу до Internet-мережі викладачів;

5) інформованості населення про дистанційне навчання;

6) відсутність у деяких потенційних студентів, що проживають у сільських населених пунктах, відповідного технічного оснащення та можливості доступу до мережі Інтернет.

Висновок. Отже, в рамках дистанційної освіти можливе створення такого освітнього середовища, в якому здобувач відчуває себе більш комфортно, перетворюючись на активного учасника освітнього процесу, коли стимулюється звичка до самостійного навчання, самостійного планування власного напрямку навчання, пошуку та обробки великих обсягів інформації за допомогою сучасних технологій безперервної освіти впродовж життя. Таким чином, розвиток дистанційного навчання в Україні не відповідає вимогам інформаційного суспільства, що, в першу

чергу, викликано недосконалим законодавчим та нормативним забезпеченням. Для того, щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно вирішити зазначенні вище проблеми. З метою вирішення даних проблем стане в нагоді переймання досвіду інших країн, які мають кращі результати в даній сфері та система дистанційної освіти якої працює мобільніше. Синтез нових прийомів ,форм та методів покращить національну дистанційну освіту та дасть змогу розвиватися та інтегруватися з освітою країн Європи.

Література:

1. Дистанційна освіта: плюси та мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/>.
2. Моїсєєва Ю.Ю. Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7639/1/1.pdf>.
3. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
4. Організаційне забезпечення дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України [Текст] : монографія / [М. П. Мазур [та ін.]] ; Сум. держ. ун-т, Хмельниц. нац. ун-т, Черніг. нац. технол. ун-т. – Суми : СумДУ, 2013. – 151 с.

Міхно А.В.,

студент 5-КА курсу ННІЗДН НАВС

ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МИТНИХ ОРГАНІВ ПРО КОРИГУВАННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Сучасний етап розвитку суспільних відносин

характеризується гострою необхідністю вдосконалення механізмів досудового та судового оскарження дій (бездіяльності) та рішень митних органів та їх посадових осіб. Реалізація митними органами покладених на них повноважень і здійснення функцій у сфері митного регулювання та митної справи пов'язані з їх взаємодією з особами, що переміщують товари через митний кордон та здійснюють діяльність в галузі митної справи.

В результаті цієї взаємодії нерідко виникають конфліктні ситуації, зумовлені або недоліками митного законодавства, або різними позиціями владних і невлadних суб'єктів митних правовідносин щодо тлумачення або застосування тих чи інших нормативних положень. Виникнення конфліктних ситуацій в митній сфері зумовлює необхідність існування і функціонування механізмів захисту прав і законних інтересів учасників митних правовідносин від неправомірних рішень і дій митних органів. Основним механізмом такого захисту і є інститут оскарження дій (бездіяльності) та рішень митних органів та їх посадових осіб, значення якого в сучасних реаліях практично повного оновлення нормативно-правової бази в сфері митної справи важко переоцінити.

Аналізом судової практики з питань оскарження рішень про коригування митної вартості товарів встановлено ряд передумов прийняття зазначених рішень митними органами, встановлення яких дає можливість підприємцю бути готовим до можливих претензій з боку посадових осіб. Такі дії складаються в запитах митного органу про надання додаткових документів без обґрунтування причин таких запитів, обґрунтування причин, не зазначених в законі, або не вказуючи, що саме додаткові документи повинні підтвердити або спростувати, що є прямим порушенням ч. 3 ст. 58 МКУ [4].

Незаконність зазначених дій з боку митних органів підтверджена судовою практикою. Так, ВСУ зобов'язує митницю в судовому порядку доводити обґрунтованість сумнівів у правильності вказівки декларантом митної вартості, митний орган обмежений в підставах зажадати додаткові документи. Крім того, суд зазначає, що митний орган має можливість відкоригувати

митну вартість тільки за умови, що документи, які додатково дають можливість підтвердити заявлену митну вартість, не було надано (постанова ВСУ від 01.10.2013 у справі № 21-354a13 [5], постанова ВСУ від 17.06.2014 у справі № 21-148a14 [6]).

Згідно з позицією ВАСУ податківці мають право вимагати надання додаткових документів на підтвердження вартості товару тільки в разі, якщо надані первинні документи мають розбіжності, ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товару. Такі висновки зробив ВАСУ в своїх постановах від 20.06.2017 по справі № 814/2068/15, від 12.07.2017 у справі № 815/6984/15, від 05.04.2017 у справі № 804/1642/15 [8].

Коригування митної вартості товару митний орган оформляє відповідним рішенням, яке повинно відповідати вимогам ч. 2 ст. 55 МКУ [4]. Однак на практиці дуже часто митний орган порушує зазначені вимоги, не вказуючи обґрунтування причин неприйняття митної вартості, розрахунок числового значення митної вартості товарів, яка скоригована, і т. п.

Для успішного відновлення порушених прав в судовому порядку декларанту необхідно на стадії митного оформлення ретельно фіксувати всі дії посадових осіб митного органу, переводячи все взаємодія з митницею суто в письмову форму. Зазначене в майбутньому підвищує шанси обґрунтувати і відстояти свою правову позицію в суді.

З урахуванням актуальності питання вимагають дослідження судова практика і положення нормативних актів з питань повернення авансових платежів і помилково або надміру сплачених сум митних платежів [1].

Аналіз судової практики Верховного Суду показує, що при розгляді справ про митні суперечках виявляються неточності в документах, поданих декларантами в митні органи, не є підставою для коригування митної вартості товарів, а значить, і прийняття рішення митних органів щодо збільшення митної вартості товарів абсолютно незаконно і необґрунтовано.

Так, в рішеннях від 26 лютого 2018 у справі № 804/1405/15 та від 21 лютого 2018 у справі № 820/17417/14 Верховний суд

зазначив, що митний орган зобов'язаний вказувати конкретні обставини, що викликали відповідні сумніви, причини неможливості їх перевірки на підставі документів, поданих декларантом, а також обґрунтовувати необхідність перевірки сумнівної інформації і вказівки документів, надання яких може усунути сумніви в їх достовірності. Забороняється вимагати від декларанта або його уповноваженої особи інші документи, не передбачені Митним кодексом України (ст. 53) [4].

У постанові від 27.03.2018 р. у справі № 814/1213/16 (адміністративне провадження № К/9901/36850/18 [7]) Верховний Суд указав: «Сам факт неподання декларантом додаткових документів без належного обґрунтування митницею як таких, що можуть усунути сумніви спірних відомостей, не є підставою для відмови в митному оформленні товару» [2].

Таким чином, розбіжності, зазначені митними органами в картках відмов, в більшості своїй носять чисто формальний характер і незначні, що ніяк не впливає на рівень заявленої митної вартості товарів, свідчить про необґрунтованість вимоги митницею додаткових документів, визначених у частині 3 ст. 53 Митного кодексу [4].

Поточна судова практика зводиться до того, що поряд з вимогами про скасування рішень про коригування митної вартості платники не можуть відразу ж пред'явити вимоги про стягнення зайво сплачених внаслідок таких коригувань митних платежів. Згідно з позицією Верховного Суду України, після скасування судом рішення про коригування митної вартості товарів платник податків повинен подати окрему заяву про повернення в установленому порядку і дочекатися дій митниці.

На практиці навіть після того, як суд скасував рішення про коригування митної вартості товарів, митні органи відмовляють в задоволенні заяви про повернення суми фінансових гарантій. Така відмова мотивована тим, що на момент подачі заяви нова митна вартість товару вважається визначеною, а для її визначення і повернення переплати необхідно провести повторну документальну перевірку платника. Однак, якщо митний орган не зміг довести свою правоту в суді, то відповідно до ч. 7 ст. 54

Кодексу [4] заявлена імпортером величина видачі застрахованим особам повинна вважатися визнаною автоматично.

Тому додатковий контроль і перевірка заявленої митної вартості за законом не потрібні. По-перше, законодавчий акт не ставить повернення грошових коштів в залежність від постаудиторського контролю. По-друге, такі документальні перевірки проводяться не митницею, а податковою службою. Ці органи, в свою чергу, як правило, відмовляються проводити дані процедури навіть з ініціативи платника податків, вказуючи на відсутність правової основи для повторної перевірки [3].

В результаті виникає замкнуте коло: митниця не повертає кошти, мотивуючи це необхідністю постаудиту, а податкова відмовляється проводити його через відсутність законодавчих підстав. І в цей час реальна вартість переплати знецінюється – в сучасних умовах України це можливо в кілька разів.

Вирішити ці та інші проблеми можна врегулювавши дане запитання на законодавчому рівні, а найголовніше – створити стандарт, який повинен бути використовуватися митними органами з максимально можливою кількістю ситуацій. Крім того, привести до єдиного формату та впорядкувати судові рішення щодо даного запитання, тобто, щоб не виникало розбіжностей у рішеннях судів різних інстанцій щодо однієї справи. Доцільним вважаємо також використання зарубіжного досвіду щодо вирішення окремих аспектів даної проблеми.

Література:

1. Мазалов А. Реформирование таможенного дела в Украине. *ЮРИСТ&ЗАКОН*. 31.05.2018. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/EA011549.html
2. Чехута В. Непростий шлях розмитнення: від декларації до судового рішення. *ЮРИСТ&ЗАКОН*. 2019. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013332
3. Голомб В., Голомб В. Економічні та правові аспекти визначення митної вартості імпорту. *Запорізька торгово-промислова палата*. 26.07.2016. URL: <https://e-tp.org/2016/07/26/ekonomichni-ta-pravovi-aspekty-vyznachennya-mytnoyi-vartosti-importu/>

4. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012. *Верховна Рада України*. Дата оновлення: 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

5. Постанова ВСУ від 01.10.2013 у справі № 21-354a13. *Taxlink*. URL: <https://taxlink.ua/ua/court/postanova-verhovnogo-sudu-vid-01102013-u-spravi-21-354a13>

6. Постанова ВСУ від 17.06.2014 у справі № 21-148a14. *Протокол. Юридичний інтернет-ресурс*. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_vsu_vid_17_06_2014_roku_u_spravi_21_148a14

7. Постанова Верховного Суду України від 27.03.2018 р. у справі № 814/1213/16 №К/9901/36850/18. *LIGA 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C010977>

8. Постанова ВАСУ від 05.04.2017 року у справі №804/1642/15. *Протокол. Юридичний інтернет-ресурс*. URL: https://protocol.ua/ru/postanova_vasu_vid_05_04_2017_roku_u_spravi_804_1642_15

Можарівська О.А.,
курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА З ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

В Україні однією з найгостріших проблем сьогодення є проблема води. Стрімкий розвиток сільського господарства, нераціональне використання водних ресурсів, забруднення водойм є причиною погіршення якості питної води та виснаження водних ресурсів.

Державне регулювання охорони, використання і відтворення водних ресурсів знаходять свій прояв у великій кількості нормативно-правових актів, які прийняті в різний час та мають різну юридичну силу. Все це породжує необхідність у розробленні дієвого механізму охорони, використання і відтворення водних ресурсів, який полягає в оптимізації системи органів державної влади, вдосконалення функціонального забезпечення державної водної політики та юридичної відповідальності за порушення законодавства в сфері використання та охорони водних ресурсів.

Адміністративні правопорушення, які виникають у сфері використання та охорони водних ресурсів, тягнуть за собою дуже тяжкі наслідки, а саме виснаження водних ресурсів та їх дефіцит у багатьох регіонах України. Для запобігання водним правопорушенням повинна також існувати можливість повного обліку водних правопорушень, що дасть можливість зосередити увагу на їх попередженні у тих напрямках, де вони здійснюються. Попередити водні правопорушення можливо шляхом застосування адміністративної відповідальності.

Реалізація зазначеної мети передбачає виконання наступних завдань:

- зміна наявної системи управління водними ресурсами з метою приведення її відповідність до вимог водної безпеки стосовно забезпечення якості і доступності водних ресурсів та досягнення «доброго» екологічного стану водних ресурсів відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви Європейського Союзу;

- забезпечення координації дій відповідних суб'єктів, які використовують природні ресурси у басейнах річок України (центральні органи виконавчої влади (надалі – ЦОВВ), місцеві органи влади, підприємства, установи, організації тощо);

- розмежування функцій щодо реалізації державної політики і господарських функцій, які покладені на Держводагентство;

- створення організаційних передумов щодо впровадження ринкових засад господарювання у сфері надання послуг водопостачання і водовідведення, виконання інших господарських функцій, які покладені на Держводагентство.

Основним нормативно-правовим актом, який закріплює нормативні підстави адміністративної відповідальності у сфері використання та охорони водних ресурсів, є КУпАП, положеннями якого визначаються засади адміністративної відповідальності, склади адміністративних правопорушень в галузі використання та охорони водних ресурсів, процедура накладання адміністративних стягнень на осіб, визнаних винними у вчиненні зазначених правопорушень та ін.

Особливістю адміністративної відповідальності у сфері використання та охорони водних ресурсів є застосування до винних осіб адміністративних стягнень, які передбачені ст. 24 КУпАП та іншими законодавчими актами про адміністративну відповідальність. Адміністративні стягнення специфічні за змістом і відмінні від заходів кримінального покарання, дисциплінарного впливу, цивільної та майнової відповідальності.

Склади правопорушень в сфері використання і охорони водних ресурсів зосереджено у різних главах КУпАП (гл. 6, 7, 8 та ін.) та у ВК України, що в сукупності утворює нормативну підставу адміністративної відповідальності.

До правопорушень в сфері використання та охорони водних ресурсів належать:

«Порушення права державної власності на води» (ст. 48 КУпАП);

«Порушення правил охорони водних ресурсів» (ст. 59 КУпАП);

«Порушення вимог щодо охорони територіальних і внутрішніх морських вод від забруднення і засмічення ресурсів» (ст. 59-1 КУпАП);

«Порушення правил водокористування» (ст. 60 КУпАП);

«Пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв, порушення правил їх експлуатації» (ст. 61 КУпАП);

«Невиконання обов'язків по реєстрації в суднових документах операцій з шкідливими речовинами і сумішами» (ст. 62 КУпАП).

Окремі адміністративні правопорушення безпосередньо не належать до правопорушень в сфері використання і охорони водних ресурсів, проте можуть опосередковано стосуватись відносин у сфері використання, відтворення і охорони водних ресурсів.

Головна відмінність, яка відрізняє адміністративну відповідальність від інших видів відповідальності, – це те, що вона реалізується у адміністративному порядку, під час здійснення органом держави своїх виконавчо-розпорядчих повноважень. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності (тобто процедура) має форму адміністративного провадження з усіма ознаками, що йому притаманні. Адміністративний порядок притягнення особи до відповідальності зберігається і у випадках судового розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Чинний КУпАП, по-перше, за зв'язком суб'єкта адміністративного правопорушення з конкретним водним об'єктом виділяє осіб, які використовують водні ресурси на праві спеціального водокористування; по-друге, за критерієм особливості трудової діяльності та службового становища серед спеціальних суб'єктів правопорушень у сфері використання та охорони водних ресурсів виділяє посадових осіб, службових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності та капітана судна або іншу особу командного складу судна або іншого плавучого засобу, а, по-третє, за критерієм протиправної поведінки в минулому – осіб, які протягом року були піддані адміністративному стягненню за таке саме порушення.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони водних

ресурсів, яке охоплює такі стадії: 1) порушення справи про адміністративне правопорушення; 2) розгляд справи; 3) перегляд справи; 4) виконання рішення у справі характеризується наступними індивідуальними ознаками: а) виникає за наслідками вчинення водного правопорушення, яке виявляється шляхом заяв фізичних або юридичних осіб або під час реалізації органами публічного управління контрольно-наглядових повноважень; б) розглядається в адміністративному порядку з альтернативною можливістю судового оскарження постанови про притягнення до адміністративної відповідальності; в) порядок провадження у справах про водні правопорушення визначений в Кодексі України про адміністративні правопорушення, а специфіка вчинення процесуальних дій та складання процесуальних документів регламентується підзаконними нормативно-правовими актами екологічного та адміністративного законодавства; г) особливості, зумовлені характером шкоди завданої водним правопорушенням, передбачають участь у провадженні експерта або інших фахівців, які мають спеціальні знання, перекладачів тощо; г) в Кодексі України про адміністративні правопорушення не враховано басейновий принцип управління водними ресурсами під час притягнення винних осіб до відповідальності, незважаючи на те, що шкода, яка завдана водним правопорушенням, не обмежується межами однієї адміністративно- територіальної одиниці, справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення; д) адміністративне законодавство щодо провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони водних ресурсів не містить можливості продовження процесуальних термінів адміністративного провадження, обумовивши лише загальний строк притягнення до адміністративної відповідальності.

Література:

1. Куян І. А. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. К., 2001. 208 с.
2. Рябець К.А. Адміністративні правовідносини в галузі екології: актуальні проблеми [монографія] / за заг. ред. В.І. Курила. К., 2008. 180 с.
3. Лазор О. Я. Адміністративно-правові засади державного управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр: 25.00.02. / К.: Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, 2004. 36 с.
4. Артеменко О. В. Система суб'єктів адміністрування у сфері охорони навколишнього природного середовища. Університетські наукові записки. 2014. № 3(51). С. 114–119.
5. Гаврильців М. Т. Адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади у сфері забезпечення природоохоронної функції держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Львів, 2011. 20 с.

Назаренко Є.С.,

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

РОЛЬ РАДИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В ЗДІЙСНЕННІ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Національне антикорупційне бюро України (далі - Національне бюро) є новим державним правоохоронним органом, на який відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [3] покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також

запобігання вчиненню нових. Одними із основних принципів діяльності Національного бюро, які закріплені в ст. 3 Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України" є: принцип підконтрольності і підзвітності суспільству та визначеним законом державним органам та принцип відкритості для демократичного цивільного контролю [3]. Принцип підконтрольності і підзвітності суспільству та визначеним законом державним органам передбачає, що Національне бюро повинно надавати регулярні звіти про свою діяльність до органів законодавчої та публічної влади, а також забезпечувати доступ громадськості до інформації про їхню роботу. Принцип підконтрольності і підзвітності суспільству та визначеним законом державним органам реалізовується через законодавчо закріплений обов'язок Національного бюро двічі на рік подавати Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України письмовий звіт про діяльність Національного бюро протягом попередніх шести місяців. Принцип відкритості для демократичного цивільного контролю полягає в забезпеченні прозорості та цивільного контролю за діяльністю Національного бюро. Реалізація принципу відкритості для демократичного цивільного контролю відбувається через створення Ради громадського контролю Національного бюро, яка формується на засадах відкритого та прозорого конкурсу.

Створення Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України відповідно до Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України" є одним із способів участі громадськості у запобіганні корупції, забезпеченні прозорості та цивільного контролю за діяльністю Національного бюро. З метою забезпечення формування та діяльності Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України та на виконання вимог п. 2 ст. 31 Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України" Указом Президента України № 272/2015 від 15.05.2015 "Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України" були затвердженні Положення про Раду громадського контролю та про порядок її формування [2].

Згідно з Указом Президента України № 272/2015 "Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України" до обов'язків Ради громадського контролю можна віднести: 1) заслуховування інформації про діяльність, виконання планів і завдань Національного бюро; 2) розгляд звітів Національного бюро та затвердження свого висновку щодо них; 3) проведення засідань щодо обрання з її членів двох представників, які входитимуть до складу Дисциплінарної комісії Національного бюро; 4) визначення представників, які входитимуть до складу конкурсних комісій, що проводитимуть конкурси на зайняття вакантних посад у Національному бюро, у кількості не більше трьох осіб до складу однієї із конкурсних комісій; 5) сприяння громадському обговоренню проектів законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів щодо діяльності Національного бюро; 6) обговорення із залученням представників громадських об'єднань, засобів масової інформації, громадян України питання забезпечення відкритості та прозорості діяльності Національного бюро, запобігання спробам дискредитації Національного бюро та його працівників, вироблення рекомендації з цих питань; 7) висловлювати в установленому порядку свою позицію щодо фактів порушень законів, прав і свобод людини і громадянина працівниками Національного бюро [2]. У процесі виконання покладених на неї завдань, Рада громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України взаємодіє з громадськими об'єднаннями, в тому числі міжнародними, недержавними засобами масової інформації, а також іншими інститутами громадянського суспільства.

Таким чином, Рада громадського контролю відіграє не просто презентативну роль у відображенні результатів роботи Національного бюро, але й має значний безпосередній вплив на діяльність Національного бюро. Найбільше значення Ради громадського контролю проявляється в відборі кандидатів на вакантні посади в Національному бюро, які найкраще відповідають кваліфікаційним вимогам, наявності представників, які входять до складу Дисциплінарної комісії Національного бюро, а також в

можливості висловлювати громадськості та компетентним органам свою позицію щодо фактів порушень законів, прав і свобод людини і громадянина працівниками Національного бюро. Особливу інформативну роль для громадськості відіграють висновки Ради громадського контролю на звіти Національного бюро, які розміщені на офіційному сайті Ради громадського контролю [1]. Дані висновки складаються з трьох розділів: відповідності звітів Національного бюро вимогам законодавства, загальної оцінки звітної періоду та оцінки окремих показників діяльності Бюро у порівнянні з попередніми звітними періодами. По кожному з розділів Рада громадського контролю проводить аналіз, надає свої висновки та рекомендації щодо покращення роботи Національного бюро. Отже, Рада громадського контролю при Національному бюро – це незалежний орган, який було створено для контролю за діяльністю Національного антикорупційного бюро та посилення комунікації із суспільством.

Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України" визначає критерії щодо осіб, які не можуть входити до складу Ради громадського контролю, а Указ Президента України № 272/2015 «Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України» затверджує положення про порядок формування Ради громадського контролю при Національному бюро. Проте, ні Законом України "Про Національне антикорупційне бюро України", ні Указом Президента України № 272/2015 від 15.05.2015 не визначені чіткі критерії щодо освітнього і професійного рівня, ділових та моральних якостей щодо кандидатів, які подаються до участі в конкурсі з формування складу Ради громадського контролю. Відсутність чітких критеріїв до кандидатів може бути причиною дискусій в суспільстві щодо можливості членів Ради громадського контролю професійно та якісно виконувати поставлені Законом України "Про Національне антикорупційне бюро України" завдання. Такі дискусії в суспільстві негативно впливають як безпосередньо на роботу Ради громадського контролю, так і Національного бюро.

З огляду на викладене доречним є доопрацювання положення про порядок формування Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України щодо вимог до кандидатів до Ради громадського контролю з метою створення професійної та ефективної Ради громадського контролю, яка буде представляти інтереси громадськості щодо здійснення контролю за діяльністю Національного бюро та інформування про результати їхньої роботи.

Література:

1. Офіційна сторінка Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України. Корисні документи. URL: <https://rgk-nabu.org/uk/diyalnist-rhk/korysni-dokumenty> (дата звернення: 22.05.2020)

2. Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України : Указ Президента України від 15.05.2015 № 272/2015. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272/2015#n11> (дата звернення: 22.05.2020)

3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України № 1698-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

Ополонець Р.П.,
студент курсу 5-К, група 1 НАВС,
Матчук С.В.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ФОРМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Діяльність публічної адміністрації реалізується на практиці в конкретних формах і конкретними методами. Якщо публічне

адміністрування розкриває основні напрями цілеспрямованої діяльності суб'єктів владних повноважень щодо виконання адміністративних зобов'язань, то форми показують, яким чином це здійснюється. Оскільки за допомогою форм публічного адміністрування практично реалізуються завдання та функції публічної адміністрації, то від їх використання значною мірою залежить успіх владної діяльності.

Питання щодо визначення форм публічного адміністрування є дуже важливим з точки зору практичної реалізації. Саме тому вони є актуальним в науці адміністративного права та широко обговорюється в науковому середовищі. Так, наприклад. В.К. Колпаков під формою публічного адміністрування, пропонує розуміти зовнішнє вираження (зовнішнє оформлення) діяльності суб'єкта публічної адміністрації щодо реалізації своїх функцій у межах установленої компетенції [1, с. 164]. На думку О.В. Кузьменко, форма публічного адміністрування – це зовнішньо виражена дія суб'єктів публічних адміністрацій, що здійснюється в рамках їх компетенції для виконання поставлених перед ними завдань і тягне за собою певні наслідки [2, с. 153]. З точки зору А.С. Гук, формою публічного адміністрування є зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій публічної адміністрації, здійснених в рамках законності і компетентності для досягнення адміністративно-правової мети – публічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства і держави [3, с. 81]. Аналогічним чином визначає форму публічного адміністрування і Т.О. Коломоєц, зокрема, пише автор, це - волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу, посадової особи, здійснене в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети, виражене в зовнішньому вигляді конкретних дій суб'єктів публічного адміністрування, які здійснюються в процесі їх діяльності й спрямовані на реалізацію адміністративних функцій [4, с. 186]. Ю.П. Битяк розглядає форму публічного адміністрування як зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюють

органи виконавчої влади для реалізації поставлених перед ними завдань [5, с. 81].

Р.Г. Щокін, розглядаючи питання щодо публічного адміністрування, під ознаками форм пропонує розуміти: спосіб зовнішнього вираження діяльності органів публічної адміністрації; залежність від змісту компетенції органу публічної адміністрації; реалізацію в межах завдань і функцій органів публічного адміністрування за встановленими адміністративними процедурами [6, с. 279].

Очевидним є те, що спільними ознаками, наведеними у даних визначеннях є: зовнішній вираз діяльності суб'єктів публічного адміністрування, спрямованої на досягнення адміністративно-правової мети, визначеною низкою загальних та галузевих нормативно-правових актів. На наше переконання, форми публічного адміністрування повинні відповідати таким вимогам: не виходити за межі режиму законності; відповідати компетенції суб'єкта публічної адміністрації; відповідати змісту його адміністративних зобов'язань; відповідати змісту і характеру вирішуваних питань; сприяти задоволенню публічного інтересу; враховувати особливості конкретного об'єкта владного впливу.

С.В. Ківаловим виокремлено такі форми публічного адміністрування: видання нормативно-правових актів управління; видання індивідуальних актів управління; укладення адміністративного договору та учинення юридично значимих дій [7, с. 177].

Встановлення норм права (видання нормативно-правових актів, адміністративна правотворчість). Ця форма пов'язана зі створенням правових норм, розробкою, обговоренням і прийняттям правових актів. У рамках правотворчої форми публічного адміністрування реалізується функція адміністративного правотворчості. Дана форма діяльності публічної адміністрації відрізняється достатньою складністю, оскільки вимагає тривалої процедури: розробки проекту адміністративного акту, обговорення, прийняття, опублікування та державної реєстрації.

Застосування норм права (видання ненормативних (індивідуальних) актів, видання актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво) - основна форма публічного адміністрування. Правозастосовча форма діяльності публічної адміністрації пов'язана з виконанням законодавчих та інших нормативних правових актів з метою застосування норми права до конкретних життєвих обставин, тобто в рамках цієї форми відбувається розгляд і вирішення індивідуальних справ. Ця форма діяльності включає: встановлення фактичних обставин справи; пошук спеціальної правової норми для застосування в конкретній ситуації і конкретному випадку, виявлення юридичної значимості та масштабу дій цієї правової норми, з'ясування її змісту, тлумачення норми права; прийняття рішення по справі, видання індивідуального акта публічного адміністрування; виконання правового акта та здійснення контролю за його виконанням.

Укладання адміністративних договорів. В юридичній літературі адміністративний договір досить часто відносять до актів застосування норм адміністративного права. В той же час він має особливу юридичну природу, що відрізняє його від інших форм правозастосування.

Так, адміністративний договір може перебувати в наступних відносинах до адміністративного акту: адміністративний договір може укладатися безпосередньо на основі норм законів, прийнятих Верховною Радою України; адміністративний договір може укладається на основі підзаконних актів нормативного характеру інших суб'єктів публічної адміністрації; адміністративний договір може укладатися на основі та на виконання індивідуального адміністративного акта; адміністративний договір може служити підставою для подальшого прийняття адміністративних актів, причому як індивідуального, так і нормативного характеру; для реалізації деяких управлінських рішень на розсуд державно-владного суб'єкта може бути обраний адміністративний договір або адміністративний акт.

До інших юридично значимих дій належать: прийняття присяги, службове атестування, складання протоколу про адміністративне правопорушення тощо.

Отже, ми поділяємо позицію, висловлену в юридичній літературі, згідно якої - форми публічного адміністрування повинні сприяти формуванню належного рівня проживання населення та реалізації як державних, так і місцевих інтересів [8, с. 8-9].

Література:

1. Адміністративне право України : підручник /за ред.. В.К.Колпакова. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 544 с.
2. Адміністративне право України : підручник /за ред. О.В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 395 с.
3. Гук А.С. Адміністративні форми і методи публічного врядування. *Актуальні проблеми державотворення України*. 2013. № 1 (43). С. 78-83.
4. Коломоец Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Битяк Ю.П. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 540 с.
6. Щокін Р.Г. Поняття й види форм публічного адміністрування в сфері освіти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 278-280.
7. Административное право Украины: ученик /под. общ.ред. С.В.Кивалова. Харьков : Одиссей, 2005. 880 с.
8. Золотоноша О. В. Організаційно-правові засади публічного адміністрування у сфері економіки на місцевому рівні : автореф. ... дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». - Київ, 2016. - 17 с.

Осіпова Я.С.,
студентка н/г 203 СПР_2019 НАВС,
Волох О.К.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ЩОДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПАСПОРТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ У ФОРМІ КНИЖЕЧКИ»

Прийняття проекту Закону України «Про паспорт громадянина України у формі книжечки», реєстр. № 3986 від 14.08.2020 р. (далі - проект № 3986), тягне за собою поступове витіснення з обігу паспортів громадянина України у формі книжечки зразка 1994 року.

Ризики для прав і свобод людини і громадянина України, пов'язані із запровадженням паспортів громадянина України у формі ID-картки, є значними.

Користування в якості документа, що посвідчує особу, ID-карткою, прямо пов'язане з функціонуванням Єдиного державного демографічного реєстру (далі - ЄДДР).

Уряд своїм проектом пропонує фактично узаконити ураження в правах частини корінного населення України.

Адміністративні суди, що розглядали справи стосовно оформлення та видачі паспортів-книжечок або вклеювання фотокартки після досягнення 25-, 45-річного віку, сформулювали чітку позицію:

«У разі відсутності у особи паспорта, така особа не має підтвердження громадянства України, що в свою чергу є порушенням її громадянських прав у зв'язку з неможливістю їх реалізації».

До власне громадянських прав слід додати і політичні, і економічні, і соціальні права людини і громадянина, які ми також не зможемо реалізувати у разі відсутності дійсного паспорта громадянина України.

Отже, в усіх випадках взаємодії з органами публічної влади, коли постане необхідність пред'явити паспорт, ми будемо уражені в правах.

Колегія суддів Великої Палати Верховного Суду, виходячи з практики Європейського суду з прав людини, наголошує:

«Позбавлення особи можливості отримання паспорта у традиційній формі - у вигляді книжечки, і спричинені цим побоювання окремої суспільної групи, що отримання паспорта у вигляді ID-картки може спричинити шкоду приватному життю, становить втручання держави, яке не було необхідним у демократичному суспільстві, і воно є непропорційним цілям, які мали б бути досягнуті без покладення на особу такого особистого надмірного тягара».

Наші побоювання, як їх назвали судді вищого органу в системі судової влади України, не є чимось фантастичним – адже вони обґрунтовуються нормами чинного законодавства України і підтверджуються судовою практикою Європейського суду з прав людини.

Відповідно до пункту 1 Закону України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до неї» **Україна повністю визнає на своїй території дію статті 46 Конвенції щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.**

У преамбулі до Закону України від 23.02.2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» визначено, що цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають зокрема у зв'язку з **необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї.**

Проведена системно-юридична оцінка норм Закону України від 20.11.2012 р. № 5492-VI «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний

статус» (далі – Закон № 5492-VI) та прийнятих на його основі підзаконних нормативно-правових актів **доводить наявність порушення міжнародно-правових зобов'язань України, у тому числі у сфері європейської інтеграції, внаслідок самого факту існування зазначеного законодавства.**

Закон № 5492-VI явно суперечить вимогам статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Відповідно, суперечить вимогам статті 8 Конвенції і користування паспортом громадянина України у вигляді ID-картки.

Якщо Ви не в змозі зрозуміти, що користування **таким** документом спричиняє шкоду приватному життю, це не означає, що така небезпека відсутня.

Цинізм розробників проєкту № 3986 вражає. Так, у Пояснювальній записці за підписом Міністра внутрішніх справ України А. Авакова вказано:

1) *Проект Закону України «Про паспорт громадянина України у формі книжечки» (далі – проєкт Закону) розроблено з метою приведення Постанови Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-XII «Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон» у відповідність до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи її спеціальний статус» (розділ 1 «Резюме»).*

Нижче, у розділі 3 («Суть проєкту акта») роз'яснюється, яким саме чином МВС України пропонує привести Постанову № 2503-XII у відповідність із Законом № 5492-VI: **«визнати такою, що втратила чинність, Постанову Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-XII "Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон"».**

Слід відзначити оригінальність способу приведення одного нормативного акту у відповідність до іншого.

Схожі евфемізми наявні у документах нацистської Німеччини, представлених на Нюрнберзькому процесі 1945-1946 рр. Зокрема, каральні операції гітлерівців, що мали за мету

вбивства мирного населення (у тому числі на території України) іменувалися «акціями умиротворення».

2) Те, що «Проект акта не стосується соціально-трудової сфери» (розділ 5 «Позиція заінтересованих сторін»), м'яко кажучи, не відповідає дійсності, оскільки реалізувати свої конституційні права на працю та на соціальний захист людина без документа, що посвідчує її особу та підтверджує її громадянство, не зможе.

Необхідно наголосити, що *сьогодні для отримання паспорта громадянина України у формі книжечки відповідно до пункту 3 Постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. № 302 необхідно подати зокрема «рішення суду, що набрало законної сили, про зобов'язання Державної міграційної служби оформити і видати паспорт громадянина України зразка 1994 року».*

Та сама норма присутня у наказі МВС України від 06.06.2019 р. № 456 «Про затвердження Тимчасового порядку оформлення і видачі паспорта громадянина України» (далі – Наказ № 456).

Отже, слід звернути увагу на абсурдність вимог, що висуваються згідно Постанови № 302 і Наказу № 456 – і це тільки підтверджує невідповідність законодавству України вказаних нормативно-правових актів – до громадян, бажаючих отримати паспорт у формі книжечки зразка 1994 року.

Адже прийняття будь-яких нормативно-правових актів не є підставою для автоматичної видачі рішення суду про зобов'язання Державної міграційної служби оформити і видати паспорт громадянина України зразка 1994 року.

Отже, у Постанові № 302 та Наказі № 456, умисно закладено правовий механізм, спрямування дії якого не викликає сумнівів, а саме: *за наявності судового рішення вищого органу в системі судової влади України (Постанови Великої Палати Верховного Суду ід 19.09.2018 р., прийнятої за результатами розгляду зразкової справи № 806/3265/17 (Пз/9901/2/18)), яке є остаточним і оскарженню не підлягає, яке повинні враховувати всі без винятку суб'єкти владних повноважень (згідно ч. 5 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»), уряд ініціював зміни у Постанові № 302 (а МВС у своєму наказі їх*

продублювало) – з метою ускладнення (якщо не унеможливлення) реалізації права громадян отримати паспорт зразка 1994 року.

Працівники ДМС на місцях чинять перепони до отримання паспортів і тим громадянам, які **вже** отримали рішення суду про зобов'язання їх оформити і видати, посилаючись на вищезазначені норми права.

Крім того, текст заяви про оформлення паспорта, затверджений наказом № 456, не відповідає Закону України «Про захист персональних даних», а саме те, що заява є згодою на обробку персональних даних (абз. 4 п. 3).

Тобто громадян, які не бажають отримувати ID-картку, а хочуть отримати паспорт зразка 1994 року, спонукають звертатися до органів ДМС згідно Наказу № 456, автоматично надаючи згоду на обробку персональних даних.

Тоді, як за змістом Постанови Великої Палати Верховного Суду від 19.09.2018 р. у справі № 806/3265/17 (Пз/9901/2/18), *висновки Великої Палати Верховного Суду у цій зразковій справі належить застосовувати в адміністративних справах щодо звернення осіб до суду з позовом до територіальних органів ДМС України з вимогами видати паспорт громадянина України у формі книжечки, у зв'язку з ненаданням особою згоди на обробку персональних даних, відповідно до Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-XII.*

Отже, МВС України з подачі ДМС України запроваджено такі норми у підзаконних актах, щоб мати можливість не виконувати рішення вищого органу в системі судової влади України.

*Пагас А.Е.,
курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Стаття 113 Конституції України визначає місце Кабінету Міністрів України в системі органів державного управління, по-перше, через визнання його вищим органом у системі органів виконавчої влади, тобто таким, що спрямовує, координує і контролює діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних у містах державних адміністрацій; по-друге, через встановлення відповідальності перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольності і підзвітності Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України.

Кабінет Міністрів України — забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держа-ви, виконання Конституції і законів України, актів Президента України. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри. Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України. Кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр-міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України, або депутатської фракції, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України. Міністр оборони України, Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України, інші

члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України. Прем'єр-міністр України керує роботою Кабінету Міністрів України, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України [2].

До основних завдань Кабінету Міністрів України належать:

1) забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України;

2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;

3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, у тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

4) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм;

5) забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави;

6) забезпечення рівних умов для розвитку всіх форм власності; здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

7) здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

8) організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;

9) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю [2].

Діяльність Кабінету Міністрів України ґрунтується на принципах верховенства права, законності, поділу державної влади, безперервності, колегіальності, солідарної відповідальності, відкритості та прозорості.

До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри та міністри України. Посадовий склад (кількість та перелік посад) новосформованого Кабінету Міністрів України визначається Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України у порядку, встановленому статтею 9 цього Закону. У разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про утворення, реорганізацію або ліквідацію міністерства посадовий склад Кабінету Міністрів України вважається зміненим з дня прийняття такого рішення. Посади членів Кабінету Міністрів України належать до політичних посад, на які не поширюється трудове законодавство та законодавство про державну службу. Статус членів Кабінету Міністрів України визначається Конституцією України, цим та іншими законами України. За поданням Прем'єр-міністра України Верховна Рада України може призначати міністрами осіб, які не очолюють міністерств. До складу Кабінету Міністрів України може бути призначено не більше двох таких міністрів. Положення про відповідних міністрів затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.
2. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року. Відомості Верховної Ради. 2014. № 13. ст. 222.

*Панасюк Д.В.,
слухач 101 н/г ННІ № 3 НАВС,
Лукашенко А.А.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР КАНДИДАТІВ НА КЕРІВНІ ПОСАДИ ДО ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Ефективний розвиток Української держави неможливий без оптимізації наявної системи органів державної влади, упорядкування суспільних відносин, що виникають в усіх сферах суспільного життя. Однією із таких сфер є правоохоронна, належне функціонування якої забезпечує значна кількість правоохоронних органів, у тому числі і органи Національної поліції [1, с.75]. Сучасні виклики і загрози, обумовлені впливом комплексу соціально-демографічних, економічних, політичних, правових, психологічних і технологічних чинників, вимагають системного реагування, адекватної трансформації системи органів поліції, оптимізації системи управління органами поліції, а також включення цієї системи у сферу політичних пріоритетів держави. У зв'язку з цим важливого значення набуває вироблення ефективності державної політики у сфері управління органами поліції, яка б враховувала як теоретичні основи управлінської діяльності, так і основні практичні рекомендації щодо підготовки працівників органів поліції до здійснення ефективної управлінської діяльності, оволодіння ними основними положеннями теорії, методології та практики управління. В умовах реформування системи Міністерства внутрішніх справ України гостро постає питання про критерії та процедуру відбору кандидатів на службу в органи Національної поліції України (ст. 47 Закону України «Про Національну поліцію») [2]. Важливість якісного професійного відбору кадрів у будь-якій сфері діяльності є безперечною. Адже це запорука досягнення поставлених цілей та високих результатів як окремих підприємств, установ та

організацій, так і держави у цілому. Некомпетентність і непрофесійність, які досить часто зустрічаються в повсякденному житті, є значною перешкодою в соціально-економічному та політичному розвитку держави. Тому процедура відбору кадрів потребує чіткої нормативно-правової регламентації та постійного вдосконалення з урахуванням соціально-економічних та політичних змін в державі і в правовому регулюванні суспільних відносин (р. I) [1].

Відбірний характер процедур прийняття на посади публічної служби є основою для створення правового механізму, який може гарантувати доступ до публічної служби на принципах рівності та гідності громадян (ст. 48) [2]. Одним із перших різновидів правового механізму став конкурсний відбір, що розглядається як один із шляхів, через який формується орган виконавчої влади.

Поняття відбору осіб, які вперше приймаються на службу в органи Національної поліції України, є основним від змісту якого залежать правовідносини у сфері державної служби особливого характеру, що регулюється законодавчими актами різних галузей права.

Література:

1. Типовий порядок проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.12.2015 № 1631. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-16>.
2. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580 III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТЯГНЕНЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Суспільна небезпека правопорушень на транспорті має два аспекти: по-перше, виникає небезпека життю та здоров'ю людей; по-друге, спричиняється матеріальна шкода або виникає її загроза, і разом з цим, порушується безпечне функціонування самого транспорту.

Для прикладу розглянемо статистику правопорушень за 2020 рік у сфері безпеки дорожнього руху. За даними Національної поліції України, з початку року кількість ДТП з постраждалими збільшилася на 33%, порівняно з аналогічним періодом минулого року, на 35% більше зафіксовано загиблих та травмованих. Так, за січень-лютий 2020 року усього сталося 24 698 ДТП, із них 3 638 становили аварії з постраждалими, у яких загинуло 500 осіб, 4633 – травмовано. Катастрофічними є також показники, пов'язані з дитячим дорожньо-транспортним травматизмом. Лише за два місяці на дорогах країни загинуло 20 дітей, що на 42,9% більше, ніж за попередній період, 498 неповнолітніх (на 37,2% більше) отримали травми різного ступеня тяжкості [1].

Негативні показники зростання ДТП спостерігаються практично у всіх регіонах України. Найбільшу кількість, як показує статистика, становили наїзди на пішоходів та зіткнення. Основними причинами дорожньо-транспортного травматизму, як і в попередні роки, залишаються: перевищення безпечної швидкості; порушення правил маневрування; порушення правил проїзду перехресть; недодержання дистанції; керування у стані сп'яніння.

Проте вражає і різке збільшення випадків ДТП, пов'язаних з перевагою водіїв та сном за кермом, порушеннями правил проїзду залізничних переїздів, недобросовісним утриманням доріг та вулиць.

За порушення правил дорожнього руху КУпАП передбачено такі види стягнення як штраф, позбавлення права керування транспортними засобами, громадські роботи, адміністративний арешт. З метою усунення негативного впливу окремих норм законодавства в частині вжиття заходів із дотримання правил дорожнього руху його учасниками, а також забезпечення притягнення до дієвої відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, законодавцем внесено зміни до КУпАП, якими: виключено норми щодо дії адміністративного стягнення у виді штрафних балів, що накладається на громадян за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі (п. 2-1 ч. 1 ст. 24, ч. 2 ст. 27, ст. 27-1, абз. 2 ч.ч. 1, 2 ст. 122 КУпАП) [2].

Серед особливостей притягнення до адміністративної відповідальності можна вказати і на нову систему фіксування порушення швидкості. Суть полягає в тому, що якщо водій перевищив швидкість, система за номером авто визначає власника (і фізичну, і юридичну особу), на якого буде виписаний штраф. Його відправлятимуть порушнику рекомендованим листом за місцем реєстрації впродовж трьох днів. Крім цього, дізнатися про фіксацію порушення водій може через: SMS-повідомлення чи електронну пошту, якщо він подасть відповідну заяву до МВС, на сайтах МВС та Нацполіції в електронному кабінеті водія, від прикордонної служби при перетині кордону (якщо авто на територію України ввозив нерезидент).

На оскарження штрафу дається 10 днів, а на оплату – 30. У 2020 році планується збільшення розміру штрафу за низку порушень. Зокрема, за перевищення швидкості більш ніж на 50 км/год – 3400 гривень (зараз 510 гривень), за втечу з місця дорожньо-транспортної пригоди – 3400 гривень (зараз 255 гривень), за водіння особою, яка не має на це права – 10200 гривень (зараз 510 гривень).

За автомобіль з порушенням митних правил штраф – від 85 000 до 170 000 гривень, за перевезення дітей без автокрісел – 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 510 гривень – у разі першого порушення та 50 неоподатковуваних

мінімумів, що становить 850 гривень, за повторне порушення протягом року.

Згідно з новим законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо створення доступу до інфраструктури зарядних станцій для електромобілів» посилять контроль за порушеннями водіїв на електрокарах. Зокрема, штраф за недотримання правил зупинки і стоянки таких авто і створення ними перешкод на дорогах, становитиме розміром від 340 до 510 гривень. Інспекторам дозволять евакуювати такі авто, а для машин законодавчо передбачили зелені номери і дорожні знаки.

З 1 січня, згідно з новими правилами, в Україні будуть штрафувати автомобілі на єврономерах – штраф становитиме від 85 до 170 тисяч гривень, штрафувати будуть і за використання «євроблях» в комерційних цілях – до 34 тисяч.

Зазначимо, наприкінці 2019 року прийняли закон про штрафи за перевезення дітей без автокрісла – за таке порушення передбачений штраф 510 гривень, за повторне – 850 грн. Такі ж розміри штрафів за перевезення дітей в кузові вантажного авто та перевезення груп дітей вночі.

З 1 липня 2020 року в Україні почнуть діяти нові штрафи за водіння в нетверезому вигляді – одноразове таке порушення обійдеться в 10,2 тисяч гривень з позбавленням прав на рік, повторне – 40,2 тисяч гривень та позбавлення прав на 5 років [3].

На підставі вищевикладеного можна констатувати, що національний законодавець, намагається покращити ситуацію на дорогах, впроваджуючи певні зміни до законодавства, але попри його динамічність та детальне опрацювання залишається багато прогалин та суперечностей, що зважаючи на зростання актуальності потребує ще більшої уваги як з боку громадян, так і держави.

Література:

1. Смертельні дороги: з початку року кількість загиблих і травмованих в ДТП зросла на 35%. URL: <http://medtransvp.com.ua> (дата звернення: 24.05.2020).

2. Скасовано штрафні бали за порушення ПДР.
<https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/skasovano-shtrafni-baly-za-porushennya-pdr/>(дата звернення: 01.06.2020).

3. Як зміняться штрафи за порушення ПДР для водіїв у 2020 році.
<https://www.032.ua/news/2659423/ak-zminatsa-strafti-za-porushennya-pdr-dla-vodiiv-u-2020-roci>

Плавуцька Т.Ю.,
курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ

Сьогодні актуальною проблемою є недоліки в законодавстві, які пов'язані з регулюванням правових наслідків у медицині такого наукового напрямку, як трансплантологія. З початку свого формування як науки трансплантологія поставила низку питань біологічного та правового характеру. Зловживання, які спостерігаються у сфері трансплантації органів та тканин, спричиняють суспільно небезпечні наслідки, що полягають у необґрунтованому вилученні органів і тканин у людини шляхом примушування або обману, торгівлю органами або тканинами та ін. Все це свідчить про те, що злочини у цій сфері мають підвищений ступінь суспільної небезпеки, оскільки посягають на вищі блага людини – життя і здоров'я [6].

Торгівля органами і тканинами людини заборонена майже у всіх країнах, в тому числі і в Україні, проте є ознаки, які вказують на розширення «чорного» ринку органів і тканин людини у деяких країнах світу. Недоліки у законодавстві, яким регулюється пересадка органів, і пов'язані з цим комерційні інтереси, корупція і шахрайство створюють підґрунтя для розвитку незаконної торгівлі органами людини [1].

Аналіз досвіду зарубіжних країн щодо трансплантації органів і тканин людини дає можливість виділити дві моделі регулювання донорства органів і тканин від померлих осіб, так звана «презумпція згоди» та «презумпція незгоди». «Презумпція згоди» стосується осіб, що померли, відповідно до неї вилучення і використання органів від померлого здійснюється у випадку, якщо померлий за життя не висловлював заперечень проти цього або якщо заперечення не висловлюють його родичі чи законні представники.

«Презумпції незгоди» означає, якщо до своєї смерті померлий явно не заявляв про свою згоду на вилучення органу (органів) або члени його сім'ї чітко виражають незгоду на такі дії у тому випадку, коли померлий не залишив подібної заяви. У таких випадках відсутність згоди розглядається як відмова від трансплантації. На сьогоднішній день в Україні діє саме «презумпція незгоди», яка передбачена ст. 16 Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» [2].

Адміністративна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, яка настає за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП)

Так, відповідно до статті 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

До адміністративних правопорушень у галузі охорони здоров'я населення належать, зокрема:

- порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм (ст. 42 КУпАП);

- незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП);

- порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів (ст. 45¹ КУпАП) [3].

Лише порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів, порядку контролю за безпекою та якістю донорської крові, її компонентів, препаратів і відповідних консервуючих розчинів, порядку обміну донорською кров'ю, її компонентами і препаратами та вивезення їх за межі України, порядку медичного обстеження донора перед здаванням крові та її компонентів є адміністративним правопорушенням та тягне за собою накладення штрафу від трьох (51 грн.) до семи (119 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Основним безпосереднім об'єктом злочинів у сфері трансплантації органів та тканин є здоров'я особи, а його додатковим обов'язковим об'єктом – залежно від конкретної форми цього злочину – порядок проведення трансплантації органів чи тканин людини або торгівлі органами або тканинами людини як складових порядку забезпечення здоров'я населення.

Відповідно статті 143 Кримінального Кодексу України трансплантація - це спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту (особі, для лікування якої застосовується трансплантація) органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини [5].

Трансплантація здійснюється з порушенням встановленого законом порядку у разі недотримання хоча б однієї із таких умов:

1) існує письмова згода об'єктивно поінформованих донора (якщо донором є жива людина) і реципієнта та батьків чи інших законних представників реципієнта, якщо ним є особа віком від 15 до 18 років (щодо реципієнта віком до 15 років трансплантація здійснюється за згодою його законних представників);

2) є наявними медичні показання (бажаних результатів не може дати використання інших, крім трансплантації, засобів і

методів для підтримання життя, відновлення або поліпшення здоров'я хворого), встановлені консиліумом лікарів відповідного закладу охорони здоров'я чи наукової установи;

3) завдана при трансплантації шкода донору є меншою, ніж та, що загрожувала реципієнту.

Незаконними є також: а) трансплантація будь-яких органів і тканин, крім тих, що дозволені до трансплантації МОЗ; б) проведення трансплантації закладами охорони здоров'я чи науковими установами, які не мають право її провадити; в) взяття органів і тканин у таких категорій живих осіб, як неповнолітні, недієздатні, ув'язнені, особи, які страждають на тяжкі психічні розлади, мають захворювання, що можуть передатися реципієнту або зашкодити його здоров'ю, особи, які раніше вже надали орган або частину органа для трансплантації; г) взяття у живого донора іншого гомотрансплантату, крім одного із парних органів або частини органа чи частини тканини; д) інше порушення встановленого порядку трансплантації.

Враховуючи вищевикладене можна зробити висновок, що будь-які порушення норм трансплантології тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

Література:

1. Анікіна Г. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора. Юридична Україна. 2010. № 10. с. 75.

2. Беззуб І. Реформа системи трансплантології в Україні [Електронний ресурс] / І. Беззуб // Громадська думка про правотворення. – 2018. – № 9 (153). – С. 10–23. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2018/9.pdf>. – Назва з екрана.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №8073-Х – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

4. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 30. – с. 141 – Режим

доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2001. - № 25-26, с. 131 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. - № 4, с.19 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2801-12#Text>

7. Про поховання та похоронну справу: Закон України 10 липня 2003 р. № 1102-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 7. с. 47 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-15#Text>

***Погуляйко А.В.,
студент 2 КМ-2Б НАВС,
Стрельченко О.Г.,***

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

До *суб'єктів логістичного забезпечення національної безпеки України* слід віднести таких, як: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади [1, с. 564]; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; Національне антикорупційне бюро України; Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України; органи і підрозділи цивільного захисту;

громадяни України [2, с. 60; 3, с. 104]; об'єднання громадян [4, с. 60] тощо.

Вважаємо за доцільне здійснити коротку їх характеристику.

Президент України здійснює повноваження у сфері національної безпеки відповідно до Конституції України. Він є главою держави, забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави, є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, здійснює керівництво у сферах державної безпеки держави, очолює Раду державної безпеки і оборони України тощо. Безпосередньо, у сфері логістичного забезпечення державної безпеки Президент України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони як безпосередньо, так і через очолювану ним Раду національної безпеки і оборони України та створювані ним у разі необхідності консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби [5].

Верховна Рада України в межах повноважень, визначених Конституцією України, здійснює законодавче регулювання питань логістичного забезпечення національної безпеки України. Верховна Рада України у сфері логістичного забезпечення державної безпеки країни здійснює парламентський контроль та приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки і оборони та їхні повноваження, а також затверджує відповідні бюджетні асигнування та приймає рішення щодо звіту про їх використання. Вона створює комітети Верховної Ради України, до повноважень яких належить, зокрема, забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки і оборони. Кабінет Міністрів України здійснює контроль за дотриманням законодавства та реалізацією державної політики у сферах національної безпеки і оборони та звітує з цих питань перед Президентом України і Верховною Радою України [5].

Рада національної безпеки і оборони України координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері логістичного забезпечення державної безпеки України в межах повноважень, визначених Конституцією України та Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України», а саме: розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які

відповідно до Конституції та законів України, Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери національної безпеки, та подає пропозиції Президентові України, ініціює розроблення нормативних актів та документів з питань національної безпеки, узагальнює практику їх застосування та результати перевірок їх виконання; координує та контролює діяльність органів виконавчої влади по відбиттю збройної агресії, організації захисту населення та забезпеченню його життєдіяльності, охороні життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтриманню громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України тощо.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, в межах своїх повноважень щодо логістичного забезпечення державної безпеки України забезпечують виконання передбачених Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України завдань, здійснюють реалізацію концепцій, програм у сфері державної безпеки, підтримують у стані готовності до застосування сили та засоби забезпечення державної безпеки. Центральні органи виконавчої влади, що мають у підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування, розвідувальні та правоохоронні органи з метою логістичного забезпечення державної безпеки: забезпечують контроль у межах своїх повноважень; створюють необхідні умови для здійснення іншими суб'єктами контролю передбачених законами повноважень тощо [5].

Головним та провідним суб'єктом у системі центральних органів виконавчої влади щодо логістичного забезпечення державної безпеки є *Міністерство оборони України*, яке здійснює: забезпечення формування та реалізація державної політики з питань державної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період щодо: організації в силах оборони заходів оборонного планування; визначення засад воєнної, військової кадрової та військово-

технічної політики у сфері оборони; військово-політичне та адміністративне керівництво Збройними Силами тощо [7; 8].

У сфері логістичного забезпечення державної безпеки Міноборони з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики у сфері охорони державної таємниці, захисту інформації з обмеженим доступом, інформаційної безпеки та кібербезпеки, а також технічний захист інформації, контроль за її збереженням в апараті Міноборони, на підприємствах, в установах і організаціях, які належать до сфери його управління тощо [7; 8].

Наступним суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки *Міністерство внутрішніх справ України* як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах: забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання громадської безпеки і правопорядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні тощо [9; 10].

Наступним суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки є *Збройні сили України* як військове формування, на яке покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. З метою логістичного забезпечення державної безпеки країни, вони забезпечують стримування та відсіч збройної агресії проти України, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

Треба зауважити, що суб'єкти адміністрування логістичного забезпечення державної безпеки в Україні мають поділятися на оперативний, оперативно-тактичний та тактичний рівень.

Література:

1. Курс адміністративного права України: підруч. / за заг. ред. Кузьменко О.В. Київ: «Юрінком Інтер», 2018. 904 с.

2. Стрельченко О.Г., Івашук О.В. Адміністративно-правова характеристика суб'єктів у сфері обороноздатності країни / *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. Випуск 6-2. Т. 3. 2014. ст. 103-107.

3. Стрельченко О.Г. Юсіфлі Б.Т.О. Громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права. *Науковий вісник Херсонського національного університету. Серія «Право»*. Вип. 6. Т. 2. 2013. с. 59-62.

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII // Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. С. 241.

5. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII // Відомості Верховної Ради. 2014. № 13. С. 222.

6. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінет Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671 (зі змінами та доповненнями від 10 січня 2019 р.) Офіційний вісник України. 2014 р., № 97. С. 51. Ст. 2796.

7. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінет Міністрів України від 28 жовтн. 2015 р. № 878 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>

8. Стрельченко О.Г. Юсіфлі Б.Т.О. Національна поліція як суб'єкт публічного адміністрування в Україні Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: збірник наукових статей. Чернівці. 2016. № 1. С. 141-152.

Полюхович Я.В.,
студент 2 КМ-2Б НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУБ'ЄКТИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Спеціалізованим суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки є *Генеральний штаб Збройних Сил України* як головний орган військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування застосування Збройних Сил України та визначених сил і засобів інших складових сил оборони, координації і контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України. Він в особливий період виконує функції стратегічного керівництва Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони. Генеральний штаб Збройних Сил України з урахуванням пропозицій Командувача об'єднаних сил здійснює планування, координацію та контроль за підготовкою всіх складових сил оборони з метою набуття ними необхідних об'єднаних спроможностей [1].

На наш погляд, важливим суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки є *Національне антикорупційне бюро України* як державний правоохоронний орган, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Завданням Національного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці [2].

Особливим суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки є *Служба безпеки України* як державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України і підпорядкований Президенту України та підконтрольний Верховній Раді України. Вона забезпечує державну безпеку країни, через неухильне дотримання прав і свобод людини і громадянина здійснює: протидію розвідувально-підбивній діяльності проти України; боротьбу з тероризмом; контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури; охорону державної таємниці [3].

Треба відзначити, що *Національна поліція України* є центральним органом виконавчої влади також наділена логістичними повноваженнями щодо забезпечення державної безпеки в країні, а саме вона забезпечує громадську безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, а також надає визначені законом послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [4, с. 142].

Доцільно відзначити також, що такий суб'єкт адміністрування як *Національна гвардія України* є військовим формуванням з правоохоронними функціями, який здійснює логістичне забезпечення державної безпеки в країні, через виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з іншими органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп та організацій [5].

Наступним суб'єктом у сфері логістичного забезпечення державної безпеки в країні є *Державна прикордонна служба*

України як правоохоронний орган спеціального призначення, що реалізує державну політику у сфері безпеки державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

На наш погляд, *Державну службу України з надзвичайних ситуацій* доцільно віднести також до суб'єктів адміністрування сфери логістичного забезпечення державної безпеки в країні. Вона є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, проведення аварійно-рятувальних робіт, пожежогасіння, пожежної та техногенної безпеки, роботи рятувальних служб під час аварій, а також гідрометеорологічної діяльності.

Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, яка теж є суб'єктом адміністрування сфери логістичного забезпечення державної безпеки в країні. В межах свої повноважень вона реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Наступними не менш важливими суб'єктами адміністрування у сфері логістичного забезпечення державної безпеки в країні є *Розвідувальні органи України* як державні органи або структурні підрозділи у їх складі, уповноважені законом здійснювати розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз.

Розвідувальні органи України беруть участь у формуванні і реалізації державної політики з питань державної безпеки і оборони у визначених законодавством сферах. На розвідувальні органи України покладаються наступні зобов'язання: добування, аналітична обробка та надання визначеним законом органам державної влади розвідувальної інформації; здійснення спеціальних заходів, спрямованих на підтримку національних інтересів і державної політики України в економічній, політичній,

воєнній, військово-технічній, екологічній та інформаційній сферах; вжиття заходів протидії зовнішнім загрозам національній безпеці України, у тому числі у кіберпросторі, життю, здоров'ю її громадян тощо.

Слід також зазначити, що до публічного адміністрування даною сферою залучаються й інші суб'єкти. Наприклад, *Національний банк України* відповідно до основних засад грошово-кредитної політики визначає та проводить грошово-кредитну політику в інтересах державної безпеки України. Місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують: виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня; законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян; реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень.

Висновок. Здійснивши доктринальний аналіз спеціалізованих суб'єктів адміністрування у сфері логістичного забезпечення державної безпеки в країні доцільно відзначити, що дана сфера характеризується широким колом відповідних суб'єктів, які наділені компетенцією щодо здійснення логістичних функцій у зазначеній сфері.

Література:

1. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінет Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671 (зі змінами та доповненнями від 10 січня 2019 р.) Офіційний вісник України. 2014 р., № 97. С. 51. Ст. 2796.
2. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. С. 2051.
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. С. 382.
4. Стрельченко О.Г. Юсіфлі Б.Т.О. Національна поліція як суб'єкт публічного адміністрування в Україні Вісник

Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: збірник наукових статей. Чернівці. 2016. № 1. С. 141-152.

5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII // Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. С. 241.

Посудевський І.В.,

слухач 101 н/г ННІ № 3 НАВС,

Лукашенко А.А.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Останнім часом в Україні практично у всіх сферах життєдіяльності спостерігається інтенсивне впровадження сучасних інформаційних технологій, у тому числі і в діяльність Національної поліції України. Розвиток інформаційних систем в Україні на сучасному етапі науковці характеризують як низький і приходять до висновку, що впроваджені інформаційні системи на сьогодні не здатні в повному обсязі реалізувати своє призначення у процесі діяльності правоохоронних органів. Саме тому, питання вдосконалення інформаційного забезпечення правоохоронних набуває особливої актуальності [1].

В органах Національної поліції України накопичено чималий досвід застосування сучасних інформаційних технологій, функціонує та постійно удосконалюється система інформаційного забезпечення, яка здійснює інформаційну підтримку підрозділів поліції у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів, у процесі встановлення та розшуку злочинців, надає багатоцільову

статистичну, аналітичну та довідкову інформацію, допомагає при виконанні інших завдань боротьби зі злочинністю.

Під інформаційно-аналітичним забезпеченням ми розуміємо комплекс заходів щодо збирання, отримання, зберігання, користування, обробки та накопичення інформації з подальшим її аналізом з метою прогнозування або підведення підсумків діяльності і залежно від цього корегування управлінських рішень, який неможливий без реалізації таких взаємозв'язаних компонентів, як інформаційної системи, аналітичної роботи та управлінської діяльності.

Варто зауважити, що інформаційно-аналітична діяльність та її результати є ключовими не тільки для ефективного управління органами поліції, але й для розроблення та реалізації різних програм протидії злочинності, перспективного моделювання правоохоронної та правозастосовної діяльності у конкретних соціально-економічних і демографічних умовах та з урахуванням даних оперативної обстановки. Це сприяє управлінню органами поліції як складною правоохоронною системою в мінливому соціальному середовищі, оптимізації самої системи та своєчасному розподілу її ресурсі, що неможливе без розвитку інформаційно-технологічного забезпечення в управлінні, яке має бути постійним, безперервним та відбуватися у режимі моніторингу [2, с. 209].

Відтак, з метою належного функціонування в органах Національної поліції України інформаційних баз, забезпечення повного та своєчасного збору, аналізу та фіксації інформації в поліції створено інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» як сукупність технічних і програмних засобів, призначених для оброблення відомостей, що утворюються у процесі діяльності Національної поліції України та її інформаційно-аналітичного забезпечення [3]. Варто зазначати, що серед нагальних проблем у сфері інформаційного забезпечення органів Національної поліції України науковці виділяють низький рівень організаційно-кадрового потенціалу.

По-перше, як зазначає у своєму дослідженні І. П. Катеринчук, існує проблема підготовки працівників, які

повинні достатньо володіти знаннями, вміннями та навичками застосування інформаційних технологій. Зважаючи на те, що основна частина кадрового потенціалу правоохоронних органів володіє юридичною освітою, набуття технічних навичок повинно бути враховано при підготовці майбутніх фахівців у закладах вищої освіти [4, с. 11]. Інформаційна підготовка майбутніх працівників поліції повинна бути спрямована на формування у курсантів інформаційної культури за допомогою освоєння ними навчальних курсів професійної інформатики, які повинні сформувати уявлення про основи інформатики як навчальну дисципліну і водночас набуття навичок застосування інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

По-друге, на стан розвитку інформаційного забезпечення органів Національної поліції України впливає також низький рівень забезпечення всіх галузевих підрозділів сучасною потужною комп'ютерною технікою, ліцензійним стандартним та прикладним програмним забезпеченням, тобто слабка технічна оснащеність правоохоронної системи. І. П. Катеринчук також серед основних проблем, які пов'язані із розвитком інформаційного забезпечення у сфері правопорядку, виділяє проблему застарілості програмного забезпечення у правоохоронній сфері [4].

По-третє, до цього часу залишається неузгодженою архітектура взаємодії між інформаційними, інформаційно-телекомунікаційними системами, бракує стандартизованих інтеграційних інтерфейсів для обміну даними. Такий стан справ унеможливорює отримання оперативних даних з інших електронних реєстрів для виконання завдань, віднесених до компетенції органів Національної поліції. Подібні недосконалості створюють умови для потенційного нераціонального використання фінансових ресурсів.

Безумовно з розвитком нових інформаційних технологій визначилась тенденція до використання комп'ютерної техніки, поширилась сфера її застосування. Внаслідок цього виникли певні позитивні тенденції. Разом з цим застосування комп'ютерної техніки щодо невірного визначення її місця та ролі у

інформаційному забезпеченні подекуди має і негативні приклади, а саме: низький рівень інтеграції інформаційних обліків; дублювання функцій інформаційних підрозділів в галузевих службах; нераціональне використання коштів на придбання та розробку програмно-технічних комплексів; порушення режиму таємності та незахищеність банків даних тощо.

Безсумнівно, вдосконалення системи інформаційного забезпечення Національної поліції України позитивно відзначилося на рівні попередження, запобігання та подолання злочинності в країні. Переконливим був той факт, що електронно-обчислювані машини надали можливість працівникам органів Національної поліції України автоматизувати однотипні та трудомісткі роботи, з їхньою допомогою розширити можливості працівників апарату управління у вирішенні конкретних завдань. Завдяки застосуванню електронно-обчислювальних машин правоохоронці змогли повніше виявляти тенденції та закономірності у сфері охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю, робити точніші прогнози, почали застосовувати прогресивні методи аналізу оперативної обстановки, оперативніше приймати рішення [2].

Отже, система інформаційного забезпечення Національної поліції України на сучасному етапі має ряд нагальних проблем, серед яких можна виділити:

- недосконалість правового регулювання сфери інформаційного забезпечення правоохоронних органів;
- низька якість кадрових ресурсів, тобто відсутність належного рівня інформаційної підготовки професійного спрямування як у майбутніх правоохоронців, так і у сучасних;
- неналежне технічне оснащення підрозділів правоохоронних органів, особливо низових;
- невідповідність інформаційних систем актуальним потребам поліцейських та відсутність дієвої інтегрованої інформаційної системи;

Вищеназвані проблеми потребують детального наукового опрацювання та пошуку ефективних шляхів їхнього вирішення,

зокрема запозичення зарубіжного досвіду успішного функціонування інформаційних систем, отримання фінансової підтримки з боку міжнародних спонсорів, залучення громадськості до процесу вдосконалення нормативно-правової бази інформаційного забезпечення. В умовах розвитку сучасних технологій висока якість інформаційного забезпечення органів поліції є запорукою їхньої ефективної діяльності, а отже покращенням стану захисту прав і свобод людини і громадянина у нашій державі.

Література:

1. Шорохова Г. М. Деякі проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції // *Юридична наука України: історія, сучасність, майбутнє* : між нар. наук.-практ. конф., м. Харків, 1-2 листоп. 2019 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація. 2019. С. 142-143. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/scientist/50>
2. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокуренка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокуренка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.
3. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України: Наказ МВС України від 03.08.2017 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17>
4. Катеринчук І. П. Правові засади інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів України: автореф. дис. ... д-ра юрид. Наук : 12.00.07. Київ. 2015. 41 с.

Потоцька В.В.,
здобувач вищої освіти 3-го курсу ННІ № 3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНИ

Забезпечення виборчих прав громадян в Україні потребує використання від держави та її уповноважених органів відповідних способів, переважно, правових, за допомогою яких будуть врегульовані суспільні відносини, що складаються у сфері реалізації громадянами цих прав, а також під час здійснення іншими суб'єктами виборчого процесу повноважень, що надані їм чинним законодавством України стосовно його організації та проведення. У цьому випадку ми маємо говорити про правове регулювання забезпечення виборчих прав. В узагальненому вигляді, коли говорять про правове регулювання, то мають на увазі вплив на суспільні відносини та їх учасників за допомогою відповідних юридичних засобів.

Найчастіше до механізму правового регулювання відносяться норми права, суспільні відносини, акти застосування норм права (нормативні та індивідуальні), акти тлумачення норм права.

Слід зазначити, що у науковій літературі термін «правове регулювання» ототожнюють за змістом з термінами «правова основа» та «правовий вплив». З цього приводу ми маємо зазначити наступне. Сам термін «регулювання» означає, в узагальненому вигляді, впорядкування, налагодження, приведення чогось у відповідність з чимось, натомість «правовий вплив – поширення дії права в усіх його формах на свідомість і поведінку людей, на їх взаємодію як учасників суспільних відносин з метою забезпечення особистих чи соціально-значущих результатів [1].

Отже щодо співвідношення правового регулювання та правового впливу слід сказати, що:

- поняття вплив більш широке за змістом, ніж регулювання, оскільки вплив включає як регулювання за допомогою правової норми, так і інші правові засоби та форми впливу на поведінку людей. Предмет правового регулювання становлять не всі стосунки людей, а тільки ті суспільні відносини, що регулюються правом, предметом правового впливу охоплюються й ті стосунки людей (економічні, політичні, соціокультурні), які не регулюються правом [2, с. 412];

- правове регулювання і правовий вплив мають власні механізми - механізм правового регулювання здійснюється через систему юридичних засобів і форм, а механізм правового впливу функціонує через систему юридичних і неюридичних засобів [3, с. 212];

- всі правові засоби, які застосовуються в процесі правового регулювання, спираються на державний примус, натомість правовий вплив не завжди має обов'язковий характер і часто реалізується без нього [4, с. 25].

Правове регулювання відрізняється від правового впливу, оскільки правовий вплив більш широке за змістом поняття і включає усі засоби та форми впливу на поведінку людей, не тільки правові, крім механізм правового впливу функціонує через систему юридичних і неюридичних (ідеологічних, психологічних, інформаційних) засобів.

Поняття права основа є вужчим поняттям ніж правове регулювання, адже норми права, акти тлумачення норм права та, відповідно, нормативні акти, які розуміють під цим терміном є органічною складовою механізму правового регулювання. Засновуючись на вищевикладеному можна зробити висновок про те, що правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян представляє собою здійснюваний за допомогою юридичних засобів процес упорядкування суспільних відносин, пов'язаних з реалізацією громадянами виборчих прав, закріплених Конституцією України та чинним законодавством, який забезпечується у необхідних випадках державним примусом.

Метою правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян є формування умов, що максимально сприяють реалізації

закріплених нормативно-правовими актами активного, пасивного та додаткових виборчих прав громадян, а також створити належні умови для їх захисту і відновлення.

Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян має власний механізм, що включає норми права, які закріплюють виборчі права громадян, механізм їх реалізації та захисту, акти тлумачення відповідних норм, акти застосування законодавства про вибори (індивідуальні, нормативні) та суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації громадянами виборчих прав.

Основою механізму правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян є правова норма. Як зазначає Кропачов Н.М. правове регулювання в усіх випадках починається з юридичної норми, в якій би формі вона не була виражена, де зміст норми і метод її впливу визначено предметом її регулювання [2, с. 25]. Слід також погодитися із думкою Шишки Р.Б., який підкреслює, що визначальним елементом правового регулювання визнана норма права – нормативна основа механізму правового регулювання, яка охоплює інші його елементи. Вона встановлює можливий варіант поведінки (активної чи пасивної), визначає суб'єктивні права та можливості реалізувати охоронюваний законом інтерес, так і необхідний варіант поведінки – юридичні обов'язки[5].

Зазначені правові норми об'єднуються у так звані «нормативноправові акти», тобто офіційні документи прийняті уповноваженими суб'єктами в рамках своїх повноважень у відповідній формі, з дотриманням певного порядку, що містять норми права і розраховані на невизначене коло осіб та неодноразове застосування.

Реалізація громадянами України виборчих прав врегульовано нормативними актами багатьох галузей права. Натомість ми можемо зазначити, що взагалі складно виділити «чисті галузеві» нормативні акти з цього напрямку. Натомість у багатьох актах містяться адміністративно-правові норми, що метою яких є регулювання управлінських суспільних відносин, в сфері організації виборів та забезпечення виборчих прав усіх суб'єктів виборчого процесу, закріплення розпорядчо-владних та

контрольних повноважень за відповідними державними органами щодо здійснення державних та місцевих виборів, визначення порядку адміністративного та судового захисту порушених виборчих прав та ін. [6].

Адміністративне законодавство займає ключове місце в механізмі правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні, оскільки є складовим елементом його механізму. Крім того, багато нормативних актів містять адміністративно-правові норми, що регулюють управлінські та владно-розпорядчі відносини щодо організації та проведення виборчого процесу, а також захисту виборчих прав громадян. На перший погляд, може здаватися, що виборчий процес – це сфера конституційного права. Але, все ж таки вибори – це керована система, яка потребує організації, управління та координації усіх її елементів. А управління є предметом регулювання саме адміністративного права. Наприклад, суб'єкти виборчих відносин, зокрема органи виконавчої влади, Центральна виборча комісія застосовують відповідні адміністративно-правові форми та методи управління у своїй діяльності, а тому взагалі можна сказати про наявність окремого механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації виборчих прав громадян в Україні.

Література:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник: пер. з рос. Харків: Консум. 2006. 656 с. URL: <https://goo.gl/Xr4VzI>.
2. Комаров С. А. Общая теория государства и права: учебник. 7-е изд. СПб.: Питер, 2008. 512 с.
3. Теория государства и права: учебник / под ред. В. К. Бабаева. М.: Юристъ. 2003. 592 с.
4. Іщенко І. Проблеми співвідношення понять «правове регулювання» і «правовий вплив» у сучасній теорії права // Юридична Україна. 2011. № 8. С. 21–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2011_8_6.
5. Кропачев Н. М. Уголовно-правовое регулирование. Механизм и система. СПб.: С.-Петербург. гос. ун-т, 1999. 262 с.

6. Шишка Р.Б. Механізм правового регулювання правовідносин у сфері інтелектуальної власності // Сайт Асоціації докторів філософії України. Серія. ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні. URL: <http://aphd.ua/publication-85>

Потоцька В.В.,
студентка 3 курсу НАВС,
Савранчук Л.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Про масштаби і тотальне поширення корупції свідчить формування в державі складних корумпованих систем. Злочинці вдаються до корумпованих дій, об'єднуючись у злочинні угруповання, що утворюють корупційні мережі. Саме такі схеми є основним і найбільш дієвим інструментом корупційних оборудок. Діяльність корупційних мереж полягає у встановленні взаємозв'язків між чиновниками по вертикалі управління, а також по горизонталі, на різних рівнях управління між різними відомствами й структурами. Ці взаємозв'язки і взаємозалежності спрямовані на систематичне вчинення корупційних оборудок, як правило, з метою особистого збагачення, розподілу бюджетних коштів на користь структур, що входять до корупційної складової з метою отримання конкретних переваг фінансово-кредитними та комерційними структурами, які також належать до цієї мережі. Керують корупційними мережами переважно українські чиновники вищої ланки, навіть політики [1, с. 126].

Економічні підходи до розуміння корупції стосуються її віднесення до форм соціального обміну, а наявність корупційних платежів – до частини обов'язкових трансакційних витрат. При

цьому корупція може бути й функціональною, виконуючи роль важеля надмірної бюрократизації.

Серед дослідників, що працюють в цьому руслі, найчастіше називають С. Роуз-Аккерман. У рамках цього підходу корупція пов'язується з надмірним втручанням держави в економічні процеси. Вона виступає засобом прискорення процесів прийняття управлінських рішень та сприяє ефективному господарюванню [1, с. 127].

Слід зазначити, що ці положення спочатку були сформульовані для країн із централізовано-керованою економікою і країн третього світу. Хоча надалі розробники даного напрямку аналогічно підходили до аналізу корупції в розвинених країнах з ринковою економікою, виступаючи проти розширюваної державної участі. Однак, ця точка зору не допомагає зрозуміти і пояснити, чому в деяких країнах з досить високою участю держави в економіці корупція залишається доволі невисокою (наприклад, у Данії).

На думку українського економіста Я.А. Жаліла, «...корупційна угода може в дійсності як зменшувати, так і збільшувати трансакційні витрати. Вона виникає, якщо нормативно-правове поле здійснення економічної діяльності не залишає суб'єктам економічних відносин можливостей отримувати достатній для розширеного відтворення прибуток та спонукає до його порушення; «вкладення» певних коштів в особу, яка має повноваження, дозволяють підвищити рентабельність проекту за рахунок заощадження коштів чи отримання певних привілеїв, посадовою особою навмисно завищено вимоги, внаслідок чого вимагається плата за послуги, які повинні надаватися безкоштовно» [2, с. 135]. При цьому, як зазначає вчений, складаються сприятливі умови для залучення до «конкурентної боротьби» органів виконавчої влади – від податкової адміністрації до пожежного нагляду чи санітарних служб, які, виконуючи свої безпосередні службові обов'язки, або й маючи певні матеріальні «стимули», можуть сприяти усуненню небажаних підприємств з ринку шляхом форсування виконання ними вимог чинного законодавства [2, с. 136].

У рамках вищеназваного підходу розглядає корупцію М.Олсон, та наголошує, що будь-яке законодавство або обмеження, яке створює «ринок напакі», практично у всіх учасників породжує спонукальні мотиви для порушення закону і швидше за все призведе до зростання злочинності і корупції в рядах урядовців, отже, всі приватні підприємці мають спонукальні мотиви до порушення закону, при цьому майже ні в кого не виникає стимулу повідомляти про такі порушення органам влади [3].

Розглядаючи проблеми протидії корупції серед працівників правоохоронних органів, О.В.Ткаченко формулює поняття корупції як навмисне вчинене працівником органів внутрішніх справ діяння, пов'язане з виконанням ним своїх службових обов'язків або з використанням спеціальної атрибутики, що ідентифікує його як працівника ОВС, та спрямоване на незаконне отримання будь-яких матеріальних благ, задоволення особистих інтересів або інтересів наближених до нього осіб [4, с. 194].

Система управління у сфері боротьби з корупцією має бути ефективною, тому передбачається застосування різнобічних форм соціальної діяльності, соціальних технологій, усіх можливих варіантів досягнення мети найвищого порядку, визнаних у соціально-політичному аспекті справедливими і доцільними. Критерій, закладений у цю формулу, відпрацьовувався досвідом соціальної діяльності, здобутим не завжди із застосуванням наукового апарату, тобто не на засадах раціонального пізнання в чистому вигляді. Зміст національної безпеки в аспекті протидії корупції полягає в тому, що вона в процесах регулювання суспільних відносинах слугує загальним фактором, який об'єднує людей, критерієм оцінки соціальної інтегрованості членів суспільства, оцінки рівня його справедливості [5].

Отже, для сучасної України «стресогенним» чинником, що сприяв би пригнобленню корупції, має стати суттєва лібералізація економіки: розширення свободи економічної діяльності, повне зняття політичних, юридичних й адміністративних обмежень приватної ініціативи. Цьому, зокрема, має сприяти розвиток політичних та економічних відносин України з країнами

Європейського Союзу в межах асоціації. У нових умовах рішення, які приймають чиновники, мають бути обмежені питаннями створення та підтримання конкурентного середовища, простої й дешевої процедури заснування нових приватних підприємств, стимулювання середнього й малого бізнесу, доступності цивільного судочинства тощо. Кількість важелів адміністративного впливу на підприємницьку діяльність слід мінімізувати. Це має стати передумовою посилення відповідальності й ефективності власників, формування в Україні громадянського суспільства.

Література:

1. Шевченко О. В. Проблемні аспекти боротьби з корупцією в правоохоронних органах України. Вісник Вищої ради юстиції. 2011. № 2 (6). С. 126–134.
2. Багрий-Шахматов Л. В. Соотношение коррупции, рэкеты и организованной преступности. Юридична освіта і правова держава. 1997. С. 196–200.
3. Гадойбоев С. А. Поняття і причини корупції серед особового складу органів внутрішніх справ України. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2012. № 5
4. Ткаченко О.В. До питання про визначення поняття «корупція». Університетські наукові записки. 2006. № 2 (18). С. 191-194.
5. Чикін О.О. Суб'єкти запобігання злочинам та корупції в Концепції реформування кримінальної юстиції України. Науковий вісник України. URL: Режим доступу: <http://www.visnyk.com.ua>.

*Приходько М.В.,
ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) В УКРАЇНІ

Найважливішим завданням української держави є захист прав людини, у тому числі й дитини, оскільки від цього залежить її розвиток та майбутнє в цілому, адже вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує економічний та духовний розвиток суспільства. Нажаль, у ХХІ столітті Україна зазнала «епідемію» булінгу, коли в закладах освіти стали ще частіші випадки агресії, нетерпимості, психологічне, фізичне, економічне, сексуальне насильство, коли цькування стало реаліями сьогоденного життя. Проблема дійсно існує і боротися з нею необхідно без зволікання, адже ігнорування даної ситуації може призвести до фізичної та психологічної травми дитини, а це ланцюгова реакція до алкоголізму, наркоманії, проституції, знущання над слабшими, тваринами тощо.

Підтвердженням вищесказаного є динаміка «булінгу» в Україні (за результатами всеукраїнського дослідження ЮНІСЕФ): так, були ображені протягом останніх двох місяців - 2010 рік – 42%, 2014 рік- 36%, 2018 рік – 38%, 2019 рік – 39% школярів. Окрім цього, всеукраїнське дослідження ЮНІСЕФ проведене у лютому 2017 показало, що 67% дітей в Україні стикалися з випадками булінгу за останні 2-3 місяці [1].

Окрім цього, в засобах масової інформації все частіше зустрічаються повідомлення щодо агресивних проявів як серед дітей так і серед дорослих. Так прикладами останніх може бути, удар вчительки по голові п'ятикласниці підручником на Харківщині [2], в Дніпрі хлопчика побили на стадіоні на очах у

дорослих [3]. В Полтаві взагалі вчителі та учні зацькували хлопчика через підозру на коронавірус [4].

Проблема дійсно існує і боротися з нею необхідно без зволікання, адже ігнорування даної ситуації може призвести до фізичної та психологічної травми дитини [9], а це ланцюгова реакція до алкоголізму, наркоманії, проституції, знущання над слабшими, тваринами тощо.

Слід зазначити, що адміністративна відповідальність за булінг (цькування) в Україні взагалі не була предметом окремого дослідження, а розглядалася фрагментарно, в рамках насильства в сім'ї, зокрема насильства над дітьми. Отже, на сьогоднішній день досі не сформовано поняття адміністративної відповідальності за булінг (цькування), що й зумовило актуальність теми.

В Україні запровадження адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері протидії булінгу (цькуванню) було здійснено шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 [5].

Так в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) у статті 173-4 наведено наступне визначення поняття булінгу (цькування) - діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [6]. Виходячи з визначення, запропонованого законодавцем, потерпілим від булінгу (цькування) може бути малолітні чи неповнолітні особи або інші учасники освітнього процесу, які зазнали цькування ВИКЛЮЧНО від таких осіб. Слід зазначити, що учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах, є особи, які досягли повноліття і також можуть бути «жертвами» булінгу. Також, зустрічають непоодинокі випадки коли від однієї і тієї ж особи - булера

страждають й неповнолітні (малолітні) й інші учасники освітнього процесу одночасно.

В словнику іншомовного походження наведено наступне визначення булінгу - (англ. bullying) залякування, цькування - систематичне агресивне переслідування і цькування, залякування із застосуванням фізичної сили з метою примусу або домінування [7].

Отже, пропонуємо наступне визначення булінгу (цькування, залякування) - це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи (учнів (вихованців)) або повнолітньої (здобувача вищої освіти) та (або) такими особами стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Виходячи з актуальності обраної теми, необхідно зазначити, що визначення «адміністративна відповідальність» в законодавстві відсутнє, хоча глава 2 КУпАП має назву «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність». Натомість, формулювання даного поняття, висвітлюють окремі науковці. Так, професор В. Колпаков стверджує, що адміністративна відповідальність – це примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом, передбачених законодавством, за вчинення адміністративного проступку заходів впливу, які здійснені правопорушником [8, с. 290].

На думку С. Стеценка адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні до осіб, які вчинили адміністративні проступки, особливих санкцій – адміністративних стягнень [10, с. 223].

Крім цього, вважаємо за доцільним розглянути визначення запропоновані науковцями щодо адміністративної відповідальності неповнолітніх. Так, О. Горбач зазначає, що адміністративна відповідальність неповнолітніх – це відносини, що виникають між державними органами (уповноваженими на те

особами) та самими неповнолітніми з приводу вчинення останніми зазначених в законодавстві протиправних діянь і полягають в застосуванні до них в адміністративному порядку санкцій, передбачених нормативно-правовими актами України [11, с.67].

Плугатар Т. та Алексєєва О. наголошують, що адміністративна відповідальність неповнолітніх – це форма реагування держави на адміністративні правопорушення, виражена в застосуванні адміністративного примусу у вигляді конкретних адміністративних покарань, передбачених санкціями порушених норм і водночас їх специфічний обов'язок зазнавати негативних наслідків, пов'язаних із застосуванням вказаних засобів [12, с. 22].

Отже, аналізуючи вищевикладене пропонуємо наступне визначення адміністративної відповідальності за булінг (цькування, залякування) – це різновид юридичної відповідальності, який полягає в застосуванні до винних осіб (учасників освітнього процесу), які вчинили булінг (цькування) заходів впливу.

Література:

1. Булінг та кібербулінг у підлітковому середовищі // UNICEF Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unicef.org/ukraine/bullying-cyberbullying-teens-Ukraine>

2. «Прикладна» наука: під Харковом вчителька вдарила п'ятикласницю підручником з історії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/prikladna-nauka-pid-harkovomi-vchitelka-vdarila-p-yatiklasnicyu-pidruchnikom-z-istoriyi-1629709.html>

3. Плюють, б'ють ногами, кидають пляшки: у Дніпрі знущаються з хлопчика з інвалідністю [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/plyuyut-b-yut-nogami-kidayut-plyashki-pid-dniprom-znuschayutsya-z-hlopchika-z-invalidnistyu-1622377.html>

4. "Психіка сина на межі": у Полтаві вчителі та учні зацькували хлопчика через коронавірус [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/psihika-sina-na>

mezhi-u-poltavi-vchiteli-ta-uchni-zackuvali-hlopchika-cherez-koronavirus-1621873.html

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – ст. 1122.

7. <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=3371&action=show>

8. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. – К.: Юринком Інтер, 2004. – 528 с

9. Бухтіярова І.Г. Мета й напрями адміністративно-правового захисту дитинства в Україні. «Актуальні проблеми досудового розслідування та судового розгляду злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, шляхи їх вирішення»: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19 черв. 2020 р.) – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 411 с. (с.53-56)

10. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2007. – 624 с.

11. Горбач О. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх// Підприємництво господарство і право. – К. : 2003 №5 с. 66-68.

12. Плугатар Т. А., Алексєєва О.В. Адміністративна відповідальність за неправомірні дії неповнолітніх в Україні: монографія/ Т. А. Плугатар, О.В. Алексєєва. – Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016.- 196 с.

Радецька М.І.,
студентка 5 курсу ННІЗДН НАВС
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ ТА ЙОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ

Україна входить до категорії держав, де сурогатне материнство дозволено на законодавчому рівні. На сьогоднішній день адаптація суспільства до розвитку медицини в сфері репродуктивних технологій ще не відбулася в повному обсязі, тому правове забезпечення сурогатного материнства є одним із законодавчо неврегульованих і складних інститутів на межі галузей цивільного, сімейного та адміністративного права.

На наш погляд доречним є формулювання правової категорії «сурогатне материнство». Значна кількість дослідників працювали над вивченням проблематики сурогатного материнства, яке й на сьогоднішній день є невивченим та недослідженим в повній мірі. Спробуємо проаналізувати дану категорію із позиції різних точок зору науковців.

Сорокіна Т.В. під «сурогатним материнством» розуміє процес імплантації, виношування та народження дитини виконавцем (сурогатною матір'ю), яка зачата з використанням генетичного матеріалу замовника (замовників), донора чи самої сурогатної матері, на основі договору сурогатного материнства між сурогатною мамою і можливими батьками на оплатній чи безоплатній основі [1, с.216].

Із трактування Сорокіної Т.В. ми бачимо, що науковець відразу ж виділяє два різновиди сурогатного материнства, такого як традиційне та гестаційне. Необхідно при цьому відзначити те, що традиційне – заборонено у більшості європейських країн, так як у будь-якому випадку плід має генетичний зв'язок із матір'ю, яка є сурогатною.

Наведене визначення характерне одразу для двох видів сурогатного материнства: традиційного та гестаційного. Традиційне сурогатне материнство в більшості країн таких як Іспанія, Італія, Франція, Нідерланди тощо заборонене, оскільки дитина має генетичний зв'язок з сурогатною матір'ю, на відміну від гестаційного сурогатного материнства. У Португалії, Греції, Канаді, Австралії дозволене некомерційне («альтруїстичне») сурогатне материнство. Протягом останніх років такі країни як Таїланд та Індія, які раніше пропонували послуги сурогатного материнства, заборонили комерційне сурогатне материнство.

Комерційне сурогатне материнство офіційно дозволене в Україні з 1997 р. На сьогодні комерційне сурогатне материнство дозволене також в Ізраїлі, у Росії, у Білорусії, у деяких штатах США. Щодо США, то повна заборона на сурогатне материнство передбачена в законодавстві чотирьох штатів. Серед штатів, які забороняли сурогатне материнство, до недавніх часів був і Нью-Йорк. Однак 03.04.2020 р. був підписаний документ, який легалізує сурогатне материнство й передбачає порядок його застосування на території Нью-Йорка - Акт безпеки батьків і дитини (A Medical Practitioner's Guide to the Child Parent Security Act), але документ вступає в силу лише 15.02.2021 р.

На думку Т. Кравцової, М. Корнієнко «сурогатне материнство» є методикою лікування безпліддя, вид допоміжних репродуктивних технологій, у разі застосування якого жінка (сурогатна матір) добровільно погоджується завагітніти з метою виносити та народити біологічно чужу їй дитину, яку потім передадуть на виховання іншим особам (генетичним батькам), та з якою сурогатна матір більше не буде пов'язана ні правами, ні обов'язками [2].

В.В. Самойлова під «сурогатним материнством» розуміє метод допоміжних репродуктивних технологій, за допомогою якого жінка на підставі взаємної домовленості з особами, що звернулися до неї за наданням вказаної послуги, проходить процедуру імплантації ембріона, створеного в результаті ЕКО, виношує дитину з метою народити та передати її цим особам. При цьому в дане поняття мають також включатися випадки, коли

досягнути мети народити та передати дитину особам, які звернулися за такою послугою, не вдається [3, с. 234].

Вважаємо за доцільне зазирнути у історію виникнення сурогатного материнства.

Відзначимо, що перший офіційний договір про сурогатне материнство був підписаний іще в 1976 р. Було застосоване традиційне сурогатне материнство, тобто мати, яка виношувала й народжувала дитину, була їй рідною. Сурогатна матір не отримувала винагороди за вагітність і пологи.

У 1980 р. сурогатна матір Елізабет Кейн зі штату Іллінойс вперше отримала компенсацію в розмірі 10 000 доларів США за виношування й народження дитини.

У 1985 р. у США стався випадок, який отримав назву «Дитина М.» ("Baby M."). Після народження дитини сурогатна матір, яка мала генетичний зв'язок із дитиною, відмовилася віддавати новонародженого подружжю. Цей прецедент поклав початок гестаційному сурогатному материнству, за якого сурогатна матір не має генетичного зв'язку з дитиною. При народженні дитина навіть не успадковує групу крові сурогатної матері і є рідною дитиною подружжя або принаймні одного з них.

Абсолютна більшість країн світу, у тому числі Україна, на сьогодні використовують виключно гестаційне сурогатне материнство й дотримуються правила анонімності донорів. Це дозволяє захистити права всіх учасників програми сурогатного материнства і зводить до мінімуму ризик неповернення дитини сурогатною матір'ю.

На сьогодні порядок застосування сурогатного материнства й інших видів допоміжних репродуктивних технологій, різновидом якого є сурогатне материнство врегульований Наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» [4], який визначає питання сурогатного материнства, визначає порядок, умови й показання для сурогатного материнства, вимоги до сурогатних матерів, алгоритм здійснення програми тощо.

Із його норм випливає те, що у разі народження дитини жінкою, якій в організм був перенесений ембріон людини, зачатий подружжям у результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, державна реєстрація народження дитини проводиться за заявою подружжя, яке дало згоду на таке перенесення. У такому випадку одночасно з документом, який підтверджує факт народження дитини цією жінкою, подається заява про її згоду на запис подружжя батьками дитини, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідчений, а також довідка про генетичну спорідненість батьків (матері чи батька) з плодом.

Відповідні положення містяться також у п. 11 гл. 1 розд. III «Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні» [5], затверджених Наказом Мін'юсту України №52/5 від 18.10.2000 р.

На рівні закону сурогатне материнство регулюється виключно ст. 123 Сімейного кодексу України, за якою: подружжя визнається батьками дитини, народженої дружиною після перенесення в її організм ембріона людини, зачатого її чоловіком та іншою жінкою в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій.

Законодавство України не містить ані визначення сурогатного материнства, ані переліку прав і обов'язків учасників програми сурогатного материнства, не передбачає відповідальності за порушення у сфері сурогатного материнства тощо.

Такий стан законодавчого регулювання породжує можливість різноманітних зловживань із боку клінік і посередників, порушення прав сурогатних матерів, біологічних батьків і дітей. Час від часу вибухають скандали міжнародного масштабу, коли новонароджені не можуть повернутися з біологічними батьками до країни свого громадянства або коли правоохоронці виявляють незаконну діяльність посередників. З огляду на зазначене, дедалі частіше інформація про програми сурогатного материнства транслюється як «продаж дітей» і «кримінал», що зумовлює негативне ставлення до сурогатних матерів і в цілому до такого

виду ДРТ, а також ініціативи про цілковиту заборону сурогатного материнства.

На розгляд Парламенту неодноразово вносилися законопроекти про регулювання сфери сурогатного материнства. Зокрема, проекти законів «Про допоміжне материнство» №8703 від 17.06.2011 р., «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмежень у використанні допоміжних репродуктивних технологій» №8282 від 23.03.2011 р. (закон був прийнятий Верховною Радою України у жовтні 2012 р., але через накладене вето тодішнього президента В. Януковича так і не набрав чинності), «Про допоміжні репродуктивні технології» №8629 від 19.07.2018 р., альтернативний проект №8629-1 від 01.08.2018 р. й інші законопроекти, спрямовані на внесення змін і доповнень у чинні нормативно-правові акти України.

Із тих чи інших причин комплексний закон, який би забезпечував належне державне регулювання сурогатного материнства в Україні, на сьогодні відсутній.

Ми вважаємо, що саме прийняття єдиного законодавчого акту врегулює питання сурогатного материнства в Україні, яким буде визначено основні категорійні поняття, принципи діяльності, права та обов'язки сторін (замовника і виконавця), сформульовано механізм проведення та контроль та нагляд під час його проведення.

Література:

1. Сорокина Т.В. Суррогатное материнство: понятие и критерии его определения. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 5: Юриспруденция*. 2010. Т. 5. № 2 (13). С. 216.

2. Кравцова Т., Корнієнко М. Сурогатне материнство: проблеми правового регулювання та судової практики. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmacevtika/surogatne-materinstvo-problemi-pravovogo-regulyuvannya-ta-sudovoyi-praktiki.html>

3. Самойлова В.В. Суррогатное материнство как правовой институт. *Теория и практика общественного развития*. 2014. № 4. С. 234 – 236 с. 234

4. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09 вересня 2013 р. №787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>

5. Правила державної реєстрації актів цивільного стану в Україні : Наказ Міністерства Юстиції України від 18 жовтня 2000 р. №52/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

Рибак О.В.,

курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПАЛІННЯ В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

Згідно з чинним законодавством України продаж тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, особам, які не досягли 18 років, а також куріння в громадських місцях – заборонено. Щоб уникнути інцидентів розглянемо, в яких місцях забороняється палити і які штрафи за порушення заборони передбачені.

У відповідності до ст. 13 Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» реалізація (продаж) тютюнових виробів, предметів, пов'язаних з їх вживанням, особам, які не досягли 18 років, а також реалізація (продаж) тютюнових виробів в упаковках, що містять менше 20 сигарет або цигарок, чи поштучно (крім сигар) забороняються. Законом можуть

встановлюватися й інші обмеження щодо реалізації (продажу) тютюнових виробів.

Кодексом України про адміністративні правопорушення статтею 175-1 визначено, що куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради; тягне за собою попередження або накладення штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Відповідно, повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; тягне за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [3].

Здійснюючи характеристику проступку відзначаю, що об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони здоров'я, забезпечення пожежної безпеки та громадського порядку.

Безпосереднім об'єктом правопорушення є норми законодавства (Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22 вересня 2005 р. № 2899-IV), що регламентують попередження куріння тютюнових виробів, зниження рівня їх вживання серед населення, обмеження доступу до них дітей, охорони здоров'я населення від шкоди, що завдається їхньому здоров'ю внаслідок розвитку захворювань, інвалідності, а також смертності, спричинених курінням тютюнових виробів чи іншим способом їх вживання.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого статтею 175-1 КУпАП, вимагає при кваліфікації визначити спосіб вчинення правопорушення (куріння), предмет вчинення правопорушення, а також місця куріння.

Відповідно до Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 № 2899-IV:

- курінням тютюнових виробів визначено дії, що призводять до згорання тютюнових виробів, у результаті чого утворюється

тютюновий дим, який виділяється в повітря та вдихається особою, яка їх курить;

- до тютюнових виробів, окрім сигарет з фільтром або без фільтру, цигарок, сигар, сигарил, відноситься також люльковий, нюхальний, смоктальний, жувальний тютюн, махорка та інші вироби з тютюну чи його замінників для куріння, нюхання, смоктання чи жування;

- до місць, в яких заборонено куріння, віднесено робочі місця та громадські місця, за винятком спеціально для цього відведених місць.

Оскільки громадський порядок становить систему суспільних відносин, які складаються і розвиваються в громадських місцях, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення є місце його скоєння, а саме - громадське місце, яке законом визначається як частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, зокрема під'їзди, а також підземні переходи, стадіони (Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22.09.2005 р № 2899-IV) [3].

Стаття 13 Закону деталізує види громадських місць, в яких забороняється вчиняти правопорушення:

- 1) у ліфтах і таксофонах;
- 2) у приміщеннях та на території закладів охорони здоров'я;
- 3) у приміщеннях та на території навчальних закладів;
- 4) на дитячих майданчиках;
- 5) у приміщеннях та на території спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд та закладів фізичної культури і спорту;
- 6) у під'їздах житлових будинків;
- 7) у підземних переходах;
- 8) у транспорті загального користування, що використовується для перевезення пасажирів;
- 9) у приміщеннях закладів ресторанного господарства;
- 10) у приміщеннях об'єктів культурного призначення;

11) у приміщеннях органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших державних установ;

12) на стаціонарно обладнаних зупинках маршрутних транспортних засобів, а також у приміщеннях підприємств, установ та організацій усіх форм власності;

13) у приміщеннях готелів, гуртожитків та аналогічних засобів розміщення громадян;

14) в аеропортах та на вокзалах [2].

Під робочим місцем необхідно розуміти місце постійного або тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності. Для кваліфікації правопорушення немає значення, на якому робочому місці знаходить правопорушник : постійному робочому місці, - на якому працівник перебуває більшу частину робочого часу (більше 50% або більше 2 годин безперервно); або непостійним робочим місцем вважається місце, на якому працівник перебуває меншу частину (менше 50% або менше 2 годин безперервно).

Якщо робота здійснюється в різних пунктах робочої зони, постійним робочим місцем вважається вся робоча зона, яка визначається як простір, обмежений заввишки до 2 м над рівнем підлоги або майданчика, на якому знаходиться місце постійного або непостійного (тимчасового) перебування працівників. (див. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджені наказом Міністерства праці від 01.09.1992 р. № 41).

Власник або уповноважені ним особи, чи орендарі відповідних споруд, окремих приміщень зобов'язані відвести спеціальні місця для куріння, обладнані витяжною вентиляцією чи іншими засобами для видалення тютюнового диму, а також розмістити наочну інформацію про розташування таких місць та про шкоду, якої завдають здоров'ю людини куріння тютюнових виробів чи інші способи їх вживання. Законом можуть встановлюватися й інші обмеження щодо місць вживання тютюнових виробів [1].

У громадських місцях для осіб, які не курять, відводиться не менше ніж 50% площі цих громадських місць, розміщеної так, щоб тютюновий дим не поширювався на цю територію.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності. Необережність проявляється у незнанні вимог рішення міської, селищної та сільської ради про визначення заборонених для куріння місць.

Суб'єктом правопорушення може бути особа, якій виповнилося 16 років.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
2. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення : Закон України від 22 вересня 2005 р № 2899-IV.
3. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджені наказом Міністерства праці від 01.09.1992 р. № 41).
URL : [http://uazakon.ru/ukr/kupap/175\(1\)/default.htm](http://uazakon.ru/ukr/kupap/175(1)/default.htm)<http://mego.info/%D0%BC%D0%B0>

Рибак О.О.,

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
НАВС*

СПІВІДНОШЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА З ПЕРЕВІРКОЮ НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Все частіше у публічному просторі можна почути про нівелювання перевірки на доброчесність у її автентичному, започаткованому нью-йоркською поліцією вигляді [19], та намагання повернути законодавчі симпатії на користь психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа [2].

Таким чином, дослідження питання співвідношення перевірки на поліграфі з тестуванням на доброчесність є актуальним та нагальним питанням.

Так, дійсно, термін "перевірка на доброчесність" часто використовується для перевірки кандидатів на державні посади до прийому на роботу. У цьому контексті мова йде про механізми, які покажуть, чи будуть кандидати в достатній мірі дотримуватися етичних правил при виконанні посадових обов'язків на майбутній роботі [21].

В рамках Типового кодексу поведінки держслужбовців Ради Європи для таких випадків використовується термін "перевірка на доброчесність" [20]. Однак, в контексті практики найму персоналу "перевірка на доброчесність" охоплює різні інструменти, такі як анкети, дискусії в групах без лідера, інсценовані судові процеси, рольові ігри, інтерв'ю, візити додому, перевірки особистих фінансів або тести на поліграфі [17]. Таким чином, в розумінні Ради Європи тестування на поліграфі є лише однією зі складових перевірки на доброчесність.

Те, що більшість країн-членів ЄС називають тестами доброчесності – це детальне обґрунтування або перевірка безпеки перед працевлаштуванням офіцерів. У деяких країнах-членах не існує традиції використання тестів на поліграфах (Франція, Естонія), тоді як в інших країнах, таких як Німеччина, такі методи заборонені законом. Вказане пояснюється низьким рівнем корупції, а в інших країнах поліграф порушує деякі основні індивідуальні права. Також було висловлено припущення, що тести на поліграф не є повністю надійними.

У деяких країнах-членах ЄС поліграф використовується тільки в тому випадку, якщо підозрювані офіцери погоджуються на це добровільно (Словаччина, Італія, Болгарія, Латвія), або якщо є підстави для повідомлення про підозру [18].

Управління ООН по боротьбі з наркоманією і злочинністю (УБНЗ ООН) в "Технічному керівництві по реалізації Конвенції ООН проти корупції" включило цільову перевірку на доброчесність в список антикорупційних інструментів і описує її як "метод, який є ефективним в плані як попередження корупції,

так і кримінального переслідування корупціонерів і надзвичайно ефективним і результативним засобом стримування корупції» [22].

Однак, вказаний підрозділ ООН має на увазі перевірку на доброчесність у її класичному, так званому «ню-йоркському» розумінні [19].

Отже, розглянемо, чим відрізняються перевірка на доброчесність в її класичному розумінні від психофізіологічного опитування з використанням поліграфа та чи можливо ототожнювати чи використовувати вказані поняття як синонімічні.

В Україні поліграфи активно використовуються: 1) поліцією (Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затверджена наказом МВС України від 13.11.2017 № 920 [4]); 2) органами Державної фіскальної служби України (Інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства доходів і зборів України, затверджена наказом Міністерства доходів і зборів України від 02.08.2013 № 329 [9]); 3) Міністерством оборони України та Збройних сил України (Інструкція про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних сил України, затверджена наказом Міністерства оборони України та Збройних сил України від 14.04.2015 № 164 [6]); 4) Національним антикорупційним бюро України (Інструкція про проведення психофізіологічного опитування з використанням поліграфа у діяльності Національного антикорупційного бюро України, затверджена наказом Директора Національного бюро від 23.03.2017 № 74-О [8]); 5) Державним бюро розслідувань (Порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у Державному бюро розслідувань, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2017 № 449 [10], ст.26 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»[13]); 6) органами прокуратури (Інструкція про порядок використання поліграфа в діяльності органів прокуратури України, затверджена наказом Генеральної прокуратури України від 12.06.2017 № 180 [3]); 7) Нацгвардією (Інструкція про порядок організації та проведення опитування особового складу Національної гвардії України з

використанням поліграфа, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01.09.2017 № 749 [5]); 9) Службою безпеки України (Інструкція про порядок проведення службових розслідувань та службових перевірок стосовно військовослужбовців Служби безпеки України, затверджена наказом Служби безпеки України від 04.02.2016 № 45[7]).

Міністерством юстиції України 27.07.2015 було видано наказ № 1350/5 "Про внесення змін в наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 року N 53/5" [12], яким були внесені зміни в науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз і експертних досліджень. Так, Розділ VI "Психологічна експертиза" було доповнено новим п. 6.8, відповідно до якого з метою отримання орієнтувальної інформації можуть проводитися опитування із застосуванням спеціального технічного засобу – комп'ютерного поліграфа.

Натомість перевірка на доброчесність на даний час проводиться виключно Національним антикорупційним бюро України (ч.2 ст. 27 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [15]), при тому, що на законодавчому рівні передбачена також для Державного бюро розслідувань (ч.2 ст. 24 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [13]) та Національного агентства з питань запобігання корупції (ч.3 ст.17¹ Закону України «Про запобігання корупції» [14]).

Незважаючи на широке використання та нормативне регулювання, слід зазначити, що інформація, отримана в результаті використання поліграфа, є суб'єктивною думкою конкретного поліграфолога внаслідок оцінки та аналізу об'єктивних даних, отриманих в результаті проведеного опитування, а тому від рівня кваліфікації поліграфолога залежить і рівень об'єктивності таких результатів [11].

Неможливо також не звернути увагу на ряд факторів, що впливають на достовірність результатів перевірки на детекторі брехні, а саме: 1) фізичний та психічний стан випробовуваного; 2) існування психопатичних особистостей, які не демонструють змін фонових фізіологічних параметрів; 3) застосування технік, що

дозволяють довільно змінювати фонові характеристики, які реєструються поліграфом (напруга м'язів, покусання язика тощо [1].

Водночас перевірка на доброчесність повністю позбавлена суб'єктивного фактора та полягає в створенні штучних умов, в яких випробовувана особа може піддатися спокусі вчинити правопорушення та тільки від її вільного волевиявлення залежить результат тестування та подальше проходження служби.

В Україні на законодавчому рівні виключно у Законі України «Про Державне бюро розслідувань» [13] (ст. 26) та Законі України «Про Національну поліцію» [16] (ч. 2 ст. 50) закріплено, що до вступу на службу, а також не рідше одного разу на рік під час проходження служби (для Державному бюро розслідувань) працівники проходять психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа.

Результати психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа не можуть бути підставою для ініціювання кримінального провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Натомість результати перевірки на доброчесність є підставою для ініціювання дисциплінарного провадження щодо випробовуваного.

Водночас законодавець у Законі України «Про Державне бюро розслідувань» [13] (ч. 2 ст. 24) чітко розмежовує такий захід адміністративного контролю з боку роботодавця як перевірка на доброчесність від психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.

Розуміння психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у вищеперелічених органах однакове – нешкідливе для життя і здоров'я людини опитування з використанням комп'ютерного технічного засобу, призначеного для реєстрації психофізіологічних реакцій, під час якого проводиться аналіз динаміки зазначених реакцій суб'єкта дослідження у відповідь на психологічні стимули, представлені у формі варіантів відповідей, предметів, схем, фотографій тощо, що дає можливість виявити

симуляцію і представити зареєстровані результати в аналоговій та/або цифровій формі.

Також результати дослідження не є підставою для прийняття рішення про відмову особі у зайнятті посади, а використовуються суб'єктом призначення на посаду під час проведення співбесіди з такою особою лише як інформація ймовірного характеру, яка сприяє її оцінюванню. Таким чином, психофізіологічне опитування із застосуванням поліграфа використовується як до прийому на роботу, так і в процесі виконання службових обов'язків.

В свою чергу перевірка на доброчесність в Україні проводиться виключно після призначення особи на посаду, про що свідчать положення ч.2 ст. 13 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [15], ч.2 ст.15 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [13] та п.3 ч.3 ст. 17¹ Закону України «Про запобігання корупції» [14].

Жодна перевірка із застосуванням поліграфа не може бути проведена без письмової заяви випробовуваного, якою надається добровільна згода на проведення дослідження. Відмова від такої перевірки не може тягнути за собою жодних юридичних наслідків для особи. У довідці за результатами такої перевірки обов'язково зазначається, що висновки носять ймовірний та орієнтувальний характер і не можуть бути використані як доказ у будь-якому провадженні, а потребують додаткової перевірки та пошуку доказів в установленому законодавством порядку.

Зрозуміло, що за таких умов матеріальні та інші ресурсні витрати на такий дороговартісний процес як опитування із застосуванням детектора брехні може себе виправдати лише як інформація для формування психологічного портрету кандидата на певну посаду та інформація орієнтувального характеру, за результатами яких неможливо прийняти жодного юридично значущого рішення.

На противагу цьому інструменту, перевірка на доброчесність дозволяє виявити правопорушника всередині відповідної організації, особливо за умов, коли існуючі кримінальні процесуальні, у тому числі оперативно-розшукові, та інші законодавчі механізми безсильні, оскільки випробовувані на

професійному рівні ознайомлені з методами документування протиправної діяльності. До того ж, саме за результатами перевірки на доброчесність можливе притягнення особи до дисциплінарної відповідальності.

Слід також звернути увагу на те, що поліграфічне опитування, спрямоване на з'ясування відомих подій, що мали місце в минулому, в той час, як перевірка на доброчесність, орієнтована виключно на з'ясування того, чи є особа доброчесною на даний час та є неупередженою щодо її минулого.

Спільним для обох інструментів адміністративного контролю з боку роботодавця є те, що результати перевірки є інформацією з обмеженим доступом. При цьому, дата та час психофізіологічного дослідження, а також питання, досліджувані в його ході, на відміну від перевірки на доброчесність, відомі випробовуваному заздалегідь.

Основними завданнями опитування з використанням поліграфа є:

- 1) забезпечення прозорості, об'єктивності при прийнятті кадрових рішень;
- 2) підвищення ефективності проведення службових розслідувань (перевірок) та здійснення досудового розслідування.

В той час, як перевірка на доброчесність переслідує такі завдання: визначити, чи може певний працівник бути залученим до корупційної практики; збільшити реальний і потенційний ризик для корумпованих чиновників бути викритими, стримуючи корупційну поведінку і заохочуючи чиновників повідомляти про випадки пропозиції хабара; визначити посадових осіб, які працюють у сферах, які потерпають від корупції, як осіб чесних і надійних, і тому, ймовірно, придатних для просування і призначення на керівні посади у чутливих до корупції сферах.

Отже, за результатами даного дослідження слід дійти висновку, що психофізіологічне опитування із застосуванням поліграфа та перевірка на доброчесність є абсолютно різними інструментами адміністративного контролю працівників та потенційних працівників з боку роботодавця, відмінні за формою реалізації, завданнями, які перед ними поставлені, а також юридичною значущістю результатів вказаних процедур. Дані

інститути не можуть підміняти один одного, при цьому слід врахувати, що перевірка на доброчесність є предметом регулювання виключно адміністративного права, в той час як перевірка на детекторі брехні – міжгалузеве явище. Єдиною точкою дотику, на нашу думку, є можливість використання результатів психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа як інформацію орієнтувального характеру для відбору потенційних об'єктів перевірки на доброчесність.

Література:

1. Бусол О. Правові підстави застосування поліграфа в Україні. URL:

http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2097:pravovi-pidstavi-zastosuvannya-poligrafa-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 11.06.2020).

2. Засідання Конкурсної комісії з відбору Голови НАЗК 14.12.19. Частина 2. URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=72OuUN6mC-U> (дата звернення: 11.06.2020).

3. Інструкція про порядок використання поліграфа в діяльності органів прокуратури України: наказ Генеральної прокуратури України від 12.06.2017 № 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0764-17> (дата звернення: 11.06.2020).

4. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України: наказ МВС України від 13.11.2017 № 920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17> (дата звернення: 11.06.2020).

5. Інструкція про порядок організації та проведення опитування особового складу Національної гвардії України з використанням поліграфа: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.09.2017 № 749. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1169-17> (дата звернення: 11.06.2020).

6. Інструкція про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних сил України: наказ Міністерства оборони України та Збройних сил України від 14.04.2015 № 164.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0477-15> (дата звернення: 11.06.2020).

7. Інструкція про порядок проведення службових розслідувань та службових перевірок стосовно військовослужбовців Служби безпеки України: наказ Служби безпеки України від 04.02.2016 № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0328-16> (дата звернення: 11.06.2020).

8. Інструкція про проведення психофізіологічного опитування з використанням поліграфа у діяльності Національного антикорупційного бюро України: наказ Директора Національного бюро від 23.03.2017 № 74-О.

9. Інструкція щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі Міністерства доходів і зборів України: наказ Міністерства доходів і зборів України від 02.08.2013 № 329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1748-13> (дата звернення: 11.06.2020).

10. Порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у Державному бюро розслідувань: Постанова КМУ від 11 травня 2017 № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2017-%D0%BF> (дата звернення: 11.06.2020).

11. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про поліграфологічну діяльність" № 4094-1 від 04.03.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58326 (дата звернення: 11.06.2020).

12. Про внесення змін в наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 року № 53/5: наказ Міністерства юстиції України від 27.07.2015 № 1350/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0915-15#n2> (дата звернення: 11.06.2020).

13. Про Державне бюро розслідувань: Закон України № 794-VIII від 12.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення: 11.06.2020).

14. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 11.06.2020).

15. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України № 1698-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення: 11.06.2020).

16. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII від 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 11.06.2020).

17. Countering Corruption in the Police: European Perspectives. Center for the Study of Democracy: 2013. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/173386/Report_European_police_corruption_EN.pdf (дата звернення: 11.06.2020).

18. Integrity matters: An inspection of arrangements to ensure integrity and to provide the capability to tackle corruption in policing. Her Majesty's Inspectorate of Constabulary: 2016. URL: <https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/police-integrity-and-corruption-2015.pdf> (дата звернення: 11.06.2020).

19. Narelle Willingham. To Undertake Specialized Training in Integrity Testing. Canberra: 2014. The Winston Churchill Memorial Trust of Australia. URL: https://www.churchilltrust.com.au/media/fellows/To_undertake_specialised_training_in_integrity_testing_N_Beer_2013.pdf (дата звернення: 11.06.2020).

20. Recommendation No. R (2000) 10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials. Appendix, Model code of conduct for public officials. URL: <https://rm.coe.int/16806cc1ec> (дата звернення: 11.06.2020).

21. Stephanie J. Lickiss. Pre-Employment Integrity Testing with Law Enforcement and Security Applicants: A Closer Look at the Law Enforcement Applicant Inventory. (LEAI) : 2014. URL: <https://pqdtopen.proquest.com/doc/1624931378.html?FMT=AI> (дата звернення: 11.06.2020).

22. Technical Guide to the United Nations Convention against Corruption. United Nations Office on Drugs and Crime: 2009. URL: https://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCA_C.pdf (дата звернення: 11.06.2020).

Рудченко В.С.,
здобувач вищої освіти 304 н/з ННІ №3 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
к.ю.н., ст. викладач кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ДО ЖІНОК

Важливе значення для правової демократичної держави має принцип рівності прав незалежно від статі. Так само і в нашій державі рівність прав чоловіка та жінки закріплено на конституційному рівні [1], що знаходить своє відображення на галузевому законодавчому рівні. Водночас, рівність прав передбачає створення особливих умов охорони праці і здоров'я жінок, можливість жінкам поєднувати працю з материнством, правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства.

Рівність прав ґрунтується на визнанні необхідності забезпечити спеціальні соціальні гарантії для вагітних жінок, жінок, які мають дітей. Законодавство пов'язує особливий специфічний статус жінки в країні з її репродуктивними, материнськими функціями.

Тому державна політика стосовно жінок у різних галузях життєдіяльності суспільства має ґрунтуватися на визнанні природних властивостей, статевих відмінностей психофізіологічного порядку, особливого соціального статусу, ролі у зміцненні моральних основ суспільства, родини, вихованні дітей цієї специфічної категорії громадян.

Як відомо, адміністративна відповідальність настає за вчинення адміністративного правопорушення. Відповідно до правопорушника можуть застосовуватися адміністративні стягнення, що передбачені ст. 24 КпАП, а саме: 1) попередження; 2) штраф; 2-1) штрафні бали; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 4) конфіскація: предмета,

який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; 5-1) громадські роботи; 6) виправні роботи; 6-1) суспільно корисні роботи; 7) адміністративний арешт; 8) арешт з утриманням на гауптвахті [2].

Слід зауважити, що чинне адміністративне законодавство передбачає адміністративну відповідальність жінки на загальних підставах. Проте, певні статті КУпАП виключають можливість застосування громадських робіт, суспільно корисних робіт та адміністративного арешту стягнень до вагітних жінок; також перебування жінки у стані вагітності є обставиною, що пом'якшує адміністративну відповідальність. Крім того, законодавець передбачає, що на вагітних жінок та жінок, які мають дитину віком до одного року як суб'єктів адміністративної відповідальності поширюються обставини, що пом'якшують відповідальність (ст. 34 КУпАП). Слід зазначити, що гуманізація адміністративного законодавства стосовно такої категорії жінок безперечно, виправдана і доцільна.

Державна політика стосовно жінок у різних галузях життєдіяльності суспільства має ґрунтуватися на визнанні природних властивостей, статевих відмінностей психофізіологічного порядку, особливого соціального статусу, ролі у зміцненні моральних основ суспільства, родини, вихованні дітей цієї специфічної категорії громадян.

Фізіологія та психіка жінок надто природні, щоб ними нехтувати. І не йдеться про встановлення якихось привілеїв щодо жінок як суб'єкта адміністративної відповідальності. Практика правозастосування вже давно показала, що сутність проблеми полягає не у встановленні цих привілеїв як таких, а у врахуванні головних характерних ознак жінок. Вони мають розглядатися не лише як особливі, відмінні від чоловічих, а передусім як природні властивості, зумовлені фізичними можливостями жінок: стан

чуттєвої, емоційної, вольової сфери, психічного сприйняття світу, вибір варіанта поведінки, спосіб та мотивація дій. Невизнання цього і є привілеєм чоловіків, які вчинили правопорушення, перевагою однієї статі над іншою [3].

Цікаво навести історичний екскурс з питання притягнення жінок до відповідальності. Так, до жінок не застосовувалися каторжні роботи на копальнях та у фортецях, як такі, що не відповідали особливостям їхнього фізичного стану. Суспільний стан жінки в царській Росії відбивався і на її статусі у в'язниці: становище жінки було ще більш важким і безправним, ніж стан підданого чоловічої статі. Так, кримінальне законодавство описуваного періоду жорстоко карало жінку за специфічні жіночі злочини (дітовбивство позашлюбної дитини, аборт, проституція), але злочини чоловіка, спрямовані проти статевої честі жінки, нерідко тягнули за собою знижену репресію. В різних місцях позбавлення волі адміністрація набиралася з числа чоловіків, що створювало сприятливі умови для їхніх статевих посягань на честь засудженої жінки, що обтяжувало її становище [4, с. 135]. Тобто, правопорушення, які вчиняли жінки, як правило, розглядалися як порушення моралі, родинно-шлюбних відносин, що освячувалися релігією, а тому завжди вважалися особливо тяжкими і дуже суворо каралися. І взагалі, за джерелами права різних періодів історії України природна відмінність жінок (порівняно з чоловіками) завжди визнавалася, але зумовлювала в більшості випадків настання негативних наслідків. Лише наприкінці XVIII століття почався процес поступової гуманізації системи покарань щодо жінок як суб'єкта правопорушення.

Щодо сучасного стану правового регулювання адміністративної відповідальності жінок, то КУпАП передбачає можливість застосування до жінок таких видів стягнень, як попередження; штраф; штрафні бали; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного

правопорушення; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; виправні роботи.

Таким чином, стан вагітності та наявність дитини до одного року має стати достатньою соціально-демографічною та психофізичною передумовою для існування системи адміністративних стягнень відмінної від загальної. До того ж, доцільно погодитися, що до вагітних жінок та жінок, які мають дитину віком до одного року не застосовуються громадські роботи, суспільно корисні роботи, арешт, як це встановлено у чинному законодавстві. В свою чергу доповнити відповідним змістом чинне законодавство, щодо неможливості застосування до цієї категорії осіб жінок такого виду стягнення, як виправні роботи. Що обумовлено особливим станом жінки, необхідністю збереження її здоров'я, як фізичного, так і психоемоційного.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. стаття 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради УСРС 1984, № 51 стаття 1122.
3. Черкасов Ю. Е. Адміністративно-правова відповідальність: сучасна парадигма. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 1. С. 73-76.
4. Родіонова Т. В. Кримінальна відповідальність жінок: історичний аспект. *Правова держава*. 2009. № 11. С. 132-136.

*Рудченко В.С.,
здобувач вищої освіти 304 н/г ННІ №3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ

Україна у статті 1 Основного Закону проголосила свій намір до розбудови правової держави, тому актуальним та важливим завданням на сучасному етапі має стати запровадження надійного та ефективного механізму захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина від свавілля та зловживань з боку представників влади.

Основне місце тут належить судовому захисту прав і свобод людини та громадянина, який прямо гарантується Конституцією України, а саме ст. 55 [1]. Слід підкреслити, що безпосередньо для вирішення конфліктних ситуацій між суб'єктами приватного права та представниками публічної влади діють адміністративні суди, завданнями яких є: захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливому, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ [2].

Проте, розглядаючи адміністративні суди як один з елементів у механізмі захисту прав фізичних та юридичних осіб від незаконних дій представників публічної влади, не варто забувати, що вони самі є складовою механізму держави, а отже їх діяльність також повинна відбуватися виключно у межах загальноправових

принципів верховенства права і законності. У зв'язку із цим важливого значення набуває питання вивчення правових засад контролю за діяльністю адміністративних судів.

Джерельною базою для висвітлення питань здійснення контролю за судовою гілкою влади, в тому числі за адміністративними судами, стали роботи таких вчених, як: Литовченко О., Борко А., Тароєва В., Кравчук В., В. Авер'янов, Ю. Битяк, С. Стеценко, В. Гомада, Г. Наконечна, А. Борко та ін. Втім, віддаючи належне зусиллям цих та інших правників у розробці означеної проблеми, слід констатувати, що ряд її аспектів все ще не отримав належного теоретичного обґрунтування і вимагає більш змістовного опрацювання.

Проблематика контролю за діяльністю судової гілки влади, в тому числі за діяльністю адміністративних судів обумовлена тим, що у ряді випадків сторонами у публічно-правових спорах, які вирішують адміністративні суди, виступають органи влади, що здійснюють контролюючі заходи у відношенні судів.

Взагалі, як зазначається, у юридичній енциклопедичній літературі, контроль – це основний спосіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні, один з найбільш важливих елементів державного управління. Без організації та здійснення контролю неможлива належна робота державного апарату, інших підконтрольних державі структур [3, с. 344]. Тобто контроль є важливою функцією держави, від ефективності якого залежить злагодженість роботи всіх ланок державного механізму.

В свою чергу, у загальному вигляді контроль за діяльністю адміністративних судів є спостереженням за тим, що фактично робиться у судовій діяльності, яким чином здійснюються процесуальна і позапроцесуальна діяльність суду, які недоліки існують в наведеній системі, які дії потрібно вчинити для того, щоб система почала працювати в належному стані [4, с. 73]. Враховуючи викладене, можна зазначити, що такий контроль здійснюється державними суб'єктами, які залежно від того чи

перебувають у середині системи судової гілки влади чи поза нею, розподіляються на дві загальні групи: такі, що здійснюють зовнішній контроль, та такі, що здійснюють внутрішній контроль.

Так, до першої групи належать ті органи влади, що перебувають поза межами організаційної структури судової гілки влади, – це: - парламент (парламентський контроль); - президент (президентський контроль); - уряд (урядовий контроль); - міністерства та відомства виконавчої гілки влади (відомчий контроль). - контроль з боку органів місцевого самоврядування.

Що ж стосується суб'єктів контролю, які перебувають у середині судової системи, то до таких належать кваліфікаційна комісія суддів – це безпосередньо контролюючий органи та органи, що поєднують функції контролю і організаційно-кадрового забезпечення – це органи суддівського самоврядування та Вища рада правосуддя [5, с. 334-336]. До речі, Вища рада правосуддя це орган, що створений замість Вищої ради юстиції, відповідно до судової реформи [6].

Окрім вищезазначених суб'єктів внутрішнього контролю за діяльністю адміністративних судів, до їх кола слід віднести Державну судову адміністрацію, Голів адміністративних судів та керівників апаратів адміністративних судів.

До того ж, слід додати важливе положення, що поряд із державним контролем над діяльністю адміністративних судів є ще й громадський контроль.

Громадський контроль за судовою владою має свою специфіку, такий контроль не може виявлятися у формі громадських протестів під час судових засідань (демонстрацій, мітингів, пікетів тощо), оскільки вони створюють загрозу одному з фундаментальних принципів правосуддя – незалежності суду.

Слід підкреслити, що за своєю правовою природою та змістом предмет громадського контролю суддів і судової влади повинен охоплювати: доброчесність, етику поведінки суддів, достовірність інформації, поданої суддями у своїх деклараціях;

реалізацію принципу відкритості та гласності (транспарентності) відправлення правосуддя; реальне перебування суду та суддів, які розглядають конкретну справу, у стані незалежності (зокрема, шляхом виявлення фактів, що ставлять під сумнів їх незалежність у конкретній справі); процедури добору кандидатів на посади суддів та відповідність морально-етичним вимогам самих кандидатів; діяльність органів, що забезпечують функціонування судової влади [7, с. 12].

Разом із тим, громадський контроль судової влади не може охоплювати у будь-якій формі позапроцесуальну ревізію судових рішень. Перевірка законності й обґрунтованості судових рішень може здійснюватися винятково у процесуальному порядку вищестоящою судовою інстанцією. Це головна передумова сильної, незалежної та безсторонньої судової влади, яка зможе забезпечити здійснення правосуддя найвищої якості [8, с. 59].

Таким чином, підсумовуючи, слід зазначити, що контрольні функції за діяльністю адміністративних судів здійснюється як державними органами, так і недержавними інституціями у формі державного та громадського контролю. З боку державного контролю за діяльністю адміністративних судів контрольні функції переважно здійснюють відомчі суб'єкти, які належать до судової гілки влади. Ті ж суб'єкти, що знаходяться поза межами судової системи, перевіряють лише окремі аспекти непроцесуальної діяльності адміністративних судів. До того ж, необхідним є подальше наукове дослідження питань форм і методів громадського контролю, вироблення та закріплення у законодавстві чітких механізмів громадського контролю у сфері відправлення правосуддя, що має практичне значення для забезпечення демократичного посилення ефективності судової влади.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35, 35-36, 37. Ст. 446.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник. А-Я / за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-е вид., переробл. і допов. К. : Юридична думка, 2012. 1017 с.
4. Литовченко О. В. Система суб'єктів контролю за діяльністю адміністративних судів. *Наше право*. 2015. № 5. С. 71-76.
5. Борко А. Л. Контроль і нагляд у судовій системі України за діяльністю судів. *Митна справа*. 2018. № 6 (2.2). - С. 331-337.
6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року URL : <http://www.rada.gov.ua>.
7. Тароєва В. В. Інститути контрольної влади в сучасній Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / В. В. Тароєва ; Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2010. 21 с.
8. Кравчук В. Громадський контроль у функціонуванні судової влади. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 53–60.

Савченко К.В.,
курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Згідно із Конституцією Президент України є головою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина (ст. 102 Конституції України).

Звичайно, усі повноваження Президента України так чи інакше пов'язані з публічною адміністрацією, оскільки мета діяльності Президента України при реалізації будь-яких його повноважень збігається з метою реалізації самої публічної адміністрації – забезпечення законності, прав та свобод громадян.

Такими повноваженнями є:

Президент України наділений кадровими повноваженнями, а саме:

- призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

- вносить за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України, подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції;

- вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України;

- призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора;

- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Ради Національного банку України;

- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

- вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

- є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

- очолює Раду національної безпеки і оборони України;

- вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

- призначає на посади третину складу Конституційного Суду України.

Президент України наділений забезпечувальними повноваженнями, а саме:

- створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України для здійснення своїх повноважень, консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;

- призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені Конституцією;

- вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

- приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

- приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації - з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України;

- приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;

- забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;

- представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньоекономічною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

- приймає рішення про визнання іноземних держав.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. К.: Юрінком, 1996. 80 с.

2. Про вибори Президента України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1630-IV // Відомості Верховної Ради України, 2004. № 20-21. ст. 291.

3. Адміністративне право України: підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. - 904 с.

Семенюк І.Ю.,

студент 301 н/г ННІ № 3 НАВС

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток української держави характеризується реформуванням майже кожної зі сфер, які належать до галузі регулювання адміністративного права, що призводить до значного оновлення законодавчої бази. Ухвалення сучасних нормативно-правових актів зумовлене інноваційними процесами та

перетвореннями, що відбуваються на державному рівні, а також необхідністю приведення вітчизняного законодавства у відповідність до загальних демократичних принципів європейської спільноти, потребою імплементації норм міжнародного права.

Систематизація законодавства розрахована, в першу чергу, на правозастосувачів та громадян України, які не обізнані в тонкощах юриспруденції, а тому вважаємо, що є необґрунтованим і недоцільним штучний розподіл по окремим систематизованим нормативним актам матеріальних і процесуальних норм, які встановлюють порядок притягнення осіб до адміністративної відповідальності. Вважаємо, що норми, які регулюють процесуальний порядок притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, слід залишити разом з матеріальними нормами в межах єдиного кодифікованого акту. Законодавство повинно бути доступним широкому населенню. З перших джерел громадяни повинні знати про свої права та свободи, а також про вимоги, які пред'являє до них держава. Тільки належна систематизація законодавства дасть змогу досягнути необхідного рівня правової культури населення та професійно-юридичної культури правозастосувачів.

Якщо ж говорити про систематизацію законодавства про адміністративну відповідальність, то її не можна зводити тільки до удосконалення КУпАП, який передбачає підстави та порядок притягнення до адміністративної відповідальності фізичних осіб. Тобто вже давно назріла необхідність створення загального (єдиного) систематизованого акту, який би поєднував в собі норми, що регулюють підстави та порядок притягнення до адміністративної відповідальності як фізичних, так і юридичних осіб.

В адміністративному праві суттєвою проблемою є відсутність у законодавця чітких критеріїв систематизації норм права взагалі та норм адміністративного права зокрема. Систематизація забезпечує доступність законодавства для суспільства, забезпечення суб'єкта права необхідною нормативно-правовою документацією. Доступність широкому населенню нормативного матеріалу адміністративного права забезпечує запровадження в

сферу публічного адміністрування європейських принципів. Це зумовлює можливість кожної особи з першоджерел знати свої права та свободи, вимоги, які пред'являє до них держава. Однак об'ємність, перевантаженість підзаконними актами, розшарування національного адміністративного законодавства ускладнюють його доступність. Якщо обмежується доступність, то ускладнюється або взагалі унеможлиблюється інший принцип – зручність у використанні

Ефективне реформування вітчизняного адміністративного права неможливе без чіткого уявлення про його внутрішню структуру та взаємозв'язок її складових елементів. Важливим також є детальне дослідження термінологічного ряду, вихідних засад щодо систематизації адміністративного законодавства, проблем сьогодення, перспектив розвитку та сучасних підходів до систематизації адміністративного права. Тільки системний підхід здатен забезпечити узгодженість, гармонійність і комплексність організаційного впливу на сферу адміністративно-правового регулювання.

Метою систематизації є об'єднання нормативного матеріалу, приведення його в єдину внутрішню узгоджену систему, оскільки ефективне реформування адміністративного права неможливе без чіткого уявлення про його внутрішню структуру та взаємозв'язок її складових елементів. Тільки системний підхід здатен забезпечити узгодженість, гармонійність і комплексність організаційного впливу на сферу адміністративно-правового регулювання.

Отже, на сучасному етапі реформування правової системи, систематизації та кодифікації адміністративного законодавства важливо завершити черговий етап кодифікації адміністративно-процедурного й адміністративно-деліктного законодавства. З цією метою слід впроваджувати позитивний досвід багатьох європейських країн, доцільно створити спеціально уповноважений орган (комісію з кодифікації), спрямований на комплексну модернізацію й удосконалення чинного адміністративного законодавства.

Сидоренко А.С.,
курсант 204 н/г ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Адміністративно-правова норма є формально визначене, загальнообов'язкове правило поведінки, встановлене та охоронюване державою, метою якого є регулювання суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються у сфері забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку, змінюються і припиняються у сфері державного управління.

Структура адміністративно-правової норми — це її внутрішня будова, визначений порядок взаємозв'язку, взаємообумовленості і взаємозалежності складових частин норми.

Адміністративно-правова норма, як правило, складається з трьох компонентів:

- Гіпотеза — це такий елемент адміністративно-правової норми, в якому зазначаються умови, обставини в сфері управління, з настанням яких норма (її диспозиція) здійснюється.

- Диспозиція — основна частина норми, в якій зазначаються права або обов'язки учасників державно-управлінських відносин.

- Санкція — це така частина норми, в якій зазначаються заходи адміністративно-правового примусу в разі невиконання обов'язків (а в деяких випадках і прав) учасників адміністративно-правових відносин.

Адміністративно-правові норми характеризуються наступними особливостями:

1) в них закріплюються приписи щодо управління, державного контролю, нагляду, внутрішньоорганізаційної діяльності;

2) метод впливу норм на суспільні відносини має, переважно, імперативний характер;

3) виконання приписів норм гарантується державою за допомогою системи засобів організаційно-роз'яснювального та суспільно-примусового характеру;

4) системність норм адміністративного права.

Метою адміністративно-правових норм є:

1) організація й регулювання відносин у сфері забезпечення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління в сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку;

2) охоронна (забезпечення законності й дисципліни у сфері забезпечення органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного й самоврядного управління в сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку);

3) заохочувальна (стимулювання учасників відносин до участі, активізації ролі, самостійності);

4) соціально-моральна (формування правосвідомості, ставлення до громадського порядку, безпеки тощо).

Висновок. Адміністративно-правова норма — це загальнообов'язкове, формально-визначене правило поведінки, яке встановлюється та охороняється державою і покликане регулювати суспільні відносини, що виникають і розвиваються в сфері державного управління. Структурними елементами адміністративно-правової норми є гіпотеза, диспозиція та санкція.

Реалізація адміністративно-правових норм створює необхідні умови для зміцнення режиму законності в сфері державного

керування, виникнення адміністративно-правових відносин, їхньої зміни або припинення.

Адміністративно-правові відносини є юридичним результатом регулюючого впливу адміністративно-правових норм на суспільні відносини. Разом з тим такі норми регулюють переважно управлінські суспільні відносини, тобто відносини, які виникають в сфері виконавчої й розпорядницької діяльності органів виконавчої влади.

Література:

1. Адміністративне право України: Підручник. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. К.: Юрінком Інтер, 2003.
2. Адміністративне право України: основні поняття. Навч. Посібник Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Золотарьова Н.І., Київ, 2005.
3. Адміністративна відповідальність в Україні. Навчальний посібник. Комзюка. А.Т., Харків, 2000.
4. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. — Вид. друге, перероб. і доп. Ківалов С.В., Біла Л.Р., Одеса, 2002.
5. Державне управління в Україні. (Навчальний посібник). Авер'янова В.Б. © Автори, 1999.
6. В. Ф. Опришко, Ф. П. Шульженко, С. І. Шимон та ін.; За заг. ред. В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка. К.: КНЕУ, 2003. 767 с.

Стадниченко О.С.,
курсант 2 курсу ННІ № 1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

Нормативно-правове забезпечення – це правові механізми, які існують на національному та міжнародному рівнях. Вони можуть бути обов’язковими і примусовими (національні закони і правила, договірні зобов’язання) або добровільними (пакти про доброчесність, кодекси поведінки, угоди про контроль над озброєннями).

Трансплантація (від лат. *transplantatio* — пересаджування) — метод, що полягає в пересадці реципієнту органу або тканини (трансплантата), взятих у донора, а також клонованих тканин, штучних імплантатів (електронних, металічних та інших), найчастіше методом хірургічного втручання.

Трансплантацію імплантатів називають *імплантацією*. Трансплантація є базовим методом лікування у трансплантології.

Доцільно відзначити те, що 3 квітня 1933 року український хірург Ю. Ю. Вороний, працюючи в Херсоні, вперше у світі виконав клінічну пересадку трупної нирки, звіт про яку був опублікований в італійському журналі «*Vinerva Chirurgica*», в якому зазначалось, що нирка включилась у кровообіг і почала самостійно функціонувати. Ця пересадка нирки була першою в історії спробою пересадки будь-якого цілого органу людині. Трансплантація як метод лікування застосовується виключно за наявності медичних показань та згоди об’єктивно інформованого дієздатного реципієнта лише у випадках, коли усунення небезпеки для життя або відновлення здоров’я реципієнта іншими методами лікування неможливе [2].

Наявність у реципієнта медичних показань для застосування трансплантації встановлює консилиум лікарів відповідного закладу охорони здоров'я чи наукової установи.

У випадках, коли реципієнт не досяг п'ятнадцятирічного віку чи визнаний судом недієздатним, трансплантація застосовується за згодою об'єктивно інформованих його батьків або інших законних представників. Щодо осіб віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років чи визнаних судом обмежено дієздатними трансплантація застосовується за згодою об'єктивно інформованих реципієнтів, об'єктивно інформованих їх батьків або інших законних представників [1].

У невідкладних випадках, коли є реальна загроза життю реципієнта, його згода або згода його законних представників для застосування трансплантації не потрібна.

Якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для реципієнта наслідків, лікуючий лікар зобов'язаний йому це пояснити. Якщо і після цього реципієнт відмовляється від застосування трансплантації, лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при неможливості його одержання - засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків. У разі, коли від застосування трансплантації відмовляється законний представник реципієнта, що може мати тяжкі наслідки для здоров'я реципієнта, лікуючий лікар повинен повідомити про це органи опіки і піклування.

Порядок застосування трансплантації як методу лікування встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, а перелік органів та інших анатомічних матеріалів, що можуть використовуватися для трансплантації, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я за погодженням з Академією медичних наук України. Діяльність, пов'язану з трансплантацією, можуть здійснювати акредитовані в установленому законодавством України порядку державні та комунальні заклади охорони здоров'я і державні наукові установи за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України. Заклади

охорони здоров'я та наукові установи, зазначені в частині першій цієї статті, повинні мати матеріально-технічну базу, обладнання та кваліфікованих працівників, які необхідні для застосування трансплантації та здійснення іншої, пов'язаної з нею діяльності. Вимоги до матеріально-технічної бази, обладнання, підготовки та кваліфікації працівників цих закладів та установ встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [3].

Організаційно-методичне керівництво, взаємодію закладів та установ, що здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією, їх інформаційне забезпечення і контроль здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Державні та комунальні заклади охорони здоров'я і державні наукові установи можуть бути акредитовані для застосування трансплантації та здійснення іншої, пов'язаної з нею діяльності:

- взяття гомотрансплантатів у живих донорів;
- взяття анатомічних матеріалів у померлих донорів;
- зберігання і перевезення анатомічних матеріалів людини;
- виготовлення біоімплантатів.

Живим донором може бути лише повнолітня дієздатна особа. У живого донора може бути взятий як гомотрансплантат лише один із парних органів або частина органа, або частина іншого анатомічного матеріалу.

Взяття гомотрансплантата у живого донора дозволяється на підставі висновку консилиуму лікарів відповідного закладу охорони здоров'я чи наукової установи після його всебічного медичного обстеження і за умови, що завдана здоров'ю донора шкода буде меншою, ніж небезпека для життя, що загрожує реципієнту.

Взяття гомотрансплантата (за винятком анатомічних матеріалів, здатних до регенерації) у живого донора допускається у випадках, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами (батько, мати, син, дочка, дід, баба, онук, онука, брат, сестра, дядько, тітка, племінник, племінниця).

Література:

1. Біоетика: Підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / В. М. Запорожан, М. Л. Аряєв. К. : Здоров'я, 2005. 288 с.
2. Кіт О. М. та інш. Хірургія. Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. 644 с.
3. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини : Закон України від 17 травня 2018 року
URL : <http://securitysehttpstcorintegrity.com/uk/>

Староста І.О.,
студент 3-го курсу ННІ № 3 НАВС,
Булик І.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Однією з основних ознак правової держави є право на доступ до правосуддя та справедливий судовий розгляд. Судова система є основою правової держави, вона покликана захищати Конституцію, задекларовані в ній цінності. Саме суд урівноважує суспільство. Завданням судової гілки влади були і залишаються максимально надійний захист конституційних прав і свобод людини, а також законність та правопорядок у державі [1, с. 32].

Як свідчить досвід багатьох країн, система адміністративних судів здатна швидко реагувати та ефективно вирішувати спори, які виникають у сфері публічно-правових відносин. Саме до такої моделі адміністративної юстиції йде й Україна. Конституція України (статті 55 і 124) закріпила функцію судового контролю у формі адміністративної юстиції як невід'ємну складову судової

влади поряд з іншим основним елементом – правосуддям [2, с. 141].

Основні засади, принципи формування та функціонування адміністративного судочинства розглянуто в працях та публікаціях В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, В. І. Ємельянової, Р. О. Куйбіди, О. М. Пасенюка, Н. Б. Писаренко та ін. Сьогодні вченими не лише розробляються теоретичні положення адміністративного судочинства, а й здійснюється аналіз практики застосування Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ).

Метою даної статті є аналіз певних питань, які виникли у практичній діяльності адміністративних судів, зокрема таких, як недосконалість розмежування юрисдикції судів, перевантаженість адміністративних судів, надмірна тривалість судових процесів тощо. Адміністративне судочинство посідає провідне місце в механізмі адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян. Адміністративний суд у сучасній Україні, як відзначає М. Смокович, став вагомим політичним чинником, причому не тільки у справах за позовами до вищих органів влади, а й в інших, які через постійне зростання їх кількості свідчать про катастрофічне незадоволення громадян іншими суб'єктами владних повноважень [3, с. 24]. У той же час можна констатувати, що адміністративні суди сьогодні мають великий кредит довіри в суспільстві й прагнуть її виправдати своєю роботою, застосовуючи, в тому числі, Конституцію України, міжнародні документи в галузі прав людини та керуючись пріоритетністю прав людини.

Другою проблемою можна назвати переповненість адміністративних судів справами «адміністративний орган проти особи». Наразі значна частина справ, що знаходяться на розгляді в адміністративних судах, це справи, де позивачем є суб'єкт владних повноважень, а відповідачем – особа. Такий стан не відповідає самій ідеї адміністративної юстиції, метою якої є захист людини від порушень з боку держави. Частина 4 ст. 50 КАСУ визначила перелік випадків, коли приватна особа може бути відповідачем у адміністративних справах, що впливають з Конституції, а також передбачила, що інші такі випадки можуть бути встановлені

законом. На жаль, інших підстав для звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до особи, що встановлені різними законами, виявилося надто багато і законодавець постійно їх розширює. Переважно це обумовлено недовірою до адміністративних органів внаслідок численних зловживань. Проте наслідок від того не набагато кращий – формується небажана думка, що адміністративні суди не лише захищають права осіб, але й можуть застосувати до них негативні наслідки. А крім того, справи, де особа й не заперечує своєї провини взагалі б не мали виноситися на розгляд судів, як це є сьогодні, бо суди повинні бути арбітром лише у спірних правовідносинах [2, с. 52].

Водночас практика Верховного Суду України у деяких категоріях адміністративних справ суттєво звузила сферу прав, що мають захищатися адміністративними судами. Так, адміністративний позов тепер не може застосовуватися для оскарження більшості рішень органів влади, з якими пов'язується виникнення або припинення права власності чи користування земельними ділянками, іншим майном; для оскарження бездіяльності судів у процесі розгляду справ тощо. Це змусило адміністративні суди переглядати вироблені ними доволі прогресивні, на наш погляд, підходи, що сприяли кращому захисту прав особи.

Викликає також занепокоєння значна кількість випадків відвертого ігнорування рішень, ухвалених щодо колегіальних суб'єктів владних повноважень (місцевих рад, виконавчих комітетів місцевих рад тощо). Відповідно до КАСУ покарання за таку поведінку колегіального органу несе його керівник. Однак у нього немає й не може бути правових важелів впливу на решту членів цього органу. За таких умов керівнику варто надати право одноособово виконати судові рішення, якщо колегіальний орган не зробив цього у встановлений законом чи судом строк. Гадаємо правильним погодитися з думкою О. Пасенюка, відносно ідеї прийняття спеціального закону про порядок виконання деяких постанов суду у справах щодо колегіальних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Щоправда, така ідея поки що не знаходить відгуку серед народних депутатів [4, с. 7].

На додаток до проблеми фінансування вважаємо за доцільне звернути увагу на те, як негативно впливає на довіру до адміністративного судочинства проблема неналежного виконання судових рішень. Постанови адміністративних 77 судів, прийняті на користь особи, передусім у спорах щодо пенсійного та іншого соціального забезпечення, часто не виконуються через відсутність коштів у державному бюджеті на такі цілі. Оскільки видатки на фінансування витрат у зв'язку із судовими рішеннями у законах про Державний бюджет України зазвичай не передбачаються, такі рішення найчастіше залишаються невиконаними через те, що їх виконання призведе до обмеження поточних видатків на пенсії та інші види соціального забезпечення. Також буває, що рішення адміністративних судів не виконуються через нехтування ними посадовими особами. Навіть найвищого рівня [2, с. 53]. Наступна проблема – надмірна тривалість судового розгляду справи. Згідно із статистичними даними в першому півріччі 2019 р. окружні адміністративні суди із порушенням процесуальних строків розглянули понад 25 % усіх справ, що перебували в їх провадженні. Це одна з причин того, що щороку до Вищого адміністративного суду України надходить близько 6-7 тис. скарг на діяльність суддів, значна частина яких стосується процесуальної бездіяльності – ненадання доступу до матеріалів справи, ненадання копії судового рішення, невчинення процесуальних дій у справі протягом тривалого часу тощо. Більшість із цих випадків можна пояснити надмірним навантаженням на суддів, однак трапляються ситуації свідомого затягування процесу. З огляду на принцип суддівської незалежності Вищий адміністративний суд України не має повноважень адміністративно реагувати на такі правопорушення; вони повинні підлягати виключно процесуальному контролю. А такий в Україні, на жаль, відсутній, що зужує конституційне право особи на судовий захист [4, с. 8].

Незважаючи на існуючі проблеми, можна стверджувати, що адміністративні суди користуються в суспільстві досить високим рівнем довіри, а ті чинники, що негативно позначаються на роботі адміністративної юстиції, як правило, пов'язані із загальновідомими проблемами всієї судової системи. Тому

важливо не лише зберегти високу довіру громадян до адміністративних судів, а вжити заходів до подолання проблем, які знижують ефективність їх роботи, а відтак і рівень довіри до них у суспільстві.

Література:

1. Ємельянова В. І. Важка дорога адміністративної юстиції, однак її треба пройти / В. І. Ємельянова // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2017. – № 1. – С. 32– 37

2. Куйбіда Р. О. Адміністративне судочинство: ключові проблеми і напрями їх подолання / Р. О. Куйбіда, Т. В. Руда // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2018. – № 4. – С. 51–54.

3. Смокович М. Адміністративне судочинство як елемент конституційного ладу / М. Смокович // Юридична Україна. – 2011. – № 9. – С. 23–28

4. Пасенюк О. М. Адміністративне судочинство: стан та напрямки розвитку / О. М. Пасенюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2011. – № 3. – С. 3–12.

Стеценко І.М.,

студент н/г 204 СПР 2019 НАВС,

Волох О.К.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ЩОДО ГАРАНТІЙ ПРАВА НА ОСВІТУ

Згідно преамбули до Закону України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту»:

«Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти».

Згідно абз. 14 ч. 1 ст. 53 Закону України «Про освіту» здобувачі освіти мають право на забезпечення стипендіями у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 54 Закону України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII «Про фахову передвищу освіту» особи, які навчаються в закладах фахової передвищої освіти, мають право на забезпечення стипендіями у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 56 Закону України «Про освіту» визначає державні гарантії здобувачам освіти. Так, за змістом ч. 5 ст. 56 цього Закону особи, які здобувають освіту в закладах фахової передвищої та вищої освіти, на період навчання забезпечуються гуртожитками та **мають право на отримання стипендії у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.**

Таким чином, неповнолітній, що вступив на навчання до навчального закладу, **має право на отримання стипендії.**

Більше того, забезпечення стипендією визнається за Законом України «Про освіту» **державною гарантією права на освіту.**

Також, згідно ч. 2 ст. 19 Закону України від 26.04.2001 р. № 2402-III «Про охорону дитинства» **держава гарантує** доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійної

(професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти в державних і комунальних закладах освіти; **надання стипендій** та пільг здобувачам освіти таких закладів у порядку, встановленому законодавством України.

Згідно ч. 6 ст. 42 Закону України «Про освіту» та п. 7 ч. 6 ст. 26 Закону України «Про фахову передвищу освіту» позбавлення академічної стипендії як різновид академічної відповідальності може стати наслідком порушення академічної доброчесності здобувача освіти.

Крім того, згідно п. 5 Порядку призначення і виплати стипендій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 р. № 882 «Питання стипендіального забезпечення»:

«Правила призначення академічних стипендій у відповідному навчальному закладі розробляються відповідно до цього Порядку, затверджуються його вченою (педагогічною) радою за погодженням з органом студентського самоврядування та первинною профспівковою організацією осіб, які навчаються, а також оприлюднюються не пізніше ніж за тиждень до початку навчального семестру.

Для вирішення питань щодо призначення та позбавлення академічної або соціальної стипендії (у тому числі спірних)... наказом керівника навчального закладу утворюються стипендіальні комісії».

Частина вступників до вищих навчальних закладів – закладів вищої та передвищої освіти – влітку 2020 року вступали без паспорта громадянина України, подаючи замість нього свідоцтво про народження. При цьому, батькам пропонувалося підписати заяву в довільній формі про те, що вони поінформовані про «неможливість без отримання документа, який посвідчує особу і громадянство, реалізувати право на отримання: стипендії; студентського квитка; документа про здобуту освіту».

Вказане вище не є свавільними діями адміністрації якогось певного закладу освіти.

Слід зауважити, що при наданні батькам вступників на підпис подібну заяву, адміністрація навчального закладу керувалася Листом МОН України від 24.06.2020 р. № 1/9-347

«Щодо документів вступників, які посвідчують особу та громадянство».

За змістом цього документу, «з урахуванням листа Державної міграційної служби від 17.06.2020 № 12-2905 та з метою недопущення порушення прав дітей на освіту, ухвалено рішення, що для вступу у 2020 році вступники, які відмовились отримувати паспорт у вигляді картки, подають особисто:

- заяву на ім'я керівника закладу вищої або фахової передвищої освіти про дозвіл на подання свідоцтва про народження та листа територіального підрозділу Державної міграційної служби з інформацією про належність особи до громадянства України замість документа, що посвідчує особу громадянство відповідно до статті 13 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»;

- свідоцтво про народження;

- лист територіального підрозділу Державної міграційної служби з інформацією про належність особи до громадянства України;

заяву на ім'я керівника закладу вищої або фахової передвищої освіти в довільній формі про те, що вони поінформовані щодо неможливості без отримання документа, який посвідчує особу і громадянство, реалізувати право на отримання:

- стипендії;

- студентського квитка;

- документа про здобуту освіти».

Отже, можливість реалізації права неповнолітніх громадян - здобувачів освіти на отримання стипендії ставиться у залежність від наявності в них паспорта громадянина України.

Таким чином, Лист МОН України від 24.06.2020 р. № 1/9-347, встановлюючи додаткові умови реалізації права на отримання стипендії, зачіпає права громадян, які вступали до вищих та фахових передвищих закладів освіти влітку 2020 року.

Відповідно до пункту 2 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731 (далі – Положення № 731), нормативно-правові акти міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, які зачіпають права, свободи й законні інтереси громадян або мають міжвідомчий характер, *підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України.*

Натомість, Лист МОН України від 24.06.2020 р. № 1/9-347 не зареєстрований в Міністерстві юстиції України і не може бути зареєстрованим, оскільки *листи, інструкції, методичні рекомендації, інші документи органів виконавчої влади, крім наказів, зареєстрованих Міністерством юстиції України, та документів, що регулюють внутрішню діяльність органу, не є нормативно-правовими актами і не можуть встановлювати правові норми* (абз. 2 ч. 2 ст. 2 Закону України «Про освіту»).

Отже, Лист МОН України від 24.06.2020 р. № 1/9-347 «Щодо документів вступників, які посвідчують особу та громадянство»:

а) є документом рекомендаційного, роз'яснювального та інформаційного характеру (згідно підпункту «е» пункту 5 Положення № 731);

б) не є нормативно-правовим актом і не може встановлювати нові правові норми.

Спроба встановлення листом МОН України додаткових умов реалізації права здобувачів освіти на отримання стипендії (що є водночас однією з державних гарантій конституційного права на освіту) має бути предметом розгляду контролюючого органу – Міністерства юстиції України.

*Стукало Н.Ю.,
студентка 3 курсу НАВС,
Савранчук Л.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

ПУБЛІЧНА СЛУЖБА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Україна як незалежна й демократична держава на сьогодні перебуває на складному та важливому етапі свого розвитку. Даний процес є неможливим без формування розуміння того, що основа державної кадрової політики закладається на етапі працевлаштування державних службовців, який безпосередньо впливає на подальше функціонування інституту та рівень прийнятих працівників.

Разом з тим, єдина модель стандартів державної служби у країнах Європейського Союзу наразі є відсутньою, тому ведучи мову про принципи працевлаштування та проходження публічної служби державних службовців країн ЄС варто відштовхуючись від особливостей побудови державної служби у кожній окремій державі, яка досягала високого рівня ефективності роботи державного сектору й побудувала професійну і якісну державну службу. У більшості країн Заходу і Сходу функціонують урядові органи для вирішення питань управління державною службою. Вони, як правило, наділяються великими повноваженнями. Свої відмінні риси мають системи управління державною службою в країнах Європи, Америки та Сходу [1, с. 227].

Так, наприклад, французька модель державної служби вважається однією із найбільш стабільних та організованих у світі і є еталоном організації й реалізації державно-службових відносин та проходження державної служби. Це можна пояснити з огляду на те, що у Французькій Республіці державна служба зародилась ще у період французької революції при Наполеоні I. Тоді ж були закладені основи державної служби, принцип служіння лише суспільним інтересам, було створено конкурсну систему найму урядовців, спеціальні навчальні заклади для підготовки

адміністративної еліти, були сформовані норми професійної моралі держслужбовців, але разом з тим посилилась службова ієрархія, кастовість, соціальна селекція держслужбовців, та відбувся відрив професійних урядовців від народу [1, с. 227-228]. Подібний стан речей зберігається і до сьогодні, оскільки за французькою доктриною державний службовець є посадовою особою, яка водночас уособлює державу та служить їй. Тож державна служба тут не ототожнюється із жодним іншим фахом, а чиновники є представниками привілейованого прошарку населення.

Французька Республіка відноситься до країн із закритою моделлю державної служби, яка втім не є ізольованою від суспільства. Прийняття на державну службу у Французькій Республіці здійснюється за конкурсом, а особи, що пройшли конкурс, працюють впродовж року на умовах стажування. Концепція проходження державної служби Французької Республіки, включаючи добір, призначення на посаду, професійну кар'єру, оцінювання ефективності роботи службовця протягом професійної діяльності, ґрунтується на тому, що державна служба потребує від працівника специфічних якостей і повної віддачі службі державі. В свою чергу, для працівника встановлюються гарантії, що добросовісне виконання службових обов'язків гарантує стабільне матеріальне забезпечення, яке поступово збільшується. Тому, державна служба залучає і закріплює на посаді найбільш цінні кадри, які забезпечують їй високий престиж у суспільстві [2, с. 24]. Тобто, особливість проходження державної служби у Французькій Республіці полягає у тому, що державний службовець, вступивши на службу, вже не іде з неї до пенсії, поступово просуваючись по службових щаблях. Перспективи кар'єри французьких чиновників є одним із головних чинників мотивації державних службовців.

В основі ієрархії посад чиновників лежать чотири категорії, які включають кілька рангів, що є основним ланцюгом кар'єрної класифікації у Франції. Ранги дають право на зайняття низки відповідних посад і є важливою гарантією стабільності чиновника і в свою чергу, поділяються на ступені [3, с. 371].

Наступною державою, яка слугує взірцем побудови державної служби для інших країн, є Федеративна Республіка Німеччина. Державна служба даної держави, як і французька модель, відрізняється високою ефективністю, престижем та пошаною серед населення.

Німецька система державної служби та доступу до неї є кар'єрною, проте значною мірою відрізняється від французької, особливо в сфері підготовки публічних службовців та організації відбору, який фахівці називають «поетапним відбором», оскільки він складається з двох державних іспитів, до яких допускаються особи, що пройшли теоретичну підготовку та стажування у федеральних або земельних органах управління [4, с. 140]. Проте, головною особливістю моделі Федеративної Республіки Німеччина вважаємо наявність трьох видів правового статусу, які відрізняються рівнем правової захищеності й обсягом функціональних обов'язків державного службовця: 1) підготовча служба - характеризується найменшою правовою захищеністю, а службовця можуть звільнити за вчинення дисциплінарного проступку. Службовець не обіймає жодної посади, а проходить теоретичну та практичну підготовку до перебування на всіх посадах, характерних тому професійному напрямку, з якого він здобуває освіту. Підготовча служба для службовців простого рівня триває півроку, середнього рівня – 2-2,5 роки, підвищеного рівня – 3 роки, а вищого рівня – 2-2,5 роки. За умови успішного проходження підготовчої служби, службовець допускається до складання «кар'єрного» іспиту. У разі його успішного складання службовця призначають на посаду за умови наявності одиниці в штатному розписі й бюджетного фінансування. Призначення на посаду означає його перехід на випробувальну службу; 2) випробувальна служба – починається із призначення на посаду і триває, як правило, від одного року у службовців простого рівня до трьох років у службовців високого. Характеризується посиленням правової захищеності службовця, яке проявляється в неможливості його звільнення без наявності передбачених законом обставин; 3) власне державна служба - призначається пожиттєво для службовців, яким на момент призначення виповнилося 27 років.

Даний статус характеризується найвищим рівнем правової захищеності та є за своєю сутністю є перебуванням у публічно-правових відносинах [5, с. 7]. Вважаємо даний момент головним аспектом трудової діяльності державних службовців у Федеративній Республіці Німеччина.

Специфіка проходження німецької державної служби полягає в тому, що поняття державного службовця є неоднозначним і фактично охоплює три категорії осіб: чиновників, службовців і працівників або чотири рівні поділу посад: нижчий; середній; високий; найвищий. У Федеративній Республіці Німеччина діє чіткий поділ посад на політичні і адміністративні. Чиновники (високий і найвищий рівень посад) призначаються довічно, а із службовцями і працівниками укладається трудова угода, яка може бути розірвана у будь-який момент. Законодавством Федеративної Республіки Німеччина також передбачено 16 рангів, які заміщуються шляхом конкурсного добору після проходження випробувального терміну. Найвищим категоріям посад можуть бути присвоєні чотирнадцятий, п'ятнадцятий, шістнадцятий ранги. Саме тому такі поняття публічної служби, як чиновник і службовець не співпадають [5, с. 7].

У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії інститут сучасної державної служби склався порівняно недавно у порівнянні із іншими європейськими державами – у 70-тих роках XX століття. При цьому, варто відзначити, що у нормативно-правових актах держави і до сьогодні відсутнім чітке визначення понять «державний службовець» та «державна служба» [3, с. 450-451]. Законодавець та науковці оперують поняттями «цивільний службовець» та «цивільна служба». Тому говорячи про цивільних службовців варто розуміти державних службовців у нашому розумінні [1, с. 232].

Значний інтерес для України у контексті європейської інтеграції у сфері трудової діяльності державних службовців може представляти система добору кадрів на державну службу та професійного навчання державних службовців Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Для зарахування на деякі посади та перебування на них установлені

наявність британського громадянства, вікові обмеження й освітній ценз (наявність диплому про спеціальну, вищу освіту чи ученого ступеня). Процедура прийому на державну службу розрізняється залежно від щабля, групи або характеру посади. Процедура відбору складається декількох етапів. Перший – письмова доповідь на задану тему. Письмовий іспит загального типу є головною умовою вступу на цивільну службу, який ґрунтується на програмах провідних університетів – Оксфорда і Кембриджа [3, с. 452]. Після успішного проходження першої стадії відбору протягом двох днів проводяться тести й інтерв'ю. У наш час даний етап набув основного значення. Потім представники Відділу по остаточному відбору на підставі оцінки, даної екзаменаторами членами Ради по інтерв'ю, проводять заключну співбесіду, у результаті чого вирішується питання про зарахування [1, с. 234-235].

Загалом, принципи британської системи державної служби у сфері трудової діяльності державних службовців є неможливими для втілення в Україні з огляду на значні відмінності у моделях. Корисним є досвід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії щодо розподілу посад державної служби, питань вступу на державну службу, професійного навчання, оцінювання результатів діяльності та просування державною службою.

Звертаючи свій погляд на Схід, варто відзначити, що в Японії для регулювання відносин з управління державно службою заснована Палата у справах персоналу, що знаходиться в підпорядкуванні Кабінету Міністрів Японії. Зазначена Палата призначена для здійснення справедливого виконання своїх повноважень по відношенню до державних службовців як за допомогою рекомендацій, встановлення системи посад і службових рівнів, проведення іспитів, призначення і звільнення, оплати праці, навчання на курсах, контролю за відповідним службовими становищем державного службовця, застосування стягнень, так і шляхом захисту їх інтересів при вирішенні скарг. У цих питаннях встановлена виключна компетенція палати, крім права державного службовця на звернення до суду [5].

Отже, втілення основних аспектів європейської інтеграції у сфері трудової діяльності державних службовців потребує вжиття комплексних заходів з боку законодавця, адже деякі із них потребують докорінної зміни моделі державної служби. Першим і головним аспектом вважаємо встановлення кар'єрної системи проходження державної служби, яка полягає у безстроковому характері трудових відносин, високому рівні оплати праці та соціального забезпечення, автоматичному кар'єрному просуванні, які залежать від стажу та досягнень працівника. Державний службовець повинен пройти багаторівневий відбір та підготовку, щоб на момент призначення на посаду бути готовим фахівцем, із необхідним обсягом знань та навичок.

Література:

1. Багмет М.О. Організація державної служби Україні: теорія та практика: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. 244 с.
2. Бакуменко В. Д. Особливості публічного управління та адміністрування: навч.посібн. К. : КНУКіМ, 2016. 167 с.
3. Світові моделі державного управління : досвід для України : у 2 ч. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2015. Ч. 1. 612 с.
4. Михненко А. Шляхи удосконалення підготовки державних службовців у контексті європейської інтеграції України. Командор. 2005. №1. с. 9-13.
5. Прокопенко Л. Публічна служба в країнах ЄС. URL : www.vidr.dp.ua/zbirnik/2009-01/ProkopenkoStat.pdf

ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Провадження у справах про адміністративні правопорушення є одним із найпоширеніших проваджень, результатом яких, у переважній своїй більшості, є застосування до особи порушника заходів державного примусу, що виявляються у адміністративних стягненнях.

Враховуючи щорічну статистику, яку проводять щодо динаміки адміністративних правопорушень на території України, можна побачити у середньому щороку до адміністративної відповідальності притягується близько 10 тис. осіб, тобто фактично кожен п'ятий громадянин України щороку притягується до адміністративної відповідальності. Багато чи мало?! Кожен притримується своєї думки, але можна стверджувати, що кожен 5-й громадянин притягається до адміністративної відповідальності в незалежності від віку, статі, стану здоров'я тощо.

На перший план поруч з актуальними питаннями матеріальної основи притягнення до адміністративної відповідальності виходить процесуальна її складова, що охоплює забезпечення дотримання законності, прав, свобод та інтересів людини і громадянина як під час безпосереднього застосування заходів адміністративної відповідальності, так і на етапах збору доказів, що підтверджують факт вчинення особою адміністративного правопорушення або спростовують цей факт. У даній сфері визначальним виступає наявність та вплив, урахування та дотримання принципів права, серед яких, зважаючи на особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, відіграє принцип презумпції невинуватості.

Незважаючи на роль та значимість принципів для правової системи, зокрема й для провадження у справах про адміністративні правопорушення, у царині останньої дослідженню ролі принципу

презумпції невинуватості не приділялася належна увага. Разом з цим беззаперечним є той факт, що презумпція невинуватості особи під час збору доказів винуватості (адже у переважній більшості саме на доведення вини націлена процесуальна діяльність посадових осіб), а також провадження у справі про адміністративне правопорушення має гарантувати особі захист від свавілля у застосуванні до неї заходів державного примусу.

Виходячи з вищевикладеного, метою дослідження є питання, що визначають роль та місце принципу презумпції невинуватості особи під час збору матеріалів про адміністративне правопорушення та провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Отже, презумпція невинуватості (презумпція – лат. *praesumptio*, від *praesumo* – "передбачаю", "угадую") – це правовий принцип, за яким щодо особи, яка підозрюється у вчиненні злочину або правопорушення, припускається невинність до того часу, поки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому законодавством, і встановлено вироком суду, який набрав законної сили [1].

Нібито таке визначення даного принципу може бути застосоване й до осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, однак заключна частина даного визначення наголошує на тому, що винність особи встановлюється вироком суду, який набрав законної сили, однак вирок – це судове рішення про винуватість або невинуватість підсудного [2]. Вирок – це рішення суду першої чи апеляційної інстанції про винність або невинність підсудного у скоєнні злочину і застосування або незастосування до нього покарання.

Таким чином, принцип презумпції невинуватості співвідносять саме з кримінальним процесом та притягненням особи до кримінальної відповідальності, забезпечення та гарантування прав, свобод такій особі.

Чи знаходить своє закріплення та реалізацію принцип презумпції невинуватості у законодавстві України про адміністративні правопорушення? Чи поширює вказаний принцип

свою дію на правовідносини, що виникають у наслідок вчинення адміністративних правопорушень?

Застосувавши певну аналогію до дослідження та сприйняття принципу презумпції невинуватості у кримінальному процесуальному законодавстві України принцип презумпції невинуватості під час провадження у справі про адміністративне правопорушення може сприйматися виключно у контексті права на захист особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Наголосимо лише на одному: чинне законодавство України про адміністративні правопорушення має досить розмите уявлення про провадження у справі про адміністративне правопорушення, тобто його не закріплено нормами на законодавчому рівні, що визначали б невинність особи у адміністративних правопорушеннях.

Незважаючи на таку недосконалість законодавства про адміністративні правопорушення у вітчизняній юридичній думці спостерігається тенденція до відстоювання точки зору про те, що принцип презумпції невинуватості все ж таки присутній під час провадження у справах про адміністративні правопорушення.

До загальних принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення Беньковський С.Ю. відносить презумпцію невинуватості [3, с.10-15].

Ктіторов М.О. до принципів, властивих провадженню в справах про адміністративні правопорушення, відносить: верховенство права, законність, гуманізм, рівноправність, об'єктивність істини, публічність, усність і безпосередність, презумпцію невинуватості, диспозитивність, національна мова процесу, простота та економічність процесу, оперативність. [4, с.13].

Існує точка зору Лук'янця Д.М. про те, що принцип презумпції невинуватості є одним із складових принципу верховенства права, так би мовити невід'ємною його складовою. [5, с.16].

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що чинне законодавство України про адміністративні правопорушення

потребує негайного вдосконалення, приведення його до найкращих традицій правової спільноти, де верховенство права, права та свободи людини і громадянина визначають сутність та спрямованість держави, де особі гарантується захист від безпідставного звинувачення у вчиненні будь-якого правопорушення, що тягне за собою можливість застосування до такої особи заходів державного примусу, пов'язаних із будь-якими небажаними для особи наслідками, що зумовлені обмеженням або позбавленням особи її прав, свобод та інтересів.

Принцип презумпції невинуватості – це гарантія прав, свобод та інтересів людини і громадянина від безпідставного притягнення особи до юридичної відповідальності, це мур, за яким безпечно "почувають" себе права, свободи та інтереси людини від необґрунтованого обвинувачення у вчиненні правопорушення, право людини на відсутність необхідності доведення своєї невинуватості [6, с.9-10].

Адже, очевидним є те, що механізми, які створила держава для документування протиправних діянь, притягнення до відповідальності за своїми можливостями, потужностями та масштабами у порівнянні з однією особою є нездоланими велетнями. Разом з цим, такі механізми, органи повинні мати за свою мету не стільки виявлення правопорушень, скільки їх недопущення, відновлення правопорядку у такий спосіб, щоб жоден невинний не був безпідставно притягнений до відповідальності та зазнав заходів державного примусу.

У цьому контексті принцип презумпції невинуватості виявляється найбільше. Саме принцип презумпції невинуватості у законодавстві про адміністративні правопорушення має стати надійною платфоною для створення гарантій безпеки особи від безпідставного, необґрунтованого притягнення її до адміністративної відповідальності.

Принцип презумпції невинуватості здатен забезпечити надійну доведеність вини особи, а будь-які сумніви щодо винуватості такої особи у вчиненні правопорушення автоматично будуть доказами її невинуватості.

То ж законодавче закріплення принципу презумпції невинуватості у законодавстві про адміністративні правопорушення буде надійним фундаментом не лише для створення ефективних умов протидії правопорушенням, а й недопущення того, щоб жоден невинуватий не був притягнений до адміністративної відповідальності.

Література:

1. Презумпція невинуватості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TS000665.html
2. Ктіторов М.О. Принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення та забезпечення їх реалізації в діяльності ОВС: автореф. дис... канд. юрид. наук за спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. - <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/auteurs/view/178853/source:default>
3. Крижанівський В.В. Принцип презумпції невинуватості у кримінальному процесі (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис...канд. юрид. наук за спец.: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. – Київ, 2007. – 17 с
4. Григорьев В.Н. О современных воззрениях на презумпцию невиновности / В.Н.Григорьев, И.А.Зинченко, А.В.Победин. – Вопросы правоведения. – № 3 (15). – 2012. – с. 126-143
5. Презумпція невинуватості та забезпечений доведеності вини (Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар – Тацій В.Я.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://pidruchniki.ws/1773062849187/pravo/prezumptsiya_nevinuvatos_ti_zabezpecheniy_dovedenosti_vini
6. Юдківська Г.Ю. Презумпція невинуватості в кримінальному процесі України та практиці Європейського суду з прав людини: автореф. дис... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. – Київ, 2007. – 20 с.

Франчук Ю.О.,
курсант 3 курсу ННІ № 1 НАВС,
Білик В.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права
НАВС

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ: СУТНІСТЬ, ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ПІДСТАВИ

Найбільшою соціальною цінністю в будь-якій правовій державі визнається людина, її права та свободи. Держава в свою чергу має забезпечити реалізацію цих прав та свобод, але існують ситуації, коли можуть бути введені певні обмеження, які стосуються конституційних прав, свобод людини та громадянина задля відвернення загрози й забезпечення безпеки та здоров'я громадян та суспільства вцілому.

Проблемні питання щодо ознак надзвичайного стану перебувають у центрі уваги вчених-правознавців. Питання надзвичайного стану у своїх роботах досліджували такі видатні науковці, як: А.Б. Агапов, Д. О. Єзерський, М. Ковалів, К. Протасенко, С. Трофімов та ін.

Щоб перейти до розгляду самого питання, слід в першу чергу визначити його поняття. Під надзвичайним станом розуміють правовим режим, особливості введення якого передбачені в окремому законі. Слід зазначити, що в сучасній юридичній літературі міститься єдине визначення режиму надзвичайного стану, хоча існує велика кількість схожих трактувань цього поняття різними науковцями, які досліджують дане питання.

Одні науковці розглядаючи надзвичайний стан, акцентують увагу на обмеженні конституційних прав та свобод. Під надзвичайним станом розуміючи особливий правовий режим діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, громадських об'єднань, який допускає встановлені обмеження прав і свобод громадян [1, с. 50].

Інші ж в свою чергу до цього переліку додають і покладення на органи державної влади додаткових обов'язків [2, с. 433].

В деяких статтях наголошується увага на строковий характер надзвичайного стану й підстави його введення [3, с. 476].

В самому ж Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану» під надзвичайним станом слід розуміти особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Важливе юридичне та практичне значення має класифікація надзвичайних ситуацій, які слугують підставою для введення надзвичайного стану. Залежно від джерела виникнення ці ситуації поділяються на дві великі групи:

- по-перше, надзвичайні ситуації соціально-політичного та криміногенного характеру, що виразилися в спробах захоплення або присвоєння влади, насильницької зміни конституційного ладу або його основ; акти тероризму, блокада окремих місцевостей; масові безлади; міжнаціональні, міжконфесійні та регіональні конфлікти, що супроводжуються насильством, загрожують життю і безпеці громадян, нормальній діяльності державних і громадських інститутів;

- по-друге, надзвичайні ситуації техногенного, екологічного та природного характеру, зокрема епідемії та епізоотії, що виникли

в результаті аварій, небезпечних природних явищ, катастроф, стихійних і інших лих, що спричинили (можуть спричинити) людські жертви, заподіяння шкоди здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу, значну матеріальну шкоду та порушення умов життєдіяльності населення, що вимагають масштабних аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт [4, с. 185].

Надзвичайний стан вводиться лише за наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладові, усунення якої іншими способами неможливо у разі:

- виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

- здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення;

- міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- виникнення масових безладів, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи;

- спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства;

- масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

- необхідності відновлення конституційного правопорядку і діяльності органів державної влади [5, с. 125].

Процедура введення надзвичайного стану чітко закріплена в Конституції України, а також у спеціальному законі. В умовах децентралізації важливе значення має розмежування повноважень між органами державної влади і місцевими органами влади щодо

питань порядку та введення надзвичайного стану. Виключне право на його введення повинно належати Президенту України [6].

Водночас уведення режиму надзвичайного стану передбачає істотну зміну повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У період надзвичайного стану не можуть бути відповідно припинені чи обмежені повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [7].

Передбачені Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» обмеження конституційних прав і свобод громадян, які можуть бути застосовані за умов надзвичайного стану, є вичерпними і розширеному тлумаченню не підлягають. Їх застосування не перевищує строк, на який вводиться надзвичайний стан. Уведення інших обмежень забороняється.

Під інститутом надзвичайного стану, можна розуміти обов'язковий елемент системи, яка забезпечує національну безпеку держави. Засіб, що гарантуватиме нейтралізацію надзвичайних ситуацій соціального, природного, техногенного і іншого характеру. Але разом із тим і інструмент насильства, що водночас захищає політичні, економічні та соціальні права і свободи громадян у період уведення необхідних заборон і тимчасових обмежень.

Література:

1. Костюк Н. П. Правовий режим та ознаки надзвичайного стану в Україні. П. Костюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - 2020. - Вип. 2. - С. 49-58.

2. Мальцев В. В. Особливості організації діяльності органів внутрішніх справ в умовах правового режиму надзвичайного стану В. Мальцев // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. - 2015. - Вип. 5(3). - С. 19-22.

3. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» Документ 1550-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 28.12.2015. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.

4. Ковалів М. Порядок і підстави введення правового режиму надзвичайного стану. М. В. Ковалів, А. І. Рутар, Ю. В. Павлишин // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. - 2015. - Вип. 2. - С. 180-188.

5. Протасенко К. Правовий режим надзвичайного стану як механізм державного регулювання соціальних конфліктів. К. Протасенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2010. - № 1. - С. 125-132.

6. Трофімов С. Проблеми застосування правового режиму надзвичайного стану в Україні. А. Трофімов // Проблеми законності. - 2012. - Вип. 118. - С. 102-108.

7. Протасенко К. Огляд нормативно-правової бази режиму надзвичайного стану в Україні. К. Протасенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2009. - № 1. - С. 107-114.

*Хоменко С.О.,
студент 101 н/г ННІ №1 НАВС,
Лукашенко А.А.,*

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ, ЗУМОВЛЕНОГО ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

На сьогоднішній день питання щодо захисту трудових прав людини стає все актуальнішим майже у всіх сферах трудової діяльності. Це зумовлено з економічною кризою, яка настала внаслідок появи в Україні COVID-19. У нашому випадку

економічна криза впливає не тільки на економіку, бізнес, виробництво та інше, але й торкається також дотримання прав людини у сфері трудової діяльності. Тому зараз вкрай важливо розуміти, що за існуючих умов та сучасних реалій роботодавці можуть все частіше вдаватися до порушень трудових прав працівників. Щоб такого не трапилось, потрібно знати свої права, щоб зуміти захиститись від незаконних дій роботодавців.

З початком карантину підприємці з кожним днем все більше і більше почали звільнювати працівників із займаних ними посад, чи законно це? У більшості випадків, ні! Чому? Тому що відповідно до положень Кодексу законів про працю України, карантин або обмежувальні заходи не є підставою для звільнення працівників. Проте незалежно від введення карантину або обмежувальних заходів, трудовий договір може бути розірваний за ініціативи роботодавця у випадках, визначених статтями 40 та 41 Кодексу законів про працю України (КЗпП). Це може бути ліквідація підприємства, скорочення чисельності або штату працівників (п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України). У такому випадку роботодавець повинен попередити вас мінімум за два місяці та виплатити всі належні кошти, в тому числі кошти за невикористану відпустку, запропонувати іншу роботу. Також це може бути невідповідність працівника займаній посаді внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я (п. 2 ч. 1 ст. 40 КЗпП України), прогул без поважних причин (п. 4 ч. 1 ст. 40 КЗпП України) та інших подібних випадках, визначених законом [1].

Якщо роботодавець і працівник згодні, то трудовий договір у будь-який час може бути припинений за угодою сторін (ст. 36 КЗпП України) або розірваний за власним бажанням працівника (ст. 38 КЗпП України) [1]. Проте звертаю увагу на те, що працівника не можуть змусити звільнитися за власним бажанням. Право на звільнення за такою підставою залежить виключно від бажання працівника, і ця підстава не може бути застосована примусово.

Будь-яких додаткових підстав для звільнення працівника у період карантину або обмежувальних заходів нашим законодавством не передбачено.

Ще одним болючим питанням під час карантину постало переведення працівників у режим дистанційної роботи. Адже щоб це було законно, то для цього працівнику який працюватиме дистанційно та роботодавцю потрібно укласти письмовий трудовий договір. Виняток — роботодавець запроваджує гнучкий режим роботи чи дистанційну роботу на час загрози поширенню епідемії, пандемії. У цьому випадку буде достатньо наказу роботодавця. Загальний час дистанційної роботи не повинен перевищувати нормативи. Оплачувати таку працю слід так само як виконувану безпосередньо на підприємстві або в офісі. Проте що робити людині на державному підприємстві, яка може і хоче працювати дистанційно, але їй не дозволяє керівництво? Тут все складніше. Така особа має право написати заяву про віддалену роботу, але от задоволення чи відхилення такої заяви залежить виключно від бажання роботодавця.

Також нещодавніми змінами до законодавства скасовано обов'язкову вимогу дотримання внутрішнього розпорядку дня і задіяно нову статтю: про гнучкий режим робочого часу [2]. Це означає, що його визначають не за день, а за два тижні, місяць тощо, залежно від підстав. Тобто ніхто щоденно не стоїть над вами з годинником і не стежить, скільки часу ви провели на робочому місці. Працівник сам визначає, коли відпрацьовує свою норму, коли робить перерву на відпочинок або обід. Такий гнучкий режим не може призводити до зміни оплати праці чи ваших трудових прав.

Ще одним актуальним питанням є оплата праці під час простою. Суб'єкти господарювання, які призупинили свою діяльність, вважаються такими, що перебувають у стані простою. Якщо вести мову про оплату праці під час простою, то на практиці єдиного підходу серед органів державної влади, підприємств, установ та організацій не визначено.

Одна частина роботодавців під час простою через карантин вважає правильним виплачувати працівнику заробітну плату у

розмірі не нижче від двох третин тарифної ставки окладу, інша частина роботодавців схильна вважати, що працівники мають право на отримання середньої заробітної плати. Це зокрема пов'язано з тим, що на законодавчому рівні не було визначено чіткого порядку оплати праці під час простою, який був зумовлений запровадженням карантину.

Натомість зазначене питання було унормовано законодавцем лише після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19», у якому було визначено, що час простою не за вини працівника, зокрема на період оголошення карантину, оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу) [2].

Водночас при оплаті праці під час простою, зумовленого карантинном, варто також аналізувати положення колективних договорів (у разі їхньої наявності), де сторони договору могли визначити інший порядок оплати праці.

Отже, роботодавцям, які призупинили свою господарську діяльність через карантин, при виплаті заробітної плати працівникам слід керуватися положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19», а також враховувати положення колективних договорів, якщо такі уклалися між сторонами [2].

Отже, якщо Ви як працівник вважаєте, що Ваші трудові права порушення, а дії Вашого роботодавця є незаконними, то в такому випадку Ви маєте повне право звернутися до суду за захистом порушених трудових прав (із позовом про поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за весь час вимушеного прогулу). У такому випадку Вам слід пам'ятати про строки звернення до суду у зв'язку з незаконним звільненням – місячний термін з дня, коли Ви отримали копію наказу про звільнення, або з дня видачі Вам трудової книжки. Якщо порушили ваші будь-які

інші трудові права, то слід спочатку писати скарги на роботодавця до управління держпраці, далі – звертатися до суду.

Література:

1. Кодекс законів про працю України: Закон Української РСР від 10 груд. 1971. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19» : Закон України від 30 берез. 2020 № 540-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 18. Ст. 123.

Ціко Х.В.,

здобувач вищої освіти 3-го курсу ННІ № 3 НАВС

Булик І.Л.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ ЯК ФОРМА ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Забезпечення апеляційного оскарження рішення суду є однією з основних засад судочинства (п. 8 ст. 129 Конституції України), хоча в адміністративному судочинстві його було впроваджено з прийняттям у 2005 році Кодексу адміністративного судочинства (надалі – КАС) України.

Процесуальний порядок розгляду адміністративних справ судом апеляційної інстанції побудований на тих же засадах, які діють у суді першої інстанції. Водночас апеляційне провадження має свої цілі, предмет судового розгляду, частини, що відрізняють його від інших проваджень та потребують детального дослідження.

Як вірно відмічає Ю. Л. Шеренін, кожен із видів проваджень, які здійснюються межах судового адміністративного процесу - провадження у суді першої інстанції, апеляційне провадження, касаційне провадження, провадження з перегляду рішень Верховним Судом України та провадження за нововиявленими обставинами – має власну, чітко визначену мету і завдання, що реалізуються у межах загальних мети і завдань усього процесу (адміністративного судочинства). На думку Ю. Л. Шереніна, мета апеляційного та касаційного провадження впливає з їх призначення як додаткових гарантій законності. Сутність апеляції у судовому адміністративному провадженні полягає у новому (повторному) розгляді й перевірці справи судом апеляційної інстанції [1, с. 10–11].

Р. П. Кайдашев наводить ознаки, які притаманні апеляційному провадженню в адміністративному судочинстві: 1) складається з сукупності процесуальних дій адміністративного суду апеляційної інстанції, які є чітко регламентованими нормами КАС України; 2) кожна з таких процесуальних дій виконує проміжні цілі судового розгляду апеляційної скарги; 3) кожна зі складових апеляційного провадження розв'язує визначене коло питань; 4) кожна зі складових апеляційного провадження має самостійне завдання; 5) всі процесуальні дії та складові апеляційного провадження здійснюються послідовно як судом, так і учасниками адміністративного судового процесу [2, с. 114].

Аналіз положень КАС України, якими визначено інститут апеляційного провадження, дозволяє окреслити ознаки апеляції в адміністративному судочинстві: 1) апеляція виступає формою оскарження рішення адміністративного суду першої інстанції (постанови, ухвали), яке не вступило в законну силу; 2) обумовленість подачі апеляції неправильністю рішення суду першої інстанції, що пояснюється, на думку особи, яка подає апеляційну скаргу, або неправильним установленням фактичних обставин справи або неправильним застосуванням закону; 3) вирішення при перегляді справи в апеляційному порядку як питання факту, так і питання права, що означає право перевірки апеляційним адміністративним судом як юридичної, так і

фактичної сторони справи у тому обсязі, що й судом першої інстанції; 4) повторність розгляду справи (перевірення) з можливістю встановлення нових фактів, дослідження нових доказів, а також доказів, що досліджувалися судом першої інстанції з порушенням установленого порядку; 5) наявність права суду апеляційної інстанції скасувати постанову суду першої інстанції та повернути справу на новий розгляд; 6) наявність права суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги своєю постановою змінити постанову суду першої інстанції або прийняти нову постанову, якими суд апеляційної інстанції задовольняє або не задовольняє позовні вимоги; 7) наявність права апеляційного адміністративного суду постановити окрему ухвалу, предмет якої стосується виявлення порушення закону під час розгляду справи з правовими наслідками для адресатів припису окремій ухвали; 8) зупинення виконання рішення, яке оскаржено в апеляційному порядку (крім випадків негайного виконання рішення); 9) обмеження повноважень апеляційного суду при перегляді справи доводами апеляційної скарги і предметом рішення суду першої інстанції. Нові вимоги, які не були предметом рішення суду першої інстанції, не можуть бути пред'явленими в апеляційному провадженні; 10) допущення апеляції у справі тільки один раз; 11) наявність особливостей апеляційного провадження по окремих категоріях справ адміністративної юрисдикції.

Апеляція у судовому адміністративному процесі означає форму оскарження судових рішень (постанов, ухвал) адміністративного суду першої інстанції (загального суду як адміністративного та окружного адміністративного суду) з метою забезпечення їх законності та обґрунтованості, захисту прав, свобод та інтересів особи (осіб), які беруть участь у судовому адміністративному провадженні, а також забезпечення однакового застосування адміністративними судами першої інстанції норм матеріального і процесуального права.

Таким чином, апеляційне провадження виконує такі функції:

Охоронна функція проявляється у тому, що апеляційні суди здійснюють захист прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних

осіб, держави, виступають гарантом виправлення судових помилок.

Стимулююча функція полягає у тому, що апеляційне провадження сприяє прийняттю законних та обґрунтованих судових рішень, формуванню однакових підходів до застосування законодавства судами, заявленню обґрунтованих позовних вимог та заперечень, їх доведенню в суді першої інстанції.

Виховна функція виявляється як вплив на духовну сферу учасників адміністративного судочинства, виховання поваги до права, підвищення авторитету суду.

Література:

1. Шеренін Ю. Л. Процесуальні форми перегляду судових рішень адміністративними судами України повноважень: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2017. 23 с.

2. Кайдашев Р. П. Юридична природа апеляційного провадження в адміністративному процесі України. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2015. № 17, т. 1. с. 112–114.

Ціко Х.В.,

здобувач вищої освіти 3 курсу ННІ №3 НАВС,

Бухтіярова І.Г.,

к.ю.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

Перш ніж аналізувати запропоноване законодавством поняття доказів та види джерел доказів, необхідно з'ясувати, що таке доказування і в яких випадках воно має місце в рамках провадження у адміністративних справах [1, с. 11].

Специфіка доказування зумовлена:

1. обмеженістю термінів дослідження фактичних даних тими, що встановлені в адміністративному процесуальному законодавстві;

2. використанням лише тих засобів дослідження, що передбачені законом чи засновані на законі;

3. необхідністю ухвалення рішення по справі спеціально уповноваженим державним органом – судом;

4. проведенням дослідження тільки спеціально уповноваженими на те законом особами (суддями, у деяких випадках – експертами).

Зазвичай у літературі під доказуванням розуміють процесуальну діяльність суб'єктів, що здійснюють провадження у адміністративному судочинстві, по збиранню, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення об'єктивної істини у справі та прийняття на цій основі законного рішення. Фахівці в галузі кримінально-процесуального права вказують, що норми кримінально-процесуального права, які регулюють процес виявлення, збирання, закріплення, перевірки та оцінки даних, необхідних для встановлення істини у кримінальній справі, становлять інститут доказового права. Цей висновок повною мірою стосується й адміністративного процесуального права [3, с. 9].

Отже, правові норми, що регулюють процес доказування, складають інститут доказового права галузі адміністративного процесуального права. Ці норми об'єднані у систему, до якої входять:

а) норми, які регулюють поняття доказів та їх процесуальні джерела (статті 69, 70, 76- 81 КАСУ, ст. 251 КУпАП);

б) норми, які регулюють предмет доказування (ст. 137 КАСУ, ст. 280 КУпАП);

в) норми-принципи адміністративного процесу (ст. 7 КАСУ, ст. 7 КУпАП);

г) норми які передбачають обов'язки суб'єктів доказування, та порядок вчинення процесуальних дій щодо збирання, зберігання, забезпечення та оцінки доказів (ст. 71-75, 86 КАСУ, ст. 252 КУпАП) [5, с. 17].

Доказування є різновидом практичної діяльності, метою якого є пізнання всіх істотних обставин, що мають значення для прийняття правильного рішення [2, с. 75].

Отже, адміністративне доказування являє собою діяльність по збору, дослідженню, переробці й оцінці інформації, що міститься в доказах.

На думку Додіна Є.В., специфіка доказування ланок адміністративного устрою виявляється ось у чому: у колі обставин і фактів, що підлягають доведенню (предметі доказування), у прийомах і методах (засобах доказування), у колі суб'єктів доказування, у змісті доказової діяльності [4, с. 10-12].

Кодексом же адміністративного судочинства встановлено, що доказами в адміністративному судочинстві є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються судом на підставі пояснень сторін, третіх осіб та їхніх представників, показань свідків, письмових і речових доказів, висновків експертів [6].

Таким чином, доказуванням в адміністративному процесі є виявлення, збирання, закріплення, перевірка та оцінка інформації про фактичні дані, на підставі яких суд встановлюють наявність або відсутність обставин, що мають значення для всебічного, повного і об'єктивного розгляду і вирішення адміністративної справи. При цьому, адміністративне процесуальне доказування має ряд особливостей, які відрізняють його від інших видів судочинства та зумовлені специфікою правовідносин, що врегульовуються.

Література:

1. Коломоець Т. О. Адміністративне судочинство [Текст] : підручник / Т. О. Коломоець. - К. : Істина, 2011. - 300 с.
2. Колпаков В. К. Докази та доказування в адміністративному судочинстві [Текст] : монографія / В. К. Колпаков,. - Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. - 127 с.

3. Незалежність України в глобалізованому світі: вектори XXI століття [Текст]/ Є. Р. Бершеда [та ін.]; за ред. В. М. Яблонський – К, 2011 – 198 с.

4. Татарінцев Т. О. Докази і доказування у справах про адміністративні корупційні правопорушення [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Татарінцев Тимур Олексійович; Одес. держ. ун-т внутр. справ. - Одеса, 2013. - 18 с.

5. Умнова О. В. Докази в адміністративному судочинстві при поновленні на публічну службу [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Умнова Олена Володимирівна; Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь, 2010. - 20 с.

6. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Черненко Н.,

курсант 204 н/з ННІ №1 НАВС

Стрельченко О.Г.,

д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

В усі часи актуальною проблемою залишається підліткова злочинність, необхідність вирішення якої стоїть не тільки перед працівниками поліції, а і перед всім суспільством в цілому, бо підлітки – це діти, а діти наше майбутнє. Фахівці б'ють на сполох: на тлі загального зниження темпів дитячої злочинності щороку зростає частка тяжких злочинів, які скоюють неповнолітні.

Психологи стверджують, що психіка українських дітей зазнала за останнє десятиріччя незворотних змін: вони нічого не бояться, нічого не цінують, ні в що не вірять. Вони стають дедалі жорстокішими, а їхні злочини – моторошними.

Адміністративна відповідальність є одним з видів юридичної відповідальності, що має всі ознаки останньої. Разом з тим адміністративна відповідальність є складовою адміністративного примусу і наділена всіма його ознаками.

Основні риси адміністративної відповідальності полягають у тому, що її підставою є адміністративне правопорушення (проступок). Притягнення до адміністративної відповідальності — обов'язок державних органів, які є суб'єктами виконавчої влади, їх перелік наводиться в розділі III КУпАП України.

Адміністративна відповідальність урегульована нормами адміністративного права, в яких наводиться повний перелік адміністративних проступків, адміністративних стягнень і органів, уповноважених застосовувати їх.

Серед суб'єктів адміністративних правопорушень вирізняються так звані спеціальні суб'єкти, тобто ті, які мають певні особливості щодо вчинення окремих адміністративних правопорушень або не несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. До них належать неповнолітні, іноземні громадяни, військовослужбовці та працівники міліції, посадові особи, народні депутати, батьки або особи, що їх замінюють, та ін.

Згідно зі статтею 13 КУпАП України до осіб віком 16-18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються відповідні заходи впливу.

Неповнолітні, які не досягли встановленого в законі віку 16 років згідно з КУпАП України, є малолітніми і юридичній відповідальності, у тому числі адміністративній, не підлягають, оскільки визнаються нездатними усвідомлювати значення своїх дій і керувати ними. До того ж адміністративна відповідальність неповнолітнього може настати тільки тоді, коли 16 років йому виповнилось саме до моменту вчинення протиправного діяння, а не до вирішення питання про притягнення його до адміністративної відповідальності.

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, застосовуються заходи, передбачені ст. 24-1. Підліток – вже не дитина, але ще не дорослий.

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи, передбачені ст. 24-1КУпАП, а саме:

1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

2) попередження;

3) догана або сувора догана;

4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Заходи впливу мають виховний характер і можуть бути застосовані до неповнолітніх, які скоїли адміністративний проступок, у віці 16-18 років, якщо орган адміністративної юрисдикції дійде висновку, що виправлення правопорушника можливе без застосування до нього суворішого адміністративного стягнення. У сукупності ці заходи утворюють систему, що складена з урахуванням збільшення тяжкості примусових заходів — від менш суворих до суворіших.

Найменш суворим заходом є зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим. Цей захід орган адміністративної юрисдикції застосовує тоді, коли він дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому. Публічність вибачення при цьому полягає у здійсненні його не тет-а-тет (тобто неповнолітній і потерпілий), а у присутності інших осіб.

Питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження - суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку, що не становить значної суспільної небезпеки.

Догана або суворі догани є заходами морально-психологічного впливу, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування анти-суспільної установки. Догана або суворі догани є жорстокішими заходами стягнення, ніж попередження неповнолітнього. Вони супроводжуються офіційним від імені держави суворим засудженням неповнолітнього правопорушника і скоєного ним діяння.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх заміняють, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. Під особами, що заміняють батьків, розуміються усиновителі, опікуни і піклувальники.

Передавати неповнолітнього правопорушника під нагляд батькам або особам, що їх заміняють, доцільно лише в разі їх згоди і здатності забезпечувати нагляд і відповідний виховний вплив на неповнолітнього. Бажання і згода останнього при цьому не враховуються.

Передача неповнолітнього правопорушника під нагляд педагогічному або трудовому колективу означає накладення органом адміністративної юрисдикції на відповідний колектив з його (колективу) згоди зобов'язання здійснювати на неповнолітнього виховний вплив і контролювати його поведінку. По суті, це довіра педагогічному або трудовому колективу неповнолітнього, якого вони знають за спільною роботою або навчанням і за поведінку якого беруть на себе зобов'язання. Таким колективом може бути, наприклад, педагогічний колектив школи, де навчається неповнолітній, або трудовий колектив підприємства, де він працює. При цьому орган адміністративної юрисдикції, який розглядає справу про правопорушення неповнолітнього, повинен бути впевнений у можливостях позитивного впливу такого

колективу на неповнолітнього правопорушника, що передається під нагляд колективу.

Кодексом про адміністративні правопорушення встановлено, що до адміністративної відповідальності притягаються особи, яким на момент скоєння правопорушення виповнилось 16 років.

Зауважимо, що скоєння адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність. Пояснюється це тим, що неповнолітні загалом не мають стійкої психіки, навичок правочинної поведінки, достатнього життєвого досвіду, не завжди усвідомлюють шкоду від заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб, особливо старших за віком, що часто стають організаторами або підбурювачами правопорушень, ураховується також, що неповнолітні легко піддаються виховному впливу і можуть виправитись без застосування до них жорстких заходів адміністративного стягнення.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>

2. Адміністративне право. Загальна частина навч. Посіб./ О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, М.В. Пругатир, О.Г. Стрельченко. К.: «Центр учбової літератури». 2015. URL : <https://sosnitsa-rada.gov.ua/osoblivosti-administrativno%D1%97-vidpovidalnosti-nepovnolitnih/>

Черних Т.О.,
курсант 304 н/г ННІ № 1 НАВС,
Білик В.М.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС

СУЧАСНИЙ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років прийнято ряд нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення законодавства у сфері захисту прав дітей, поліпшення стану превентивної та профілактичної роботи, створення ефективної системи виправлення та ресоціалізації неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом. Насамперед слід відзначити схвалені та затверджені Президентом України, Кабінетом Міністрів України стратегії і програми, серед яких Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року; Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року; Державна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року; план дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року; Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 роки.

Разом з тим щороку більш як 6,5 тис. неповнолітніх вчиняють кримінальні правопорушення, стосовно яких виноситься понад 3 тис. вироків. Значною залишається частка тяжких та особливо тяжких злочинів, за вчинення яких засуджено більше половини усіх неповнолітніх. Серед вчинених злочинів значний відсоток становлять корисливі насильницькі діяння, а практично половина злочинів вчиняється неповнолітніми у складі групи осіб.

Крім того, майже незмінною залишається тенденція до вчинення неповнолітніми повторних злочинів. Так, у 2016 році така частка становила 2,6 відсотка загальної кількості злочинів, вчинених неповнолітніми за визначений звітний період, а у 2017

році – 2,3 відсотка, що свідчить про недостатній рівень виховного впливу покарання або примусових заходів виховного характеру, які застосовуються згідно із законодавством.

Зазначене підтверджується статистикою щодо кількості засуджених неповнолітніх, які відбувають покарання у виховних колоніях. Так, станом на 1 травня 2018 р. 68 відсотків загальної кількості неповнолітніх, які відбувають покарання у виховних колоніях, раніше притягувалися до кримінальної відповідальності та відбували покарання, не пов'язані з позбавленням волі.

Кожна держава зацікавлена, насамперед, у створенні передумов, які б сприяли недопущенню вчинення правопорушень, ніж застосуванню покарання до винних після їх вчинення, особливо якщо правопорушники – діти. З огляду на це, надзвичайно важливим у контексті створення в Україні оптимальної законодавчої бази, здатної забезпечити ефективну профілактику правопорушенням неповнолітніх, є використання позитивного досвіду в окресленій сфері провідних країн світу.

У зв'язку із цим *профілактику* правопорушень можна розглядати, як комплекс заходів щодо не допущення негативних змін у цьому явищі, а саме – їх збільшення. Тому, профілактичну роботу потрібно проводити не тільки у разі правомірної поведінки неповнолітніх, а й тоді, що вкрай важливо, коли правопорушення вже вчинено, з метою недопущення повторення неправомірних дій особи. На фоні зазначених міркувань О.М. Бандурка пропонує профілактику правопорушень розуміти як соціально спрямовану діяльність держави, її органів і посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян, спрямовану на виявлення причин і умов вчинення правопорушень, ліквідацію факторів, які спричиняють формуванню антигромадської поведінки особи, ліквідацію правопорушень як соціального явища та забезпечення під час такої діяльності прав та свобод громадян [1, с. 179-180].

У процесі становлення ювенальної юстиції у національних правових системах різних країн світу формувалися різноманітні підходи щодо сутності поняття «ювенальна юстиція». Зокрема, деякі вчені акцентують на тому факті, що загальноприйнятим у міжнародно-правових актах є вживання терміна «ювенальна

юстиція» – правосуддя, адже, наприклад, поняття «Juvenile Justice» в тексті так званих «Пекінських правил» (1985) – «Мінімальні стандартні правила ООН стосовно відправлення правосуддя щодо неповнолітніх» – буквально означає «правосуддя у справах неповнолітніх» [2, с. 16].

Для Сполучених Штатів Америки характерною є особлива система захисту неповнолітніх у кримінальному судочинстві, що зумовлено низкою особливостей правової системи держави. Історично США були батьківщиною першої у світі системи ювенальної юстиції. Для управління та контролю за неповнолітніми після їх звільнення була введена система пробації [3, с. 25].

Сучасна ювенальна юстиція США діє на підставі федеральних законів, прецедентів Верховного суду, законодавства штатів та рішень місцевої адміністративної влади. Ключовим нормативно-правовим актом є федеральні акти про ювенальну юстицію та запобігання правопорушенням неповнолітніх 1974 та 2002 рр.

У сучасну американську систему ювенальної юстиції входять такі суб'єкти: поліція – понад 75 % з 13 тис. поліцейських департаментів всієї країни мають спеціальні програми та служби, які займаються справами неповнолітніх; ізолятори тимчасового утримання для неповнолітніх – у США більше ніж 3300 таких ізоляторів, у середньому за рік у них утримується 500 тис. неповнолітніх; прокурори та громадські захисники; ювенальні суди; пенітенціарні установи для неповнолітніх – у США функціонує 1 тис. державних і 2 тис. приватних пенітенціарних установ для неповнолітніх.

Отже, у США була сформована така структура «ювенальної юстиції»: створення спеціальних законів щодо неповнолітніх – виділення місця для спеціальних суддів – виникнення посади опікуна – широке залучення громадськості. Враховуючи вищенаведене, характерними для цієї структури були такі принципи: індивідуальний підхід до дитини; спеціальна процедура судового розгляду справ про обвинувачення неповнолітніх; наголос на допомозі неповнолітнім, а не їх покаранні; реалізація

обраних заходів для неповнолітнього державним опікуном і громадськістю; обговорення з опікунами й батьками призначення виховних і лікувальних заходів [4].

Яскравим прикладом позитивним досвідом є ювенальна юстиція Японії, яка побудована та діє на основі нормативно-правового акта 1949 року, який має назву «Шоненьо». Він регламентує порядок захисту і реалізації конституційних прав усіх неповнолітніх віком до 20 років, зосереджуючи при цьому головну увагу на неповнолітніх правопорушниках.

Система ювенальної юстиції Японії складається з таких елементів: служба пробації; сімейні суди; пенітенціарні установи для дітей та молоді. На окремих етапах провадження у ювенальних справах підключається прокуратура. Пенітенціарні установи мають чотири рівні, пристосовані до вікових особливостей правопорушників:

- установи першого рівня (для правопорушників 14 – 16 років);
- установи середнього рівня (для правопорушників 16 – 23 років);
- спеціальні установи (для правопорушників віком від 16 років, які вчинили тяжкі злочини);
- медичні установи (для правопорушників 14 – 26 років із фізичними та розумовими вадами) [5].

Особливе місце у попередженні правопорушень у Японії займає поліція, особливо патрульно-постова служба, яка постійно взаємодіє з населенням. Ефективним засобом профілактики правопорушень є так звані «пункти зв'язку з поліцією», у які входять члени добровільних асоціацій громадян. Кожний пункт охоплює близько 50 родин, усього таких пунктів приблизно 700 тис. Найбільша громадська організація в сфері попередження правопорушень і співпраці з органами поліції – «Федерація попередження злочинності», що складається з 50 асоціацій на рівні префектур, 1200 районних відділів при управліннях поліції, 410 тис. місцевих відділень при поліцейських дільницях. «Федерація попередження злочинності» проводить різні заходи щодо попередження правопорушень неповнолітніх, організують із числа

своїх членів «загони пильності», що патрулюють по вулицях у вечірній і нічний час.

Офіційна статистика та результати соціологічних досліджень у Японії свідчать про те, що із всіх осіб, які перебували під опікою несудових органів, лише 23 % знову вчинили правопорушення, причому 16 % з них були притягнуті до відповідальності за дорожньо-транспортні порушення. Переважна ж більшість таких неповнолітніх надалі не допустили жодних правопорушень.

На сьогодні держава має запровадити більш прогресивну систему соціальної реабілітації дітей, котрі вступили в конфлікт із законом, яка відповідала б сучасним вимогам. Міжнародна й вітчизняна практика свідчить, що запровадження ювенальної юстиції є важливим фактором, який позитивно впливає на суспільство та сприяє зменшенню злочинності серед неповнолітніх.

Наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044 затверджено «Інструкцію з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України». *Основними завданнями і повноваженнями підрозділів ЮП НПУ є:*

1. Основними завданнями підрозділів ЮП є:

профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики;

участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення;

вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми;

вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб;

провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти;

взаємодія з іншими підрозділами НПУ, органами державної влади та місцевого самоврядування з питань забезпечення прав та законних інтересів дітей;

здійснення у межах компетенції досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання [6].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1027-р схвалено Національну стратегію реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, яка спрямована на розв'язання основних системних проблем юстиції щодо дітей, подолання прогалин у системі міжвідомчої взаємодії, забезпечення профілактичної, соціально-виховної роботи та роботи, спрямованої на ресоціалізацію неповнолітніх, які схильні до протиправної поведінки та вчинили правопорушення, а також на посилення захисту прав дітей, які потерпіли від правопорушень, зокрема насильницького характеру, та дітей, які є свідками правопорушень.

Метою цієї Стратегії є запровадження ефективних механізмів у системі юстиції щодо дітей, спрямованих на посилення відповідальності держави та суспільства за розвиток дітей, підвищення рівня соціального та правового захисту дітей, які перебувають у конфлікті із законом, зниження рівня злочинності, а також виправлення та соціальну реабілітацію неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом [7].

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне запозичити найкращі зарубіжні практики профілактики правопорушень серед неповнолітніх з метою імплементації в національне законодавство в Україні, зокрема, позитивний досвід США, Європейського Союзу та Японії.

Література:

1. Бандурка О. М. Адміністративна діяльність міліції : [підручник] / Олександр Маркович Бандурка. – Х.: Вид-во ХНУВС, 2004. – 448 с.
2. Ювенальна юстиція в Україні: коментар та аналіз діючого законодавства. Конвенція про права дитини (з постатейними матеріалами): словник-довідник з ювенальної юстиції [науковопрактичний посібник] / за заг. ред. В.С. Зеленецького. – Х.: Страйк, 2006. – 784 с.
3. Савченко А.В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки : комплексне порівняльно-правове дослідження : [монографія] / А.В. Савченко. – К. : КНТ, 2007. – 594 с.
4. Ковна У. Ювенальна юстиція : історичний досвід / У. Ковна // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 40. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawyer.org.ua/?d=604&i=&w=r>.
5. Ювенальна юстиція: навч. посіб. / [А. І. Гусєв, Ю. Б. Костова, Н.М. Крестовська та ін.]; під ред. Н. М. Крестовської. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. – 243 с.
6. Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 червня 2018 р. за № 686/32138.
7. Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1027-р.

Яворський В.,
курсант 204 н/г ННІ №1 НАВС,
Стрельченко О.Г.,
д.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ

З появою коронавірусної хвороби, в Україні було прийнято певні нормативно-правові акти проти виникнення та поширення вірусу.

Для дотримання заходів для профілактики та безпеки було запроваджено відповідальність за порушення карантину – адміністративну та кримінальну.

Одним із ключових змін до законодавства України став Закон від 17 березня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». Цим законом було запроваджено **адміністративну** відповідальність за порушення правил щодо карантину людей. Вона передбачена ст. 44-3 КУпАП та становить від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 17 000 до 34 000 гривень; а для посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 34 000 до 170 000 гривень) [1].

Дії, за які особа зараз може бути притягнута до адміністративної відповідальності відображені у тексті Постанови КМУ № 392 від 20 травня 2020 р. Відповідно до переліку обмежень, зазначених у вказаній постанові, особа може бути притягнена до адміністративної відповідальності за такі дії:

1) перебування в громадських будинках і спорудах, громадському транспорті без одягнених засобів

індивідуального захисту (тобто респіраторів або захисних масок);

2) перебування на вулицях без документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство чи її спеціальний статус;

3) самовільне залишення місця самоізоляції, обсервації;

4) відвідування закладів освіти її здобувачами в групах більше 10 осіб, окрім участі в ЗНО та вступних іспитах.

5) проведення масових заходів за участю більше однієї особи на 5 кв. метрів площі будівлі або території, де проводиться захід. Це не стосується проведення кінопоказів у приміщеннях кінотеатрів та заходів закладами культури. Організатор заходу відповідальний за дотримання фізичної дистанції між учасниками не менше ніж 1,5 метра;

6) діяльність дитячих закладів оздоровлення та відпочинку;

7) здійснення пасажирських перевезень в кількості більше ніж кількість місць для сидіння. Важливо, що саме перевізник несе відповідальність за забезпечення водіїв респіраторами або захисними масками, та контроль використання засобів індивідуального захисту пасажирями під час перевезення;

8) діяльність кінотеатрів з наповненістю кінозалів понад 50 відсотків місць у кожному окремому кінозалі;

9) діяльність закладів культури з наповненістю понад 50 відсотків стаціонарних розміщених місць для сидіння та/або більше однієї особи на 5 кв. метрів площі закладу;

10) робота після 23-ї та до 7-ї години розважальних закладів та закладів громадського харчування, закладів культури.

Що стосується кримінальної відповідальності у вказаній сфері, то у статті 325 КК України передбачена відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням. Відмінність між адміністративною та кримінальною відповідальністю за порушення правил карантину полягає лише в настанні негативного наслідку у вигляді поширення

захворювання за ст. 325 КК України, у той час як для адміністративної відповідальності достатньо самого факту протиправного діяння (без настання наслідків).

На практиці ж довести можливе поширення захворювання буде вкрай складно. Відтак, можемо лише припускати, що кримінальні провадження за ст. 325 КК України будуть розслідуватися лише у разі наявності підтвердження факту поширення інфекційної хвороби. У всіх інших випадках будуть складатися протоколи про вчинення адміністративних правопорушень.

Притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 44-3 КУпАП починається зі складання протоколу про адміністративне правопорушення за порушення правил карантину. Вказані протоколи мають право складати уповноважені на те суб'єкти, перелік яких знаходиться в КУпАП. Ними є:

1. Національна поліція;
2. працівники органів охорони здоров'я – у разі завідомо неправдивого виклику швидкої медичної допомоги;
3. органи державної санітарно-епідеміологічної служби;
4. посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами місцевих рад за порушення, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, котра вчинила таке правопорушення. Оформлюється він у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Такий протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складанні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права і обов'язки, про що робиться відмітка у протоколі.

Отже, особливість відповідальності за порушення карантинних заходів у тому, що вона існує у вигляді адміністративної та кримінальної.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17 березня 2020 року.

2. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantinu-z-metoyu-zapobigannya-poshirennyu-na-teritoriyi-ukrayini-gostroyi-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-sprichinenoyi-koronavirusom-sars-cov-i200520-392>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-X <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>

Наукове видання

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
МВС УКРАЇНИ, НП УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Збірник тез науково-практичного семінару

голова редакційної колегії: І. Д. Пастух

відповідальний за випуск: О. К. Волох